

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко

МИТНА СПРАВА

ПІДРУЧНИК

*Затверджено
Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів
вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2010

ББК 67.9я73
УДК 339.543:342.951(075.8)
Д 79

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1.4/18-Г-1632 від 07.07.2008)*

Рецензенти:

Дудла І. О. — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедру товарознавства та комерційної діяльності Чернігівського державного технічного університету;

Дейниченко Г. В. — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедру устаткування підприємств харчування Харківського державного університету харчування та торгівлі;

Караванський В. В. — радник митної служби I рангу, начальник відділу контролю за переміщенням товарів Магістральної митниці.

Дубініна А. А., Сорокіна С. В., Зельніченко О. І.
Д 79 Митна справа: Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 320 с.

ISBN 978-611-01-0017-5

У підручнику наведені загальні відомості основних положень з митної справи, охоплені питання митних режимів, митних платежів, контролю за переміщенням вантажів через кордон, митного оформлення зовнішньоекономічних операцій. Викладені питання пасажирських переміщень та митного оформлення багажу. Для студентів та викладачів вищих навчальних закладів, фахівців в галузі митної справи, зовнішньоекономічної діяльності, підприємців та громадян, які переміщують товари через митний кордон України.

ББК 67.9я73
УДК 339.543:342.951(075.8)

ISBN 978-611-01-0017-5

© Дубініна А. А., Сорокіна С. В.,
Зельніченко О. І., 2010
© Центр учбової літератури, 2010

ЗМІСТ

ВСТУП	8
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	10
Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ	11
1.1. Історичний розвиток митної справи в Україні	11
1.2. Джерела митної справи	20
1.3. Митна політика України	24
1.4. Митні органи України	29
1.5. Тарифне та нетарифне регулювання в митній справі	39
1.6. Митні платежі	45
1.6.1. Митна вартість — основа нарахування митних платежів	45
1.6.2. Мито	50
1.6.3. Митні збори	51
1.6.4. Акцизний збір	53
1.6.5. Податок на додану вартість	55
Розділ 2. МИТНІ РЕЖИМИ	58
2.1. Поняття та зміст митного режиму	58
2.1.1. Загальні положення митних режимів	58
2.1.2. Зміст митного режиму	60
2.1.3. Пільги за митними режимами	62
2.2. Характеристика митних режимів	63
Розділ 3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ	83
3.1. Класифікація товарів при митному оформленні	83
3.2. Основні положення здійснення митного контролю	87
3.2.1. Характеристика митного контролю	87
3.2.2. Форми та зони митного контролю	91
3.2.3. Технологічна схема митного контролю	94
3.2.4. Документи для проведення митного контролю	97

3.3. Вантажна митна декларація	100
3.4. Основні положення здійснення митного оформлення та декларування	105
3.4.1. Загальні положення митного оформлення	105
3.4.2. Декларування товарів, діяльність митного брокера	109
3.5. Митний контроль за переміщенням вантажів між митницями	112
3.5.1. Загальні положення переміщення вантажів між митницями	112
3.5.2. Контроль за доставкою товарів, що вивозяться з митної території України	117
3.5.3. Контроль за доставкою товарів, що ввозяться на митну територію України	120
3.5.4. Контроль за доставкою товарів, що переміщуються транзитом через митну територію України	125
3.5.5. Контроль за доставкою в митниці призначення окремих видів товарів що переміщуються через митний кордон України	127
3.6. Міжнародні державні перевезення митних вантажів	131
3.7. Товари, які не підлягають пропуску через митний кордон України	135

Розділ 4. МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ	139
4.1. Контракт — як документ необхідний для митного оформлення вантажу	139
4.2. Міжнародні правила «Інкотермс»	143
4.3. Сертифікація товарів та верифікація сертифікатів при митному оформленні	151
4.4. Митне оформлення інвестиційної діяльності	163
4.5. Митне оформлення бартерної діяльності	166
4.6. Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною ..	170
4.7. Митне оформлення товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності	182
4.7.1. Особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності	182
4.7.2. Заходи митних органів щодо контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності	186

4.7.3. Призупинення митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності ...	191
4.8. Митний аукціон	194
4.8.1. Загальні положення митного аукціону	194
4.8.2. Організація та підготовка до проведення митного аукціону...	195
4.8.3. Проведення митного аукціону	198

Розділ 5. ОСНОВИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ПАСАЖИРІВ, ТОВАРІВ ТА ІНШИХ ПРЕДМЕТІВ

5.1. Перетинання пасажирів через митний кордон України	201
5.2. Митне оформлення пасажирського багажу при його переміщенні через митний кордон	207
5.2.1. Митне оформлення супроводжуемого пасажирського багажу	207
5.2.2. Митне оформлення несупроводжуемого пасажирського багажу	213
5.2.3. Митне оформлення пасажирського багажу в режимі тимчасового ввезення	216
5.3. Вимоги до харчових продуктів при їх митному оформленні	216
5.3.1. Санітарно-гігієнічний контроль	220
5.3.2. Ветеринарний контроль	222
5.3.3. Фітосанітарний контроль	224
5.3.4. Митне оформлення алкогольних напоїв та тютюнових виробів	226
5.4. Порядок переміщення через митний кордон валюти	227
5.4.1. Переміщення через митний кордон України готівки.....	228
5.4.2. Переміщення через митний кордон України банківських металів	229
5.5. Порядок переміщення через митний кордон транспортних засобів.....	230
5.5.1. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами в Україну для постійного користування	232
5.5.2. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що тимчасового вивозяться за межі митної території України	237
5.5.3. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що вивозяться за межі митної території України для постійного користування	239

5.5.4. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що ввозяться на митну територію України з метою транзиту	241
5.6. Вимоги до лікарських засобів та наркотичних речовин при їх митному оформленні	243
5.7. Порядок переміщення через митний кордон культурних цінностей	246
5.8. Порядок переміщення текстових та аудіовізуальних товарів через митний кордон	252
5.9. Переміщення через митний кордон вторинної сировини та відходів	257
5.10. Митне оформлення квітково-декоративної продукції під час її переміщення через митний кордон України	260
5.10.1. Правила перевезення імпорتنих, експортних і транзитних вантажів з квітково-декоративною продукцією	260
5.10.2. Особливості проведення митного оформлення квітково-декоративної продукції при її імпорті, експорті та транзиті	263
5.11. Особливості переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон	268
5.12. Порядок переміщення через митний кордон поштових відправлень	274

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

Додаток 1. Хронологічна таблиця подій з історії митної справи та митної політики в Україні	287
Додаток 2. Разова ліцензія Мінекономіки України на імпорт	293
Додаток 3. Дозвіл /висновок ДСЕК	294
Додаток 4. Експортний сертифікат якості	295
Додаток 5. Декларація митної вартості	296
Додаток 6. Вантажна митна декларація (форма МД-2)	298
Додаток 7. Додатковий аркуш ВМД (форма МД-3)	299
Додаток 8. Додатковий аркуш ВМД (специфікація форма МД-8) ..	300
Додаток 9. Сертифікат відповідності	301
Додаток 10. Свідоцтво про визнання	302
Додаток 11. Сертифікат походження (форма СТ-1)	303
Додаток 12. Сертифікат про походження товару	304

Додаток 13. Митна пасажирська декларація	305
Додаток 14. Уніфікована митна квитанція (форма МД-1)	306
Додаток 15. Гігієнічний висновок на імпорту продукцію	307
Додаток 16. Гігієнічний висновок на вітчизняну продукцію	308
Додаток 17. Ветеринарне свідоцтво	309
Додаток 18. Карантинний дозвіл на імпорт (транзит)	310
Додаток 19. Карантинний сертифікат	311
Додаток 20. Фітосанітарний сертифікат	312
Додаток 21. Свідоцтво про держреєстрацію лікарських засобів та виробів медичного призначення	313
Додаток 22. Підтвердження про держреєстрацію лікарських засобів та виробів медичного призначення	314
Додаток 23. Одноразовий дозвіл на ввезення в Україну лікарських засобів та виробів медичного призначення	315
Додаток 24. Сертифікат на ввезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	316
Додаток 25. Свідоцтво на право вивезення культурних цінностей з території України	317
Додаток 26. Акт фітосанітарного контролю підкарантинних матеріалів, об'єктів та транспортних засобів	318
Додаток 27. Бланк оглядового розпису (форма М 15)	319

ВСТУП

Митна справа — учбова дисципліна яка вивчається у низці вузів та факультетів у системі учбових закладів України в якості учбового курсу. В курсі вивчаються питання стосовно митної справи як сукупності норм, які регулюють суспільні відношення у сфері митної справи.

Зміст курсу визначено з урахуванням попереднього вивчення слухачами вищих учбових закладів курсів: «Правові засади митної справи», «Основи зовнішньоекономічної діяльності», «Цивільне право» та інше. Крім того, при визначенні змісту курсу мається на увазі те, що окремі питання митної справи є предметом вивчення і інших дисциплін — таких як банківське право, правоохоронні органи, боротьба з контрабандою та порушенням митних правил та інше.

Мета даного підручника — дати випускникам вузів комплекс знань, вмінь та навичок, які необхідні для професійної праці у митних, правоохоронних, податкових та інших органах, у сферу діяльності яких входять відношення пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон України; іншим категоріям слухачів допомогти глибше та системно вивчити митне законодавство та практику його використання, закріпити навички його реалізації у своїй практичній діяльності.

Основні завдання курсу:

- надати слухачам глибокі знання відносно сутності та значення митної справи, єдиної системи митних органів, їх функцій, прав та обов'язків, форм та методів діяльності;
- обучити правильному орієнтуванню у великому митному законодавстві, яке регулює усі види суспільних відношень, які пов'язані з переміщенням через митний кордон України товарів;
- ознайомити з принципами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та основними видами комерційних угод у митній справі;

- ознайомити з засобами та методами тарифного та нетарифного регулювання у митній справі.

У межах курсу «Митна справа» в даному підручнику дається системна характеристика основних структурних елементів митної справи у відповідності з внутрішньою структурою митного законодавства та, в першу чергу, його базових джерел — Митного Кодексу України та Закону України «Про Єдиний митний тариф». Питання, які складають зміст курсу згруповані за тематичними розділами, в яких матеріал розташовано в логічній послідовності за митним законодавством. У даному підручнику враховується послідовність та внутрішня взаємність митних інститутів, які входять в Митний Кодекс, а викладання даних інститутів у наведеній послідовності має своєю метою дати чітке та логічне уявлення про цілісність та системність характеру митної справи її, єдності та комплектності.

Основною юридичною базою цього учбового курсу є Митний Кодекс України, Закон України «Про Єдиний митний тариф», Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Нормативні акти митного, адміністративного та інших галузей законодавства представлені в учбовому курсі лише в тій же мірі, в якій вони пов'язані з митною діяльністю.

У запропонованому підручнику використані основні положення авторських праць з митної справи, врахована низка робіт різних авторів з митного права, а також власний досвід викладення курсу «Митна справа» в Вузі.

Учбовий посібник розраховано на студентів та викладачів навчальних закладів. Також він може бути цікавим для фахівців в галузі митної справи, зовнішньоекономічної діяльності та підприємців, які здійснюють зовнішньоторговельну діяльність, а також для громадян, які перетинають митний кордон України у приватних та службових справах.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВМД	— вантажна митна декларація.
ГАТТ/СОТ	— генеральна угода по торгівлі і тарифах/світова організація торгівлі.
ДМВ	— декларація митної вартості.
ДМСУ	— державна митна служба України.
ЄАІС	— Єдиний автоматизованій інформаційній системі.
ЄДРПОУ	— єдиний державний реєстр підприємств та організацій України.
ЗЕД	— зовнішньоекономічна діяльність.
ІАМУ	— інформаційно-аналітичне митне управління.
МВП	— міжнародні поштові відправлення.
МДП	— міжнародні державні перевезення.
МКУ	— Митний кодекс України.
МЛС	— митний ліцензійний склад.
НБУ	— Національний банк України.
ПДВ	— податок на додану вартість.
ПМП	— порушення митних правил.
ПТП	— повідомлення про транзитне переміщення.
СНД	— Співдружність Незалежних Держав.
СРСР	— Союз радянських Соціалістичних Республік.
ТПП	— торгова промислова палата України.
Укр СЕПРО	— Український центр стандартизації та експертизи продукції.
УКТ ЗЕД	— українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Розділ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ

1.1. Історичний розвиток митної справи в Україні

Періодизацію історії митної справи в Україні можливо умовно розподілити на 6 етапів:

- I — докиївський період в історії митної справи на українських землях (V ст. до н. е. — VIII ст. н. е.).
- II — період Київської Русі та монголо-татарського панування (XI–XVII ст.).
- III — період запорізького козацтва — Гетьманщини (XVI ст. — перша половина XVIII ст.).
- IV — період входження українських земель до Російської імперії (кінець XVIII — початок XX ст.).
- V — митна справа в Україні у радянську добу (1917—1991 рр.).
- VI — період становлення та розвитку митної справи у період незалежності української держави (з 1991 року).

Хронологічність основних подій з історії митної справи в Україні наведена у додатку 1. Розглядаючи ці етапи слід відокремити основні історичні події.

Митник — професія стародавня. За своїм віком вона стоїть поряд з професіями: землероб, мисливець, воїн, лікар та інші. Ще у III і II тисячоліттях до н. е. були митні відносини між найпершими рабовласницькими державами Стародавнього Сходу — Єгиптом, Ассирією, Вавилоном, Грецією, Римом.

Перші відомості про зовнішньоторговельні зв'язки та митні відносини містяться в пам'ятках 6-ї династії в Стародавньому Єгипті на початку III тисячоліття до н. е. у ті часи рух торгових караванів був небезпечним,

утримання дорогої охорони було обтяжливим для купців і не завжди ефективним. Тому на зміну витратам на охорону прийшли особливі побори, котрі становили прообраз майбутніх митних зборів.

У Вавилоні, який на початку II тисячоліття до н. е. став важливим економічним і культурним центром стародавнього світу, всі товари оглядали і з них стягували мито.

В історії виникнення митної справи велике значення мають скіфські племена, які з'явилися в степах Причорномор'я на початку VII ст. до н. е. і які тисячоліттями господарювали в степах Євразії. Хоч племена і були войовничі, але вони займалися торгівлею з грецькими колоніями. Скіфи (праслов'яни) досягли значних успіхів у зерновому землеробстві, перетворивши його на товарне виробництво. Саме скіфи першими запропонували світовому ринку такі товари, що стали традиційними, — зерно, віск, мед, хутро. Натомість вони отримували вина, ювелірні прикраси, предмети розкоші.

Значний крок у справі захисту економічних і політичних інтересів праслав'янами був зроблений у VI ст. до н. е., коли розпочався другий етап освоєння грецькими переселенцями Північного Причорномор'я та Криму.

Купуючи в орачів зерно, продукцію тваринництва та хутро греки експортували у північні «варварські» землі прянощі, маслини, вина, олію, посуд, прикраси тощо. Хоча грецькі колонії не були представниками праслов'ян і використовували місцеве населення у своїх інтересах, вони відкрили їм шлях до зв'язків з південними народами. Тому і після занепаду грецьких колоній праслов'янські племена вели жваву торгівлю з країнами Малої та Середньої Азії і Візантії. Володарі Хазарського каганату — держави, яка утворилась у середині VII ст., не тільки стягали зі слов'янських племен данину, а й збирали з іноземних купців торгове мито, чим перешкождали вільній торгівлі проукраїнських племен з Візантією та іншими державами.

Саме слово «таможня» утворилось від тюркського слова «тамга», яке означало у кочових народів «клеймо», що ставилось на різних предметах як знак власності. Перші відомості про мито на території сучасної України належать до IX ст. Саме тоді були підписані дві торгівельні угоди з Візантією, так звані «договори з греками»:

- 1) *договір 907 р.* (за іншими джерелами 911 р.) підписаний київським князем Олегом та підтверджуючий привілеї київських купців:

- данина по 12 гривень на уключину судна;
 - Візантія повинна утримувати київських купців 6 місяців;
 - забезпечення безмитної торгівлі;
- 2) **договір 944 р.** підписаний приємником Олега — князем Ігорем та встановлюючи певні обмеження:
- скасування безмитної торгівлі для київських купців;
 - обмеження імпорту парчі та шовку.

«Договори з греками» не тільки фіксували стан зовнішніх зв'язків стародавньої російської держави (поряд з військово-політичними аспектами), а також визначили подальший розвиток зовнішньоторговельної, а саме митної, політики Русі. Схема основних торгових напрямів Київської Русі наведена на рисунку 1.1.

Починаючи з другої половини XI ст. на Русі спостерігається спад, починається час князівських міжусобиць, князі керуються принципом який було ухвалено на Любечьському з'їзді у 1097 р. «каждый да держит вотчину свою» та проводять особисту митну політику у межах своєї вотчини, у межах своїх володінь створює власну систему мит, підпорядковану цілям його особистого збагачення.

Стародавня Російська держава проіснувала до першої третини XIII ст. та занепала під ударами орд Батия. Монголо-татари ввели на наших землях внутрішнє торгове мито — тамгу, яке стягувалось з усіх товарів, що продавались.

Починаючи з XV ст. Україна вступає у період запорізького козацтва. В руках запорізьких козаків була вся торгівля Польщі, Литви, України і Південної Росії XVI–XVIII ст. Першим торговим партнером запорізьців була Туреччина. За договором 1649 р. турецького султана з «Військом Запорізьким і народом руським», тобто з вільною Україною, сторони взяли на себе такі обов'язки: Туреччина — надавати українським купцям право вільно плавати по Чорному та Білому морям зі всіма їх портами, у будь який час заходити у порти та скільки завгодно стояти там; вільно спілкуватися з купцями материкових та річних міст з питань продажу, купівлі і обміну; будувати у портах складські приміщення (тобто безмитно торгувати в Турецьких володіннях), а Україна — перешкоджати запорізьким та донським козакам нападати на Османську Імперію. Завдяки чому на Запорозькій Січі були свої митні порядки. З архівних документів 17–16 століття можливо побачити, що кораблі, не доходячи до Січі версту, витримували 20-ти денний карантин і входили до бухти безмитно.

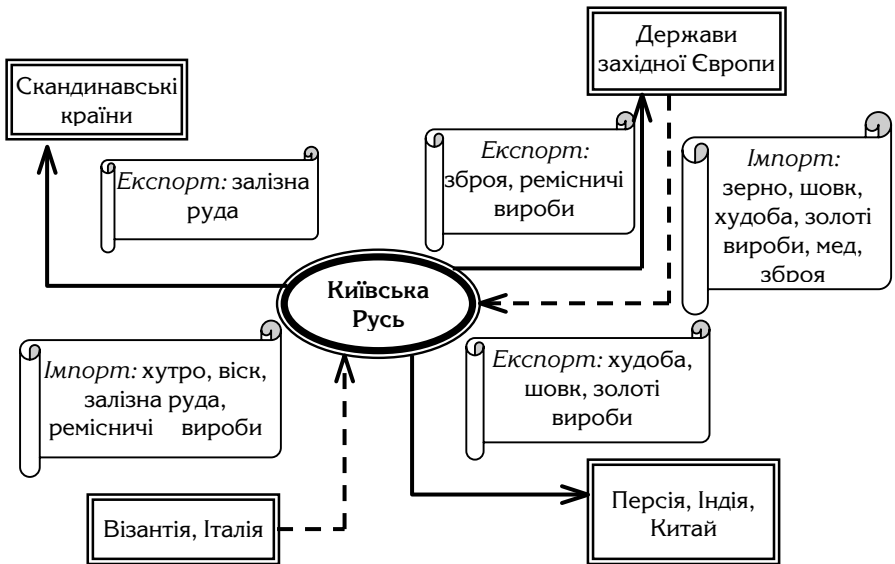

Рисунок 1.1

Основні торгові напрями Київської Русі

З 1648 р. по 1654 р. Б. Хмельницький направив у Москву 10 уповноважених посольств, Москва до України — не менш 15. Одним з результатів цих регулярних дипломатичних зв'язків було і врегулювання митних питань між Росією та Україною. В Універсалі Б. Хмельницького 1654 р. установляються такси митних оплат, так званої «індукти», з привізного краму. Як свідчить Павло Алепський, митні побори на границях і доходи з оренди гарячих напоїв приносили українському державному скарбові 100000 червоних золотих річно. Поборці державних прибутків називалися індукторами або екзакторами. Їм здавалося від уряду побирання митних та горілчаних поборів.

У перший час після Переяславської ради 1654 р. Україна мала своєрідне (якого не мала жодна інша адміністративна одиниця Росії) козацько-старшинське самоврядування, військо, суд, податкову систему, митні кордони. Однак, за умовами «Переяславських статей» 1659р., при гетьмані Ю. Хмельницькому, Україна позбавилась права на самостійні зовнішні відносини. Митна система України за часів Б. Хмельницького представлена на рисунку 1.2.

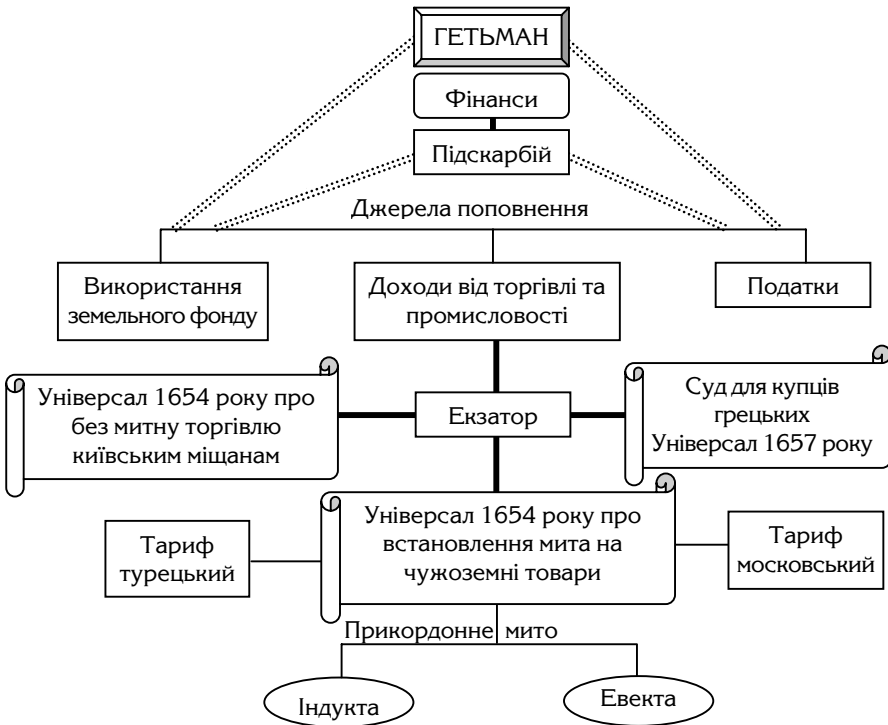

Рисунок 1.2

Митна система України за часів Богдана Хмельницького

5 квітня 1710 р. у м. Бендери була підписана Конституція Пилипа Орлика, яка мала статтю 16 «Необхідність державного регулювання митної справи».

До кінця XVII ст. в українських землях, які входили до складу Російської держави, складалася система митних установ із своїми штатами. У період переворотів з 1725 по 1762 роки митна політика характеризувалася непослідовно. В 1724 р. Катерина I видала наказ про «Покровительський митний тариф» (товари, які ввозилися іноземними купцями, обкладалися митом, руські купці могли вивозити свої товари без перешкод). Але в 1726 р.

і в 1728 р. були підписані російсько-англійські та російсько-прусські договори, які встановлювали режим взаємного митного добробуту. Митний тариф 1731 р. цілком відмінив «Покровительський митний тариф».

Реформа 1753 р. внесла зміни у митні заклади, ліквідувалися внутрішні митниці. У зв'язку з ростом контрабанди у 1754 р. була створена прикордонна варта, набирались команди митних кінних об'їждчиків. Митним тарифом 1767 р. були встановлені мита на продукти, які виготовлялися в країні на низькому рівні або в незначній кількості, та на продукти, які ввозились і були конкурентоспроможними з російськими. Були застосовані нові митниці в Одесі, Севастополі, Ростові-на-Дону та інших містах. Посилювалась охорона митних кордонів. Виникають нові ідеї вільної торгівлі та мореплавання. Поступово закладаються передумови для розвитку та практики митної справи.

До початку XIX ст. вже митний кордон співпадав з державним кордоном. Уряди Олександра I та Миколи I проводили заступницьку митну політику, орієнтуючись на збільшення митних доходів казни. Зовнішньоторговельний обмін постійно зростає. Створювались проекти митних статутів, митні округи, велась звітність про конфісковані товари та зловживання на митницях. Митна політика першої половини XIX ст. в основному відображала обмеження ввозу іноземних товарів забезпечувала верхівці Російської буржуазії високий прибуток, нагромадження капіталів для розвитку промисловості. Початок другої половини XIX ст. негативно відобразився на митній діяльності. Митні доходи скоротились. Зовнішня торгівля завмерла в тяжких умовах Кримської війни 1853-1856 рр. і Паризького митного договору. В митній політиці віддавалась перевага цільній торгівлі, зменшувались мита на сільськогосподарські продукти і ціни на них. За статутом 1857р. на території України були створені 7 митних округів та 23 митниці, а також Севастопольська митниця, яка мала статус митного відділу:

- Радзивилівський округ: Радзивилівська, Гусятинська, Раковецька, Дружпольська, Волочиська;
- Скулянянський округ: Новоселицька, Скулянянська, Липканська;
- Ізмаїльський округ: Кубейська, Карпинська, Татар-Бунар, Акерманська;
- Одеський округ: Одеська, Херсонська, Миколаївська, Очаківська;
- Феодосійський округ: Феодосійська, Євпаторійська;
- Керч-Снікальський округ: Керченська, Бердянська;
- Таганрозький округ: Маріупольська, Таганрозька, Ростовська.

Засновані митниці були 1, 2 та 3 класу. Крім митниць за статутом 1857р. були створені митні застави та перехідні пункти. Загальна схема митного округу наведена на рисунку 1.3

В 1864 р. в Міністерстві фінансів був організований департамент митних зборів для управління митними закладами. Підвищувалась діяльність митного контролю у сфері боротьби з контрабандою. У 1877–1887 рр. наступила політика обмеження ввозу іноземних товарів. У 1876 р. з 10 міст було прийнято рішення брати в золотій валюті митні збори. Митний тариф 1891 р. підвищив ввізні мита на іноземні машини, хімічні товари, бавовну, цукор, чавун, рейки. Кордон не був забезпечений у відношенні, митного контролю.

Рисунок 1.3

Загальна схема митного округу (станом на 1857 р.)

Організація і робота митного контролю після Жовтневої революції 1917 р. проходила під керівництвом В. І. Леніна. Декрет Леніна від 29 грудня 1917 р. «Про дозвіл на ввіз та вивіз товарів вперше встановив правила провозу товарів через кордон. У цьому ж документі було визначене поняття контрабанди. Громадянська війна, голод, господарська розруха, товарний дефіцит — в таких умовах розвивалась митна служба.

Структура митниць української держави станом на 1919р. представлена на рисунку 1.4. Важливим для діяльності митних установ був декрет РНК РСФСР, прийнятий 21 січня 1919 р. урядом України «Про розмежування прав центральної та місцевої радянської влади по збиранню мит і про регулювання діяльності місцевих установ». Після відновлення Радянської влади в Україні у грудні 1919 р. митні установи остаточно перейшли у систему радянських митних установ.

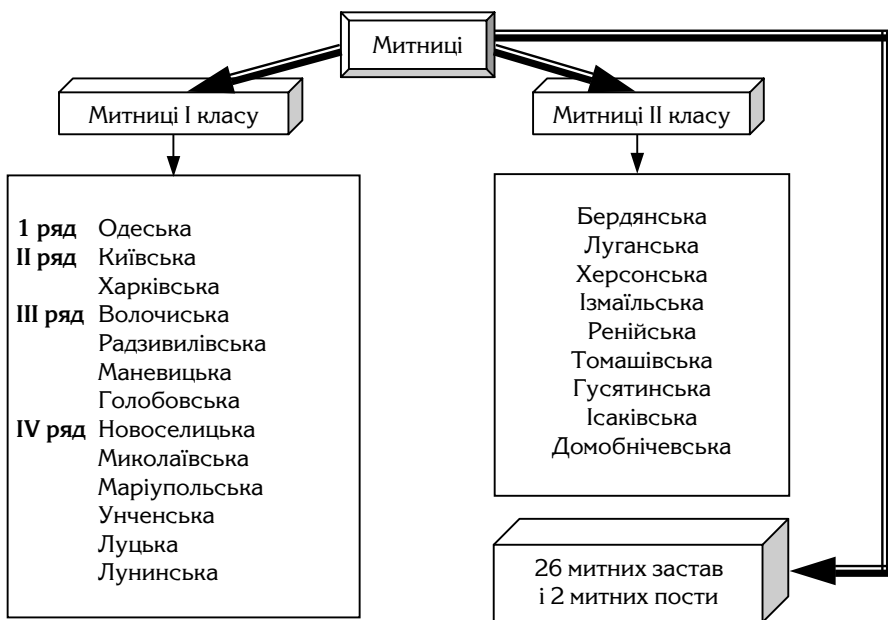

Рисунок 1.4
Структура митниць української держави (1919 р.)

Період з 1920р. по 1922 р. — відрізняється своєрідною організацією митної справи в Україні. У 1920 році за проектом урядової комісії Директорії на чолі з Петлюрою регламентується митна справа. У червні того ж року у Харкові був створений відділ митного контролю. А у 1921 році проект Конституції С. Дністрянського містив правове закріплення митної справи як атрибут суверенітету держави. До жовтня 1921 року на всьому кордоні УРСР функціонувало 44 пограничних митних заклади 3-х видів:

- митниці;
- митні нагляди;
- митні пости.

Крім прикордонних були ще дві внутрішні митниці у Києві та Харкові. 9 березня 1922р. ВЦІК та СНК затвердив перший радянський митний тариф. 12 листопада 1922р. було створено Українське відділення Головного митного управління (2 лютого 1934р. воно було ліквідовано). 14 грудня 1924 року Президія ЦВК СРСР затвердила Митний статут СРСР, а 19 грудня 1928р. постановою ЦВК і РНК СРСР був введений у дію Митний кодекс СРСР.

В роки Великої Вітчизняної Війни митні органи забезпечували пропуск вантажів, необхідних для нашої армії і тилу, їх збереження. Робота митниці у післявоєнні роки була спрямована на відбудову народного господарства, зміцнювався кадровий склад митниць. Були сформовані щорічні всесоюзні курси підвищення кваліфікації працівників митних закладів. В 50-ті, на початку 60-х років був виданий ряд постанов та інструкцій, які регулювали питання пропуску через кордон вантажів, транспортних засобів, осіб та міжнародних поштових відправлень. У 1962 р. була підписана в Берліні угода про співробітництво і взаємодопомогу з митних питань між країнами. 5 травня 1964 р. Президія Верховної Ради СРСР затвердила новий Митний кодекс СРСР. Швидко розвивались економічні, туристичні, культурні, наукові, спортивні та інші зв'язки з зарубіжними країнами, зростав і обсяг роботи по виконанню митних операцій. Тут були і свої проблеми: недостача кадрів, відсталість митниці у технічному оснащенні, нестача оглядових приміщень в пунктах пропуску на державному кордоні.

25 червня 1991 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про митну справу в Україні», в якому проголосила, що Україна «...як суверенна держава самостійно створює власну митну систему і здійснює митну справу».

12 грудня 1991 р. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про введення в дію Митного кодексу України», який є чинним законодавчим

актом з митної справи й по сьогоднішній день. Цією Постановою передбачено було також і створення Державного митного комітету України як центрального митного органу України.

29 листопада 1996 р. Президентом України видано (згідно зі ст. 106 Конституції України) Указ про створення на базі колишнього Державного митного комітету України і його органів Державної митної служби України (ДМСУ) та її органів — регіональних митниць, митниць, спеціалізованих митниць.

Даний Указ створив реальні умови для здійснення поглибленої структурної перебудови і реформування митної системи, зміцнення її управлінських важелів, підвищення рівня організаторської роботи. Є всі підстави констатувати, що прийняття цього документа є підсумком першого етапу формування митної системи нашої держави та свідченням про її вихід на якісно новий, вищий рівень.

1.2. Джерела митної справи

Джерела митної справи — це вихідні від держави або визнані нею офіційно-документальні форми вираження та закріплення норм митної справи, надання їм юридичного, загальнообов'язкового значення.

Галузь митної справи має свої власні джерела, серед яких: Конституція, Закони України, міжнародно-правові акти належним чином ратифіковані та підзаконні акти, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, акти ДМСУ (накази, розпорядження, листи та ін.), спільні акти ДМСУ з іншими міністерствами та відомствами, акти інших міністерств та відомств. До джерел митного законодавства також можемо віднести правові звичаї (наприклад, звичаї морських портів в частині порядку та послідовності в проходженні суднами митного контролю) та звичайну митну практику.

Положення Закону «Про митну справу в Україні» були розвинуті в інших нормативних актах, головними серед яких є Митний кодекс України (МКУ) та Закони «Про єдиний митний тариф» та «Про зовнішньоекономічну діяльність». Три вище перелічених законодавчих акти забезпечують нормативно-правове регулювання окремих груп правових відносин в митній сфері. Митний кодекс — спрямований на регулювання митних процедур та

діяльності митних органів, Закон «Про єдиний митний тариф» — основних положень тарифного регулювання, а Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» — прав та обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічних відносин та повноваженні держави та її органів щодо регулювання таких відносин.

Перший Митний кодекс України було прийнято в грудні 1991 р. (введено в дію з 1 січня 1992 р.), у період, коли формувалися основні засади державності та незалежності України в законодавчому плані. І хоча введення в дію митного кодексу на той час зіграло позитивну роль, на сьогодні він вже не відповідає сучасному стану митної справи. Більше того він стримував розвиток господарської та фінансово-банківської діяльності підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, їм недостатньо забезпечувались умови ЗЕД українських товаровиробників. Усе це вимагало прийняття нового Митного кодексу. Підготовка нового Митного кодексу та його розгляд було викликано необхідністю приведення чинного митного законодавства у відповідність до Конституції України, гармонізації та уніфікації із загальноприйнятими в європейській та світовій практиці нормами і стандартами, а також приведення Кодексу у відповідність до ринкової економіки. Верховною Радою України четвертого скликання 11 липня 2002 року був прийнятий новий Митний кодекс України, який вступив в дію з 1 січня 2004 року. Діючий Митний Кодекс України майже утричі більший за обсягом від першого Митного кодексу. Якщо перший Кодекс складався з 11 розділів, 24 глав, 164 статей, то діючий має 21 розділ, 67 глав, 432 статті.

Таке значне збільшення обсягу зумовлене наступним: по-перше — це те, що питання, які були врегульовані першим Митним кодексом, в діючому Кодексі регулюються більш детально; по-друге — діючий Митний кодекс містить цілу низку розділів, яких немає в першому Кодексі.

Як і деталізація норм, що існували раніше, введення нових розділів має на меті вдосконалення правового регулювання ряду правовідносин, пов'язаних з митною справою. Зокрема, один з нових розділів присвячено митним режимам, кількість яких значно збільшилася порівняно з першим Митним Кодексом. Замість поняття «особа, уповноважена на декларування на підставі договору» запроваджено поняття «митний брокер». Уведено нове для митного законодавства України поняття «митний перевізник».

Діючим Кодексом передбачено запровадження технологічних схем контролю, які відповідають сучасним міжнародним стандартам («червоний» та «зелений» коридори); визначено такі важливі фактори процедури

декларування, як терміни подання митної декларації; більш ефективно регулюється порядок переміщення товарів через митний кордон України громадянами; визначає особливості здійснення митних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України різними видами транспорту, а також при переміщенні товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях.

Діючий Кодекс в цілому відповідає міжнародним стандартам, оскільки його розроблення здійснювалося з урахуванням положень Митного кодексу Європейського Співтовариства та основних міжнародних конвенцій і угод, до яких приєдналася або має намір приєднатися Україна, як-от: Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція), Угоди Уругвайського раунду переговорів країн — членів ГАТТ/СОТ, Угода з торгівельних аспектів прав інтелектуальної власності (TRIPS), яка також є однією з 28 угод ГАТТ/СОТ, Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів, Міжнародна конвенція про гармонізацію митних процедур на кордоні, Митна конвенція про міжнародні дорожні перевезення (Конвенція МДП), Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбульська конвенція), Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства (Найробіська конвенція).

Діючий митний кодекс, як й перший митний кодекс України, визначає принципи організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові та ін. аспекти діяльності ДМСУ з метою створення умов для формування економіки та зростання активності зовнішньоекономічної діяльності на основі єдності митної території, мит та митних зборів, спрямований на забезпечення додержання митними, іншими державними органами, суб'єктами зовнішньоекономічної і господарської діяльності, а також громадянами прав та обов'язків у галузі митної справи.

На тривалій період він виконуватиме своє завдання із забезпечення захисту економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку її економіки, захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, а також забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи.

Ще одним важливим законодавчим актом в сфері митної справи, є прийнятий 5 лютого 1992р. закон України «Про єдиний митний тариф». Закон «Про єдиний митний тариф» створив нормативну базу для регулювання питань щодо обкладення спеціальним податком — митом товарів та

транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Розділ I Закону містить загальні положення щодо мети Закону, одного митного тарифу, митно-тарифної ради. В Розділі II Закону «Мито та його види» визначаються поняття мита, його види, порядок застосування деяких видів мит, порядок нарахування та сплати мита, поняття митної вартості, порядок визначення країни походження товарів. В Розділі III цього Закону «Звільнення від сплати мита, тарифні пільги та преференції» регулюються питання щодо надання пільг фізичним та юридичним особам по обкладенню митом товарів та інших предметів, які переміщуються через митний кордон, умовно-безмитного ввозу та вивозу товарів з митної території України, повернення над міру стягненого та стягнення недобраного мита. В Розділі IV «Заключні положення», ст. 26 встановлює пріоритетність обов'язкових для України міжнародних норм щодо митних тарифів перед нормами національного законодавства.

Іншим законодавчим актом щодо митної справи є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-XII від 16 квітня 1991 року. На відміну від розглянутих вище законодавчих актів, що встановлюють правові норми, якими в першу чергу керуються органи державної влади, Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» регулює питання щодо правового статусу, прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб — суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, порядку та суб'єктів їх реєстрації та ліцензування; встановлює правові основи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, нагляду за дотриманням державних інтересів при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності своєї господарчої діяльності та компетенцію державних органів з цих питань.

Також існує велика кількість законів та підзаконних актів, які регулюють окремі види суспільних відносин в сфері митного права. Це можуть бути або законодавчі акти, що регулюють окремі специфічні види підприємницької діяльності, наприклад, Закон України «Про режим іноземного інвестування» або законодавчі акти щодо окремих видів товарів, наприклад такі, як Закони України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції», «Про карантин рослин», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про лікарські засоби»; декрети КМУ «Про стандартизацію і сертифікацію», «Про державне мито»; Накази ДМСУ «Про видачу ліцензії на провадження посередницької діяльності митного перевізника», «Про видачу та скасування ліцензій на право відкриття та експлуатації митного ліцензійного складу»; Укази президентів ВР

України — «Про захист іноземних інвестицій на Україні»; Постанови ВР України «Про проект Закону України про недопущення відпливу з України валютних та інших майнових цінностей» та багато інших.

1.3. Митна політика України

Митна політика України виступає різновидом державної політики, а її головним функціональним завданням є забезпечення захисту національних інтересів та національної безпеки України в політичній, економічній, соціальній, екологічній та інших сферах. Митна політика базується на базових національних інтересах та відповідних аспектах державної політики національної безпеки і здійснюється шляхом реалізації відповідних доктрин, стратегій, концепцій і програм у різних сферах державної діяльності, як внутрішніх, так і зовнішніх, відповідно до чинного законодавства та міжнародно-правових актів та звичаїв. В основному, засоби реалізації митної політики є задіяними при переміщенні фізичними та юридичними особами товарів через митний кордон України.

Митна політика підпадає під вплив тих самих соціальних та політичних законів, що і державна політика взагалі. На конкретний зміст митної політики держави впливають певні об'єктивні фактори, серед яких слід визначити наступні:

- *економічні* — загальний стан економіки країни, особливості її економічної системи, особливості розвитку окремих галузей економіки, існуючі зовнішні економічні зв'язки, стан світових економічних відносин та ін;
- *ідеологічні та політичні фактори* — програми уряду щодо захисту внутрішнього ринку та окремих його сфер, екологічної безпеки країни, охорони моралі та духовності;
- *міжнародні фактори* — членство держави у різноманітних міжнародних організаціях, наявність двосторонніх та багатосторонніх міжнародних угод, участь держави у митних та економічних союзах, підтримка певних міжнародно-правових та економічних санкцій, політика уряду щодо надання преференцій окремим державам та інше.

Діалектична природа митної політики обумовлює наявність крім національних інтересів і національної безпеки взагалі, певних динамічних принципів, які розкривають зміст національних інтересів держави на даному

етапі, та якими керуються компетентні органи державної влади при розробці митної політики і проведенні її в життя. Такі принципи можна знайти в законодавчих актах з митних питань та певних програмних документах: посланнях Президента, програмах діяльності Кабінету Міністрів, інших концептуальних документах, програмах діяльності політичних партій і рухів і т. д. Охарактеризуємо головні з цих принципів.

Принцип єдності митної політики як складової зовнішньої політики України. Митна політика України є складовою державної зовнішньої політики і повинна формуватися у відповідності з цілями та принципами останньої, завданнями захисту національних інтересів та національної безпеки. Митна політика за своїм змістом є складовою зовнішньополітичних позицій держави і в деяких випадках політична частина останніх має пріоритет перед економічною. Таке має місце при забезпеченні виконання міжнародно-правових зобов'язань держави, наприклад, при приєднанні до міжнародних санкцій в рамках ООН, які вимагають припинення зовнішньоекономічних контактів з певними країнами, або виконання зобов'язань України в рамках договору щодо нерозповсюдження ядерної зброї. Задля виконання цих зобов'язань нехтуються можливі економічні переваги.

Принцип єдності державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та контролю за її здійсненням. Згідно з ч. 1 ст. 8 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Україна самостійно формує систему та структуру державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на її території. Система органів, що здійснюють регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, до якої закон відносить Верховну Раду України, Кабінет Міністрів, Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі, ДМСУ, інші міністерства та відомства, органи місцевого самоврядування, діє на основі єдиної законодавчої бази у відповідності до єдиних принципів та цілей. Важливою складовою регулювання зовнішньоекономічної діяльності є система державного контролю. Згідно з МКУ товари та інші предмети переміщуються через митний кордон України під митним контролем. Цей контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання державними органами, підприємствами та їх службовими особами, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів.

Принцип єдності тарифної політики України. Згідно зі ст. 3 Закону України «Про Єдиний митний тариф» на митній території України діє Єдиний митний тариф України, який являє собою систематизований звід

ставок мита, яким обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі цієї території. Ставки Єдиного митного тарифу України є єдиними для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форм власності, організації господарської діяльності та територіального розташування, за винятком випадків, передбачених законами України та її міжнародними договорами. Єдиний митний тариф України базується на міжнародно-визнаних нормах і розвивається у напрямі максимальної відповідності до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і правил митної справи.

Принцип єдності політики експортно-імпоротно контролю. В Україні діють єдині правила щодо порядку переміщення через митний кордон товарів та інших предметів. Ч. 1 ст. 96 МКУ, зокрема, встановлює, що ввезення в Україну, вивезення з України та транзит через її територію товарів та інших предметів, окремих видів може бути заборонено чи обмежено законодавством України. Подібні обмеження чи заборони вводяться задля забезпечення національної безпеки України, захисту національних інтересів, виконання міжнародно-правових зобов'язань нашої держави (наприклад, це може стосуватися вивозу зброї та військової техніки, технологій подвійного призначення, наркотичних речовин). Контроль за подібними операціями окрім митних органів здійснюють відповідні міністерства та відомства, правоохоронні органи України.

Принцип єдності митної території України. Він заснований на понятті територіальної юрисдикції держави, митна територія встановлює область дії митного суверенітету держави. Цей принцип є важливим для забезпечення сплати мит, митних платежів, застосування інших засобів митного регулювання. Принципу єдності митої території не протирічають правові норми, що встановлюють виключення певної території України із складу її митної території, як то територія вільних економічних (митних) зон, митних та вільних складів, яка вважається такою, що знаходиться за межами митної території України. Згідно зі ст. 5 МКУ територія України, в тому числі території штучних островів, установок та споруд, що створюються в економічній (морській) зоні України, над якими Україна має виключну юрисдикцію щодо митної справи, становить єдину митну територію.

Принцип гармонізації та уніфікації митної діяльності України з загальноприйнятими в міжнародній практиці нормами і стандартами. Цей принцип встановлено ч. 2 ст. 3 МКУ, його основою є намагання України

інтегруватися до світової економічної системи, загальноєвропейських економічних процесів, приєднатися до Світової Організації Торгівлі (СОТ/ВТО), для чого необхідно привести національні митні стандарти у відповідність з загальноприйнятими світовими принципами та вимогами, що, зокрема, включає недопущення застосування нетарифних обмежень, приведення митних тарифів у відповідність до рекомендацій СОТ і т. д.

Принцип захисту державою прав та законних інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності. Цей принцип закріплено в ст. 2 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» і його зміст, згідно з цим Законом, полягає в тому, що Україна як держава забезпечує рівний захист інтересів всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності на її території згідно з законами України; здійснює рівний захист всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України за межами України згідно з нормами міжнародного права; здійснює захист державних інтересів України як на її території, так і за її межами лише відповідно до законів України, умов підписаних нею міжнародних договорів та норм міжнародного права. Серед прикладів реалізації подібного захисту можна назвати введення певних економічних заходів проти держав, які порушують права та інтереси українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, виплати за рахунок бюджету або вимоги подібних виплат з боку інших держав компенсацій українським, що постраждали внаслідок певних дій інших держав.

Принцип юридичної рівності і недискримінації, виключення невиправданого втручання держави у зовнішньоекономічну діяльність. Цей принцип ґрунтується на ст. 42 Конституції України, яка гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, що не заборонена законом. Відповідно Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (ч. 4 ст. 2) визнає рівність перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Також забороняються будь-які, крім передбачених цим Законом, дії держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками; визнається неприпустимість обмежувальної діяльності з боку будь-яких її суб'єктів, крім випадків, передбачених цим Законом. З принципом виключення невиправданого втручання з боку держави та її органів в зовнішньоекономічну діяльність пов'язане право

суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на відшкодування за рахунок держави збитків, що заподіяні незаконними діями її органів. Це право ґрунтується на ст. 56 Конституції України та ст. 34 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Конкретні завдання, які вирішуються державою в процесі проведення митної політики, обумовлюють відповідні її, політики, функції. До основних функцій митної політики слід віднести такі:

- фінкальна;
- регулятивна;
- захисна.

Охарактеризуємо ці функції митної політики:

- *фінкальна функція* — наповнення державного бюджету за рахунок стягнення мит, податку на додану вартість, акцизного збору з товарів та інших предметів при переміщенні через митний кордон. Від перелічених вище стягнень слід відрізнити такі митні платежі, як: збір за митне оформлення, плата за зберігання товарів на митних складах, митне супроводження і т. д. Ці платежі не виконують фінкальної функції, а є платою за послуги митниці;
- *регулятивна функція* — передбачає вплив з боку держави та її компетентних органів на зовнішньоекономічні відносини за допомогою засобів економічного та адміністративного характеру з метою регулювання останніх в цілях забезпечення національних інтересів та інтересів національних товаровиробників та створення сприятливих для них умов, забезпечення виконання державної політики в сфері економіки, виконання міжнародно-правових зобов'язань держави. Подібне регулювання здійснюється за допомогою встановлення ставок мит та митних зборів, ліцензування, квотування та встановлення інших нетарифних обмежень;
- *захисна функція* — спрямована на захист держави від зовнішніх загроз: захист національної безпеки держави, підтримання миру та міжнародної безпеки, суспільного порядку, моральності, захист внутрішнього ринку, забезпечення екологічної безпеки, захист інтересів споживачів, створення умов для підтримання законності щодо порядку переміщення через митний кордон України товарів, ефективної боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, сприяння боротьбі з міжнародним тероризмом, злочинністю тощо. Велика частина подібних завдань реалізуються в процесі виконання

митними органами своїх контрольних функцій, таких як: митний, валютний, екологічний, медико-санітарний та інші види контролю, а також при виконанні завдань по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил.

Основними історичними формами митної політики є політика державного протекціонізму та політика вільної торгівлі (лібералізація). Зміст *протекціоністської політики* полягає в створенні умов для розвитку національної економіки шляхом штучного обмеження конкуренції з боку інших держав та допомозі національним виробникам в освоєнні закордонних ринків збуту, використовуючи зовнішньополітичні позиції держави та державну підтримку експорту. Політика протекціонізму передбачає завищені ставки ввізних мит, застосування нетарифних, адміністративно-правових обмежень або повної заборони щодо імпорту певних видів товарів, державне субсидування, кредитування, надання податкових пільг національним виробникам-експортерам. На сьогоднішній день політика державного протекціонізму суперечить міжнародно-правовим актам з питань торгівлі та митного регулювання і в своєму чистому вигляді майже не зустрічається, поступившись місцем політиці вільної торгівлі.

Політика вільної торгівлі в своєму ідеальному варіанті ґрунтується на чотирьох базових свободах: вільному русі товарів, послуг, капіталів та людей, що, зокрема, передбачає створення рівних умов для національних та іноземних товарів, зменшення ставок імпортних мит та ліквідацію нетарифних обмежень і т. д. Саме принципи вільної торгівлі стали головними в розвитку міжнародного економічного співробітництва у ХХ ст. Слід ураховувати що розглянуті, так звані, класичні форми митної політики в чистому вигляді існують лише в теорії. Сучасна світова практика регулювання зовнішньоекономічних відносин іде шляхом поєднання протекціоністських та вільно-торговельних форм задля найбільш повного забезпечення національних інтересів держави, але загальною домінуючою тенденцією є політика лібералізації.

1.4. Митні органи України

Головним суб'єктом проведення в життя митної політики, безумовно, є система митних органів — ДМСУ. Після підтвердження на Всеукраїнському

референдумі Акта проголошення незалежності України, Указом новообраного Президента України від 11 грудня 1991 р. було створено Державний митний комітет України.

Указом Президента України від 29 листопада 1996 р. Державний митний комітет України було ліквідовано, а на його базі створено ДМСУ як центральний орган виконавчої влади. В п. 1 цього Указу вказувалося, що: «митну справу також здійснюють регіональні митниці, митниці, спеціалізовані митні управління та організації, які утворюються у встановленому порядку». Крім того, було створено Центральну енергетичну митницю та в зонах діяльності регіональних митниць — відділення боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил.

Згідно з Положенням «Про Державну митну службу України», ДМСУ — є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує проведення в життя державної митної політики, організовує функціонування митної системи, здійснює керівництво дорученою йому сферою управління, несе відповідальність за її стан і розвиток. Відповідно до ст. 11 МКУ та п. 3 цього Положення визначаються завдання митних органів і, зокрема, ДМСУ, серед яких:

- захист економічних інтересів України;
- сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;
- контроль за додержанням вимог митного законодавства України;
- використання засобів митного регулювання торговельно-економічних відносин з урахуванням пріоритетів розвитку економіки;
- створення сприятливих умов для участі України у міжнародному співробітництві;
- удосконалення митного контролю, митного оформлення і оподаткування товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України;
- здійснення, за участю Міністерства економіки України, заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів і додержання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку;
- створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та збільшення пасажиропотоку через митний кордон України;
- боротьба з контрабандою;
- здійснення заходів щодо запобігання порушенню митних правил.

Також це положення визначає компетенцію ДМСУ:

- визначає і здійснює в межах своїх повноважень економічні та організаційні заходи щодо реалізації митної політики;
- здійснює митно-тарифне і позатарифне регулювання під час переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України;
- розробляє і подає Кабінету Міністрів України проекти програм розвитку та вдосконалення системи митної служби, сприяє розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, у тому числі шляхом розширення мережі митниць;
- співробітничает відповідно до міжнародних договорів та законодавства України з митними та іншими органами іноземних держав, міжнародними організаціями у митній сфері;
- керує діяльністю органів митної служби, створює, реорганізовує та ліквідує у встановленому порядку регіональні митниці, митниці, спеціалізовані митні управління та організації;
- здійснює у встановленому порядку провадження у справах про порушення митних правил, узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до сфери її повноважень;
- веде державну статистику, подає статистичні дані згідно із законодавством України;
- виконує інші функції, що випливають з покладених на неї завдань.

ДМСУ створюється Президентом України, її Голова призначається Президентом України. Призначення заступників Голови, встановлення структури та чисельності особового складу апарату ДМСУ, створення регіональних митниць віднесено до компетенції Кабінету Міністрів України. Сам центральний апарат ДМСУ складається з відповідних підрозділів-управлінь, відділів і т. д. Граничну чисельність працівників Держмитслужби затверджує Кабінет Міністрів України. Структуру Служби затверджує Міністр фінансів. ДМСУ підпорядковані регіональні митниці, митниці, спеціалізовані митні установи та організації. ДСМУ є юридичною особою, фінансується за рахунок державного бюджету, має власний баланс, розрахункові та інші рахунки у банківських установах, має власну печатку установленого зразка з зображенням Державного герба України та власною назвою. Загальна структура ДМСУ наведена на рис. 1.5.

Рисунок 1.5
 Структура Державної митної служби України

Відповідно до ст. 9 МКУ 1991 р., 8 липня 1994 року постановою Кабінету Міністрів України були створені регіональні митниці. Наказом ДМСУ

№ 335 від 26.04.2006 р. затверджено класифікатор митних органів та їх структурних підрозділів, спеціалізованих митних установ та організацій. Згідно з даним наказом створено вісім регіональних митниць — Енергетична, Центральна, Інформаційна, Регіональна митниця боротьби з митними правопорушеннями, Західна, Південна, Кримська, Східна. Спеціалізовані митні установи та організації: департамент аналізу ризиків та аудиту; департамент ресурсного забезпечення, капітального будівництва та експлуатації об'єктів митної інфраструктури; автотранспортне митне господарство; центральне митне управління лабораторних досліджень та експертної роботи; академія митної служби України; Київський центр підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів; Хмельницький центр підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів; кінологічний центр. Положення про регіональні митниці, їх структура та штати затверджуються ДМСУ.

Регіональна митниця є державною установою, що входить в єдину систему органів ДМСУ і у встановленому порядку на території закріпленого за нею регіону безпосередньо здійснює митну справу. Регіональна митниця разом з безпосереднім здійсненням митної справи організує, координує та контролює діяльність підпорядкованих митниць і спеціалізованих митних організацій в межах повноважень, визначених ДМСУ. До складу установ, підпорядкованих регіональній митниці, крім митниць можуть входити спеціалізовані митні організації. Типова структура митниці наведена на рис. 1.6.

Основними завданнями регіональної митниці є:

- контроль та забезпечення виконання законодавства України про митну справу митними установами регіону;
- забезпечення виконання зобов'язань, які випливають з міжнародних угод, укладених Україною, в частині, що стосується митної справи;
- організація ефективного застосування засобів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності у регіоні;
- забезпечення нарахування та справляння у повному обсязі мита, інших податків і зборів з товарів, які переміщуються через митний кордон України та своєчасного перерахування коштів, що надходять до державного бюджету;
- створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, організацій та установ регіону, а також для прискорення товарообігу та пасажиро потоку через митний кордон України;

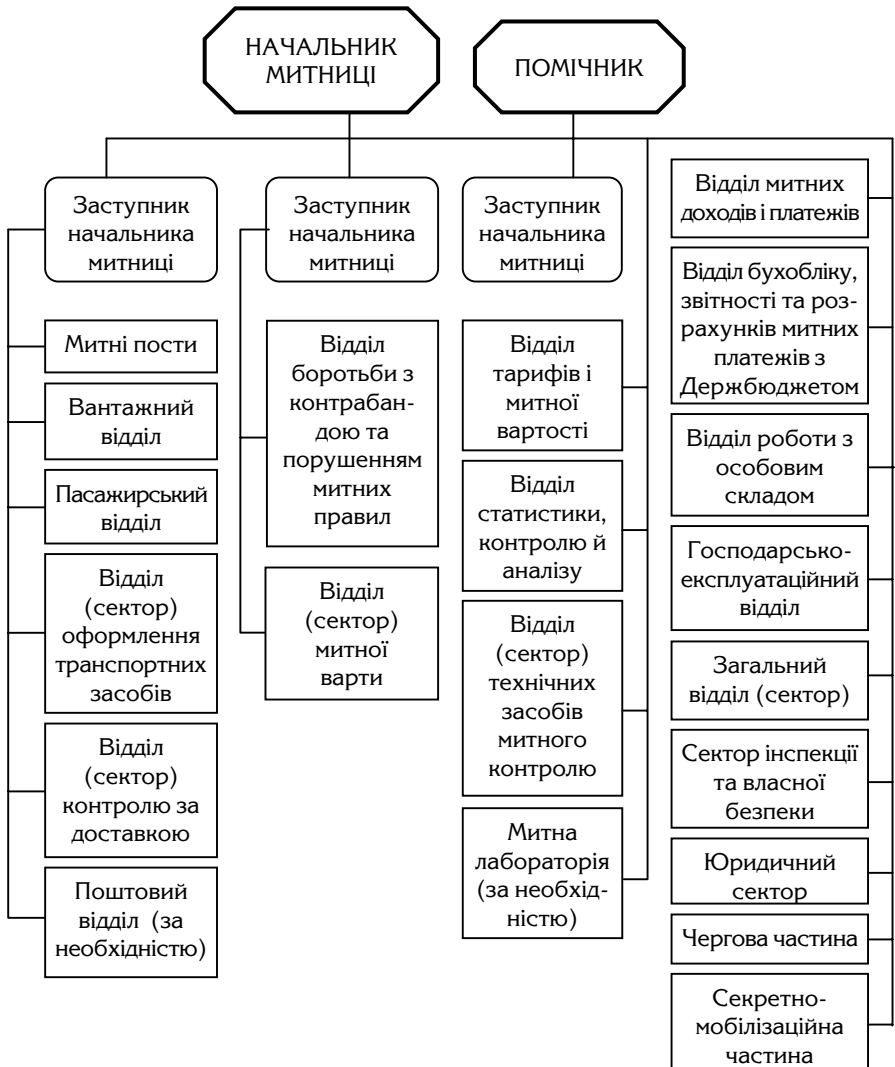

Рисунок 1.6
Типова структура митниці

- боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил;
- ведення митної статистики;
- формування повної, достовірної інформації та звітності про результати фінансово-господарської діяльності та надання її ДМСУ України в установлені терміни.

У відповідності до покладених на неї завдань, регіональна митниця:

- контролює дотримання суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України;
- здійснює митний контроль та оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України;
- видає, у межах своєї компетенції, накази, які є обов'язковими для виконання підпорядкованими митними установами;
- вносить до ДМСУ пропозиції щодо змін та удосконалення чинного митного законодавства;
- перевіряє діяльність підпорядкованих митних установ, використовує, в зоні своєї діяльності, митні забезпечення для оформлення результатів митного контролю;
- організовує та здійснює роботу по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил;
- веде митну статистику;
- організовує роботу з кадрами, проводить атестацію керівництва підрозділів регіональної митниці і підпорядкованих митних установ;
- організовує постачання особового складу речовим та іншим забезпеченням;
- проводить силами підрозділів митної варті оперативні заходи та ін.

Регіональну митницю очолює начальник, який призначається наказом Президента України, його заступники призначаються Головою ДСМУ. Регіональна митниця є юридичною особою, має свою гербову печатку, бланк та рахунки в банку.

Базовими підрозділами системи митних органів України, на які покладено безпосереднє здійснення митної справи, є митниці та митні пости. Питання створення та ліквідації митниць, а також визначення території регіону діяльності митниці вирішуються ДМСУ. В залежності від розміщення регіону діяльності митниці останні можна класифікувати на прикордонні (зовнішні) та внутрішні.

Прикордонні митниці розміщуються на митному кордоні України, який співпадає з державним кордоном, в пунктах пропуску через державний кордон, через які здійснюється залізничне, автомобільне, морське, річне, повітряне та інше сполучення.

Внутрішні митниці розміщуються в інших районах митної території України, а також в пунктах, що розміщуються на митному кордоні України, де він співпадає з межами спеціальних економічних зон та на території спеціальних економічних зон. Митницю очолює начальник, який призначається головою ДМСУ. Митниця є юридичною особою, з власним балансом, рахунками в банківських установах, печаткою з зображенням Державного герба та власним найменуванням.

В безпосередньому підпорядкуванні митниць знаходяться митні пости, через які митниці здійснюють свої завдання щодо реалізації митної справи. Митні пости створюються і ліквідуються ДМСУ за поданням регіональних митниць. Митний пост є окремим підрозділом системи митних органів, який:

- забезпечує безпосередній контроль за переміщенням через митний кордон України товарів, валюти, валютних цінностей та транспортних засобів;
- проводить стягнення мита та митних зборів;
- проваджує справи про контрабанду та порушення митних правил;
- накладає адміністративні стягнення.

Територія регіону діяльності митного поста визначається ДМСУ та входить до складу регіону підвідомчого регіональній митниці. Митний пост очолюється начальником, який призначається начальником регіональної митниці. Структура та штатний розклад цього підрозділу визначається відповідною митницею. Митний пост фінансується за рахунок державного бюджету, має печатку з зображенням Державного герба України та своїм найменуванням, інші печатки та штампи. Типова структура митного поста наведена на рис. 1.7.

Кожна митна установа має свій власний код, який складається з дев'яти знаків. Також до коду митного органу, при необхідності, можуть додаватися ще дві цифри, які характеризують ознаки пунктів пропуску. Дані ознаки (дві цифри) даються в дужках після дев'ятизначного коду. Розшифровуються коди митних органів наступним чином (рис. 1.8).

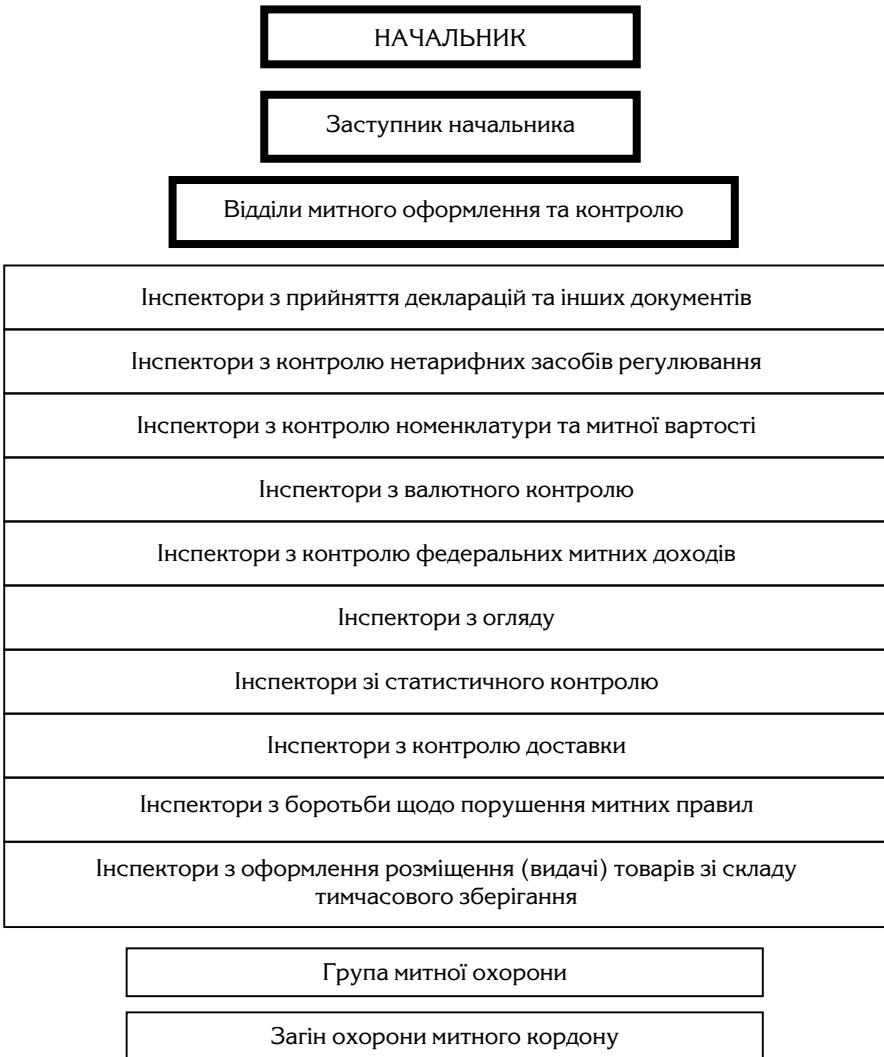

Рисунок 1.7
Типова структура митного поста

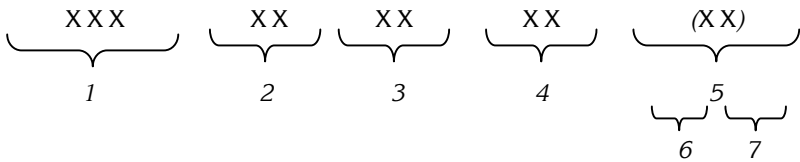

Рисунок 1.8

Структура дев'ятизначного коду митних органів та їх структурних підрозділів:

- 1 — з 1-го до 3-го знака дев'ятизначного коду — код регіональної митниці, митниці;
- 2 — із 4-го до 5-го знака дев'ятизначного коду — номер митного поста;
- 3 — із 6-го до 7-го знака дев'ятизначного коду — номер пункту пропуску в межах однієї регіональної митниці, митниці;
- 4 — із 8-го до 9-го знака дев'ятизначного коду — номер підрозділу митного оформлення в межах однієї регіональної митниці, митниці;
- 5 — із 10-го до 11-го знака — ознаки пунктів пропуску;
- 6 — 10-й знак — перша цифра в дужках після дев'ятизначного коду митного органу, визначає категорію пункту пропуску: 1 — міжнародний; 2 — міждержавний; 3 — місцевий; 4 — міжнародний, місцевий;
- 7 — друга цифра в дужках після дев'ятизначного коду митного органу, визначає вид сполучення: 1 — автомобільний; 2 — залізничний; 3 — повітряний; 4 — річковий; 5 — морський; 6 — поромний; 7 — пішохідний; 8 — трубопровідний; 9 — лінія електропередачі.

Наприклад: 80200 00 00 Магістральна митниця;
80202 00 00 м/п «Гоптівка» Магістральної митниці;
80202 00 01 відділ митного оформлення №1 Магістральної митниці;
80202 01 00 (11) п/п «Гоптівка — Нехотєєвка» Магістральної митниці (міжнародний, автомобільний).

Служба в митних органах є різновидом державної мілітаризованої служби. Проходження служби в митних органах, в першу чергу, регламентується Конституцією України, Законом України «Про державну службу», МКУ, іншими законами та підзаконними актами. Службовці митних органів є державними службовцями, з поширенням на них всіх відповідних прав, обов'язків та пільг; мають персональні звання, несуть дисциплінарну відповідальність; при прийнятті на службу проходять співбесіду щодо відповідності вимогам до державних службовців та періодично проходять відповідні атестації.

Спеціальні звання присвоюються посадовим особам митної служби України відповідно до займаних посад і стажу роботи (ст. 410 МКУ):

- дійсний державний радник митної служби;
- державний радник митної служби 1 рангу, 2 рангу, 3 рангу;
- радник митної служби 1 рангу, 2 рангу, 3 рангу;
- інспектор митної служби 1 рангу, 2 рангу, 3 рангу, 4 рангу;
- інспектор митної служби;
- молодший інспектор митної служби;
- курсант.

Відповідно до ст. 26–29 МКУ митні органи України в своїй діяльності взаємодіють з іншими державними органами, підприємствами та громадянами. Державні та інші органи, які у відповідності з законами України не здійснюють загальне керівництво митною справою, не мають права приймати рішення, що входять до компетенції митних органів України, або іншим чином втручатися в діяльність цих органів. Також МКУ регламентує взаємодію митних органів з іншими правоохоронними органами, зокрема, передбачає необхідність інформувати відповідний орган про правопорушення, розслідування якого входить до компетенції цього органу. Ст. 39 МКУ передбачає право митних органів України при виконанні своїх функцій співробітничати з митними та іншими органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

1.5. Тарифне та нетарифне регулювання в митній справі

Задля виконання державою своїх функцій в рамках митної політики існують певні засоби. Вони класифікуються на дві великі групи — засоби

тарифного та нетарифного регулювання. Подібні засоби державного впливу, в більшості випадків, реалізуються під час переміщення фізичними та юридичними особами товарів через митний кордон України; вони закріплюються відповідними нормами законодавства, носять загальнообов'язковий характер і забезпечуються примусовою силою держави.

Тарифне регулювання державної зовнішньоторговельної політики є головним інструментом впливу на торговельні відносини різних країн та, певним чином, сприяє реалізації політики протекціонізму щодо вітчизняних товаровиробників. Основою тарифного регулювання виступають ставки мита, які систематизовано в митних тарифах. Види мит які використовуються в митній справі наведено на рис. 1.9.

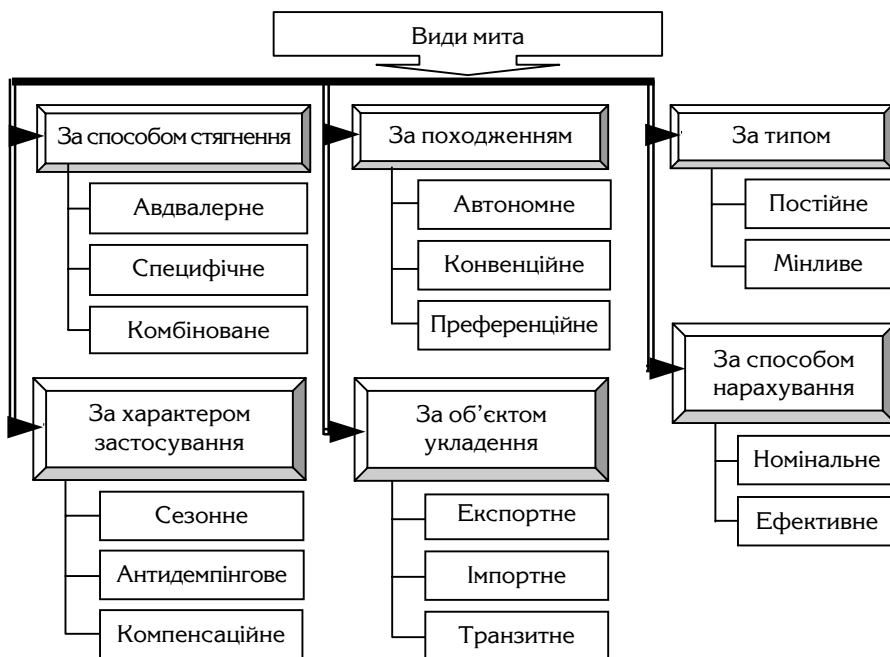

Рисунок 1.9
Види мита

За способом стягнення мито поділяється на адвалерне, яке обчислюється у відсотках до митної вартості товарів, специфічне, яке визначає фіксовану суму, що стягується з одиниці виміру певного товару та комбіноване, яке утворено комбінацією перших двох видів мита. Слід зауважити, що в разі підвищення ціни товару та, відповідно, митної вартості, з якої нараховується мито, адвалерні ставки дають більші надходження до бюджету, ніж специфічні. Водночас, у разі зниження ціни товару, ефективнішими є специфічні ставки. Комбіновані ставки дозволяють дещо зменшити недоліки перших двох видів мита. Особливістю застосування адвалерних ставок мита є необхідність визначення митної вартості товару, яка залежить від багатьох ринкових факторів, таких як, курси валют, процентні ставки, наявність товарів субститутів і таке інше.

За характером застосування мито може бути сезонним, антидемпінговим чи компенсаційним. Сезонне мито регулює зовнішньоторговельні відносини щодо товарів сезонного характеру, насамперед, сільськогосподарської продукції.

Застосування сезонних ставок мита захищає в певні періоди року ринок вітчизняних товарів шляхом підвищення вартості імпортованих товарів. Антидемпінгове мито застосовується у разі виявлення факту імпорту товару за демпінговими цінами, що призводить до суттєвих збитків у національних галузях виробництва. Компенсаційне мито застосовується з метою нейтралізації субсидій, наданих державою експортеру для підвищення конкурентоспроможності товарів на ринках збуту.

За характером походження мито може бути автономним, конвенційним та преференційним. Автономне мито встановлюється законодавчими документами конкретної країни без урахування наявності двосторонніх чи багатосторонніх договорів з іншими країнами стосовно зовнішньоторговельних відносин. Ставки цього виду мита змінюються без узгодження з країнами — торговельними партнерами та застосовуються в разі проведення підготовчої роботи до укладення дво- або багатосторонніх торговельних договорів. Конвенційні ставки мита формуються шляхом проведення дво- або багатосторонніх переговорів і не можуть підвищуватися будь-якою державою в односторонньому порядку. Преференційні ставки мита це особливі пільгові ставки, які застосовуються до імпортних товарів походженням з деяких країн або групи країн. Мета їх застосування — стимулювати експорт певних товарів з країн, що розвиваються.

За об'єктом обкладення мито поділяється на імпортне, експортне та транзитне. Ці назви свідчать про наявність певних ставок мита на товари, що ввозяться, вивозяться або переміщуються транзитом. Імпортні ставки підвищують вартість товарів невітчизняного виробництва на внутрішньому ринку країни, що призводить до зменшення його кількості на національному ринку та дозволяє вітчизняному товаровиробникові додатково виробляти ідентичні та однорідні товари для внутрішнього споживання. Експортне мито — це не тільки додаткові надходження до бюджету держави в разі експорту певних товарів, а також стимулювання додаткової обробки експортованої продукції на національних виробничих потужностях та утворення вартісних бар'єрів з метою скорочення експорту товару даного виду.

У залежності від типу ставок мито може бути постійним або мінливим. Державні органи, відповідно до створених обставин або не можуть їх змінити, або вони підлягають зміні, відповідно, в разі дотримання певних умов.

За способом нарахування ставок, розрізняють мито на номінальне, яке зазначене у митному тарифі, та ефективне, яке визначає рівень митного обкладення імпортованих товарів, обчисленого за ставками митного тарифу.

В мировій практиці під **мірами нетарифного регулювання** припускають встановлення державою кількісних обмежень на шляху переміщення товарів через митницю. Кількісні обмеження — це адміністративна форма державного нетарифного регулювання торгового обігу, яка визначає товари, експорт або імпорт яких дозволено. Такі обмеження використовуються за рішенням влади однієї держави або на підставі міжнародних угод, які координують торгівлю певними групами товарів. Систематизація засобів **нетарифного регулювання** наведена на рисунку 1.10. До першої групи засобів нетарифного регулювання відносять кількісні обмеження. Головна мета кількісних обмежень полягає у захисті внутрішнього ринку від проникнення товарів іноземного виробництва. Тим самим захищається вітчизняний товаровиробник, коли застосування митно-тарифних засобів регулювання зовнішньоекономічної діяльності вичерпало себе або їхній вплив, з погляду держави, не достатньо ефективний. У цьому разі держава застосовує кількісні обмеження експорту та імпорту.

Два основні методи — це **квотування та ліцензування**, що є обмеженням на певний термін імпорту (експорту) товарів за кількістю, обсягом або вартістю, і полягає у отриманні відповідного дозвільного державного документу (ліцензії) на здійснення експорту (імпорту) (додатки 2, 3, 4).

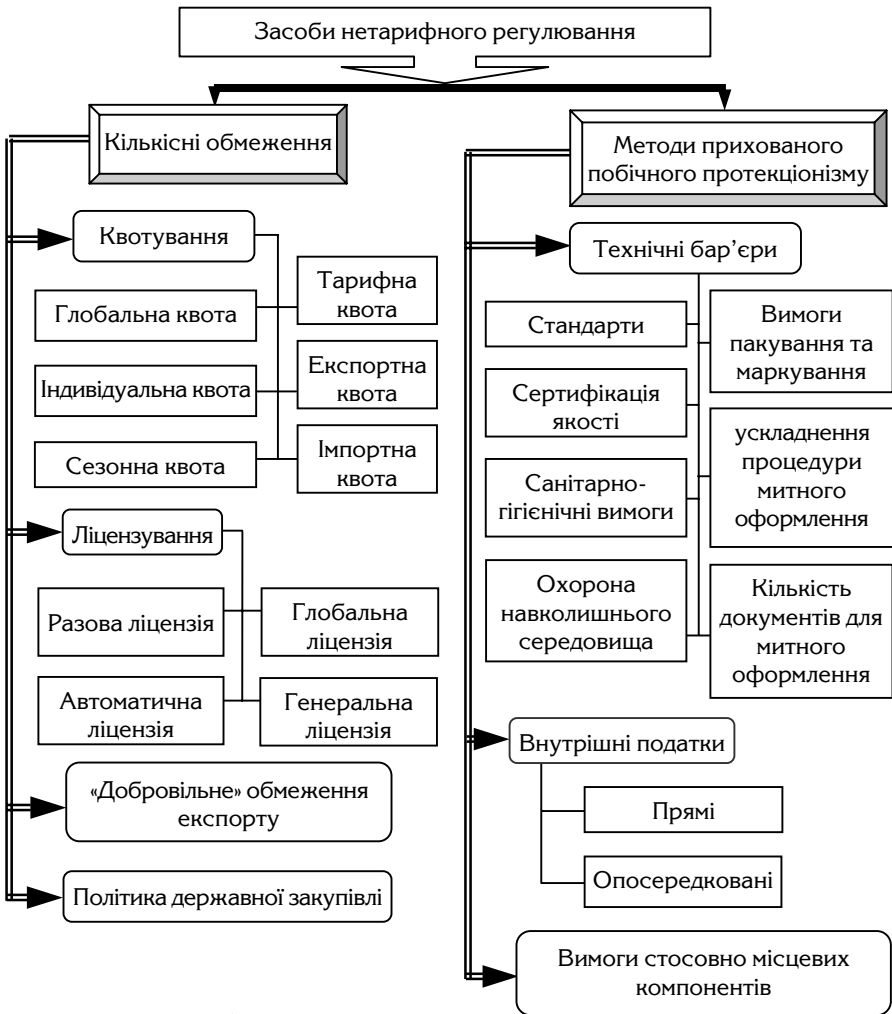

Рисунок 1.10

Класифікація засобів нетарифного регулювання

«Добровільне обмеження експорту» полягає у тому, що країни-імпортери, застосовуючи політичні та економічні важелі, пропонують

країні-експортеру зменшити обсяги продажу певних товарів на зовнішньому ринку.

Згідно з законодавчою базою держави, яка здійснює ліцензування, існують разові (наводяться кількісні та вартісні показники товару, а також зазначається термін її дії) або генеральні ліцензії (подається лише перелік товарів, а впродовж терміну чинності кількісних або вартісних обмежень не передбачається; можуть мати деякі особливості, які певним чином регулюють експортні або імпорتنі операції) на експорт та імпорт.

Ліцензування тісно пов'язане з квотуванням експорту та імпорту. Існують:

- *глобальні квоти* — визначають обсяги експорту (імпорту) у вартісних або фізичних одиницях на певний період часу;
- *індивідуальні квоти* — передбачають розподіл обсягів експорту чи імпорту для певних країн;
- *сезонні квоти* — поширюються на певні сільськогосподарські товари та забезпечують регулювання надходження імпортованої сільськогосподарської продукції у певні сезони року;
- *тарифні квоти* — являють собою поєднання кількісного обмеження та митно-тарифних засобів. Вони визначають обсяги імпортованого товару за мінімальними розмірами мита.

До другої групи віднесено *методи «побічного» або «прихованого» протекціонізму* (рис. 1.10). Засіб побічного, прихованого протекціонізму являє собою різноманітні перепони, створені численними державними структурами, на шляху імпортованих товарів.

До одного з методів побічного протекціонізму можна віднести *технічні бар'єри*: національні стандарти та вимоги до товарів, оскільки імпортовані товари підлягають більш прискіпливому дослідженню на відповідність національним стандартам та вимогам, що створює певний бар'єр на шляху їхнього просування на внутрішній споживчий ринок.

Черговою сукупністю методів побічного, прихованого протекціонізму як засобу нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, виступають *внутрішні податки* країни імпорту, якими обкладаються імпортовані товари. Податки можна поділити на прямі (податок на додану вартість, акцизний збір, податок на продаж; стягуються з митної, а не з фактурної вартості імпортованого товару) та опосередковані (збори за процедуру митного оформлення, відшкодування за виконання всіляких формальностей, різноманітні збори, які сплачуються після перетину митного кордону).

Як метод прихованого, побічного протекціонізму можна визначити **політику в рамках державної закупівлі**. Державні структури країни зобов'язані закупати певні групи товарів тільки у вітчизняних виробників. Цей метод обґрунтовується вимогами національної безпеки.

Іще один метод прихованого протекціонізму, який закріплюється законодавче, полягає у вимогах **наявності в готовій продукції**, яка збувається на внутрішньому місцевому ринку, **певного відсотка місцевих компонентів**. Така політика спрямована на послідовне заміщення імпоротної продукції вітчизняним товаром шляхом розвитку національних виробничих потужностей.

Таким чином сукупність цих методів утворює адміністративні перешкоди для імпорту товарів, а подолання їх шляхом отримання державних документів, що засвідчують відповідність товарів національним стандартам, показникам якості, вимогам пакування та маркування, санітарно-гігієнічним нормам, а крім того, вплив внутрішньої податкової системи та системи державної закупівлі, вимоги наявності місцевих компонентів у кінцевому продукті суттєво підвищують вартість одиниці імпортованого товару, що утворює певні адміністративні та цінові переваги для вітчизняних товарів на внутрішньому споживчому ринку країни можливого імпорту.

1.6. Митні платежі

1.6.1. Митна вартість — основа нарахування митних платежів

З метою уніфікації законодавства різних країн, у 1950 році у Брюсселі було розроблено Конвенцію про утворення уніфікованої методології визначення митної вартості товарів. Подальшим кроком у світовій уніфікації методів визначення митної вартості товару як основи нарахування мита на імпортовані товари, був пакет угод, ухвалених у 1979 році на багатосторонніх переговорах у Токіо. Одним з документів, яким сьгодні керуються усі розвинуті країни та більшість країн, що розвиваються, є так званий Кодекс про митну вартість ГАТТ. Одне з його положень зобов'язує усі країни-учасниці ГАТТ привести національну законодавчу базу з питань визначення митної вартості у відповідність до всіх положень Кодексу. Згідно з цим Кодексом митна вартість товару — ціна, що реально сплачена, або підлягає

сплаті за товар у разі його продажу до країни імпортера за виконання певних умов.

Таким чином, починаючи з 1950 року, світові торговельні відносини, враховуючи напрацьований досвід, регулюються визначенням такої категорії як «митна вартість товару». Сьогодні усі методи оцінки митної вартості імпортованого товару базуються на, так званій, ціні угоди, яка реально сплачується за товар, і враховує додаткові витрати покупця, комісійні та брокерські витрати, витрати на пакування, перевезення і таке інше.

Згідно зі ст. 259 МКУ — митна вартість товарів — це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України відповідно до положень МКУ.

Визначення митної вартості при імпорті товарів. Визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України, здійснюється шляхом застосування наступних методів (ст. 266 МКУ):

- за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються (метод 1);
- за ціною угоди щодо ідентичних товарів (метод 2);
- за ціною угоди щодо подібних (аналогічних) товарів (метод 3);
- на основі віднімання вартості (метод 4);
- на основі додавання вартості (метод 5);
- резервного (метод 6).

Основним методом визначення митної вартості товарів є метод за ціною угоди щодо товарів, які імпортуються. Якщо основний метод не може бути використаний, застосовується послідовно кожний із перелічених у частині першій цієї статті методів. При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Методи віднімання та додавання вартості можуть застосовуватися у будь-якій послідовності за розсудом декларанта.

Розглянемо дані методи визначення митної вартості більш детально.

За ціною угоди. Митна вартість імпортованого товару може визначатися за ціною угоди, що підлягає сплаті за товар на момент перетину митного кордону з додаванням до неї витрат на транспортування до кордону, витрат, що їх зазнав покупець, платежів за використання об'єктів інтелектуальної власності, вартості товарів та послуг, які надавалися покупцем безкоштовно, та частки прибутку від будь-якого перепродажу. Застосування цього методу можливо тільки за відсутності певних обмежень щодо

даного товару та за умови, що експортер і імпортер не є взаємозалежними особами.

За ціною угоди щодо ідентичних товарів. За ціною угоди щодо ідентичних товарів митна вартість визначається у разі неможливості використання першого методу. Ідентичність товарів перевіряється за фізичними характеристиками, їхньою якістю та репутацією на ринку, країною походження та виробником. Незначні зовнішні відмінності не можуть бути причиною відмови вважати товар ідентичним. Разом з тим, обмеження застосування цього методу полягає в тому, що ідентичні товари вже продані до країни імпорту та вивезені одночасно з оцінюваними або не раніше ніж за 90 днів. Окрім того, комерційні умови та кількість ввезених товарів приблизно однакові.

За ціною угоди щодо подібних товарів. Метод визначення митної вартості, де за основу розрахунку береться ціна угоди щодо подібних товарів, вважає подібними товари, які мають схожі характеристики та створені зі схожих компонентів, внаслідок чого вони виконують однакові функції. Крім того, ці товари мають вважатися комерційно взаємозамінними. Ідентифікуючи їх, слід враховувати якість, наявність товарного знаку, репутацію на ринку, країну походження та товаровиробника.

Однак, при використанні методів оцінки товарів за ціною угоди щодо ідентичних товарів та за ціною угоди щодо подібних (аналогічних) товарів треба пом'ятати про застереження щодо умов їх застосування, які регламентуються ст. 270 МКУ:

- товари не вважаються ідентичними чи подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо вони не були вироблені в тій же країні, що і товари, які оцінюються.
- товари, виготовлені не виробником оцінюваних товарів, а іншою особою, беруться до уваги лише у разі, якщо немає ні ідентичних, ні подібних (аналогічних) товарів, виготовлених особою — виробником товарів, які оцінюються.
- товари не вважаються ідентичними чи подібними (аналогічними), якщо їх проектування, дослідно-конструкторські роботи, художнє оформлення, дизайн, ескізи, креслення, а також інші аналогічні роботи виконані в Україні.

На основі віднімання вартості. Визначення митної вартості товарів за оцінкою на основі віднімання вартості застосовується, якщо оцінювані ідентичні чи подібні товари продаватимуться у країні в незміненому стані.

Основою розрахунку вважається ціна одиниці товару, за якою зазначені ідентичні, чи подібні товари продаються найбільшою партією на території країни імпорту в термін, максимально наближений до часу ввезення, але не пізніше 90 днів з дати ввезення оцінюваних товарів. Разом з тим, продавець та покупець не можуть бути взаємозалежними. Від ціни одиниці товару віднімаються виплати на комісійні винагороди, звичайні надбавки на прибуток, загальні витрати з продажу товару того ж класу та виду в країні імпорту, а також суми імпортного мита, податків, зборів, інших платежів, сплачені у разі ввезення чи продажу товару в країні імпорту. Крім того, віднімаються витрати на транспортування, страхування, навантаження та розвантаження в країні імпорту. За відсутності даних на товар, ціну якого можна взяти за основу розрахунку, за певних умов може використовуватись ціна одиниці товару, що пройшов переробку, з коригуванням на додану вартість.

На основі додавання вартості. Метод визначення митної вартості, що базується на додаванні вартості передбачає, що за основу береться ціна, розрахована шляхом додавання вартості матеріалів та витрат підприємства-виробника на виробництво цього товару, загальних затрат на транспортування, розвантаження, завантаження, страхування з країни-експортера до перетину митного кордону країни-імпортера, а також прибутку, який звичайно отримує експортер у разі імпорту таких товарів.

Резервний метод. Якщо визначити митну вартість товару переліченими методами не можна, застосовується резервний метод, за яким вона встановлюється з огляду на світову практику. В такому разі не використовуються ціни внутрішнього ринку країни-експортера, ціни країни-експортера на товари, що вивозяться до третіх країн, а також довільно встановлені чи достовірно не підтвержені ціни.

Визначення митної вартості при експорті товарів. Митна вартість товарів, що вивозяться (експортуються) з України на підставі договору купівлі-продажу або міни, згідно зі ст. 274 МКУ визначається на основі ціни, яку було фактично сплачено або яка підлягає сплаті за ці товари на момент перетинання митного кордону України.

До митної вартості товарів, що вивозяться (експортуються), також включаються фактичні витрати, якщо вони не були раніше до неї включені:

- на навантаження, вивантаження, перевантаження, транспортування та страхування до пункту перетинання митного кордону України;
- комісійні та брокерські винагороди;

- ліцензійні та інші платежі за використання об'єктів права інтелектуальної власності, які покупець повинен прямо чи побічно здійснити як умову продажу (експорту) товарів, які оцінюються.

Митна вартість товарів, що вивозяться (експортуються) з України на підставі договору, відмінного від договорів купівлі-продажу чи міни, визначається на основі ціни, підтвердженої комерційними, транспортними, банківськими, бухгалтерськими та іншими документами, що містять відомості про вартість товарів, які оцінюються, з урахуванням витрат на транспортування та страхування товарів до пункту перетинання митного кордону України.

Митна вартість товарів і метод її визначення заявляються (декларуються) митному органу декларантом під час переміщення товарів через митний кордон України шляхом подання декларації митної вартості згідно зі ст. 262 МКУ (додаток 5). Порядок та умови декларування митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені Кабінетом Міністрів України №1766 від 20.12.2006 р. Декларація митної вартості подається в усіх випадках митного оформлення товарів, крім нижче перерахованих (але навіть у цих випадках декларант може подавати декларацію митної вартості за власним бажанням):

- переміщення через митний кордон України партії товарів, митна вартість якої не перевищує еквівалент 5 тис. євро;
- заявлення товарів у митний режим переробки на митній території України;
- заявлення товарів в інший митний режим, відповідно до якого товари не підлягають обкладенню податками і зборами;
- митного оформлення товарів, які відповідно до законодавства підлягають обкладенню тільки митними зборами;
- ввезення за одним договором (контрактом), від одного відправника (експортера), на адресу одного одержувача (імпортера) ідентичних товарів, щодо яких митним органом приймалося рішення про визначення їх митної вартості у разі, коли така вартість залишається незмінною;
- переміщення товарів підприємствами, щодо яких застосовується спрощений режим митного контролю та митного оформлення або режим найбільшого сприяння.

Декларація митної вартості подається обов'язково у разі:

- коли покупець та продавець пов'язані між собою;

- коли покупець сплачує прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів роялті та ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включені до ціни, яка фактично сплачена або підлягає сплаті;
- сплати відповідної частини виручки від будь-якого подальшого перепродажу, передачі чи використання на митній території України оцінюваних товарів, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця.

Для заявлення митної вартості товарів, визначеної за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (відповідно до ст. 267 МКУ) подається декларація митної вартості за формою ДМВ-1. Для заявлення митної вартості товарів визначеної за ціною договору щодо ідентичних товарів, за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів, на основі віднімання вартості, на основі додавання вартості (обчислена вартість) та резервного методів (відповідно зі ст. 268-273 МКУ) подається декларація митної вартості за формою ДМВ-2. Для заявлення митної вартості товарів, що вивозяться (експортуються) з митної території України та на які встановлено вивізне, антидемпінгове, компенсаційне чи спеціальні види мита (відповідно до ст. 274–275 МКУ), подається декларація митної вартості за формою ДМВ-3.

1.6.2. Мито

Мито — вид митного платежу, що стягується з товарів, які переміщуються через митний кордон держави ввозяться, вивозяться або слідуєть транзитом (ст. 6 Закону «Про єдиний митний тариф»).

Мито, що стягується митницею, входить в систему митних платежів, що являють собою всі види зборів, відрхувань, платежів при перетині митного кордону держави. Систему митних платежів можна поділити на дві групи:

1. **Основні** — обов'язкові платежі, що стягуються в більшості випадків при перетинанні митного кордону та стягуються із суб'єктів, що не характеризуються специфічними особливостями:
 - мито, що стягується митницею;
 - митні збори за митне оформлення;
 - непрямі податки, що стягуються в подібних ситуаціях (податок на додану вартість, акцизний збір).

2. **Податкові** — митні платежі, що стягуються з платників за додатково надані послуги чи дії, або що характеризують платника, що відрізняється специфічними особливостями (за зберігання товарів, збори за митний супровід вантажів, збори за видачу ліцензій, плата за участь в митних аукціонах, тощо).

В Україні застосовуються такі види мита (ст. 7 Закону «Про єдиний митний тариф»):

- *адвалерне*, що нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом;
- *специфічне*, що нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів та інших предметів, які обкладаються митом;
- *комбіноване*, що поєднує обидва ці види митного обкладення.

Поряд із чисто фіскальними, мито виконує як стимулюючу, так і захисну функції. Захисна функція мита припускає формування бар'єрів, що перешкоджають проникненню на територію держави товарів, більш конкурентноздатних по відношенню до національних, або просто тих, в яких не зацікавлена держава.

Нарахування мита на товари та інші предмети, що підлягають митному обкладенню, провадиться на базі їх митної вартості, тобто ціни, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за них на момент перетину митного кордону України. Мито нараховується митним органом України відповідно до положень Закону «Про єдиний митний тариф» і ставок Єдиного митного тарифу України, чинними на день подання митної декларації, і сплачується як у валюті України, так і в іноземній валюті, яку купує НБУ. Мито вноситься до державного бюджету України. Згідно зі ст. 17 Закону «Про єдиний митний тариф», мито сплачується митним органам України, а стосовно товарів та інших предметів, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях, — підприємствам зв'язку. Порядок надання відстрочки та розстрочки сплати мита встановлюється ДМСУ.

1.6.3. Митні збори

До митних зборів у митному законодавстві України належать такі їх види:

- за митне оформлення товарів та інших предметів;
- за митне оформлення тимчасово ввезеного/вивезеного майна під зобов'язання про його зворотне вивезення/ввезення;

- за митне оформлення товарів у разі транзиту;
- за митне оформлення у разі ввезення на митний ліцензійний склад;
- за перебування товарів та інших предметів під митним контролем;
- за митне оформлення товарів та інших предметів у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, що зберігають такі товари та інші предмети, чи поза робочим часом, установленим для митниці.

Митні збори підлягають сплаті до або на момент здійснення митного оформлення. Митні збори можуть бути сплачені шляхом перерахування суми митних зборів за безготівковим розрахунком на рахунок митної установи або внесення суми митних зборів готівкою до каси митної установи або через касу банку; а також можуть сплачуватись шляхом внесенням авансових сум на рахунок митниці. Платниками митних зборів є юридичні та фізичні особи, що здійснюють митне оформлення. Митні збори сплачуються платниками у валюті України або в іноземній валюті.

У національній валюті України митні збори сплачуються:

- суб'єктами підприємницької діяльності (юридичними особами або такими, що не мають статусу юридичної особи) та іншими організаціями з місцезнаходженням на території України, які створені і діють відповідно до законодавства України;
- філіями, представництвами іноземних фірм, іноземними авіакомпаніями, міжнародними організаціями з місцезнаходженням на території України, що проводять свою діяльність на підставі законів України;
- дипломатичними, консульськими, торговельними та іншими офіційними представництвами України за кордоном, які користуються імунітетом і дипломатичними привілеями;
- філіями та представництвами підприємств та організацій України за кордоном, що не здійснюють підприємницької діяльності;
- фізичними особами з місцем постійного проживання на території України.

У національній валюті України або в іноземній валюті митні збори можуть сплачуватися:

- суб'єктами підприємницької діяльності (юридичними особами або такими, що не мають статусу юридичної особи) та іншими організаціями з місцезнаходженням за межами України, які створені і діють відповідно до законодавства іноземної держави, у тому числі юридичними особами та іншими суб'єктами підприємницької діяльності

з участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України;

- іноземними дипломатичними, консульськими, торговельними та іншими офіційними представництвами, міжнародними організаціями та їхніми філіями, розташованими на території України, що користуються імунітетом і дипломатичними привілеями;
- представництвами інших організацій і фірм в Україні, що не провадять підприємницької діяльності на підставі законів України;
- фізичними особами з місцем постійного проживання за межами України. Збори за митне оформлення не справляються у випадках, коли:
- ввозяться в Україну предмети, призначені для офіційного (службового) користування дипломатичних та консульських представництв іноземних держав в Україні, а також міжнародних, міждержавних організацій, представництв іноземних держав при цих організаціях та інших міжнародних організацій, які користуються на території України митними пільгами відповідно до міжнародних угод;
- вивозяться товари з метою ліцензійного без оформлення ВМД;
- в інших випадках, передбачених чинним законодавством.

Митне оформлення товарів у повному обсязі та їх пропуск можуть здійснюватися лише після сплати належних митних зборів або за умови надання митним органом у встановленому порядку відстрочення чи розстрочення їхньої сплати.

1.6.4. Акцизний збір

Товари, що ввозяться в Україну, обкладаються акцизним збором за ставками згідно із чинним законодавством.

Акцизний збір сплачується платниками податку одночасно зі сплатою мита та митних зборів. Перерахування відповідних сум коштів на спеціальний рахунок митного органу здійснюється платником податку або особою, уповноваженою на декларування на підставі договору. Акцизний збір справляється в національній валюті. Товари, за які не був сплачений акцизний збір, митному оформленню не підлягають, крім випадків, коли вони відповідно до актів законодавства звільняються від обкладення цим збором. Контроль за правильністю обчислення й своєчасністю сплати акцизного

збору з товарів, що ввозяться в Україну, під час митного оформлення здійснюється митними органами.

Об'єктами обкладення акцизним збором є митна вартість товарів (продукції), які ввозяться (пересилаються) на митну територію України. До об'єктів обкладення акцизним збором не належать:

- підакцизні товари, що експортуються за межі митної території України за іноземну валюту;
- підакцизні товари, які розміщуються на митних ліцензійних складах, у магазинах безмитної торгівлі;
- підакцизні товари та зразки підакцизних товарів, що тимчасово ввозяться на митну територію України з метою показу чи демонстрації на час проведення виставок, конкурсів, нарад, семінарів, ярмарків під зобов'язання організатора виставки про зворотне вивезення таких зразків і залишаються власністю іноземних юридичних осіб;
- підакцизні товари, які переміщуються через митну територію України транзитом;
- конфісковане, спадкове, безхазяйне майно коштовності та інші цінності, які перейшли за правом спадкування у власність держави;
- товари, що поставляються в Україну відповідно до положень Закону України «Про гуманітарну допомогу»;
- підакцизні товари, які ввозяться в Україну на виконання положень міжнародних угод за участю України, якщо відповідна угода передбачає звільнення від цього виду збору.

Платниками акцизного збору є:

- суб'єкти підприємницької діяльності, а також їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи — виробники підакцизних товарів (послуг) на митній території України, у тому числі з давальницької сировини;
- нерезиденти, які здійснюють виготовлення підакцизних товарів (послуг) на митній території України безпосередньо або через їх постійні представництва чи осіб, прирівняних до них згідно із законодавством;
- будь-які суб'єкти підприємницької діяльності, інші юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, які ввозять на митну територію України підакцизні товари, незалежно від наявності внесених до них іноземних інвестицій;
- юридичні та фізичні особи, які купують (одержують в іншій формі володіння, користування або розпорядження) підакцизні товари в податкових агентів;

- юридичні особи, міжнародні організації, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, які здійснюють реалізацію алкогольних напоїв і тютюнових виробів на митній території України, включаючи операції з ввезення (імпорту) в Україну алкогольних напоїв та тютюнових виробів, якщо реалізація таких товарів на території України здійснюється цими суб'єктами через постійні представництва, розташовані на території України.

Сума акцизного збору може встановлюватися або у відсотках до митної вартості товару, або у грошовому еквіваленті до фізичної одиниці виміру товару.

Сума акцизного збору, якщо ставку встановлено у відсотках до митної вартості товару, обчислюється за формулою:

$$C_A = B \times A_3$$

- де: C_A — сума акцизного збору;
 B — митна вартість;
 A_3 — ставка акцизного збору.

Сума акцизного збору, якщо ставку встановлено в грошовому еквіваленті до фізичної одиниці виміру товару, обчислюється за формулою:

$$C_A = H \times A_3$$

- де: C_A — сума акцизного збору;
 H — кількість товару у фізичних одиницях виміру, визначених відповідним законом;
 A_3 — ставка акцизного збору.

1.6.5. Податок на додану вартість

Товари, які ввозяться (пересилаються) в Україну, оподатковуються податком на додану вартість за ставкою, установленою Законом України «Про податок на додану вартість». ПДВ становить 20 відсотків від бази оподаткування (основи для нарахування), що обчислюється згідно зі статтею 4 Закону України «Про податок на додану вартість». Об'єктом оподаткування ПДВ є операції з ввезення (пересилання) товарів на митну територію України та отримання робіт (послуг), що надаються нерезидентами для їх використання (споживання) на митній території України, у тому числі

операції з ввезення (пересилання) майна за договорами оренди (лізингу), застави та іпотеки.

ПДВ сплачується платниками податку — особами, які ввозять (пересилають) товари на митну територію України, одночасно зі сплатою мита та митних зборів (на момент оформлення вантажної митної декларації). Платниками ПДВ є особи, які ввозять (пересилають) товари на митну територію України або отримують від нерезидента роботи (послуги) для їх використання або споживання на митній території України, за винятком фізичних осіб, що не зареєстровані як платники податку, в разі коли такі фізичні особи ввозять (пересилають) товари (предмети) в обсягах, що не підлягають оподаткуванню згідно з законодавством. Платники ПДВ при ввезенні (пересиланні) товарів на митну територію України можуть за власним бажанням надавати митним органам простий вексель на суму податкового зобов'язання у трьох примірниках, один примірник якого залишається в органі митного контролю, другий надсилається органом митного контролю на адресу органу державної податкової служби за місцем реєстрації платника податку, а третій надається платнику податку. Виняток становлять:

- товари, на які встановлено законодавством акцизний збір (крім тютюнової сировини);
- товари, що відносяться до товарних груп 1-24 Гармонізованої системи опису та кодування товарів.

Платники ПДВ на товари, що імпортуються в Україну, перераховують кошти на спеціальні рахунки митних органів, крім випадків застосування податкового векселя як засобу платежу. Суми ПДВ справляються в національній валюті України та зараховуються до Державного бюджету України.

Товари, за які не був сплачений ПДВ, митному оформленню не підлягають, крім випадків, коли вони підлягають звільненню від обкладення цим податком. Контроль за правильністю обчислення і своєчасністю сплати ПДВ при митному оформленні товарів, що імпортуються в Україну, здійснюється митними органами.

Сума ПДВ нараховується за формулами:

- на товари, що обкладаються митом та акцизним збором:

$$C_{\text{ПДВ}} = (B + C_M + C_A) \times P / 100 \%;$$

- на товари, що обкладаються тільки митом:

$$C_{\text{ПДВ}} = (B + C_M) \times P / 100 \%;$$

- на товари, що обкладаються тільки акцизним збором:

$$C_{\text{ПДВ}} = (B + C_A) \times P / 100 \%;$$

- на інші товари, що не підлягають обкладанню митом та акцизним збором:

$$C_{\text{ПДВ}} = B \times P / 100 \%;$$

де: $C_{\text{ПДВ}}$ — сума ПДВ;

C_A — сума акцизного збору;

B — митна вартість;

C_M — сума ввізного мита;

P — ставка податку на додану вартість (20 %).

Запитання для самоперевірки

1. Назвати основні етапи розвитку митної справи.
2. Перелічити основні завдання митних органів України.
3. У чому заключається зміст Митного Кодексу України як основного закону регулювання митних відносин України?
4. З якою метою здійснюється взаємодія митних органів з правоохоронними і контролюючими органами?
5. Назвати основні джерела митної справи.
6. Як здійснюється керівництво митними органами України?
7. Охарактеризувати сутність митної політики України.
8. Дати характеристику засобам тарифного та нетарифного регулювання в рамках митної політики.
9. Назвати існуючі митні платежі.
10. Назвати методи визначення митної вартості при імпорті та при експорті товарів.

Розділ 2

МИТНІ РЕЖИМИ

2.1. Поняття та зміст митного режиму

2.1.1. Загальні положення митних режимів

Сам процес переміщення через митний кордон України товарів та транспортних засобів відбувається у відповідності з певними процедурами, які регулюються відповідними правовими нормами. Подібні процедури отримали назву митних режимів. Фактично характер і зміст подібних процедур справляє істотний вплив на інтенсивність товаропотоків через митний кордон України.

За своєю сутністю митний режим є різновидом спеціальних правових режимів, які являють собою «сукупність правил, закріплених в юридичних нормах, які регулюють певну діяльність людей». Особливими властивими ознаками митного режиму виступає специфіка його об'єкта — правові відносини, що виникають з приводу переміщення товарів, інших предметів та транспортних засобів через митний кордон. Головними характеристиками, які кваліфікують вид митного режиму є:

- напрям переміщення товару (ввіз, вивіз, транзит);
- країна походження;
- мета переміщення;
- правила використання, володіння та розпорядження цим товаром;
- строк дії режиму.

У відповідності з видом митного режиму, який застосовується до того чи іншого товару, що переміщується через митний кордон, до цього товару застосовуються певні типи митного регулювання, митного контролю, засоби митного забезпечення, правила обкладання митом,

акцизом, ПДВ, митними зборами та ін. Залежно від обраного митного режиму регулюється порядок подальшого використання, реалізації відповідних товарів та транспортних засобів, права та обов'язки їх власника.

Усі товари та транспортні засоби переміщуються через митний кордон лише у відповідності з обраним митним режимом. Вибір того чи іншого митного режиму залежить від власника товарів, незалежно від характеру та кількості товарів, країни їх походження. Іноді для розміщення товарів під конкретний митний режим необхідні відповідні дозволи та ліцензії (митний ліцензійний склад, магазин безмитної торгівлі). Рішення щодо можливості застосування відповідного митного режиму приймається митними органами. Застосування стандартизованих митних режимів забезпечує спрощення митних процедур, підвищує ефективність роботи митних органів. Як вже згадувалося, обрання відповідного митного режиму веде за собою застосування відповідного порядку митного оформлення, сплати мита та митних зборів, визначає права власника товарів щодо розпорядження останніми. Ряд митних режимів мають обмежений строк дії (транзит, тимчасовий увіз/вивіз).

Таким чином, при виборі митного режиму необхідно урахувати низку положень:

1. Вибір митного режиму або його зміна на інший здійснюється особою яка переміщує товар незалежно від характеру товару, його кількості, країни походження або його призначення крім випадків які передбачені МКУ.
2. В деяких випадках рішення про використання конкретного режиму (обраного декларантом) приймає митний орган який має відповідні повноваження.
3. Для розташування товарів у деяких режимах необхідно отримання ліцензій митних органів або інших відомств.
4. Кожен режим має певні особливості нарахування митних платежів та надавання пільг по сплаті мит.
5. Строк знаходження товарів у різних митних режимах обмежено.
6. Діяльність або бездіяльність митних органів та їх посадових осіб можуть бути оскаржені у випадках зачеплення прав та інтересів осіб які переміщують товар через митний кордон.
7. Порушення митних правил тягне за собою відповідальність винних осіб згідно з МКУ.

8. Правила, регламентуючі митні режими, обов'язкові для виконання як митними органами та їх посадовими особами, так і організаціями та особами, які перевозять товари.

Українське законодавство (згідно зі ст. 1 МКУ) характеризує *митний режим* як сукупність норм, встановлених законами України з питань митної справи, що залежно від заявленої мети переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України визначають порядок такого переміщення та обсяг митних процедур, які при цьому здійснюються. Таким чином, митний режим це сукупність положень, які визначають статус товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон держави для митних цілей. Відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон в Україні запроваджуються такі види митного режиму (згідно зі ст. 185 МКУ):

- 1) імпорт;
- 2) реімпорт;
- 3) експорт;
- 4) реекспорт;
- 5) транзит;
- 6) тимчасове ввезення (вивезення);
- 7) митний склад;
- 8) спеціальна митна зона;
- 9) магазин безмитної торгівлі;
- 10) переробка на митній території України;
- 11) переробка за межами митної території України;
- 12) знищення або руйнування;
- 13) відмова на користь держави.

2.1.2. Зміст митного режиму

Митний режим має свою внутрішню структуру, яка дозволяє розкрити його зміст та яка представляє умови, вимоги та обмеження цього митного режиму. Під *умовами митного режиму* розуміються ті обставини, які обумовлюють можливість розташування під нього товарів; під *обмеженнями* — прямі або непрямі заборонення на здійснення з товарами певних дій; а під *вимогами* — дії, при здійсненні яких можливо завершення митного режиму. Розглянемо ці поняття детальніше.

Умови. Однією з умов розташування товарів у певному митному режимі є їх статут. Товари, які заборонені до ввозу на митну територію України не можуть бути розташовані під митними режимами імпорту, митного ліцензійного складу, відмови на користь держави, магазина безмитної торгівлі. Не дозволяється розташовувати під митним режимом тимчасового увозу/вивозу матеріалів та зразків що витрачаються; харчових продуктів та напоїв (за винятком їх тимчасового увозу/вивозу з метою реклами або демонстрації у одиничних примірниках). Умовою розташування товарів під митним режимом імпорту є сплата митних платежів та дотримання мір економічної політики або інших обмежень. Для розташування товарів під будь-яким митним режимом переробки (переробка на митній території, переробка під митним контролем та переробка поза митною територією) необхідно отримати ліцензію на переробку, яка видається митними органами організації-переробнику. Розташування товарів під низкою митних режимів дозволяється тільки з дозволом митних органів (митні режими транзиту, тимчасового ввозу/вивозу, реекспорту, знищення, відмови на користь держави), отримання якого також є умовою даних митних режимів. Наприклад, дозвіл на тимчасовий увіз/вивіз товарів дається при наявності можливості забезпечення надійної ідентифікації товарів. Митний орган не дає дозволу на розташування товарів під митний режим знищення, якщо само знищення товарів може принести істотну шкоду навколишньому природному середовищу або тягне за собою витрати для держави.

Обмеження. Прикладом обмеження може бути положення митного режиму тимчасового ввозу товарів, у відповідності з яким допускається тільки користування тимчасово ввезених товарів, що виключає можливість їх відчуження або передачі у користування іншої особи. Також, з товарами, які знаходяться під митним режимом митний склад, можуть проводитись лише операції по забезпеченню їх збереження та операції по підготовці їх до продажу або транспортування. При цьому, усі операції, які проводять з товарами не повинні змінювати їх характеристик, пов'язаних зі зміною класифікації даних товарів за УКТ ЗЕД. Митний режим магазину безмитної торгівлі реалізується під митним контролем на митній території України без стягування мита та інших податків та без використання до них мір економічної політики.

Вимоги. У якості приклада можливо навести вимоги митного режиму експорту — здійснити фактичний вивіз товару за межі митної території України. Слід відмітити, що вимоги вивозу товару за межі митної території

України застосовується до багатьох митних режимів. Іноземні товари можуть знаходитись на митній території України обмежений термін часу, після чого вони повинні бути замовлені у митному режимі імпорту або вивезені з митної території України у відповідності з іншими митними режимами. Ця вимога також характерна до митних режимів митного ліцензійного складу (у випадку якщо товари, які зберігаються на митному ліцензійному складі призначені до вивозу з митної території України у відповідності з митним режимом експорту), магазину безмитної торгівлі, тимчасового вивозу, реекспорту.

У межах одного митного режиму можуть встановлюватися вимоги, умови, обмеження не тільки загального характеру, але і ті, які відносяться до певних видів товарів. Так, умовою митного режиму імпорту є додержання порядку маркування певних підакцизних товарів. Товари, які розташовані під митним режимом митного ліцензійного складу та призначені для вивозу у відповідності з митним режимом експорту, повинні бути вивезені не пізніше трьох місяців з моменту їх розташування під митним режимом митного ліцензійного складу.

Розташовуючи товари під певним митним режимом, особа яка переміщує товари, повинна дотримуватися усіх встановлених законодавством обмежень та вимог.

2.1.3. Пільги за митними режимами

Митний режим має складну правову природу та поєднує у собі елементи адміністративно-правового та фінансово-правового регулювання. Було б нелогічно з боку законодавства встановлювати однакові розміри митних платежів стосовно митного режиму випуску у вільний обіг, який дозволяє повну свободу володіння, використання та розпорядження ввезеними товарами та інших митних режимів, у яких товари знаходяться у певних умовах та до них використовуються певні обмеження та вимоги. Різний об'єм свободи при використанні митних режимів обумовлює застосування різного режиму обкладання митними платежами та іншими видами податків: якщо умовою митного режиму імпорту є сплата усіх митних платежів, то інші митні режими мають певні пільги у відношенні ввезених (вивезених) товарів.

Однак, як було зазначено раніше, треба пам'ятати, що усі митні платежі можна поділити на дві групи:

- платежі які стягуються при переміщенні через митний кордон України;
- платежі які стягуються у інших випадках, встановлених нормативними правовими актами з митної справи.

При цьому, в першій групі слід відмітити певну групу — платежі які стягуються при митному оформленні: мито, ПДВ, акциз, у відношенні якої і представляються пільги в межах митних режимів (оформлення податкових векселів тощо).

Стосовно певного митного режиму, особі яка переміщує товари можуть бути представлені наступні пільги:

- повне звільнення від сплати митних платежів;
- часткове звільнення від сплати митних платежів;
- повернення раніше сплачених митних платежів.

2.2. Характеристика митних режимів

Як вже згадувалося, українське законодавство (згідно зі ст. 1 МКУ) характеризує митний режим як сукупність норм, встановлених законами України з питань митної справи, що залежно від заявленої мети переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України визначають порядок такого переміщення та обсяг митних процедур, які при цьому здійснюються. Відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон в Україні, згідно зі ст. 185 МКУ, запроваджуються 13 видів митних режимів.

Охарактеризуємо існуючі митні режими більш детально.

Імпорт — митний режим, відповідно до якого товари ввозяться на митну територію України для вільного обігу без обмеження строку їх перебування на цій території та можуть використовуватися без будь-яких митних обмежень (ст. 188 МКУ).

Умовою розміщення товарів у даному режимі є:

- по-перше, подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови ввезення товарів на митну територію України;
- по-друге, сплата податків і зборів, якими обкладаються товари під час ввезення на митну територію України відповідно до законів України;
- по-третє, дотримання вимог, передбачених законом, щодо заходів нетарифного регулювання та інших обмежень (ст. 189 МКУ).

В залежності від виду товарів, які ввозяться на митну територію України в митному режимі імпорт вони повинні мати ліцензії, сертифікати якості, сертифікати відповідності та інші документи. У разі ввозу підакцизних товарів у митному режимі імпорт до них застосовуються спеціальні міри контролю: сплата підакцизних митних платежів, маркування маркою акцизного збору та ввіз через певні митниці.

Реімпорт — митний режим, відповідно до якого товари, що походять з України та вивезені за межі митної території України згідно з митним режимом експорту, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк ввозяться на митну територію України для вільного обігу на цій території (ст. 190 МКУ).

Товари, які розміщують у режимі реімпорт повинні (ст. 191 МКУ):

- 1) походять з митної території України;
- 2) ввозяться на митну територію України не пізніше ніж через один рік після їх вивезення (експорту) за межі митної території України;
- 3) не використовувалися за межами України з метою одержання прибутку;
- 4) ввозяться у тому ж стані, в якому вони перебували на момент вивезення (експорту), крім змін внаслідок природного зношення або втрат за нормальних умов транспортування та зберігання, а також інших випадків, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Оформлення митним органом товарів у режимі реімпорту можливе лише за умови, що товари, заявлені у режим реімпорту, можуть бути ідентифіковані як такі, що були раніше експортованими товарами.

У разі реімпорту товарів протягом одного року з дати їх експорту суми вивізного (експортного) мита, сплачені при їх експорті, повертаються власникам цих товарів або уповноваженим ними особам на підставі їх заяв. Повернення зазначених сум здійснюється за рахунок Державного бюджету України органами Державного казначейства України за поданням відповідних митних органів.

Експорт — митний режим, відповідно до якого товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання про їх повернення на цю територію та без встановлення умов їх використання за межами митної території України (ст. 194 МКУ).

Умовою розміщення товарів у митному режимі експорт, згідно зі ст. 195 МКУ, є:

- по-перше, подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови вивезення товарів за межі митної території України;

- по-друге, сплата податків і зборів, встановлених на експорт товарів;
- по-третє, дотримання експортером вимог, передбачених законом.

Реекспорт — митний режим, відповідно до якого товари, що походять з інших країн, не пізніше ніж у встановлений законодавством строк з моменту їх ввезення на митну територію України вивозяться з цієї території в режимі експорту (ст. 196 МКУ).

Умовами переміщення товарів у режимі реекспорту є наступні (згідно зі ст. 197 МКУ):

- по-перше, подання митному органу дозволу уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу чи органу, визначеного міжнародним договором України, укладеним в установленому законом порядку, на реекспорт товарів;
- по-друге, товари, що реекспортуються, повинні перебувати у тому ж стані, в якому вони перебували на момент ввезення на митну територію України, крім змін внаслідок природного зношення або втрат за нормальних умов транспортування та зберігання;
- по-третє, товари, що реекспортуються, не використовувалися на території України з метою одержання прибутку;
- по-четверте, товари, що реекспортуються, вивозяться не пізніше ніж через один рік з дня їх ввезення на митну територію України.

Тимчасове ввезення (вивезення) — митний режим, відповідно до якого товари можуть ввозитися на митну територію України чи вивозитися за межі митної території України з обов'язковим наступним поверненням цих товарів без будь-яких змін, крім природного зношення чи втрат за нормальних умов транспортування (ст. 204 МКУ).

Умовами переміщення товарів у режимі тимчасове ввезення (вивезення) є наступні (згідно зі ст. 205 МКУ):

- по-перше, подання митному органу документів на такі товари з обґрунтуванням підстав їх тимчасового ввезення на митну територію України (вивезення за межі митної території України);
- по-друге, надання митному органу, що здійснює митне оформлення товарів, які тимчасово ввозяться (вивозяться), зобов'язання про їх зворотнє вивезення (ввезення) у строки, що обумовлені метою тимчасового ввезення (вивезення), але не перевищують строків, встановлених МКУ;
- по-третє, подання митному органу, що здійснює митне оформлення товарів, які тимчасово ввозяться (вивозяться), дозволу відповідного

компетентного органу на тимчасове ввезення (вивезення) товарів, якщо отримання такого дозволу передбачено законом.

Законодавством передбачено умовно повне звільнення від сплати митних платежів до наступних товарів, які тимчасово ввозяться на митну територію України (тимчасово вивозяться за межі митної території України) під зобов'язання про зворотнє вивезення:

- товарів, призначених для демонстрації або використання на виставках, ярмарках, конференціях або інших подібних заходах;
- професійного обладнання, необхідного особам, які прибувають в Україну (виїжджають з України), для підготовки репортажів, здійснення записів або передач для засобів масової інформації або зйомки фільмів;
- контейнерів, піддонів, упаковки, а також будь-яких інших товарів, що ввозяться (вивозяться) у зв'язку з якою-небудь комерційною операцією, але ввезення яких саме по собі не є комерційною операцією;
- зразків товарів і предметів та рекламних фільмів за умови, що вони залишаються власністю особи, яка перебуває або проживає за межами території тимчасового ввезення, і їх використання на території України не має комерційного характеру;
- товарів, що ввозяться з освітніми, науковими чи культурними цілями, тобто наукового та навчального обладнання, обладнання для поліпшення дозвілля моряків, а також будь-яких інших товарів, що ввозяться в рамках навчальної, наукової або культурної діяльності;
- особистих речей пасажирів та товарів, що ввозяться для спортивних цілей;
- матеріалів для реклами та туризму;
- транспортних засобів, що використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України.

До закінчення строків тимчасового ввезення (вивезення) особа, яка надала зобов'язання про зворотнє вивезення (ввезення) товарів, що перебувають у режимі тимчасового ввезення (вивезення), повинна або вивезти (ввезти) ці товари згідно із зобов'язанням, наданим митному органу або заявити про зміну митного режиму, що допускається щодо таких товарів з додержанням вимог цього Кодексу та інших законодавчих актів України.

Транзит — митний режим, відповідно до якого товари і транспортні засоби переміщуються під митним контролем між двома митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого

використання таких товарів і транспортних засобів на митній території України (ст. 200 МКУ).

Умовами переміщення товарів у режимі транзит є (ст. 201 МКУ):

- по-перше, перебування у незмінному стані, крім змін внаслідок природного зношення або втрат за нормальних умов транспортування та зберігання;
- по-друге, не використання на території України ні з якою іншою метою, крім транзиту;
- по-третє, переміщення за наявності дозволу на транзит через територію України, який видається відповідними уповноваженими органами — у випадках, визначених законодавством України;
- по-четверте, у випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, переміщення встановленими маршрутами та шляхами;
- по-п'яте, доставлення до митного органу призначення у строк, що визначається відповідно до чинних в Україні нормативів на перевезення вантажів, виходячи з виду транспорту, маршруту, відстані до кінцевого пункту та інших умов перевезення.

Через митну територію України пропускаються товари лише за умови представлення митному органу законних підстав для їх транзиту та сплати всіх необхідних митних платежів. При транзиті застосовуються засоби митного забезпечення, а також можливо застосування послуг митного супроводження, митного перевізника і т. д. Митний режим транзит може здійснюватися тими маршрутами, які обирає перевізник товарів, якщо не має інших постанов ДМСУ стосовно переміщення деяких товарів.

Товари, які переміщуються транзитом через митну територію України повинні бути доставлені у митні органи в строк, який був встановлений митницею відправлення та при цьому бути у тому ж стані, в якому вони були відправлені за винятком природного зносу. При загублені або недоставлені товару у митний орган призначення перевізник повинен сплатити митні платежі, які нараховуються при режимах імпорт чи експорт.

Товари, які переміщуються транзитом, на протязі усього часу перевезення знаходяться під митним контролем, який здійснюється в процесі митного оформлення товару при розташуванні його у митний режим транзит до завершення дії цього режиму.

Переробка на митній території України — митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються у встановленому законодавством порядку переробці

без застосування до них заходів нетарифного регулювання, за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки відповідно до митного режиму експорту (ст. 229 МКУ).

Переробка за межами митної території України — митний режим, відповідно до якого товари, що перебувають у вільному обігу на митній території України, вивозяться без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання з метою їх переробки за межами митної території України та наступного повернення в Україну (ст. 237 МКУ).

Закон України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» регулює види зовнішньоекономічної діяльності, пов'язані з переробкою товарів на території іншої держави. Це відповідає таким митним режимам, як: переробка на митній території та переробка поза митною територією. Характерним для таких видів діяльності є те, що товари ввозяться/вивозяться з метою їх переробки; після переробки вони експортуються, після експорту товарів в обумовлений термін повертаються сплачені мита та митні збори. Переробка товарів відбувається під митним контролем і встановлюються певні строки вивозу перероблених товарів. Регламентація режимів переробки в багатьох випадках співпадає, але є і відмінність.

Загальними операціями для цих режимів є наступне:

- власне переробка товарів;
- обробка товарів — монтаж, збирання, монтування та налагодження, внаслідок чого одержуються інші товари;
- ремонт товарів, у тому числі відновлення та регулювання;
- використання окремих товарів, що не є продуктами переробки, але які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються.

Використання митних режимів переробки можливе тільки після отримання ліцензії за встановленою формою в митних органах. Ліцензія може бути анульована або відкликана митними органами у разі порушення власником вимог законодавства стосовно цих режимів. У разі якщо за умовами переробки товарів на митній території України передбачається виконання кількох операцій щодо їх переробки кількома підприємствами, кожне з підприємств, яке бере участь у процесі переробки, повинне одержати дозвіл митного органу на переробку товарів на митній території України.

Строк переробки товарів у цих режимах встановлюється митними органами, а їх тривалість повинна базуватися на економічно виправданому

строку їх переробки та розпорядженні продуктами переробки, але, як правило, не може бути більшим ніж 90 днів. Строк переробки товарів на митній території України обчислюється починаючи з дня завершення митного оформлення митним органом товарів, що ввозяться або вивозяться для переробки.

Окремі операції з переробки товарів за дорученням підприємства-резидента, якому видано дозвіл на переробку товарів на митній території України, та з дозволу митного органу можуть здійснюватися іншим підприємством. При цьому відповідальність перед митними органами за дотримання визначеного порядку переробки товарів несе підприємство, якому видано дозвіл на проведення операцій щодо переробки товарів на митній території України.

Переміщення товарів між підприємствами, що беруть участь у їх переробці, здійснюється з дозволу і під контролем митних органів.

У випадку неповнення або невивезення товарів чи продуктів їх переробки в встановлені строки особа, яка отримала ліцензію на переробку, повинна сплатити митні платежі, від яких вона була звільнена, та може бути притягнена до відповідальності відповідно вимогам митного законодавства.

Для наступної групи митних режимів характерним є те, що товари та транспортні засоби, як правило, вважаються такими, що знаходяться за межами митної території України та звільняються від сплати митних платежів. До таких режимів відносяться: спеціальна митна зона, митний склад, магазин безмитної торгівлі.

Спеціальна митна зона — це митний режим, відповідно до якого до товарів, які ввозяться на території відповідних типів спеціальних (вільних) економічних зон із-за меж митної території України, а також до товарів, які вивозяться з територій зазначених зон за межі митної території України, не застосовуються заходи тарифного і нетарифного регулювання, якщо інше не передбачено законом (ст. 217 МКУ).

Спеціальні митні зони створюються відповідно до законодавства України про спеціальні (вільні) економічні зони шляхом прийняття окремого закону для кожної спеціальної митної зони з визначенням її статусу, території, строку, на який вона створюється, та особливостей застосування законодавства України на її території. Законом встановлюються вимоги щодо створення спеціальної митної зони, види товарів, дозволених до ввезення у таку зону, та характер операцій, що здійснюються з товарами у

межах зони. У законі також визначаються вимоги щодо організації роботи спеціальної митної зони та обов'язки органів управління зони по виконанню вимог митного законодавства під час здійснення митного контролю.

Згідно з конвенцією Кіото від 18 травня 1973 р. вільна економічна (митна) зона визначається як частина території однієї держави, на якій ввезені товари розглядаються як товари, що знаходяться за межами митної території по відношенню до права імпорту та відповідних податків, та такі, що не підлягають звичайному митному контролю.

З метою забезпечення належного митного контролю у спеціальних митних зонах митні органи мають право:

- здійснювати постійний контроль та нагляд за кордонами спеціальних митних зон, а також за доступом у них;
- вимагати від осіб, які переміщують товари через кордон спеціальної митної зони, ведення обліку руху таких товарів з метою їх контролю;
- проводити перевірку товарів, що переміщуються через кордон спеціальної митної зони, з метою забезпечення здійснення передбачених МКУ операцій та недопущення переміщення заборонених товарів;
- здійснювати перевірки товарів, що знаходяться у спеціальних митних зонах;
- здійснювати інші передбачені законом заходи, спрямовані на забезпечення надійності митного контролю.

У спеціальних митних зонах допускається здійснення виробничих та інших комерційних операцій з товарами за умови додержання положень МКУ. Перелік видів товарів та операцій, що з ними здійснюються, визначається у законі про конкретну спеціальну митну зону. Товари можуть перебувати у спеціальних митних зонах протягом усього часу функціонування таких зон. При подальшому ввозі чи вивозі товарів з території спеціальних митних зон митні платежі сплачуються, а міри нетарифного регулювання застосовуються в залежності від походження товарів. Відповідальність за сплату митних платежів несе особа, яка завезла товари на спеціальну митну зону. У разі ліквідації спеціальної митної зони власники товарів, що перебувають у цій зоні, або уповноважені ними особи зобов'язані розпорядитися зазначеними товарами до моменту остаточного вирішення усіх питань, пов'язаних з ліквідацією спеціальної митної зони.

Митний склад — митний режим, відповідно до якого ввезені з-за меж митної території України товари зберігаються під митним контролем

без справляння податків і зборів і без застосування до них заходів нетарифного регулювання та інших обмежень у період зберігання, а товари, що вивозяться за межі митної території України, зберігаються під митним контролем після митного оформлення митними органами до фактичного їх вивезення за межі митної території України (ст. 212 МКУ).

На подібних складах товари знаходяться під митним контролем та встановлюється плата за надання послуг по зберіганню цих товарів. Власником митного складу можуть бути будь-які суб'єкти підприємницької діяльності, які отримали ліцензію на право відкриття та експлуатації митного складу. Відповідальність за зберігання товарів, які знаходяться на митному складі несе власник складу. Також він за власний рахунок забезпечує матеріально-технічне обладнання складу, його охорону та пропускний режим та веде облік товарів і подає звіти митним органам.

Декларування товарів при їх розміщенні на митному складі може здійснюватися посадовою особою митниці або власником складу, якщо він має свідоцтво про його визначення як декларанта. А при випуску товарів зі складу їх декларування може здійснювати ще і власник товару.

З товарами, які перебувають у режимі митного складу, можуть проводитися такі операції:

- 1) операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів;
- 2) підготовка товарів за дозволом митного органу до продажу (відчуження) та транспортування: подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

Всі операції, які проводяться з товарами на митному складі не повинні змінювати характеристик цих товарів пов'язаних зі зміною їх класифікації за УКТ ЗЕД та повинні проводитись тільки з дозволу митного органу.

Строк зберігання товарів, ввезених із-за меж митної території України, в режимі митного складу не може перевищувати трьох років з дати поміщення цих товарів у зазначений режим. А строк зберігання в режимі митного складу підакцизних товарів, ввезених із-за меж митної території України, не може перевищувати трьох місяців з дати поміщення їх у цей режим. Товари, ввезені із-за меж митної території України, що зберігаються у режимі митного складу, до закінчення строків зберігання, повинні бути задекларовані власником або уповноваженою ним особою до іншого митного режиму. Товари, що вивозяться за межі митної території України, можуть зберігатися в режимі митного складу протягом трьох місяців з дати

поміщення їх у цей режим. До закінчення зазначеного строку такі товари мають бути вивезені за межі митної території України. Заборонено зберігати на митному складі вантажі гуманітарної допомоги.

Для зберігання товарів у режимі митного складу використовуються спеціально обладнані приміщення, резервуари, майданчики — митні ліцензійні склади. Ліцензування діяльності, пов'язаної з відкриттям та експлуатацією митних ліцензійних складів (МЛС), здійснюється відповідно до Закону України Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та ліцензійних умов.

МЛС може бути двох типів:

- відкритого — це МЛС, який використовується для зберігання товарів будь-якої особи;
- закритого — це МЛС для зберігання товарів, що належать власнику складу.

Ліцензія на право відкриття та експлуатацію МЛС може бути анульована або її дія може бути призупинена на термін до трьох місяців.

Призупинення дії ліцензії до 3х місяців або її анулювання може виникати у наступних випадках:

- не функціонування МЛС протягом чотирьох місяців;
- неодноразове прийняття (як і не прийняття) рішень (дій) власником складу, щодо діяльності МЛС, які можуть привести до порушення митного законодавства;
- якщо за повідомленням від державних служб та уповноважених органів власником МЛС допущення порушення чинного законодавства щодо ЗЕД.

Анулювання ліцензії може бути у наступних випадках:

- невиконання вимог начальника митного органу, в зоні діяльності якого відкрито МЛС, щодо призупинення дії ліцензії;
- повторне скоєння порушень, за які проводилось припинення дії ліцензії (не функціонування МЛС протягом 3^х місяців, порушення митних правил, порушення діючого законодавства у сфері ЗЕД та інше);
- заведення кримінальної справи за злочини у сфері ЗЕД;
- виявлення порушень чинного законодавства в ході перевірки діяльності МЛС ДМСУ.

При скасуванні ліцензії власник МЛС зобов'язан не пізніше 7 днів після наказу про її скасування передати ліцензію в митний орган. Власник МЛС, після скасування ліцензії зобов'язан забезпечити

зберігання товарів під митним контролем до кінцевого терміну їх випуску зі складу.

Магазин безмитної торгівлі — митний режим, відповідно до якого товари, а також супутні товарам роботи, не призначені для споживання на митній території України, знаходяться та реалізуються під митним контролем у пунктах пропуску на митному кордоні України, відкритих для міжнародного сполучення, інших зонах митного контролю, визначених митними органами України, без справляння мита, податків, установлених на експорт та імпорт таких товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання (ст. 225 МКУ).

Власником магазину безмитної торгівлі може бути лише підприємство-резидент. Власник магазину безмитної торгівлі зобов'язаний:

- по-перше, своєчасно декларувати митному органу товари, що надходять до магазину чи вибувають з магазину, та подавати всі документи, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення;
- по-друге, виключити можливість надходження до магазину та вилучення з магазину товарів поза митним контролем;
- по-третє, дотримуватися положень цього Кодексу та інших законодавчих актів України щодо умов діяльності магазинів безмитної торгівлі;
- по-четверте, вести облік товарів, що надходять до магазину безмитної торгівлі та реалізуються ним, і подавати митним органам, в зоні діяльності яких знаходиться магазин безмитної торгівлі, звіт про рух товарів у магазині за формою, встановленою спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Розташування магазинів безмитної торгівлі та умови реалізації в них товарів повинні виключати можливість безпосереднього ввезення цих товарів для споживання на митній території України.

Приміщення магазину безмитної торгівлі може включати в себе: торговельний зал (зали), у тому числі бари та пункти громадського харчування; допоміжні приміщення; склад магазину. Магазины безмитної торгівлі здійснюють торгівлю всіма видами продовольчих і непродовольчих товарів вітчизняного (на умовах експорту) та іноземного походження, крім товарів, які заборонені відповідно до законодавства до ввезення, вивезення та транзиту через територію України.

В магазині безмитної торгівлі можуть реалізовуватися будь-які товари крім заборонених до ввозу на Україну, вивозу з держави або реалізації

на території України. Продаж товарів здійснюється за готівкою. Забороняється:

- оптова торгівля;
- продаж товарів за зразками;
- торгівля за попереднім замовленням;
- торгівля з доставкою до дому;
- торгівля з розстроченням сплати;
- продаж товарів з допомогою приміщень та складів.

Товари, які реалізуються у магазині безмитної торгівлі повинні мати спеціальне маркування (яке узгоджене з митним органом) та бути упаковані для роздрібно́ї торгівлі. При купівлі товарів працівники магазину роблять відмітку у декларації особи, яка виїжджає за межі митної території України. Якщо товар не вивозиться за межі України, він обкладається митом (за винятком українських товарів).

Строк перебування товарів у режимі магазину безмитної торгівлі не може перевищувати трьох років з дня їх поміщення у цей режим. Після закінчення або впродовж зазначеного строку товари можуть бути заявлені митному органу:

- для вільного обігу на митній території України;
- для вільного обігу за межами митної території України;
- для поміщення в режим митного складу;
- для знищення під митним контролем.

Порядок відкриття, ліквідації магазинів безмитної торгівлі, а також правила продажу ними товарів встановлюються Кабінетом Міністрів України. Дія дозволу на відкриття «Магазину безмитної торгівлі» може бути призупинена на певний строк або може бути анульована, що визначено відповідною постановою Кабінету Міністрів України. Рішення про призупинення дії дозволу може прийматися ДМСУ за поданням начальника митниці, командира загону прикордонного контролю або керівника державної податкової адміністрації, в зоні діяльності яких відкрито «Магазин безмитної торгівлі», у разі:

- неодноразового порушення нормативно-правових актів щодо режиму «Магазин безмитної торгівлі»;
- порушення митних правил або податкового законодавства;
- порушення режиму в пункті пропуску на Державному кордоні України.

Анулювання дозволу може застосовуватися у разі:

- невиконання вимог, зазначених у рішенні про призупинення дії дозволу;
- будь-якого порушення, якщо раніше вже застосовувалося призупинення дії дозволу;
- зміни організації режиму зони митного контролю;
- якщо подовження дії дозволу не відповідає економічній політиці України.

Повторна заява про видачу дозволу на право відкриття магазину безмитної торгівлі може бути розглянута в строки, визначені постановою КМУ. Ліквідація «Магазину безмитної торгівлі» здійснюється у порядку, встановленому ДМСУ, та у разі:

- заяви власника про ліквідацію «Магазину безмитної торгівлі»,
- анулювання дозволу, за рішенням спільної робочої групи ДМСУ та Держкомкордону.

За збереження на складі магазину товару під митним контролем, ліквідованого «Магазину безмитної торгівлі», його власником сплачуються митні збори, починаючи з дати набрання чинності рішення про ліквідацію. Товари у цьому випадку підлягають декларуванню власником до іншого митного режиму, передбаченого ст. 226 МКУ. При цьому товари вітчизняного виробництва підлягають декларуванню за спрощеною схемою, що визначається ДМСУ. Рішення Держкомкордону та ДМСУ про відмову у видачі дозволу, призупинення його дії чи анулювання може бути оскаржено відповідно до чинного законодавства.

Існують ще два специфічних митних режиму, такі як знищення або руйнування та відмова на користь держави. Товари, ввезені на митну територію України, розміщуються під такі режими в тих випадках, коли з причин економічного або іншого характеру продовження зовнішньоекономічної діяльності є недоцільним, наприклад, при збитковості або неможливості реалізації таких товарів на внутрішньому ринку. В таких випадках стягнення мита та митних зборів не відбувається, а витрати щодо знищення або передачі товарів несе їх власник.

Знищення або руйнування — митний режим, відповідно до якого товари, ввезені на митну територію України, знищуються під митним контролем чи приводяться у стан, який виключає їх використання, без справляння податків, установлених на імпорт, а також без застосування заходів нетарифного регулювання до товарів, що знищуються або руйнуються (ст. 243 МКУ).

Знищенню або руйнуванню підлягають тільки фактично ввезені в Україну товари, які знаходяться під митним контролем та заявлені у відповідний митний режим незалежно від мети їх переміщення через митний кордон України. Товари, щодо яких прийнято рішення про їх знищення або руйнування, можуть передаватись на тимчасове зберігання під митним контролем за погодженням з митним органом у належно обладнанні для опечатування та пломбування місця схову. Відповідальність за збереження до вирішення питання про знищення або руйнування, несе власник даного товару або уповноважена особа (декларант, митний брокер) на умовах угоди (договору). Знищення або руйнування здійснюється підприємством, яке пройшло атестацію на виконання цих робіт.

Знищення або руйнування товарів допускається з письмового дозволу митного органу, який надається за умови наявності дозволів інших органів державної влади, що здійснюють відповідно до їхньої компетенції контроль під час переміщення товарів через митний кордон України. Знищення або руйнування товарів здійснюється за рахунок їх власника чи іншої заінтересованої особи.

Знищенню або руйнуванню під митним контролем підлягають товари:

- які не відповідають вимогам чинних в Україні нормативно-правових актів, нормативних документів стосовно відповідних видів товарів щодо їх споживчих властивостей, безпеки для життя і здоров'я людини, майна і довкілля;
- на які строк придатності до споживання або використання закінчився;
- яким з метою збуту виробником (продавцем) навмисно надано зовнішнього вигляду, або окремих властивостей певного вигляду, і неможливо ідентифікувати їх як товар, за який він видається;
- на які немає передбачених законодавством відповідних документів, що підтверджують їх якість та безпеку;
- у інших випадках, передбачених законодавством України.

Митний орган вправі відмовити у наданні дозволу на розміщення товарів у митний режим знищення або руйнування у випадках, коли знищення або руйнування неякісних та небезпечних товарів може:

- заподіяти шкоду навколишньому природному середовищу;
- негативно вплинути на здоров'я населення або створити небезпеку життя людям, тваринному та рослинному світу;
- спричинити витрати для держави;

- коли митний орган не має можливості здійснення контролю за фактичним його знищенням або руйнуванням;
- в інших випадках, визначених законодавством України.

Проведення операцій по знищенню або руйнуванню товарів під митним контролем вважається правомірним, якщо на це є рішення (погодження) спеціальних органів виконавчої влади, що здійснюють відповідно до їхньої компетенції контроль під час переміщення товарів через митний кордон України згідно зі ст. 227 МКУ. Знищення може проводитися шляхом хімічної, механічної або іншої дії (спалювання, руйнування), в результаті якої товари цілково знищуються, а їх відновлення неможливе.

Не підлягають розміщенню у митний режим знищення або руйнування товари:

- заборонені до ввезення в Україну;
- заборонені до транзиту через митну територію України;
- на ввезення яких не надано дозволу уповноваженими органами державної влади, що виконують відповідні контрольні функції;
- розміщені в режимах імпорту, експорту, тимчасового вивезення і транзиту;
- вилучені або затримані митними органами як предмети порушення митних правил на підставі статей МКУ, якими передбачена конфіскація таких предметів;
- електроенергія;
- ядерні матеріали, спеціальні розщеплювальні матеріали;
- радіоактивні відходи;
- особливо небезпечних хімічних речовин;
- отруйні речовини;
- небезпечні відходи;
- в результаті знищення або руйнування яких утворюються особливо небезпечні хімічні та отруйні речовини, небезпечні і радіоактивні відходи;
- неякісні або непридатні до споживання товари гуманітарної допомоги;
- неякісна та небезпечна продукція, яка класифікується у 1–24 групах згідно з УКТ ЗЕД;
- культурні цінності;
- представники тваринного та рослинного світу, які відповідно до законів України та міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку, охороняються державою.

Знищення або руйнування проводиться в присутності власника товару або особи, уповноваженої ним (брокер, декларант). Після чого складається акт про знищення або руйнування, який підписується всіма членами комісії, власником товару або особою, уповноваженою ним (брокером, декларантом) та завіряється печатками. Акт про знищення або руйнування складається у довільній формі (за виключенням акта на знищення, утилізацію неякісних лікарських засобів). Обов'язково в акті зазначається:

- дата та місце складення;
- назва товару, особливі його ознаки;
- кількість (вага, місце, об'єм тощо);
- кількість залишків (відходів);
- спосіб, дата і місце знищення або руйнування;
- перелік осіб, присутніх при знищенні;
- інша інформація, необхідна для загальної характеристики.

Акти, ВМД та інші підтверджуючі документи передаються на зберігання в архів митниці.

Відмова на користь держави — митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від товарів, що перебувають під митним контролем, без будь-яких умов на свою користь. У режимі відмови на користь держави на товари не нараховуються і не справляються податки і збори, а також не застосовуються заходи нетарифного регулювання (ст. 246 МКУ).

Таким чином відмова від товару — добровільна заява власника (декларанта) про передачу товару, який перебуває під митним контролем, на користь держави без будь-яких умов на свою користь.

На перший погляд, назва митного режиму дає зрозуміти, що не вигідно суб'єкту ЗЕД, який затратив кошти на ввезення товару на митну територію України, просто так відмовитись від нього на користь держави. Але в митній практиці такий митний режим застосовується достатньо часто, і як правило, в даний митний режим попаде виставочне майно, рекламна продукція та інші товари, зокрема, тимчасово ввезені на митну територію України. Власника (декларанта) спонукає відмовитись від свого товару насамперед таке:

- неможливість або невігідність розміщення товару в митний режим імпорт, так як виникає ряд видатків та додаткових зусиль для вирішення питань, пов'язаних з тарифним та нетарифним регулюванням;
- транспортування, перевезення, завантаження, розвантаження та виконання інших робіт;

- зменшення матеріальних збитків до мінімуму і звільнення від митних процедур;
- збереження іміджу та ділової репутації на ринку.

Для того щоб отримати дозвіл на розміщення товару в митний режим відмова на користь держави, власник (декларант) має звернутись до митного органу (за місцем акредитації, в пункті пропуску, або за місцем знаходження товару) з письмовою заявою для отримання дозволу на подання ВМД та оформлення товару у відповідному митному режимі.

До заяви, крім ВМД, долучаються всі товаросупровідні документи, в яких зазначено кількість, вага, характер товару, його назва, інші характеристики, документи, які засвідчують право власника розпоряджатись товарами відповідно до Закону України, дозволи, надані іншими органами державної влади, що здійснюють відповідно до їхньої компетенції контроль під час переміщення товарів через митний кордон України, згідно ст. 27 МКУ та обов'язково зазначається причина відмови. Митний орган має право не надати дозволу на розміщення товару, який знаходиться під митним контролем у митний режим відмова на користь держави з огляду на наявність достатніх підстав вважати про недоцільність розміщення його у такий режим.

Не можуть бути заявленими (розміщені) в митний режим відмови на користь держави відповідно:

- товари (предмети), які заборонені до ввезення в Україну;
- товари, які не знаходяться на митній території України;
- товари, які не можуть бути пред'явлені та фактично передані митним органам при декларуванні;
- товари, які не є власністю особи, яка відмовляється від товарів на користь держави та якщо немає згоди власника;
- товари, щодо яких не проведено встановлених законодавством України видів контролю;
- товари, які потребують особливих умов зберігання, у випадках, коли митний орган не має можливості їх забезпечити;
- товари (предмети), які перебувають під митним контролем у режимі: а) знищення або руйнування; б) реімпорт; в) випущені у вільний обіг; г) тимчасово ввезені на митну територію України.
- відходи та залишки після знищення або руйнування;
- товари неліквідні або неякісні щодо яких закінчився термін використання (споживання);

- радіоактивні та іонізуючі матеріали;
- збиткові товари, які можуть завдати державі витрати;
- товари, які можуть спричинити шкоду здоров'ю людей, загрожувати їх життю, а також тваринному та рослинному світу;
- інші товари, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Підставою для розміщення товарів на склад митного органу є дозвіл митного органу, із складанням акта прийняття-передавання. Власник має забезпечити доставку товарів на склад митного органу до здійснення митного оформлення. Оцінка товарів провадиться комісією, яка утворюється митним органом, у складі його посадовців та представників державних податкових інспекцій й організацій, які здійснюватимуть розпорядження цим майном та спеціалістів-експертів. За результатами роботи комісії складається акт опису, оцінки та передачі товарів. Митне оформлення товарів відповідно до режиму відмови на користь держави здійснюється із застосуванням вантажної митної декларації у встановленому порядку.

Таким чином, митні режими по низці вищезазначених ознак можна згрупувати у різні групи. Наприклад В Науменко, розподіляє митні режими на три групи:

- I група — митні режими які застосовуються до основної маси об'єктів зовнішньоекономічних операцій — імпорт, експорт, реімпорт, реекспорт, спеціальна митна зона;
- II група — митні режими, які використовуються в межах надання цілої низки послуг за ЗЕД та дозволяючи використовувати товари лише для певних цілей при дотриманні обмежень, встановлених законодавством — митний склад, магазин безмитної торгівлі, транзит, тимчасове ввезення (вивезення). Також до цієї групи можна віднести митні режими, що застосовуються до товарів які переміщуються через митний кордон України рамках операцій по представленню таких послуг, як переробка, монтаж, збір, наладження, ремонт та ін. — переробка на митній території України, переробка за межами митної території України;
- III група — митні режими, які застосовуються при перепиненні зовнішньоекономічних операцій у зв'язку з неможливістю або неефективністю проведення подальших дій з товарами на внутрішньому ринку — знищення або руйнування, відмова на користь держави, реімпорт.

В залежності від виду зовнішньоекономічної операції митні режими можливо поділити на п'ять груп:

- I група — експортні операції — експорт, переробка за межами митної території України, тимчасове вивезення;
- II група — імпорتنі операції — імпорт; митний склад; магазин безмитної торгівлі; переробка на митній території; тимчасове ввезення; спеціальна митна зона; знищення або руйнування; відмова на користь держави.
- III група — реекспортні операції — реекспорт;
- IV група — реімпорتنі операції — реімпорт;
- V група — транзитні операції — транзит.

В світової практиці використовується ще одна класифікація митних режимів, в основу якої покладено ознаки завершеності дій, які пов'язані з певним митним режимом:

- I група — завершені — імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, спеціальна митна зона, знищення або руйнування, відмова на користь держави.
- II група — незавершені — тимчасове ввезення (вивезення), митний склад, магазин безмитної торгівлі, переробка на митній території України, переробка за межами митної території України, транзит

Але, на нашу думку більш вдалою класифікація для розуміння є наступна класифікація митних режимів, в якій вони теж розподіляються на п'ять груп.

До I групи відносяться режими, які використовуються при здійсненні зовнішньоторговельних операцій пов'язаних з продажем організаціям товарів в інші держави та придбанням товарів для українських споживачів — імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, тимчасове ввезення (вивезення), а також митний режим спеціальна митна зона.

До II групи відносять режими, у яких при переміщенні товарів через кордон, митні органи здійснюють деякі операції для осіб, які перевозять товари або чинять їм послуги — митний склад та магазин безмитної торгівлі.

III група об'єднує режими у яких перевезення товарів через кордон пов'язано з їх переробкою в іншій державі — переробка на митній території, переробка поза митною територією.

IV група — це режими які використовуються у зв'язку з припиненням зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з неможливістю чи неефективністю реалізації товарів на ринку — знищення або руйнування, відмова на користь держави.

V група — це режим, в якому товари не купуються і не реалізуються українськими організаціями, а перетинають митний кордон України з метою доставки з однієї іноземної держави в другу — транзит.

Запитання для самоперевірки

1. Сформулювати зміст поняття « митний режим ».
2. Охарактеризувати внутрішню побудову митного режиму.
3. Назвати діючі митні режими за Митним Кодексом України.
4. Назвати положення, які треба враховувати при виборі митного режиму.
5. Назвати пільги за митними режимами, які можуть бути представлені особі, яка переміщує вантажі.
6. Охарактеризувати основні положення митних режимів експорт та імпорт.
7. Розказати загальність та відмінність митних режимів «знищення або руйнування» та «відмова на користь держави».

Розділ 3

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ

3.1. Класифікація товарів при митному оформленні

У загальнозживаному розумінні під товарами мають на увазі продукт праці, який призначений для обміну шляхом купівлі-продажу. У митній справі терміном товар визначають будь-яке рухоме майно (у тому числі валютні цінності, культурні цінності), електрична, теплова та інші види енергії, а також транспортні засоби, за винятком транспортних засобів, що використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України (ст. 1 МКУ). При цьому не має значення для чого ці товари переміщуються через митний кордон — для продажу, бартеру, демонстрації, споживання та інше.

Під переміщенням через митний кордон України розуміють ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзит через територію України товарів та інших предметів у будь-який спосіб, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередачі. Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється у відповідності з замовленими митними режимами. Поняття «митний режим» існує для позначення спеціальної системи заходів та сукупності методів (прийомів), які забезпечують комплексне використання інструментів митного регулювання.

Переміщення товарів через митний кордон поза межами, які визначені митними органами, поза встановленого часу проведення митного оформлення, з прихованням від митного контролю та інше є кваліфікаційними ознаками які передбачені МКУ та кримінальним кодексом України для митних злочинів та порушення митних правил.

Основні принципи переміщення товарів через митний кордон України якими керуються усі учасники перевезення товарів через кордон наступні:

- рівне право усіх осіб на увіз чи вивіз певних груп товарів;
- обмеження або заборона на увіз чи вивіз певних груп товарів;
- право вибору митного режиму;
- забезпечення збереження товарів при митних операціях;
- визначення міста та часу перетину митного кордону.

У митних цілях усі товари, які обертаються у міжнародній торгівлі, систематизовані в УКТ ЗЕД. В 1950 року в Брюсселі було підписано Конвенцію про створення товарної номенклатури. Країни, що підписали документ, мали перебудувати митні тарифи згідно з закладеними у ньому принципами. Вони прагнули уніфікувати товарну номенклатуру таким чином, щоб, визначивши загальні принципи її побудови, зберегти за собою, виходячи з інтересів національної економіки, право проводити кодування з урахуванням особливостей вітчизняного виробництва.

УКТ ЗЕД призначено для збору статистичних даних про зовнішньоекономічну діяльність, а також з метою проведення митного контролю, виконання робіт під час декларування, ліцензування та квотування, регулювання експорту та імпорту товарів державного значення, вивчення кон'юнктури ринку. Об'єктом класифікації в УКТ ЗЕД є всі товари, що мають обіг у міжнародній торгівлі. За структурою УКТ ЗЕД складається з двох блоків: ідентифікації та назви. Блок ідентифікації має ієрархічну систему класифікації, який містить вісім рівнів класифікації: розділ, група, підгрупа, позиція, співпозиція, підпозиція, категорія та підкатегорія. Для позначення розділів та підгруп використовуються римські цифри, а для груп, позицій, підпозицій, категорій та підкатегорій — арабські. Для співпозицій не передбачено цифрового коду, вони позначаються знаком дефіс «-», який ставиться перед їхньою назвою. Співпозиції розташовуються, у разі потреби, вище товарних підпозицій, категорій або підкатегорій. Кількість співпозицій та кількість дефісів перед ними залежить від рівня вкладу інформації. Крім того, рівень вкладу інформації обумовлюється відповідною кількістю дефісів перед назвами позицій, категорій та підкатегорій.

УКТ ЗЕД побудована на базі Гармонізованої системи опису та кодування товарів та Комбінованої номенклатури Європейського Союзу. Це — товарний класифікатор. Кожному товару в УКТ ЗЕД є свій код, але для його правильного визначення необхідні наступні умови:

- 1) точне найменування товару;
- 2) точна характеристика товару;
- 3) знання будовання класифікатору.

Найменування товару сформульовано у відношенні з назвою товару, прийнятим у Гармонізованій системі опису та кодування товарів та Комбінованій номенклатурі товарів Європейського Союзу. Кодування товарів — має технічний характер, дозволяючи представити об'єкт що класифікується у вигляді знака або групи знаків. У Міжнародній Конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів у ст. 3 передбачається, що країни, які її застосовують, не будуть змінювати класифікацію товарів та їх коди у *перших шести знаків*. У результаті чого слідування даному зобов'язанню використання Гармонізованої системи дає наступні висновки:

- більш точний опис товарів з використанням об'єктивних характеристик, які можуть легко враховуватись та фіксуватися при митному контролі;
- менша ймовірність помилок класифікації та кодування товарів, оскільки експортні та імпорتنі документи носять уніфікаційний характер;
- більш точна та порівняльна зовнішньоторгова статистика, яка дозволяє прослідкувати рух товарних потоків через національні границі, ефективніше проводити ділові переговори, а також вивчати кон'юнктуру ринка та зоставлять прогнози.

УКТ ЗЕД має дуже детальну систему опису та правил кодування товарів. В основу утворення класифікаційних угруповань УКТ ЗЕД закладено різні ознаки товарів. Під час формування розділів використовуються такі ознаки: походження матеріалу, з якого вироблено товар, призначення, хімічний склад. Під час формування товарних позицій і підпозицій у кожній групі часто застосовується своя послідовність ознак. Але в усій сукупності можна виділити чотири основних: ступінь оброблення, призначення, вид матеріалу, з якого вироблено товар, значення товару у світовій торгівлі.

Товари, що обертаються у світовій торгівлі та класифіковані в УКТ ЗЕД, поділено на шість рівнів класифікації, де найвищими є 21 розділ, який далі поділяють на 97 груп, 33 підгрупи, 1241 товарну позицію, 3558 підпозицій та 5019 субпозицій. Основою побудови УКТ ЗЕД виступає сукупність різних ознак товарів. Сформування розділів відбувається на підставі походження товару, матеріалу, призначення та хімічного складу. У побудову груп закладено принцип послідовності обробки товарів, починаючи від

сировини та напівфабрикатів до готових виробів, що створює умови для застосування товарної номенклатури при укладенні митного тарифу держави. Побудова товарних позицій та субпозицій базується на застосуванні певних послідовних ознак. Можна виділити чотири основні — ступінь обробки, призначення, матеріал (сировина), з якого виготовлено товар, та його призначення у світовій торгівлі.

Шість основних правил класифікації товарів та примітки до розділів, груп, та субпозицій, що вважаються невід’ємною частиною УКТ ЗЕД, дозволяють однозначно згрупувати товари та визначити обсяги кожної з груп. Систему кодування товарів в УКТ ЗЕД утворено для зручності інформації, її передавання та подальшої обробки на обчислювальних машинах.

УКТ ЗЕД сьогодні — надійний інструмент державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. На практиці, ні один процес у зовнішньоекономічній діяльності не проходить без участі даного класифікатора.

На державному рівні УКТ ЗЕД, при необхідності, використовується:

- при обробки та підготовці міжнародних документів (договорів, конвенцій і таке інше).
- для тарифного (наприклад, імпорتنний тариф) та нетарифного регулювання (квотування, ліцензування, реєстрація учасників зовнішньоекономічної діяльності, реєстрація спецекекспортерів та ін.). Постанови, накази, підзаконні акти по вищеназваним питанням звичайно мають списки конкретних товарів, закодованих кодами УКТ ЗЕД.
- для статистичних спостерегань.
- для транспортних перевезень.
- для страхування вантажу.

На рівні окремих організацій та підприємств УКТ ЗЕД використовується в щоденній оперативній роботі: для здійснення контрактів, заповнення декларацій, заповнення сертифікацій та інших транспортних документів, у бухгалтерському обліку, складському обліку, для обробки інформації на електронно-обчислюваної техніки (наприклад, виписка первинних документів, складання звітів, передача даних на відстані, розробка банків і баз даних) і таке інше.

Товари кодуються десятизначним кодом УКТ ЗЕД, у якому перші дві цифри означають товарну групу, перші чотири — товарну позицію товару, перші шість — код товару згідно з Гармонізованою системою опису та кодування товарів, усі десять цифр — товарну субпозицію товару (рис. 3.1).

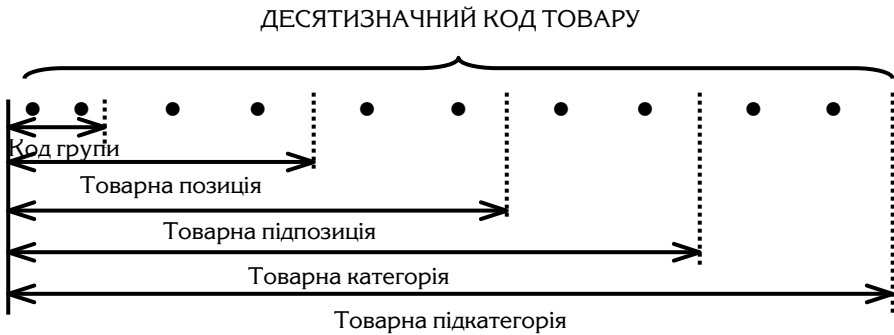

Рисунок 3.1

Структура десятизначного цифрового кодового позначення товарів в УКТ ЗЕД

Таким чином, слід пам'ятати, що 1-6-й розряди відповідають групуванню товарів згідно з Гармонізованою системою опису та кодування товару, 7-8-й відповідають коду товару відповідно до кодифікації товарів Європейської співдружності, 10-й розряд передано до національних класифікаторів товарів.

3.2. Основні положення здійснення митного контролю

3.2.1. Характеристика митного контролю

Митному контролю підлягають усі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України. Митний контроль передбачає проведення митними органами мінімуму митних процедур, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи. Обсяг таких процедур та порядок їх застосування визначаються відповідно до МКУ, інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку (ст. 40 МКУ). Здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України є одним із основних завдань митної справи, покладених на митні органи України.

Згідно з МКУ ст. 1 **митний контроль** — це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення додержання норм МКУ, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку. Митному контролю підлягають усі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, незалежно від того, обкладаються вони митом або податками чи ні.

Здійснення митного контролю передбачає проведення митних процедур, тобто операцій, пов'язаних зі здійсненням митного контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Митний контроль обмежується достатньо мінімальним переліком митних процедур, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи. Робота щодо виконання митного контролю потребує відповідної організації. Операції, які здійснюються в процесі митного контролю, підлягають упорядкуванню та відображенню в законодавчих та нормативно-правових актах, а також наказах та розпорядженнях ДМСУ, які передбачають організацію митного контролю та митного оформлення у вигляді технологічних схем, порядків, положень та правил, які визначають правову основу та послідовність дій посадових осіб митних органів. Проведення цієї роботи покладене на Управління технологій митного контролю ДМСУ. У підпорядкованих митних органах (регіональних митницях та митницях) функція щодо організації митного контролю покладається на одного із заступників начальника митного органу, а для виконання організаційно-розпорядчих заходів створені структурні підрозділи (відділ, сектор організації митного контролю). Основними завданнями і напрямками організації митного контролю є:

- підготовка проектів законодавчо-нормативних актів з питань організації та розвитку митної інфраструктури;
- аналіз чинних та впровадження передових форм і методів митного контролю та заходів підвищення їх ефективності;
- запровадження технологій митного контролю та митного оформлення;
- організація взаємодії митних органів (структурних підрозділів) з іншими державними органами, що здійснюють контроль на державному кордоні України;
- розробка і запровадження нових систем захисту результатів митного оформлення;
- удосконалення видів особистих митних забезпечень, форм їх застосування.

МКУ передбачено цілодобове здійснення митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України. При цьому під пунктом пропуску розуміється спеціально виділена територія на залізничних і автомобільних станціях, у морських і річкових портах, аеропортах (на аеродромах) з комплексом будівель, споруд і технічних засобів, де здійснюється прикордонний, митний та інші види контролю і пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів і товарів.

Товари і транспортні засоби перебувають під митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно з заявленим митним режимом (ст. 43 МКУ). Тривалість знаходження товарів та транспортних засобів під митним контролем, як і кінцевий термін такого знаходження безпосередньо залежать від обраного митного режиму (рис. 3.2).

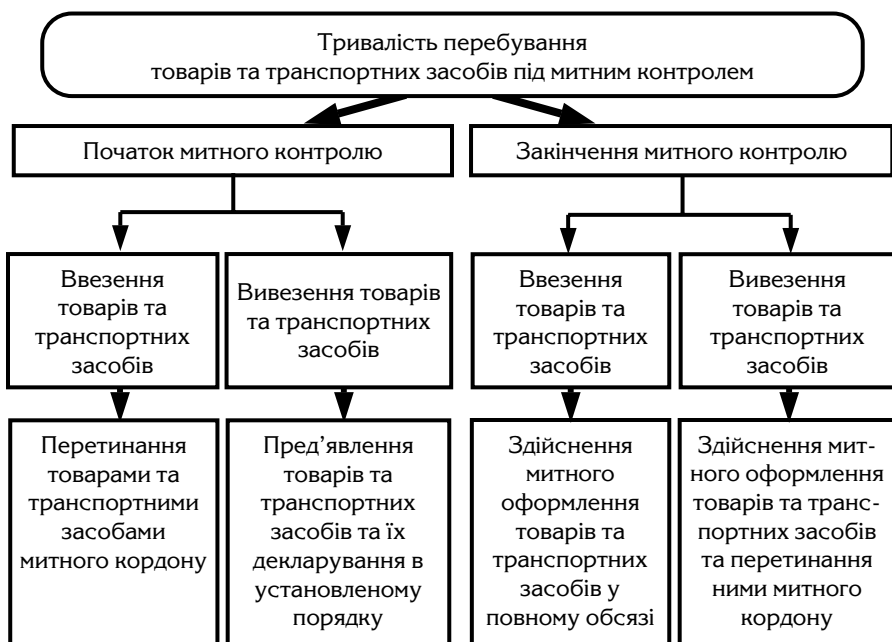

Рисунок 3.2

Тривалість перебування товарів та транспортних засобів під митним контролем

При проведенні митного оформлення треба пам'ятати, що МКУ у ст. 44 строго нормує строки пред'явлення митному органу товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Так згідно з цією ст. МКУ товари, що переміщуються через митний кордон України, разом з їх упаковкою та маркуванням, транспортні засоби, якими вони переміщуються через митний кордон, а також документи на ці товари і транспортні засоби пред'являються для контролю митним органам у незмінному стані в пунктах пропуску через митний кордон України та в інших місцях митної території України, встановлених митними органами для здійснення митного контролю та оформлення, *не пізніше ніж через три години* після прибуття зазначених товарів і транспортних засобів у пункт пропуску або таке місце. Однак, встановлений строк, як виняток, може збільшуватися у порядку та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України. Цей строк може збільшуватися за таких умов:

- 1) у разі хвороби особи, відповідальної за переміщення товарів і транспортних засобів, що підтверджується відповідним медичним документом за формою, встановленою для установ та організацій, які входять до сфери регулювання Міністерства охорони здоров'я;
- 2) якщо процедура контролю, який здійснюється іншими органами державної влади під час переміщення товарів через митний кордон України, потребує додаткового часу, що підтверджується довідкою відповідного органу державної влади;
- 3) у разі настання обставин чи подій, які перешкоджають руху транспортного засобу, що підтверджуються документами, належним чином засвідченими відповідними органами. Такими обставинами чи подіями вважаються:
 - стихійне лихо (пожежа, повінь, інше стихійне лихо чи сезонне природне явище, зокрема, замерзання моря, проток портів, закриття залізничних колій тощо);
 - військові дії чи надзвичайний стан у регіоні, в якому розташовано пункт пропуску або зона митного контролю;
 - страйк;
 - злочинні дії третіх осіб, спрямовані проти перевізника, транспортного засобу чи товару, що перевозиться цим транспортним засобом;
 - пригода за участю транспортного засобу, що перевозить товар, яка спричинила повне чи часткове пошкодження транспортного засобу або повну чи часткову втрату товару;

- неможливість подальшого руху транспортного засобу, якщо зсув, пошкодження або розпакування товару створює небезпеку чи загрозу дорожньому руху, життю чи здоров'ю громадян або навколишньому середовищу;
- інші схожі за характером обставини чи події.

У разі порушення порядку та строків пред'явлення митному органу товарів і транспортних засобів, а також документів на ці товари і транспортні засоби перевізники або особи, що переміщують товари, транспортні засоби, порожні транспортні засоби й транспортні засоби, в яких перевозяться пасажери, несуть відповідальність згідно з положень МКУ.

3.2.2. Форми та зони митного контролю

МКУ ст. 41 визначається, що митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом:

- перевірки документів та відомостей, необхідних для такого контролю;
- митного огляду (огляду та переогляду товарів і транспортних засобів, особистого огляду громадян);
- обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- перевірки системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, які відповідно до законів справляються при переміщенні товарів через митний кордон України;
- огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, спеціальних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою покладено на митні органи законом;
- використання інших форм, передбачених МКУ та іншими законами України з питань митної справи.

Документальний контроль — основна і найбільш поширена форма митного контролю яка включає перевірку документів та відомостей, необхідних

для такого контролю. Під час здійснення такого контролю перевіряються документи та відомості, необхідні для здійснення митного контролю (ст. 45 МКУ). При цьому встановлюється наявність документів, необхідних для митного контролю товарів відповідно до заявленого режиму та найменування товарів, перевіряється правильність заповнення товаро-транспортних документів, відповідність зазначених у них відомостей відомостям, що містяться у зовнішньоекономічному договорі (контракті) та інших документах, наданих до митного контролю та митного оформлення, перевіряються відомості та документи, що стосуються нетарифних заходів регулювання (ліцензування, сертифікації, дозволи інших державних органів), платіжні документи, сертифікати про походження товарів і інші документи. Перелік документів та відомостей, необхідних для здійснення митного контролю, визначається Кабінетом Міністрів України, а їх подання митному органу передбачене ст. 54 МКУ.

Фактичний контроль здійснюється митними органами України поряд із документальним контролем. Формами такого фактичного контролю є митний огляд та переогляд товарів (зокрема, ручної поклажі та багажу) і транспортних засобів, які врегульовані статтями 55, 56 МКУ, а також особистий огляд громадян.

Митний огляд та переогляд товарів і транспортних засобів здійснюється шляхом відкриття вантажних приміщень, транспортних засобів, тари й упаковки. Під час митного огляду встановлюються найменування та якість товарів, визначається їх кількість. Митний огляд використовується також з метою виявлення прихованого переміщення товарів.

Митні органи, при здійсненні митного контролю мають право усного опитування усіх фізичних осіб, зокрема, посадовців підприємств, декларантів і перевізників, що переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон України, або безпосередньо перетинають його у пунктах пропуску на митному кордоні України. Усне опитування може здійснюватись посадовцями митних органів з метою отримання інформації, необхідної для здійснення митного контролю та митного оформлення. Результати опитування мають бути оформлені відповідним протоколом.

Окремою формою митного контролю є перевірка системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, та огляд територій, де можуть знаходитись товари та транспортні засоби, що перебувають під митним контролем. Здійснення митного контролю шляхом огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних

ліцензійних складів, спеціальних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи проводиться діяльність, контроль за якою покладено на митні органи України. Стосовно інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, прикладом такої форми контролю може бути перевірка на територіях проміжних стоянок транспортних засобів (ТІР-паркінгах, залізничних станціях, портах тощо) у межах всієї митної території України.

Митні органи мають право використовувати інші форми митного контролю, передбачені МКУ та іншими законами України з питань митної справи. Прикладом може бути ідентифікація товарів, транспортних засобів, приміщень митними органами, або дослідження (аналіз, експертиза) проб та зразків товарів, верифікація сертифікатів про походження товарів. Також, фактично, формами митного контролю є організаційно-технологічне супроводження, аналіз та прогнозування, завдяки проведенню яких контрольна функція може виводитись із безпосереднього контакту з об'єктом контролю й виконуватись дистанційно.

Згідно зі ст. 42 МКУ під час проведення митного контролю митні органи самостійно визначають форму та обсяг контролю, достатні для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи та міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку, контроль за дотриманням яких покладено на митні органи. У виборі форм та обсягів митного контролю митні органи керуються такими основними принципами:

- митний контроль має забезпечувати виконання основних завдань здійснення митної справи;
- у ході митного контролю не повинні порушуватися основні права й свободи людини.

Незастосування будь-яких форм митного контролю, так само як і звільнення від них не звільняє громадян і підприємства від обов'язків щодо додержання законодавства України з питань митної справи. З метою забезпечення завдань здійснення митної справи митні органи, у разі необхідності, можуть використовувати всі форми митного контролю, передбачені ст. 41 МКУ й проводити такий контроль у повному обсязі.

Зона митного контролю — спеціально відведене місце, де митні органи здійснюють необхідні митні формальності щодо зовнішньоекономічних вантажів та транспортних засобів, які ці вантажі перевозять.

Зона митного контролю в пунктах пропуску на державному кордоні відрізняються від зон митного контролю, які створюються у внутрішніх митницях, наявністю окремої зони або лінії прикордонного контролю, з якої починається огляд транспортних засобів, здійснюється паспортний контроль, визначаються особи, яким заборонений в'їзд до країни та інше.

Зони митного контролю можуть розрізнятися за типом залежно від виду транспорту (автомобільний, залізничний, водний, повітряний), напрямків транспортних потоків та магістральних шляхів. Останнім часом використовуються такі назви, як «митний термінал», «вантажний митний комплекс», «автопорт». Для здійснення заходів митного контролю, інфраструктура зони митного контролю, як правило, потребує наявності таких основних елементів:

- службові приміщення для працівників митниці;
- місця для розвантаження, перевантаження та навантаження вантажів;
- місце для проведення митного огляду з наявністю технічних засобів контролю;
- майданчик для стоянки транспортних засобів;
- склади тимчасового зберігання (у випадку зміни транспорту або непрямого перевантаження);
- майданчик для стоянки затриманих транспортних засобів;
- відповідну інфраструктуру транспортного руху (залізничні колії, автомобільні дороги тощо) або пасажиропотоку («зелений» та «червоний» коридори) тощо.

За необхідності в зонах митного контролю передбачають створення окремих транспортних смуг, що обумовлено можливістю блокування провідного руху на період проведення митного контролю вантажу або транспортного засобу та прийняття рішення стосовно пропуску вантажів через митний кордон.

Зонами митного контролю також є території митних складів, складів тимчасового зберігання, магазинів безмитної торгівлі та інші території, в яких діють спеціальні митні режими.

3.2.3. Технологічна схема митного контролю

Одним із напрямів організації митного контролю є розробка і запровадження технологічних схем митного контролю.

Технологічна схема — це встановлена обов'язкова для виконання послідовність операцій митного контролю та митного оформлення, а також дій посадових осіб підрозділів митного органу під час здійснення цих операцій. Технологічні схеми митного контролю можуть бути:

- типовими,
- детальними.

Типові технологічні схеми визначають загальну мінімально-обов'язкову послідовність операцій та дій посадових осіб на окремому напрямі митного контролю. Вони розробляються й запроваджуються центральним апаратом ДМСУ. Типові технологічні схеми пропуску через державний кордон України автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників затверджує Кабінет Міністрів України. Загальна технологічна схема митного оформлення товарів наведена на рис. 3.3.

Детальні технологічні схеми розробляються регіональними митницями і митницями на підставі типових технологічних схем, з урахуванням особливостей характеру і способів переміщення товарів, місцезнаходження й розташування структурних підрозділів, інфраструктури тощо, і регламентують діяльність як одного окремо взятого структурного підрозділу, так і кількох структурних підрозділів митного органу в комплексі, а також взаємодію структурних підрозділів митного органу з підрозділами інших органів (служб), причетних до здійснення контролю осіб, товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Детальні технологічні схеми затверджують керівники митних органів. З метою врегулювання окремих напрямів митного контролю на регіональному рівні регіональні митниці можуть розробляти й запроваджувати типові технологічні схеми митного контролю для регіону. Такі схеми затверджують начальники регіональних митниць.

За допомогою технологічних схем, погоджених з відповідними службами, врегульовуються питання взаємодії під час здійснення митного контролю та митного оформлення.

Таким чином сутність митного контролю складається з двох основних складових: мети митного контролю та організаційних заходів для здійснення митного контролю, що відображено на рис. 3.4.

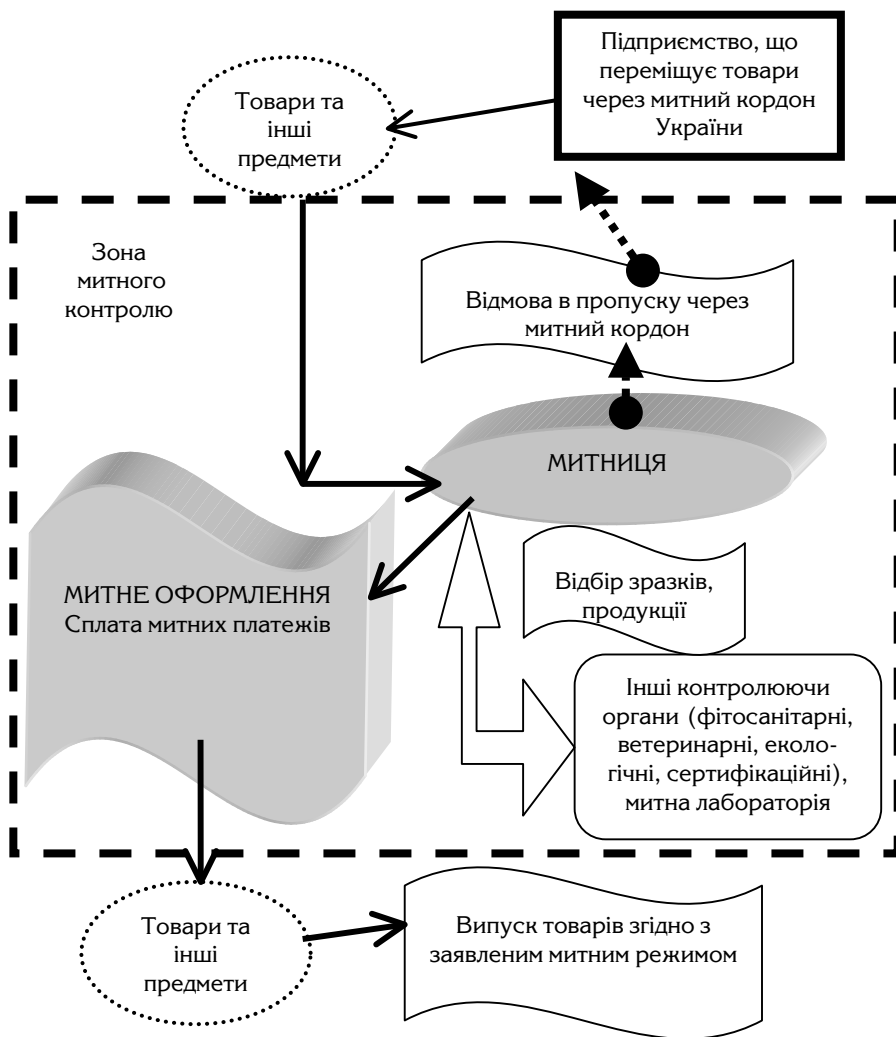

Рисунок 3.3

Загальна схема здійснення митного оформлення

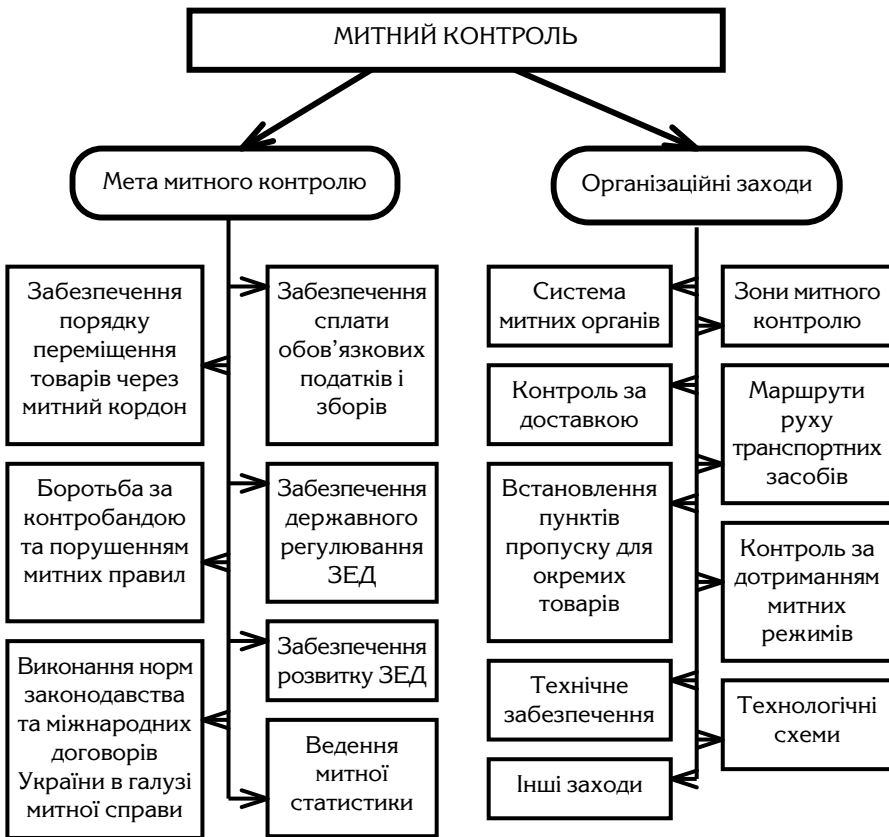

Рисунок 3.4
Сутність митного контролю

3.2.4. Документи для проведення митного контролю

МКУ передбачається, що суб'єкти ЗЕД у разі переміщення товарів через митний кордон України зобов'язані в належних випадках надавати

митниці необхідні для митного контролю документи, перелік та порядок представлення яких визначається ДМСУ (ст. 45 МКУ).

Поданням необхідних документів виконується одна з вимог ст. 41 МКУ, яка визначає форми митного контролю.

При митному оформленні, крім ВМД, товаросупроводжуваних документів, цілої низки *дозвільних документів* до митного органу, слід подати зовнішньоекономічний контракт, а у разі необхідності, підтвердження торгово-промислової палати стосовно коду або ціни товару, зазначеної у товарних документах.

Митні органи також можуть вимагати такі *комерційні документи*, як рахунок-фактуру, рахунок-проформу, специфікації, пакувальні листи, різні сертифікати та ін.

Банківськими документами, як підставою для митного оформлення, можуть бути довідки банків про надходження або ненадходження коштів, довідки про надходження коштів при розрахунку за контрактом акредитивом та ін.

Страховим документом може бути страховий поліс на партію вантажу або документ, що засвідчує внесення заставної суми митних платежів за експортну чи імпорتنу партію вантажу.

В залежності від виду транспорту оформлюється *транспортний документ*, який свідчить, що перевізником вантаж прийнято до перевезення. Це може бути залізнична або авіаційна накладна, накладна автотдорожнього перевезення чи документ комбінованого транспортування. В разі виконання експедитором доручень з транспортно-експедиційного обслуговування можуть подаватись документи, що підтверджують відвантаження чи отримання товару, складські квитанції, різноманітні повідомлення.

Крім ВМД, *митними документами* можна вважати документи, що свідчать про виконання державних вимог нетарифного регулювання. Це ліцензії, сертифікати, сертифікати походження та ін. Основні дозволи Державних органів України, які необхідні при митному оформленні певних вантажів прямуючих через митний кордон України наведено на рисунку 3.5.

Однією з ознак, за якими можна класифікувати документи, потрібні для проведення митного оформлення, є напрям переміщення вантажів — експорт, імпорт, транзит. Можна визначити мінімальний перелік документів, який обов'язково подається до митного органу при здійсненні процедури митного контролю. Решта документів із загального переліку подається в залежності від виду товару або особливостей державного регулювання експортно-імпорتنих операцій.

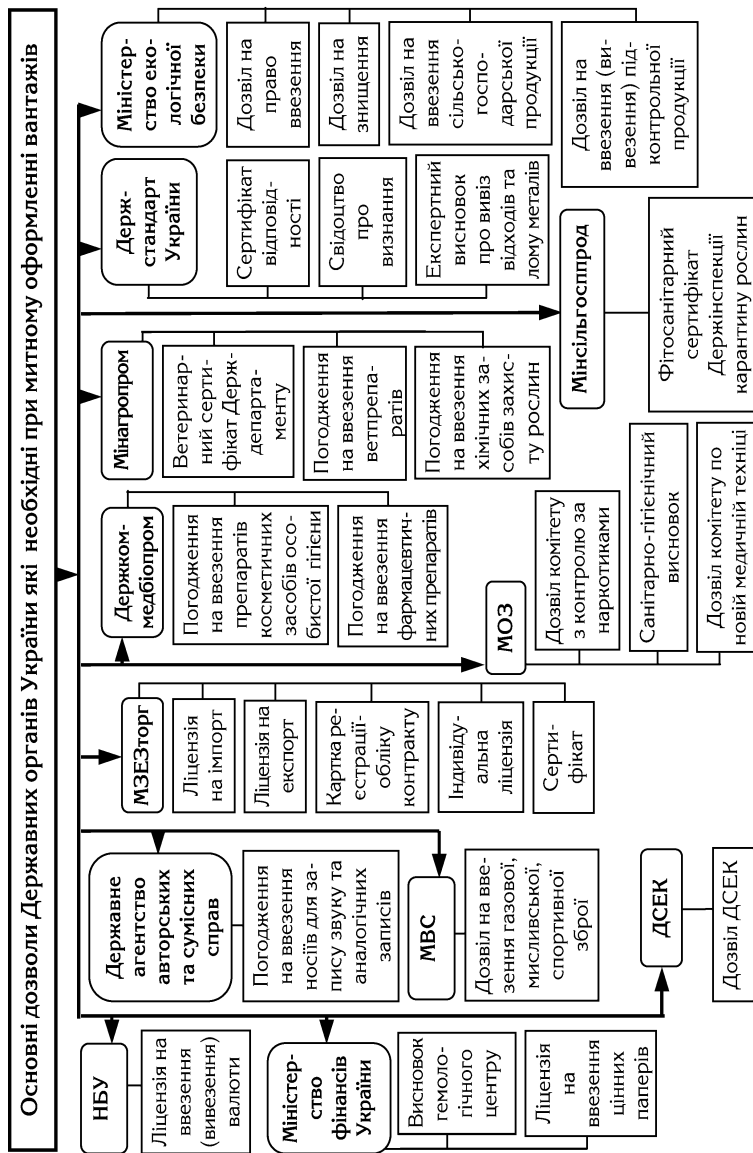

Рисунок 3.5
Основні дозволи Державних органів України, які необхідні при митному оформленні вантажів

Найбільше документів стосується митного оформлення імпорتنих вантажів, що свідчить про державні протекціоністські заходи, спрямовані на захист вітчизняного внутрішнього ринку від проникнення товарів іноземного виробництва. Водночас кількість документів, потрібних для проведення експортних операцій, не набагато менша, що свідчить про певні державні обмеження експорту деяких товарів. Найменше дозвільних документів вимагається у разі здійснення транзитних перевезень.

3.3. Вантажна митна декларація

Питання вантажної митної декларації регулюється «Положенням про вантажну митну декларацію» яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 910.

Вантажна митна декларація (ВМД) — письмова заява встановленої форми, що подається митному органу і містить відомості про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України, митний режим, у який вони заявляються, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування податків, зборів та інших платежів.

Партію товарів при оформленні ВМД вважається:

- товари, які переміщуються на адресу одного одержувача за одним перевізним документом (транспортною накладною, коносаментом тощо);
- товари, які перевозяться залізничним транспортом і прибувають на станцію призначення одночасно, на адресу одного вантажоотримувача від одного вантажовідправника з однієї станції відправлення у межах одного зовнішньоекономічного договору (контракту);
- товари, які належать юридичним або фізичним особам (суб'єктам підприємницької діяльності) і переміщуються в ручній поклажі однією фізичною особою у пасажирському відділенні (салоні) транспортного засобу, яким прямує така особа.

ВМД заповнюється:

- на товари, які переміщуються через митний кордон України юридичними і фізичними особами (підприємцями) і митна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 100 євро, крім підакцизних товарів, які декларуються незалежно від їх вартості;

- на товари, які підлягають державному експортному контролю;
- на товари, які переміщуються в режимі митного складу;
- на товари, які безпосередньо ввозяться фізичними особами в супроводжуваному багажі або пересилаються в несупроводжуваному багажі, надходять на адреси фізичних осіб або вивозяться фізичними особами у випадках, передбачених законодавством;
- на товари за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 згідно з УКТЗЕД, що безпосередньо ввозяться (пересилаються) фізичними особами на митну територію України або надходять на адресу фізичних осіб у несупроводжуваному багажі або вантажних відправленнях для вільного використання;
- на товари незалежно від їх митної вартості в інших випадках, передбачених законодавством;
- на транспортні засоби у випадках, передбачених законодавством.

ВМД заповнюється на партію товарів, які належать юридичним особам або фізичним особам (підприємцям), за умови, що до всіх товарів цієї партії застосовується єдиний митний режим. У разі коли партія складається з товарів, які мають різні коди згідно з УКТ ЗЕД, а також якщо товари з однаковим кодом згідно з УКТ ЗЕД мають різні дані (країну походження, ознаки та характеристики, що впливають на рівень оподаткування, тощо), відомості зазначаються на додаткових аркушах ВМД (форми МД-3 і МД-5). У випадках, що визначаються ДМСУ, можуть складатися одна ВМД на кілька партій товарів або кілька ВМД на одну партію товарів.

ВМД заповнюється державною мовою за допомогою комп'ютера. Під час заповнення ВМД може застосовуватися іноземна мова, якщо переклад державною мовою назв суб'єктів або фірмового (комерційного) найменування товару є недоцільним та істотно не впливає на принцип здійснення заходів тарифного або нетарифного регулювання. ВМД, заповнена з підписками та помилками, для оформлення не приймається. Порядок унесення виправлень у ВМД визначається ДМСУ.

Достовірність зазначених декларантом відомостей у ВМД, яка заповнена згідно з діючими правилами та засвідчена ним у встановленому порядку, закріплюється одним з видів митного забезпечення (штамп «Під митним контролем») на всіх аркушах ВМД та реєстраційним номером, а також реєстрацією ВМД у журналі обліку вантажних митних декларацій. Після завершення цієї процедури декларант несе юридичну відповідальність за відомості, зазначені у ВМД. Ця декларація не може бути

відкликана декларантом. У разі необхідності для підтвердження відомостей, унесених до ВМД, прийнятої для оформлення, декларантом подаються додаткові документи. Відповідальність за неточні відомості у ВМД встановлюється законодавством.

У разі прийняття ВМД для оформлення їй присвоюється реєстраційний номер та проводиться реєстрація в журналі обліку ВМД.

Реєстраційний номер ВМД — цифровий код, що складається з шістнадцяти знаків, а саме:

- перші дев'ять знаків — код митного органу, в якому ВМД прийнято для оформлення, згідно з класифікатором, затвердженим ДМСУ;
- десятий знак — остання цифра поточного року, відокремлена з обох боків скісною лінією;
- останні шість знаків — порядковий номер декларації в журналі обліку ВМД (у порядку зростання протягом поточного року, починаючи з одиниці).

Журнал обліку ВМД містить: порядковий номер ВМД згідно з журналом обліку; дату реєстрації; реєстраційний номер ВМД; тип ВМД; відомості про відправника та одержувача (назва, юридична адреса, для резидентів код Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України); відомості про особу, яка відповідає за фінансове врегулювання; відомості про декларанта; прізвище, ім'я та по батькові інспектора, який прийняв ВМД для оформлення, номер штампа «Під митним контролем; прізвище, ім'я та по-батькові інспектора, який завершив митне оформлення, номер особистої номерної печатки; номер картки відмови у митному оформленні; примітки. За рішенням начальника митниці до журналу обліку ВМД можуть вноситись інші додаткові відомості.

Митний орган може відмовити у митному оформленні товарів виключно у випадках, передбачених законодавством України, після завершення процесу прийняття ВМД для оформлення. Реєстраційний номер ВМД, за якою було відмовлено у митному оформленні, не може бути присвоєний іншій декларації.

Митний орган не приймає ВМД для оформлення:

- якщо вона подається без повного комплекту документів, необхідних для здійснення митного оформлення товарів;
- якщо вона заповнена декларантом з порушенням Інструкції про порядок заповнення ВМД;
- в інших випадках, передбачених законодавством України.

У разі відмови у прийнятті ВМД для оформлення обов'язково заповнюється картка відмови у митному оформленні згідно з порядком, установленим ДМСУ.

ВМД, заповнена у звичайному порядку, вважається оформленою за наявності на всіх її аркушах відбитка особистої номерної печатки посадової особи митниці, що здійснила митне оформлення товарів і транспортних засобів. Оформлена ВМД є підтвердженням надання особі права на розміщення товарів та/або транспортних засобів у заявленому митному режимі і прав та обов'язків зазначених у ВМД осіб щодо здійснення ними відповідних фінансових, господарських та інших операцій.

ВМД складається з:

- єдиного адміністративного документа форми МД-2 (додаток 6) як комплект з чотирьох зброшурованих аркушів;
- єдиного адміністративного документа форми МД-4 як комплект з восьми зброшурованих аркушів.

У разі потреби до єдиного адміністративного документа форми МД-2 можуть додаватися додаткові аркуші форми МД-3 (додаток 7) як комплект з чотирьох зброшурованих аркушів, а до єдиного адміністративного документа форми МД-4 — додаткові аркуші форми МД-5 як комплект з восьми зброшурованих аркушів. Кількість бланків єдиного адміністративного документа форм МД-2 і МД-4 та додаткових аркушів відповідно форм МД-3 і МД-5, необхідних для митного оформлення однієї ВМД, визначаються ДМСУ.

У разі коли у полі будь-якої графи ВМД не вистачає місця для внесення обов'язкових відомостей або для проставлення посадовою особою митного органу службових відміток (внесення відомостей), відомості зазначаються у *доповненнях*, що є невід'ємною частиною ВМД. З єдиним адміністративним документом форми МД-2 і додатковим аркушем форми МД-3 використовується доповнення форми МД-6. З єдиним адміністративним документом форми МД-4 і додатковим аркушем форми МД-5 використовується доповнення форми МД-7. Доповнення оформляється на самокопіювальних бланках формату А4 як комплект з чотирьох зброшурованих аркушів (форма МД-6) або комплект з восьми зброшурованих аркушів (форма МД-7). Порядок внесення відомостей до доповнення форм МД-6 і МД-7 визначається ДМСУ. Електронна копія ВМД повинна обов'язково містити відомості, наведені у доповненнях форм МД-6 (у разі застосування бланків форм МД-2 і МД-3) або МД-7 (у разі застосування бланків форм МД-4 і МД-5).

На всіх аркушах доповнення проставляється штамп «Під митним контролем» під час прийняття ВМД до оформлення та особиста номерна печатка під час завершення оформлення.

Під час митного оформлення товарів у випадках, визначених ДМСУ, замість додаткових аркушів форм МД-3 і МД-5 допускається застосування *специфікації* форми МД-8 (додаток 8). Специфікація оформляється на самокопіювальних бланках формату А4. Кількість примірників специфікації повинна відповідати кількості аркушів у комплекті ВМД, що подається до митного оформлення. Кількість аркушів у кожному примірнику специфікації необмежена. Разом із специфікацією подається її електронна копія. Інформація, внесена до електронної копії специфікації, повинна відповідати інформації, внесеної декларантом до оригіналу. На всіх аркушах специфікації проставляється штамп «Під митним контролем» під час прийняття ВМД до митного оформлення та особиста номерна печатка під час завершення митного оформлення.

ВМД оформляється на стандартних самокопіювальних бланках єдиного адміністративного документа форм МД-2 і МД-4 та додаткових аркушів відповідно форм МД-3 і МД-5. Відривна частина бланків повинна відповідати формату А4. Бланки єдиного адміністративного документа форм МД-2 і МД-4, додаткових аркушів відповідно форм МД-3 і МД-5, доповнення форм МД-6 і МД-7, специфікації форми МД-8 виготовляються друкарським способом за зразками, затвердженими ДМСУ. ДМСУ визначає випадки, коли ВМД може оформлятися на бланках єдиного адміністративного документа та додаткових аркушах, виготовлених за допомогою комп'ютера, або подаватися тільки в електронному вигляді, та випадки, коли під час оформлення ВМД можуть використовуватися бланки доповнень та специфікацій, виготовлені за допомогою комп'ютера. Митні процедури, що пов'язані з оформленням ВМД, поданої митному органу тільки в електронному вигляді, визначаються ДМСУ.

Разом з ВМД подається її електронна копія, яка використовується для прискорення проведення процедури митного оформлення товару і митної статистики зовнішньоекономічної діяльності. Інформація, внесена до електронної копії ВМД, повинна відповідати інформації, внесеної декларантом до оригіналу. Форма та структура електронної копії ВМД, або ВМД, що подається тільки в електронному вигляді, кодування символів, засоби пересилання визначаються ДМСУ.

Порядок оформлення, розподілу та використання аркушів ВМД форм МД-2, МД-3, МД-4, МД-5, МД-6, МД-7 і МД-8 визначається ДМСУ.

3.4. Основні положення здійснення митного оформлення та декларування

3.4.1. Загальні положення митного оформлення

Митне оформлення товарів здійснюється на підставі «Типової технології митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів», розробленої відповідно до МКУ, «Положення про ВМД», інших нормативних актів ДМСУ з метою визначення послідовності дій посадових осіб митних органів при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів. Операції митного оформлення, порядок їх здійснення, а також форми митних декларацій та інших документів, що застосовуються під час митного оформлення товарів і транспортних засобів, визначаються Кабінетом Міністрів України. Загальна технологія митного оформлення товарів наведена на рисунку 3.6.

Митне оформлення розпочинається після подання митному органу митної декларації, а також усіх необхідних для здійснення митного контролю та оформлення документів, відомостей щодо товарів і транспортних засобів, які підлягають митному оформленню. Засвідчення митним органом прийняття товарів, транспортних засобів та документів на них до митного контролю та митного оформлення здійснюється шляхом проставлення відповідних відміток на митній декларації та товаросупровідних документах. Відповідальна особа після перевірки поданих документів на комплектність та відповідність іншим вимогам передає їх начальнику підрозділу митної статистики. За наявності достатніх підстав на кожному з етапів відповідальною особою може бути відмовлено у митному оформленні у порядку встановленому чинним законодавством України.

При розслідуванні справ про порушення митних правил посадова особа митного підрозділу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, може письмово витребувати документи, необхідні для розгляду справи. При цьому у справах відділу залишається письмова вимога про надання документів, а також копії витребуваних документів.

Згідно зі ст. 70 МКУ метою митного оформлення є засвідчення відомостей, одержаних під час митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, та оформлення результатів такого контролю, а також статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію товарів і транспортних засобів. Митне оформлення здійснюється посадовими особами митного органу.

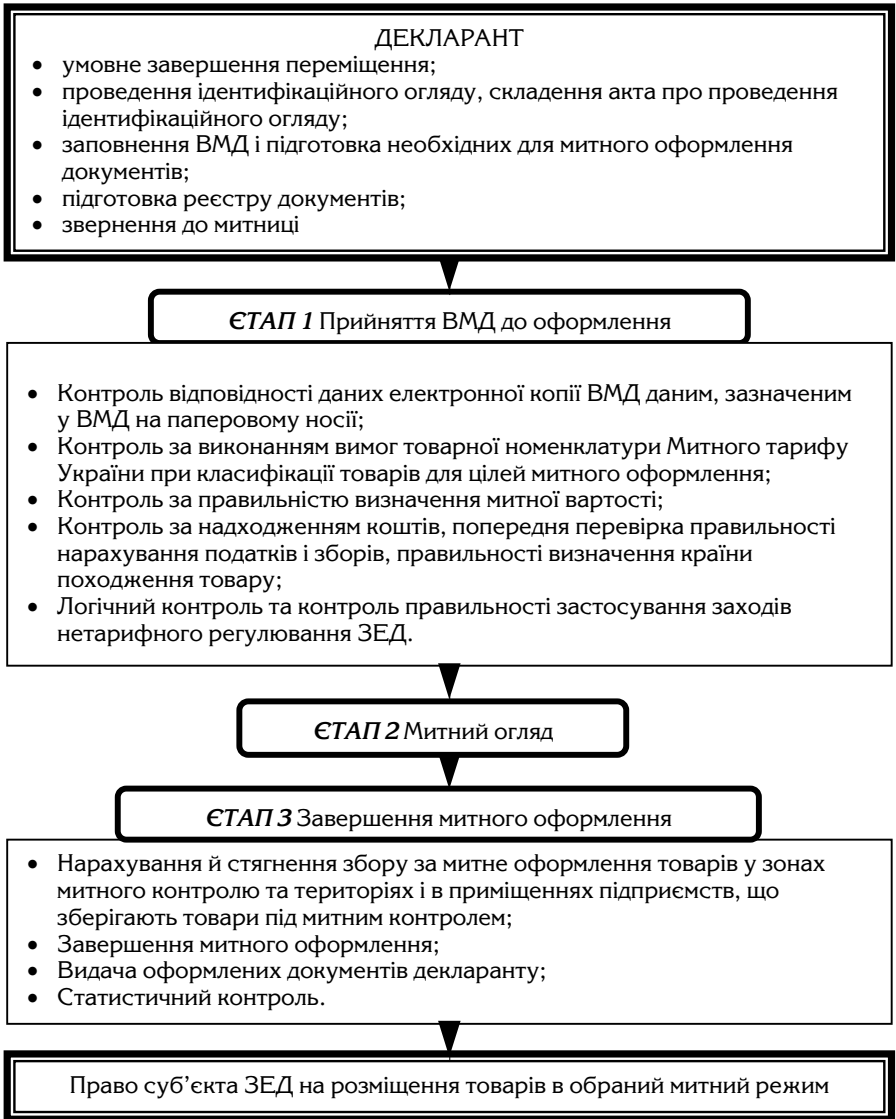

Рисунок 3.6
Загальна технологія митного оформлення товарів

Митне оформлення здійснюється в місцях розташування відповідних підрозділів митних органів протягом часу, що його встановлюють митні органи за погодженням з органами, уповноваженими здійснювати певні види контролю. Відповідно до міжнародних договорів, укладених в установленому законом порядку, митне оформлення у пунктах пропуску через митний кордон України може здійснюватися цілодобово.

Митне оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України резидентами (крім громадян), крім випадків переміщення товарів і транспортних засобів через територію України у режимі транзиту, здійснюється митними органами, у зонах діяльності яких розташовані ці резиденти. У випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, митне оформлення в іншому митному органі може здійснюватися за письмовим погодженням між цим митним органом і митним органом, у зоні діяльності якого розташований відповідний резидент.

Митне оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через територію України у режимі транзиту, здійснюється митним органом за місцем ввезення цих товарів і транспортних засобів на митну територію України. Митне оформлення товарів і транспортних засобів, які вивозяться за межі митної території України громадянами, може здійснюватися у будь-якому митному органі на всій митній території України.

Митне оформлення товарів, які ввозяться на митну територію України громадянами у несупроводжуваному багажі, здійснюється митними органами за місцем проживання або тимчасового перебування зазначених громадян.

За митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, встановленим для митних органів, митними органами із заінтересованих осіб справляється плата в порядку та у розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України. Розмір такої плати не може перевищувати вартості фактичних витрат митних органів на вчинення зазначених дій.

З метою здійснення митного контролю та митного оформлення товарів митним органом за вмотивованим письмовим розпорядженням керівника відповідного митного органу або його заступника можуть братися проби та зразки зазначених товарів для дослідження (аналізу, експертизи). Проби та зразки товарів, що перебувають під митним контролем, з дозволу митного органу можуть братися також декларантами та відповідними органами державного контролю. Про взяття проб та зразків товарів, що перебувають

під митним контролем, складається акт за формою, встановленою спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи (ст. 75 МКУ).

Декларанти мають право бути присутніми під час взяття проб та зразків товарів посадовими особами митного органу та інших органів державного контролю. Взяття проб та зразків товарів, що перебувають під митним контролем, іншими органами державного контролю, а також декларацями здійснюється у присутності посадових осіб митних органів. Декларанти зобов'язані сприяти посадовим особам митних органів під час взяття проб та зразків товарів і здійснювати за свій рахунок вантажні та інші необхідні операції. Декларанти мають право ознайомлюватися з результатами проведеного дослідження (аналізу, експертизи) взятих проб та зразків товарів та отримувати копії результатів досліджень (аналізів, експертиз). Митні органи не відшкодовують витрат, понесених декларантом в результаті взяття проб та зразків товарів, що перебувають під митним контролем. Витрати на проведення дослідження (аналізу, експертизи) проб та зразків товарів, понесені митними органами та митними лабораторіями, особою, яка має повноваження щодо таких товарів, не відшкодовуються, крім випадків, коли таке дослідження (аналіз, експертиза) проводиться з ініціативи зазначеної особи.

Митне оформлення здійснюється митним органом, як правило, протягом однієї доби з часу пред'явлення товарів і транспортних засобів, що підлягають митному оформленню, подання митної декларації та всіх необхідних документів і відомостей (ст. 78 МКУ). Митне оформлення вважається завершеним після виконання митним органом митних процедур, визначених ним на підставі МКУ відповідно до заявленого митного режиму.

МКУ (ст. 79) передбачає, що у разі переміщення через митний кордон України товарів, необхідних для подолання наслідків стихійного лиха, аварій, катастроф, епідемій, а також живих тварин, органів та інших анатомічних матеріалів людини для потреб трансплантації, товарів, що мають обмежений строк чи особливий режим зберігання, радіоактивних матеріалів, фото-, аудіо- і відеоматеріалів для засобів масової інформації, товарів міжнародної технічної та гуманітарної допомоги, товарів, що слідує за процедурою МДП, їх митне оформлення здійснюється першочергово у спрощеному порядку.

У разі відмови у митному оформленні та пропуску через митний кордон України товарів і транспортних засобів митний орган зобов'язаний

видавати заінтересованим особам письмове повідомлення із зазначенням причин відмови та вичерпним роз'ясненням вимог, виконання яких забезпечує можливість митного оформлення та пропуску цих товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

3.4.2. Декларування товарів, діяльність митного брокера

Декларування — заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари і транспортні засоби, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення (ст. 81 МКУ).

Умови та порядок застосування форм декларування, перелік відомостей, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, декларуються митному органу, який здійснює митне оформлення цих товарів і транспортних засобів. Транспортні засоби, що використовуються для переміщення товарів, декларуються одночасно з цими товарами. Порожні транспортні засоби та транспортні засоби, які перевозять пасажирів, декларуються в місці перетину митного кордону України або в митному органі за місцем розташування власника транспортного засобу.

Декларантами можуть бути підприємства або громадяни, яким належать товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, або уповноважені ними митні брокери (посередники). Декларантами товарів і транспортних засобів, що належать громадянам, також можуть бути громадяни, уповноважені власниками зазначених товарів і транспортних засобів на здійснення декларування нотаріально посвідченими дорученнями. Декларант виконує всі обов'язки і несе у повному обсязі відповідальність, передбачену МКУ, незалежно від того, чи він є власником товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України, митним брокером чи іншою уповноваженою особою.

Декларант зобов'язаний:

- здійснити декларування товарів і транспортних засобів відповідно до порядку, встановленого МКУ;

- на вимогу митного органу пред'явити товари і транспортні засоби для митного контролю і митного оформлення;
- надати митному органу передбачені законодавством документи і відомості, необхідні для виконання митних процедур;
- сплатити податки і збори.

До ввезення товарів на митну територію України декларантом може подаватися до відповідного митного органу попередня митна декларація. Подання попередньої митної декларації при ввезенні на митну територію України підакцизних товарів є обов'язковим. У разі ввезення (вивезення) товарів на (за) митну територію України декларант попередньо повідомляє відповідний митний орган про намір вивезти ці товари (ст. 93 МКУ). Митний орган визначає час і місце доставки зазначених товарів для здійснення митного контролю та митного оформлення. Після подання повідомлення декларант зобов'язаний доставити товари та документи на них без будь-якої зміни їх стану у визначене митним органом місце і забезпечити перебування їх у цьому місці до прибуття посадових осіб митного органу.

Доставка товарів та документів на них повинна бути здійснена в строк, визначений митним органом у межах звичайних строків доставки, виходячи з можливостей транспортного засобу, встановленого маршруту та інших умов перевезення. Товари та транспортні засоби, якими вони перевозяться, після прибуття у місце доставки розміщуються у зонах митного контролю. У місці доставки товари і транспортні засоби пред'являються, а документи на них передаються митному органу. Заява про пред'явлення товарів і транспортних засобів для митного контролю та передання документів на них мають бути зроблені у мінімально можливий строк після їх прибуття, а у разі прибуття поза робочим часом, встановленим для митного органу, — у мінімально можливий строк після початку роботи цього органу. Зміна місця стоянки транспортного засобу, вивантаження, перевантаження товарів, розпакування, пакування чи перепакування товарів, зміна, вилучення чи пошкодження засобів ідентифікації допускаються лише з дозволу митного органу.

Митний брокер (посередник) — це підприємство, що здійснює декларування товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України, і має ліцензію на право здійснення митної брокерської діяльності, видану спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи. Митним брокером може бути тільки підприємство-резидент. Від імені цього підприємства декларування

товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, може здійснювати його відокремлений структурний підрозділ (філія, представництво тощо) (ст. 176 МКУ).

Митний брокер здійснює брокерську діяльність відповідно до норм МКУ та ліцензійних умов, що затверджуються спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та органом ліцензування. Взаємовідносини митного брокера з особою, яку він представляє, визначаються договором доручення. Ліцензування діяльності митного брокера здійснюється відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».

Митний брокер зобов'язаний:

- пред'являти митниці товари, які переміщуються через митний кордон України;
- подавати митниці документи, які необхідні для здійснення митного контролю;
- сплачувати мито, митні збори та інші платежі.

Також митний брокер несе відповідальність у повному обсязі як особа, яка самостійно переміщує товари через кордон.

Для отримання ліцензії про визнання підприємства декларантом особа подає до митниці, у зоні діяльності якої знаходиться, такі документи:

- заяву, з зазначенням назви організації, юридичної та фактичної адреси;
- наявність рахунків у національній та іноземній валюті;
- назви та адреси філій;
- заяву стосовно погодження митницею видачі свідоцтва про визнання підприємства декларантом;
- копії всіх установчих документів;
- довідку банку про відсутність заборгованості;
- копію платіжного доручення про перерахування коштів за отримання ліцензії.

Справа про видачу ліцензії розглядається протягом 30 днів. Ліцензія видається ДМСУ на підставі наказу голови ДМСУ. Ліцензія діє безстроково, за умови щорічної перереєстрації. Перереєстрація ліцензії про визнання підприємства декларантом проводиться щорічно за наявністю заяви, копії платіжного доручення про перерахування коштів за перереєстрацію ліцензії, копії ліцензії. Заява розглядається протягом 15 днів. При цьому митниця перевіряє стан роботи підприємства, що здійснює декларування.

Анулювання ліцензії здійснюється у разі:

- неодноразового невиконання обов'язків митного брокера;
- порушення митного або іншого законодавства України;
- признання митного брокера неплатіжеспроможним;
- користування послугами особи, яка не має кваліфікаційного свідоцтва (повторна заява на отримання ліцензії розглядається не раніше 1 року).

Для отримання кваліфікаційного свідоцтва митний брокер подає заяву в митницю, в зоні діяльності якої він розташований, де вона розглядається на протязі 15 днів (або 1 місяця). Для видачі кваліфікаційного свідоцтва у митниці створюється екзаменаційна комісія, яка приймає екзамени у кандидатів з метою визначення достатності їх рівня знань і кваліфікації для здійснення декларування (при необхідності митниця організовує навчання осіб, уповноважених на декларування). Кваліфікаційне свідоцтво скасовується митницею у разі, якщо фахівець:

- неодноразово не виконував свої обов'язки;
- неодноразово порушував або не виконував вимоги чинного законодавства.

Повторна заява на отримання кваліфікаційного свідоцтва розглядається не раніше 6 місяців.

3.5. Митний контроль за переміщенням вантажів між митницями

3.5.1. Загальні положення переміщення вантажів між митницями

Контроль за доставкою вантажів у митниці здійснюється на основі наказу ДМСУ « Про положення про порядок здійснення контролю за доставкою вантажів у митниці призначення» від 8 грудня 1998 р. № 771. Це положення розроблено з метою встановлення надійного контролю за переміщенням товарів та інших предметів між митницями України, оперативного реагування у разі виникнення ускладнень чи непередбачених ситуацій під час такого переміщення, підвищення рівня відповідальності осіб, що здійснюють перевезення вантажів, з метою ведення статистичної обробки

та аналізу інформації про переміщувані вантажі. За даним положенням здійснюється переміщення товарів, що перебувають під митним контролем і переміщуються між митницями, структурними підрозділами однієї митниці територією України юридичними та фізичними особами, за винятком окремих видів товарів, переміщення яких розглянуто у пункті 3.5.5.

Товари переміщуються під митним контролем з митниці відправлення у митницю призначення шляхом їх перевезення залізничним, автомобільним, повітряним, річковим, морським транспортом. Митниця відправлення дає дозвіл на доставку товарів у митницю призначення за умови відсутності у неї обґрунтованих претензій до пред'явлених для митного контролю документів, товарів та транспортних засобів, що перевозять ці товари. Як правило, товари перевозяться між митницями під митним забезпеченням в упаковці, транспортних засобах чи контейнерах, виготовлених та обладнаних таким чином, щоб товари не могли бути вилученими з опечатаного вантажного місця, транспортного засобу чи контейнера або поміщатись у такі місця без залишення видимих слідів розпечатання чи пошкодження митного забезпечення. Допускається перевезення товарів під забезпеченням митних органів інших країн, вантажовідправників або транспортних організацій, що прийняли такі вантажі до перевезення. Такі забезпечення, зокрема пломби, визнаються митними органами України за умови їх відповідності вимогам, що висуваються до митного забезпечення, яке використовується митними органами України. Негабаритні вантажі та товари, що переміщуються пристосованими (спеціально не обладнаними) транспортними засобами, можуть перевозитися без накладення митного забезпечення у вигляді пломбування транспортних засобів, в яких переміщуються такі товари. У таких випадках митні органи у товаросупровідних документах роблять детальний опис таких товарів та наносять на самі товари або на їх упаковку маркування або інші ідентифікаційні знаки з метою виключення можливості підміни цих товарів іншими або аналогічними.

При перевезенні вантажів автомобільним транспортом перевізники-резиденти України допускаються до перевезень вантажів під митним забезпеченням за умови наявності у них ліцензії Міністерства транспорту України на право здійснення міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом (крім перевезень до країн СНД) та свідоцтва про допущення дорожнього транспортного засобу до перевезення вантажів під митними печатками і пломбами. Якщо чинним законодавством України визначено необхідність застосування до перевезень окремих видів товарів запобіжних

заходів забезпечення доставки цих товарів у митниці призначення (надання фінансових гарантій, охорони і супроводження тощо), митне оформлення таких товарів здійснюється тільки за умови застосування таких заходів у порядку, визначеному чинними нормативно-правовими актами України.

Для здійснення контролю за доставкою та виявлення фактів недоставки товарів у митницю призначення використовується програмно-інформаційний комплекс, що базується на відомчій системі зв'язку митних органів України. Департамент інформаційних технологій та митної статистики ДМСУ, використовуючи канали оперативного зв'язку, забезпечує доступ посадовим особам митниць у межах їх службових повноважень до інформації в ЄАІС ДМСУ з можливістю перегляду змісту контрольних документів та контролю їх поточного стану. Контроль за доставкою товарів у митниці призначення здійснює митниця відправлення цих товарів. У разі виявлення фактів недоставки вантажу в митницю призначення справу про порушення митних правил порушує митниця, якій було надане відповідне зобов'язання. Допускається порушення такої справи митницею, що безпосередньо виявила ПМП, про що протягом доби інформується митниця відправлення.

Митниця відправлення обов'язково встановлює строк доставки товарів у митницю призначення. Строк доставки товарів у митницю призначення визначається, виходячи з відстані до митниці призначення, виду транспортного засобу, а також маршруту та інших умов перевезення, і не повинен перевищувати максимального (граничного) строку доставки. Граничний строк доставки товарів визначається чинним законодавством України.

Товари, що переміщуються через митну територію України у митному режимі транзиту, у разі проведення перевантаження з одного виду транспорту на інший можуть тимчасово розміщуватись на складах митних органів або митних ліцензійних складах за умови дотримання граничних строків транзиту, визначених Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено чинним законодавством України. Максимальний строк доставки в митницю призначення товарів, що переміщуються прохідним або внутрішнім митним транзитом, визначається відповідно до законодавства України, яке регулює процедуру переміщення товарів залежно від виду транспорту, а саме:

- автомобільним транспортом — до 10 діб;
- залізничним транспортом — до 28 діб;

- авіаційним транспортом — до 5 діб;
- морським та річковим транспортом — до 20 діб;
- трубопровідним транспортом — до 31 доби.

У разі переміщення автомобільним транспортом консолідованих вантажів (вантажи, що перевозяться одним транспортним засобом, але складаються з декількох партій товарів, призначених різним одержувачам) строк доставки їх у митниці призначення обчислюється з урахуванням кількості партій товарів і митниць призначення. При цьому максимальний строк доставки таких товарів у митницю призначення не може перевищувати 20 діб.

В окремих випадках, коли вантаж не може прибути в митницю призначення у строк, установлений митницею відправлення, внаслідок дії надзвичайних або невідворотних обставин чи подій, що перешкоджають руху транспортного засобу, строк доставки товарів у митницю призначення може бути продовжений на час дії зазначених обставин чи подій.

Такими обставинами чи подіями можуть бути:

- стихійне лихо (пожежа, повінь, інше стихійне лихо чи сезонне природне явище);
- військові дії чи надзвичайний стан у регіоні, через який пролягає шлях транспортного засобу, що перевозить вантаж;
- страйк;
- злочинні дії третіх осіб, спрямовані проти перевізника, транспортного засобу чи вантажу, що перевозиться цим транспортним засобом;
- пригода за участю транспортного засобу, що перевозить вантаж, яка спричинила повне чи часткове пошкодження транспортного засобу або повну чи часткову втрату вантажу;
- неможливість подальшого руху транспортного засобу, коли зсув, пошкодження або розпакування вантажу створює небезпеку чи загрозу дорожньому руху, життю чи здоров'ю громадян або навколишньому середовищу;
- інші схожі за характером обставини чи події.

При цьому власник товарів або власник транспортного засобу (або особа, яка безпосередньо здійснює перевезення товарів, що перебувають під митним контролем) повинен звернутися з письмовою заявою до найближчої митниці (або митного поста), в зоні діяльності якої сталася дія надзвичайних або невідворотних обставин чи подій, для продовження строку доставки товарів. До письмової заяви можуть додаватися належним

чином засвідчені відповідними органами (місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, власником підприємства, на якому відбувається страйк, або уповноваженим ним органом (представником), об'єднаннями, ТПП, службою технічного обслуговування, відповідним державним органом з безпеки дорожнього руху, органами Міністерства внутрішніх справ України, іншими органами, та міністерствами) документи, що підтверджують дію надзвичайних або невідворотних обставин чи подій.

Митниця (або митний пост), у зоні діяльності якої сталася або триває дія надзвичайних або невідворотних обставин чи подій, після вивчення документів, що підтверджують дію таких обставин, у товаросупровідних документах на переміщувані товари вчиняє запис «Строк доставки товарів продовжено до «_»__200_р. внаслідок _____ (зазначається причина продовження строку)». Цей запис затверджується підписом начальника митниці (заступника начальника митниці) або начальника митного поста і завіряється відбитком печатки митниці (особистою номерною печаткою посадової особи митного поста). Копії документів, що підтверджують дію надзвичайних або невідворотних обставин чи подій, залишаються в справах відділу контролю за переміщенням товарів (ВКПТ) митниці. Митниця, що продовжила строк доставки товарів, протягом цієї ж доби каналами електронного зв'язку обов'язково інформує митницю відправлення і митницю призначення вантажу, щодо якого прийнято рішення про продовження строку доставки, та в оперативному режимі передає інформацію про продовження строку доставки до ЄАІС ДМСУ. За наявності такої інформації протокол про ПМП не складається.

В окремих випадках, якщо внаслідок дії надзвичайних або невідворотних обставин сталася повна чи часткова втрата товарів або ці товари неможливо надалі використовувати як вироби чи матеріали, митниця, у зоні діяльності якої склалася така обставина, на підставі висновків компетентних органів складає акт за формою, затвердженою наказом ДМСУ і в оперативному режимі передає інформацію про їх втрату до ЄАІС ДМСУ.

У разі поломки чи дорожньо-транспортної пригоди, унаслідок чого транспортний засіб не може продовжувати рух і виникає потреба в його заміні, власник товарів чи перевізник повідомляє про це найближчу митницю шляхом подання письмової заяви. Заміна транспортного засобу дозволяється, якщо він належить тому самому перевізникові, у тому числі на

підставі договору найму (оренди), що й несправний. Якщо ця вимога не може бути дотримана, то інший перевізник повинен подати митниці належним чином оформлений договір із власником товару, про вповноваження його здійснити це перевезення. Дані про номер транспортного засобу, яким замінено несправний, в оперативному режимі заносяться до ЄАІС ДМСУ.

Митниця, до якої звернувся перевізник, протягом доби повинна проінформувати митницю відправлення та митницю призначення про вищезазначені обставини й про прийняте нею рішення.

3.5.2. Контроль за доставкою товарів, що вивозяться з митної території України

Для здійснення контролю за доставкою вантажів, що вивозяться з митної території України (напрямок переміщення експорт) та переміщуються з метою експорту, реекспорту, тимчасового вивезення або переробки за межами митної території України, використовуються ВМД типу «експорт» та її електронна копія. До графи 50 експортної ВМД декларантом вносяться відомості про особу, що приймає задекларовані товари до перевезення та бере зобов'язання щодо доставки цих товарів у митницю призначення. На зворотному боці ВМД вчиняється друкований напис такого змісту: «Я, (прізвище, ім'я та по-батькові, номер і серія паспорта), ознайомлений зі змістом статей 331, 332, 336, 337, 338 МКУ і зобов'язуюсь доставити задекларовані товари в митницю призначення в установленний строк».

Особа, що приймає задекларовані товари до перевезення та бере зобов'язання щодо доставки цих товарів у митницю призначення, ознайомлюється зі змістом зазначених статей МКУ та підписує усі примірники ВМД. Зобов'язання і підпис засвідчуються відбитком особистої номерної печатки посадової особи митниці відправлення.

Митниця відправлення протягом чотирьох годин після завершення митного оформлення експорту товарів повинна передати інформацію за цією ВМД до ЄАІС ДМСУ засобами електронного зв'язку. Аркуш ВМД («примірник для митниці») разом з іншими товаросупровідними документами, усі примірники яких засвідчуються відбитками особистої номерної печатки посадової особи митниці відправлення, що здійснював митне

оформлення експорту, видається на руки уповноваженій особі перевізника чи відправника товарів для доставки у пункт пропуску через державний кордон митниці призначення.

При надходженні експортного вантажу у пункт пропуску через державний кордон митниці призначення у визначений митницею відправлення строк доставки (або раніше), посадова особа цієї митниці перевіряє відповідність вантажу відомостям про нього, зазначеним в електронній копії експортної ВМД, проставляє у товаросупровідних документах та на аркуші ВМД штамп «Під митним контролем». Інформація про надходження експортних товарів до структурного підрозділу митниці призначення, розташованого в пункті пропуску через державний кордон, передається в оперативному режимі до ЄАІС ДМСУ. Одразу ж після надходження експортного вантажу в митницю призначення він береться під контроль цієї митниці. Будь-які операції з ним можуть бути здійснені тільки з дозволу та під контролем митниці призначення. Відповідальність за збереження та недоторканість вантажу перед митницею призначення несуть:

- при перевезеннях автомобільним транспортом — перевізник;
- при перевезеннях залізничним транспортом — начальник прикордонної залізничної станції;
- при переміщенні морським, річковим та повітряним транспортом — начальник порту;
- у разі розміщення товарів на складах (в терміналах) — керівник цього складу (терміналу).

Вантаж перебуває під митним контролем митниці призначення до моменту фактичного вивезення за межі митної території України.

Пропуск експортного вантажу за межі митної території України здійснюється тільки після звіряння відомостей, зазначених в електронній копії відповідної ВМД, з відомостями у товаросупровідних документах та після перевірки (за рішенням митниці) фактичної наявності, кількості, номенклатури і стану товарів. Пропуск товарів через митний кордон України здійснюється у кількості, що не перевищує кількості товарів, зазначеної у ВМД. У аркуші цієї ВМД проставляється відбиток особистої номерної печатки посадової особи митниці призначення та вчиняється запис «Вантаж пропущено».

Четвертий аркуш ВМД зберігається протягом установленого строку в справах митниці призначення. Одразу ж після здійснення

пропуску вантажу за межі митної території України посадова особа митниці для зняття цього експортного відправлення з контролю передає в оперативному режимі до ЄАІС ДМСУ інформацію про пропуск вантажу, а саме:

- номер посвідчення та номер особистої номерної печатки посадової особи, що здійснював митне оформлення і пропуск цього вантажу;
- дату і час перетину митного кордону;
- вид, тип та номер транспортного засобу, яким переміщувався цей вантаж; відомості про перевізника;
- фактичну кількість товарів, які переміщуються, у додаткових одиницях виміру, а за їх відсутності — в основних одиницях виміру, за винятком тієї частини товарів, що не буде пропущена за межі митної території України внаслідок дії певних обставин.

При частинному надходженні експортного вантажу в митницю призначення, зокрема при подрібненні партії товарів, що перевозяться залізничним транспортом (декількома транспортними засобами), ведеться облік фактичного вивезення за межі митної території України товарів, що входять до складу задекларованої в одній ВМД партії. Для цього на зворотному боці четвертого основного аркуша ВМД, вилученого під час митного оформлення першої частини експортного відправлення, посадовою особою митниці призначення вчиняється запис: «Вивезено _____ (кількість дата і № накладної) _____ (залишок квоти) підпис посадової особи». Такий запис обов'язково засвідчується відбитком особистої номерної печатки посадової особи, що проводив митне оформлення. Загальна схема переміщення товарів при їх вивозі з митної території України наведена на рис. 3.7.

У разі частинного надходження товарів, що входять до складу задекларованої в одній ВМД партії, митниця призначення здійснює пропуск за межі митної території України та облік кожної частини подрібненої партії товарів до вивезення всієї партії у повному обсязі, за винятком тієї частини партії, яка потрапила під дію надзвичайних або невідворотних обставин і подій та якій відповідним митним органом був продовжений строк доставки, а також тієї частини партії, що не може бути доставлена у митницю призначення внаслідок певних обставин. Інформація про пропуск кожної частини подрібненої партії передається в оперативному режимі до ЄАІС ДМСУ засобами електронного зв'язку.

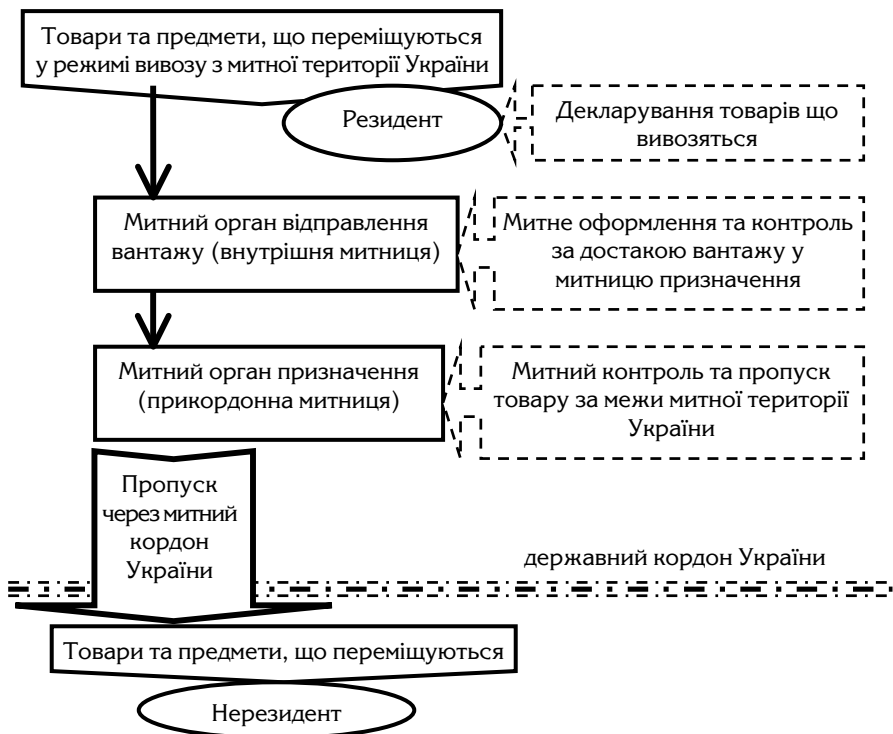

Рисунок 3.7

Загальна схема переміщення товарів при їх вивозі з митної території України

3.5.3. Контроль за доставкою товарів, що ввозяться на митну територію України

Митне оформлення товарів, що ввозяться в Україну, здійснюється у митниці за місцем державної реєстрації або проживання, за місцезнаходженням юридичної або фізичної особи, на адресу якої ввозяться товари. Альтернативою митному оформленню товарів у митниці призначення є здійснення повного митного оформлення товарів безпосередньо у прикор-

донній митниці зі сплатою належних платежів та дотриманням положень чинного законодавства у частині сертифікації продукції, а також застосування заходів нетарифного регулювання, ветеринарного, фітосанітарного, екологічного контролю тощо.

Для здійснення контролю за доставкою окремих видів товарів, перелік яких установлюється й змінюється ДМСУ залежно від виду транспорту, використовується попередня вантажна митна декларація (ПД). ПД оформлюється в порядку, установленому ДМСУ.

Для здійснення контролю за доставкою товарів, що ввозяться на митну територію України, переміщуються цією територією з будь-якою метою, крім транзиту, і на які не складається ПД, використовуються інші документи контролю за доставкою, визначені ДМСУ, та їх електронні копії. Загальна схема переміщення товарів при їх ввозі на митну територію України наведена на рис. 3.8.

У разі ввезення товарів на митну територію України як документ контролю за доставкою використовується:

- попереднє повідомлення (ПП) та його електронна копія;
- внутрішній транзитний документ (ВТД) та його електронна копія.

Заповнене згідно з установленим порядком ПП та його електронна копія до моменту ввезення товарів подаються митниці за місцем державної реєстрації або проживання, за місцезнаходженням юридичної або фізичної особи, на адресу якої ввозяться товари, тобто митниці призначення. В окремих випадках, враховуючи специфіку господарської діяльності особи, на адресу якої ввозяться товари, можливе оформлення ПП та наступне оформлення ВМД відповідно до заявленого митного режиму в зоні діяльності митниці іншої, ніж митниця за місцем державної реєстрації або проживання, за місцезнаходженням цієї особи. У таких випадках ПП оформляється за листами про погодження. При цьому ПП та ВМД повинні бути оформлені однією митницею.

Митниця призначення, якою було оформлене ПП, у строк, що не перевищує чотирьох годин з моменту його оформлення, передає інформацію за оформленим ПП до ЄАІС ДМСУ засобами електронного зв'язку. З метою прискорення митного оформлення товарів та запобігання затримці транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон особа, на адресу якої ввозяться в Україну товари, оформлені з використанням ПП, інформує відправника або перевізника цих товарів про дату та номер оформленого ПП, які проставляються у правому нижньому куті товаросупровідних документів на переміщуваних товари.

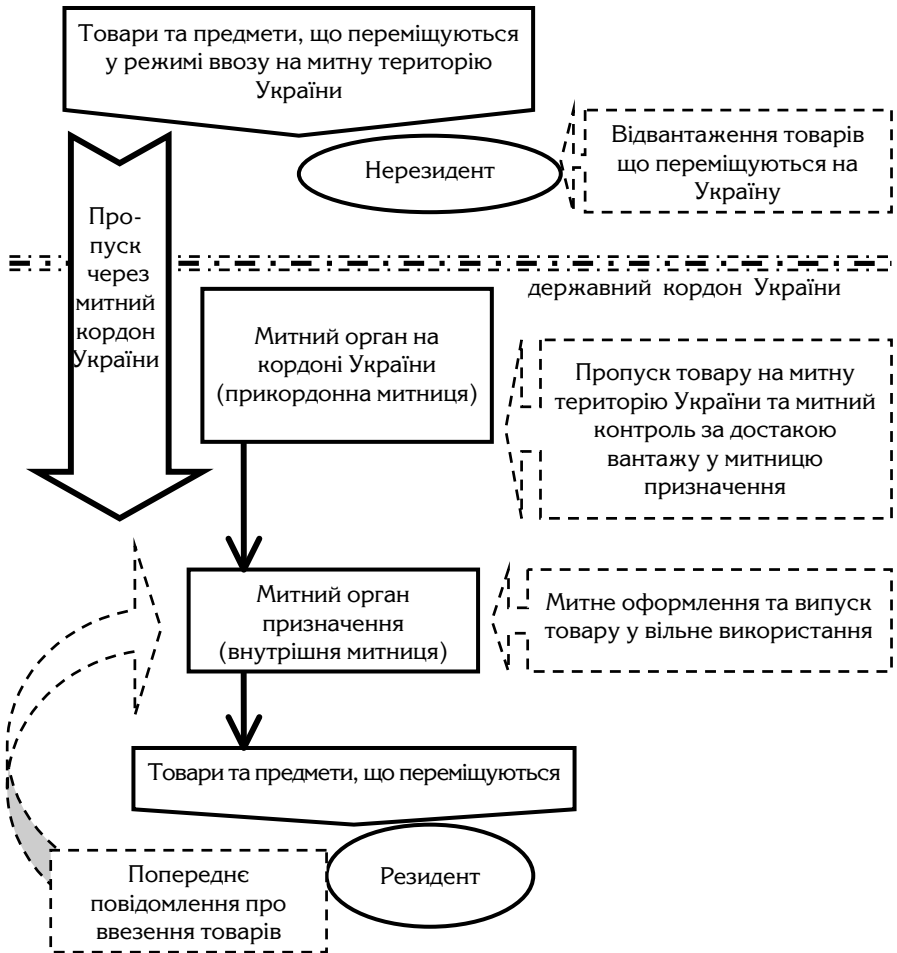

Рисунок 3.8

Загальна схема переміщення товарів при їх ввозі на митну територію України

Митниця відправлення дає дозвіл на переміщення через митний кордон товарів, що ввозяться в Україну, тільки за умови позитивного результату

перевірки посадовою особою пункту пропуску наявності в ЄАІС ДМСУ відповідного ПП та відповідності характеру і кількості вантажу та відомостей, зазначених у товаросупровідних документах на переміщувані товари, відомостям, зазначеним в електронній копії ПП.

Після в'їзду до зони митного контролю в пункті пропуску митниці відправлення перевізник подає посадовій особі митниці товаросупровідні документи на товари, що ввозяться в Україну, та інформує про номер і дату ПП, оформленого митницею призначення.

Після отриманні підтвердження з ЄАІС ДМСУ про наявність ПП та за відсутності зауважень посадова особа митниці відправлення заповнює контрольну мітку ПП шляхом унесення до електронної копії ПП певних відомостей про транспортний засіб; перевізника; переміщувані товари; вид і реквізити всіх наявних документів на товари; ідентифікаційні ознаки митного забезпечення; дату і час перетину кордону; визначений митницею відправлення строк доставки товарів у митницю призначення; номер службового посвідчення та особистої номерної печатки посадової особи митниці відправлення, що здійснював митне оформлення цього вантажу (якщо попереднє повідомлення, оформлене митницею призначення, складено на велику партію товарів, що ввозитиметься декількома транспортними засобами, на кожну частину такої партії, яка перевозиться окремим транспортним засобом, заповнюється окрема контрольна мітка у ЄАІС ДМСУ).

Після цього посадова особа митниці відправлення заносить відомості про номер і дату ПП, товари, транспортний засіб, яким вони переміщуються, товаросупровідні документи, перевізника тощо до журналу реєстрації пропуску товарів через митний кордон України; ознайомлює особу, що приймає товари до перевезення в митницю призначення та документи на них, зі змістом статей 330, 331, 332, 336, 337, 338 МКУ та використовуючи дані ЄАІС ДМСУ, роздруковує чотири примірники витягу з електронної копії ПП (із заповненою контрольною міткою про пропуск товарів) на переміщувані товари.

Витяг з електронної копії ПП (чотири примірника) з проставленими відбитками особистої номерної печатки розподіляються наступним чином:

- перший примірник витягу з електронної копії ПП разом з примірниками всіх товаросупровідних документів (або ксерокопіями) передається до ВКПТ митниці відправлення;

- другий і третій примірники передаються особі, що взяла зобов'язання щодо доставки цих товарів у митницю призначення, використовуються як довідкові документи протягом усього терміну переміщення товарів;
- четвертий примірник разом з примірниками документів (або ксерокопіями), що підтверджують вартісні й кількісні характеристики товару, інших необхідних товаросупровідних і товаротранспортних документів залишається в справах структурного підрозділу митниці відправлення, розташованого в пункті пропуску через державний кордон.

Особа, що приймає заявлені товари до перевезення та документи на них, бере зобов'язання щодо доставки цих товарів і документів у митницю призначення й підписує в усіх примірниках витягу з електронної копії ПП друкований текст зобов'язання про доставку товарів у митницю призначення.

Після даних операцій посадова особа митниці відправлення засвідчує завершення митного оформлення шляхом проставлення відбитка номерного штампа «Під митним контролем» на всіх примірниках усіх поданих до оформлення товаросупровідних і товаротранспортних документів (або на ксерокопіях); та дає дозвіл на відправлення товару в митницю призначення.

Дозвіл на відправлення транспортного засобу в митницю призначення та у проміжні митниці надається тільки за умови наявності в ЄАІС ДМСУ поставлених на контроль ПП на кожен конкретний вантаж.

При надходженні товарів, що ввозяться в Україну, у митницю призначення у визначений митницею відправлення строк доставки (або раніше) посадова особа митниці призначення перевіряє комплектність поданих особою, яка дала зобов'язання про доставку товарів у митницю призначення, товаросупровідних документів за їх переліком, що міститься в електронній копії ПП, і відповідність цих документів реквізітам документів, зазначеним у витягу з цієї електронної копії. По завершенні переміщення товарів посадова особа митниці призначення вчиняє на другому й третьому примірниках витягу з електронної копії ПП запис «Переміщення завершено», який засвідчується відбитком штампа «Під митним контролем» цієї посадової особи.

В електронній копії ПП, що міститься в ЄАІС ДМСУ, у строк, що не перевищує чотирьох годин після надходження товарів у місце прибуття, зафіксованого в документі контролю за доставкою посадова особа митниці

призначення робить відмітку про надходження товарів. Будь-які операції з товарами, що надійшли у митницю призначення, але митне оформлення яких ще не завершено, можуть бути здійснені тільки з дозволу та під контролем митниці призначення.

Відповідальність за збереження та недоторканість вантажу перед митницею призначення несуть:

- при перевезеннях автомобільним транспортом — перевізник;
- при перевезеннях залізничним транспортом — начальник залізничної станції;
- при переміщенні морським, річковим та повітряним транспортом — начальник порту.

Товари перебувають під митним контролем митниці призначення до моменту завершення повного їх митного оформлення згідно із заявленим митним режимом. При частинному надходженні товарів, що ввозяться в Україну, в митницю призначення, зокрема при подрібненні партії товарів, що перевозяться залізничним транспортом, ведеться облік фактичної доставки товарів, що входять до складу заявленої та пропущеної за одним ПП партії. Для цього використовуються можливості програмних засобів ЄАІС ДМСУ.

3.5.4. Контроль за доставкою товарів, що переміщуються транзитом через митну територію України

Для здійснення контролю за доставкою товарів, що переміщуються транзитом через митну територію України (напрямок переміщення транзит), використовується ВМД типу «транзит» та її електронна копія.

Після в'їзду до зони митного контролю на пункті пропуску митниці відправлення власник транзитних товарів, їх перевізник або уповноважена ними особа (декларант) заповнює ВМД типу «транзит» та разом з усіма товаросупровідними документами подає її посадовій особі митниці відправлення. До графі 50 усіх основних аркушів транзитної ВМД декларантом вносяться відомості про особу, що приймає задекларовані товари до перевезення та бере зобов'язання щодо доставки цих товарів у митницю призначення. На зворотному боці кожного аркуша ВМД вчиняється друкований напис такого змісту: «Я, (прізвище, ім'я та по батькові, номер і серія паспорта), ознайомлений

зі змістом статей 331, 336, 337, 338, 349 МКУ і зобов'язуюсь доставити задекларовані товари в митницю призначення в установлений строк». Особа, що приймає задекларовані товари до перевезення та бере зобов'язання щодо доставки цих товарів у митницю призначення, ознайомлюється зі змістом зазначених статей МКУ та підписує всі примірники основних аркушів ВМД. Зобов'язання і підпис засвідчуються відбитком особистої номерної печатки посадової особи митниці відправлення.

Посадова особа митниці відправлення у межах своєї компетенції перевіряє правильність заповнення ВМД присвоює ВМД реєстраційний номер, проставляє на твердій копії ВМД та всіх примірниках товаросупровідних документів відбитки відповідних штампів та особистої номерної печатки згідно із загальним порядком та дає дозвіл на транзит товарів через митну територію України. Потім, протягом чотирьох годин після завершення оформлення ВМД передає інформацію за цією ВМД до ЄАІС ДМСУ засобами електронного зв'язку та ставить на контроль електронну копію цієї ВМД. Після завершення митного оформлення посадова особа митниці відправлення разом з примірниками ВМД залишає у справах митниці примірники (або фотокопії) усіх супровідних документів на переміщувані товари. Аркуш ВМД («примірник для митниці») разом з іншими товаросупровідними документами, всі примірники яких засвідчуються відбитками особистої номерної печатки посадової особи митниці відправлення, що здійснював митне оформлення транзиту, видається на руки перевізнику чи відправнику товарів або уповноваженій ним особі для доставки у пункт пропуску через державний кордон митниці призначення. Аркуш ВМД («примірник для декларанта») передається декларанту.

На початку кожної зміни прикордонна митниця призначення робить запит до ЄАІС ДМСУ щодо транзитних ВМД, після чого забезпечує наявність у підпорядкованих їй пунктах пропуску інформації про такі вантажі.

При надходженні транзитного вантажу у пункт пропуску через державний кордон митниці призначення у визначений митницею відправлення строк доставки (або раніше) посадова особа цієї митниці:

- в оперативному режимі перевіряє наявність транзитної ВМД у ЄАІС ДМСУ за реєстром транзитних ВМД, за якими направлено вантажі в цю митницю призначення;

- перевіряє відповідність відомостей, зазначених у товаросупровідних документах, та самого вантажу;
- приймає рішення про необхідність митного огляду переміщуваних товарів;
- за відсутності зауважень проставляє у товаросупровідних документах та на четвертому основному аркуші ВМД штамп «Під митним контролем». У графі «А» цього аркуша ВМД проставляється відбиток особи номерної печатки посадової особи митниці призначення та робиться запис «Вантаж надійшов». Після цього аркуш ВМД вилучається і передається до ВКПТ митниці призначення. Вилучений аркуш ВМД протягом встановленого строку зберігається у справах митниці призначення.

При частинному надходженні транзитного вантажу в митницю призначення, зокрема під час подрібнення партії товарів при перевезеннях залізничним транспортом (декількома транспортними засобами), ведеться облік фактичного надходження товарів, що входять до складу задекларованої за однією ВМД партії. Загальна схема переміщення товарів при їх транзиті через митну територію України наведена на рис. 3.9.

Вантаж перебуває під митним контролем митниці призначення до моменту фактичного вивезення за межі митної території України. Пропуск товарів через митний кордон України здійснюється у кількості, що не перевищує кількості товарів, зазначеної у ВМД. У разі ненадходження транзитних товарів у митницю призначення, надходження з порушенням строку доставки, номіналу, цілісного стану та обсягу товарів тощо справа про порушення митних правил заводиться митницею, якій було надане відповідне зобов'язання.

3.5.5. Контроль за доставкою в митниці призначення окремих видів товарів що переміщуються через митний кордон України

Порядок здійснення контролю за доставкою в митниці призначення переміщуваних через митний кордон України товарів окремих видів здійснюється згідно з наказом ДМСУ № 969 від 13 жовтня 2005 року.

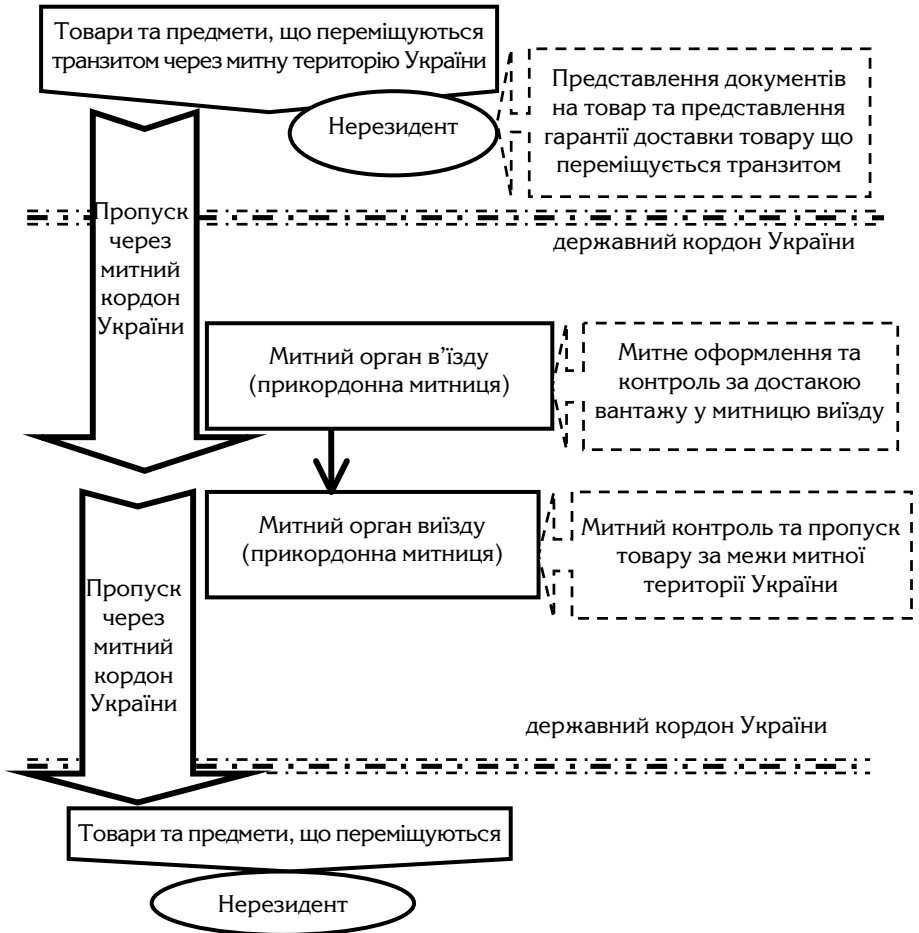

Рисунок 3.9

Загальна схема переміщення товарів при транзиті через митну територію України

Даний наказ поширюється на:

- 1) товари гуманітарної допомоги, що ввозяться на митну територію України (крім тих, що ввозяться з метою транзиту);

- 2) несупроводжуваний багаж громадян — при ввезенні його на митну територію України, вивезенні з неї, транзиті через територію України;
- 3) товари, що ввозяться на митну територію України й переміщуються цією територією з будь-якою метою, у тому числі з метою транзиту, за укладеними в установленому порядку зовнішньоекономічними договорами (контрактами):
 - у ручній поклажі;
 - у супроводжуваному багажі;
 - у несупроводжуваному багажі, який перевозиться залізницею в поштових та/або поштово-багажних вагонах;
- 4) міжнародні поштові відправлення.

Для здійснення контролю за доставкою товарів, які перебувають під митним контролем і переміщуються митною територією України, використовуються повідомлення про транзитне переміщення (ПТП) та його електронна копія. ПТП складається посадовою особою митниці відправлення, декларантом або перевізником, як правило, на партію товарів. ПТП оформлюється в трьох примірниках на аркушах паперу формату А4 посадовою особою митниці відправлення й реєструється нею в окремому журналі.

При ввезенні товарів автомобільним транспортом на митну територію України з будь-якою метою, крім транзиту, у ПТП обов'язково зазначається місце прибуття товарів, яке визначається посадовою особою митниці відправлення за Переліком місць прибуття автотранспорту, затвердженим наказом ДМСУ на підставі інформації, наданої перевізником. У разі відсутності такої інформації посадова особа митниці самостійно визначає час і місце доставки зазначених товарів для здійснення митного контролю та митного оформлення. При переміщенні товарів залізничним транспортом (крім товарів, що переміщуються в ручній поклажі) на всіх примірниках ПТП проставляється календарний штамп залізничної станції, яка прийняла товари до перевезення.

Особа або перевізник, яка прийняла заявлені товари до перевезення, надає митниці відправлення зобов'язання доставити ці товари в митницю призначення в строк, установлений митницею відправлення, про що власноручно вчиняє відповідний запис у всіх примірниках ПТП. На всіх примірниках ПТП посадова особа митниці відправлення проставляє відбитки штампа «Під митним контролем» особистої номерної печатки та в строк, що не перевищує 4 годин після завершення митного оформлення товарів, вносить до ЄАІС ДМСУ інформацію за кожним ПТП.

Примірники ПТП розподіляються наступним чином:

- перший і другий примірники ПТП видаються особі або перевізнику, що прийняла товари до перевезення, для доставки разом з товарами в митницю призначення;
- третій примірник ПТП разом з примірниками товаротransпортних (за наявності) та інших товаросупровідних документів (або їх завіреними копіями) залишається на контролі в митниці відправлення.

При надходженні товарів у митницю призначення в межах визначеного митницею відправлення строку доставки посадова особа митниці призначення перевіряє відповідність товарів відомостям про них, зазначеним в електронній копії ПТП, вилучає примірники ПТП у перевізника або в особи, що пред'являє товари до митного оформлення, та проставляє в них і в усіх товаротransпортних (за наявності) та інших товаросупровідних документах відбитки штампа «Під митним контролем». У першому примірнику ПТП посадова особа митниці призначення вчиняє запис «Товар надійшов», завіряє його відбитком особистої номерної печатки, передає цей примірник ПТП особі, що надала митниці відправлення зобов'язання щодо доставки товарів у митницю призначення, як підтвердження виконання цього зобов'язання та в строк, що не перевищує 4 годин з моменту пред'явлення товару до митного оформлення, робить в електронній копії ПТП, що міститься в ЄАІС, відмітку про прибуття товару в митницю призначення.

Після завершення митного оформлення товарів посадова особа митниці призначення, що його здійснила, зазначає в другому примірнику ПТП номер вантажної митної декларації (або номер квитанції МД-1) за якою здійснено митне оформлення товарів, і завіряє цей запис відбитком особистої номерної печатки. Протягом доби від дати завершення митного оформлення товарів посадова особа митниці призначення вносить інформацію про це з ПЕОМ до ЄАІС. При вивезенні товарів за межі митної території України посадова особа митниці, що здійснює пропуск товарів за межі цієї території, учиняє на першому й другому примірниках ПТП запис «Товар вивезено за межі митної території України», який завіряє відбитком особистої номерної печатки, і вносить відповідну відмітку до електронної копії ПТП, що міститься в ЄАІС. Другий примірник ПТП передається до відділу контролю за доставкою товарів, перший — залишається в особи, що надала митниці відправлення зобов'язання щодо доставки товарів у митницю призначення, як підтвердження виконання цього зобов'язання.

Контроль за виконанням зобов'язань щодо доставки товарів у митницю призначення здійснює митниця відправлення. Підставою для зняття ПТП з контролю митницею відправлення є внесена митницею призначення до електронної копії ПТП, що міститься в ЄАІС, відмітка про доставку товарів.

Якщо митницею призначення після закінчення строку доставки товарів не підтверджено факт доставки, то митниця відправлення направляє засобами електронного зв'язку запит до цієї митниці для з'ясування факту доставки/недоставки товарів.

Процедура продовження строку доставки товару в митницю призначення здійснюється відповідно до Положення про порядок здійснення контролю за доставкою вантажів у митниці призначення.

3.6. Міжнародні державні перевезення митних вантажів

Під егідою ООН у 1975 році Європейська економічна комісія затвердила Конвенцію міжнародних державних перевезень (МДП) яка набрала чинності в 1978 році. Система митних перевезень призначена для максимального спрощення перевезень вантажів під митним контролем у міжнародному торговельному обороті і забезпечення державам — учасникам Конвенції гарантій транзиту. Більш двадцятилітня практика застосування Конвенції довела: на сьогодні це найдосконаліша система забезпечення перевезень.

Митний перевізник — це підприємство, яке здійснює перевезення між митними органами товарів, що перебувають під митним контролем, без застосування при цьому заходів гарантування доставки товарів до митного органу призначення, і має ліцензію на право здійснення діяльності митного перевізника, видану спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи (ст. 182 МКУ). Митним перевізником може бути тільки підприємство-резидент. Відносини митного перевізника з власником товарів визначаються відповідним договором.

Дозвіл на виконання міжнародних перевезень вантажів під митними печатками та пломбами із застосуванням книжки МДП видається Асоціацією міжнародних автомобільних перевізників в Україні (АМАПУ) з обов'язковим

його затвердження у ДМСУ. Дозвіл видається на підставі наявності у авто перевізника наступних документів:

- ліцензія Міністерства транспорту України на право здійснення міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом;
- декларація-зобов'язання перед АМАПУ щодо виконання вимог Конвенції МДП;
- облікова картка суб'єкта ЗЕД, яка видана митницею, в зоні діяльності якої перевізник зареєстровано як суб'єкт ЗЕД;
- свідоцтво про допущення транспортного засобу до перевезень вантажів під митними печатками та пломбами виданої митними органами України.

Свідоцтво видається митницею, в зоні діяльності якої власник транспортного засобу або його користувач зареєстрований як учасник зовнішньоекономічної діяльності (митниця реєстрації), і повинно бути надруковано українською та англійською мовами. Свідоцтво видається на кожний, допущений до перевезень транспортний засіб. До міжнародних перевезень вантажів під митними печатками і пломбами можуть допускатися тільки ті транспортні засоби, ватажні відділення яких сконструйовані та облаштовані таким чином, щоб:

- не було можливості вилучити або вкласти вантажі з опечатаної частини транспортного засобу без залишення помітних слідів злому або пошкодження митних печаток і пломб;
- митні печатки і пломби могли накладатися простим та надійним способом;
- в них не було ніяких потаємних місць для приховування вантажів;
- всі місця, в які можуть поміщатися вантажі, були легко доступні для митного огляду.

Коли митниця реєстрації вважає це необхідним, вона може вимагати додавання до Свідоцтва фотокарток або креслень (малюнків) транспортного засобу, які завіряються цією митницею. Всі записи в Свідоцтві робляться друкарським способом українською та англійською мовами. Для транспортних засобів, які перевозять великовагові або громіздкі вантажі, Свідоцтво не потрібне.

Термін дії Свідоцтва встановлений — два роки з дня його оформлення. По закінченні цього терміну транспортні засоби повинні подаватися в митницю реєстрації або, якщо транспортний засіб не підлягає реєстрації, в митницю країни, в якій мешкає його власник або користувач, для перевірки

або для оновлення Свідоцтва. Митниця має право не визнавати дійсність Свідоцтва транспортного засобу у тих випадках, коли він більше не відповідає вимогам, передбаченим у Конвенції МДП 1975 року. Для можливості подальшого використання для перевезень вантажів з застосуванням книжки МДП транспортний засіб повинен бути приведений до стану, який відповідав би цим вимогам. Оригінал Свідоцтва повинен супроводжувати транспортний засіб.

Якщо основні характеристики транспортного засобу були змінені, Свідоцтво цього транспортного засобу втрачає силу, він підлягає процедурі нового допущення перед тим, як його можливо буде використовувати для перевезень вантажів із застосуванням книжки МДП. За обставин, коли термін дії Свідоцтва закінчився під час перевезення але транспортний засіб відповідає вимогам, передбаченим процедурою допущення, митниця має право здійснювати їх митне оформлення із застосуванням книжки МДП при ввезенні та транзиті вантажів. Якщо при вищевказаних обставинах має місце вивезення вантажу з України, митниця повинна здійснювати митне оформлення такого вантажу із застосуванням книжки МДП.

Транспортні засоби можуть бути допущені до перевезень у відповідності з однією із вказаних процедур:

- *в індивідуальному порядку* (для цього в митницю реєстрації власником чи особою, яка користується транспортним засобом або представником того чи другого подіється відповідна заява);
- *по типу конструкції* (коли транспортні засоби одного й того ж типу конструкції виготовляються серійно; для цього завод-виробник звертається до митниці країни, в якій вони виробляються, з проханням про їх допущення по типу конструкції, але митниця, в разі необхідності може зазначити зміни, які потрібно внести в передбачений тип конструкції для допущення їх до перевезення).

Митниця реєстрації здійснює контроль поданого транспортного засобу, пересвідчується в тому, що він відповідає технічним вимогам, зазначеним в Конвенції МДП 1975 року, і після прийняття рішення про допущення видає Свідоцтво за встановленою в Конвенції МДП 1975 року формою.

Книжка МДП оформляється інспектором вантажного відділу митниці або митного поста (пункту пропуску на кордоні). Одна книжка МДП може оформлятися як на один дорожній транспортний засіб, так і на склад транспортних засобів, або на декілька контейнерів, навантажених на один дорожній

транспортний засіб, або на склад таких транспортних засобів (в цьому випадку у вантажному маніфесті книжки МДП повинна бути показана місткість кожного дорожнього транспортного засобу або кожного контейнера.

При оформленні книжки МДП необхідно враховувати, що згідно ст. 18 Конвенції МДП 1975 року:

- митниці місця відправлення повинні знаходитись тільки в одній країні;
- митниці місця призначення повинні знаходитись не більш, як у двох країнах;
- загальна кількість митниць місця відправлення та призначення не повинна перевищувати чотирьох.

Технологія проведення оформлення передбачає виривання з книжки МДП тільки відривних аркушів № 1 та № 2, а всі корінці вказаних аркушів повинні залишатись в книжці МДП. Книжка МДП дійсна для виконання тільки одного перевезення. В книжці МДП не повинно бути підчисток або помарок. Всі виправлення повинні робитись шляхом викреслення помилкових даних і занесенням, в разі необхідності, належних даних. Будь-які зміни повинні бути завірені підписом та особистою номерною печаткою інспектора, який їх зробив.

Книжка МДП заповнюється її власником або митним брокером та повинна вмщувати таку кількість відривних аркушів, яка необхідна для здійснення даного перевезення з розрахунку — по два-три аркуші на кожен митницю відправлення та призначення і по два аркуші на кожен проміжну митницю.

Книжка МДП не приймається до оформлення:

- у разі, коли мають місце порушення при митному оформленні книжки в митницях місця відправлення та призначення або проміжних митницях;
- у випадках, коли книжка МДП не належить перевізнику, який здійснює дане перевезення вантажу, а саме — дані, зазначив в графі 3 титульного аркушу книжки МДП (прізвищу, адреса та країна реєстрації власника книжки МДП), не співпадають з фактичними даними, зазначеними в інших супровідних документах;
- у випадках, коли термін дії книжки МДП закінчився до подання її в митницю відправлення вантажу;
- у випадках, коли розмір мита за вантаж, який буде перевозитись із застосуванням книжки МДП, перевищує розмір гарантії, а саме — більше еквіваленту суми 50000 доларів США у перерахунку за курсом НБУ на день подання вантажу до оформлення.

У всіх зазначених випадках книжка МДП реєструється в журналі або комп'ютері, де в графі 7 заносяться зауваження та вжиті заходи, а вантаж, в разі необхідності, затримується або його митне оформлення здійснюється як такого що перевозиться без дотримання процедури МДП із застосуванням ВМД.

У випадках, коли митні печатки і пломби пошкоджено в дорозі (за винятком випадків, коли митні печатки та пломби знімалися для проведення перевірки або огляду вантажу митними органами), або вантаж був пошкоджений чи загинув без пошкодження митних печаток та пломб оформляється протокол книжки МДП. В разі встановлення, що пошкодження митних печаток та пломб сталося не з метою зловживань з боку перевізника, або має місце факт загибелі чи пошкодження вантажу в митниці, в зоні діяльності якої сталась вищезазначена пригода, оформляється протокол, в якому робляться записи про виявлені зауваження щодо транспортного засобу та вантажу, та дані про накладені печатки і пломби. Усі записи затверджуються особистою номерною печаткою інспектора митниці, який провів оформлення протоколу з поставленням дати проведення та вказанням місця проведення і оформлення протоколу.

3.7. Товари, які не підлягають пропуску через митний кордон України

У відповідності зі ст. 96 МКУ не можуть бути дозволені до пропуску через митний кордон України наступні товари та інші предмети:

- заборонені до ввозу, вивозу або транзиту через митну територію України;
- товари та інші предмети відносно яких не було проведено митне оформлення;
- які переміщуються через митний кордон України з порушенням положень МКУ та інших актів законодавства України.

До переміщення через митний кордон України у міжнародних поштових відправленнях забороняються культурні цінності.

Предмети заборонені до ввезення на митну територію України:

- зброя військових зразків всякого роду та боєприпаси до неї;
- наркотичні та психотропні речовини;

- сильнодіючі отруйні, радіоактивні, вибухові речовини, інші предмети, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринного світу або привести до руйнування навколишнього середовища, крім випадків, передбачених законодавством України;
- друковані матеріали, кліше, негативи, відзняті плівки, фотографічні знімки, кінострічки, відеозаписи, копії магнітної інформації для ЕОМ, рукописи, платівки та інші звукозаписи, малюнки та інші друковані образотворчі матеріали, що містять пропаганду ідей війни, расизму, расової дискримінації та геноциду, а також спрямовані на підлив територіальної цілісності України, її політичної незалежності, державного суверенітету; продукція порнографічного характеру;
- товари імпорт яких здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності;
- предмети ввезення яких заборонено у відповідності з деякими постановами ДМСУ.

Предмети заборонені до вивезення з митної території України:

- зброя військових зразків всякого роду, боєприпаси до неї та військове спорядження;
- наркотичні та психотропні речовини;
- сильнодіючі отруйні, радіоактивні, вибухові речовини, інші предмети, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринного світу, або привести до руйнування навколишнього середовища, крім випадків, передбачених законодавством України;
- витвори мистецтва, культурні та історичні цінності (картини, скульптури, малюнки, акварелі, різноманітні види гравюр, мініатюри, вироби з фарфору, кристалу, кераміки, дерева, шкіри, коштовного та не коштовного каміння, дорогоцінних та недорогоцінних металів, кістки, предмети народних художніх промислів, гобелени, меблі, художній одяг та взуття, нумізматики, художня зброя, книги, рукописи, платівки, музичні інструменти, поштові марки тощо) та інші предмети, що складають значну художню, історичну, наукову та іншу культурну цінність;
- анульовані цінні папери;
- товари, експорт яких здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності;
- предмети, вивезення яких заборонено деякими постановами ДМСУ.

Предмети заборонені до транзиту через митну територію України:

- зброя та боєприпаси всіх видів та військоове спорядження;
- літальні апарати, їх частини, приладдя та спорядження до них;
- верстати та машини, призначені для виготовлення озброєння й боєприпасів усіх видів та літальних апаратів, запасні частини до них;
- наркотичні засоби;
- радіоактивні предмети та речовини;
- сильнодіючі отруйні та вибухові речовини, інші предмети, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринного світу або призвести до руйнування навколишнього середовища.

Експорт, імпорт або транзит подібних товарів або підлягає ліцензуванню, як специфічний вид підприємницької діяльності, або здійснюється лише за спеціальним дозволом відповідних міністерств та відомств. Функції регулювання експорту, імпорту та транзиту таких видів товарів здійснюються відповідною урядовою комісією, а безпосередня видача дозволів на переміщення цих товарів через митний кордон України покладена на Міністерство економіки України.

Тимчасове положення про порядок пропуску товарів, майна, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України, зокрема, встановлює, що товари суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, за винятком товарів, ввезення яких в Україну та вивезення з України заборонено, або випадків повної чи часткової заборони на здійснення зовнішньоекономічних операцій, підлягають пропуску за умови подання дозволу уповноважених державних органів у випадках, якщо товар підлягає контролю цих органів. Це положення визначає суб'єктний состав органів, уповноважених на видання дозвільних документів. Вони видаються:

- органами МВС України — на зброю, боєприпаси, вибухові, сильнодіючі та отруйні речовини;
- органами Міністерства зв'язку — на радіоелектронні засоби та високочастотні пристрої;
- закладами Міністерства культури і мистецтв — на культурні цінності при їх вивезенні за кордон;
- закладами Міністерства охорони здоров'я України — на ліки, і медичні препарати та джерела іонізуючого випромінювання;

- комісією по новій медичній техніці Міністерства охорони здоров'я України — при вивезенні медичного інструментарію (крім приладів та апаратури), що виготовляються в Україні;
- іншими органами та закладами.

Шляхом обмеження або заборони переміщення через митний кордон тих чи інших товарів відбувається регулювання зовнішньоекономічної діяльності у відповідності з економічною політикою держави, її зобов'язаннями в рамках міжнародних договорів та угод, в тому числі таких, як ембарго на поставки зброї до «гарячих точок», контроль за розповсюдженням ракетних та ядерних технологій, зброї масового знищення, боротьба з незаконним оборотом наркотиків.

Запитання для самоперевірки

1. Назвати документи необхідні для проведення митного оформлення.
2. Дати визначення поняттям «митний контроль», «зона митного контролю», «декларування», «митний перевізник», «митний брокер».
3. Охарактеризувати технологічну схему митного контролю.
4. Охарактеризувати вантажну митну декларацію та порядок її використання та оформлення.
5. Як здійснюється контроль за доставкою товарів, що ввозяться на митну територію України?
6. Розказати порядок контролю за доставкою товарів, що вивозяться з митної території України.
7. Охарактеризувати діяльність митного брокера.
8. Розказати призначення та умови використання книжки МПД.
9. Перелічіть товари які заборонено до ввозу, вивозу та транзиту через митний кордон України.

Розділ 4

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

4.1. Контракт — як документ необхідний для митного оформлення вантажу

Зовнішньоекономічна діяльність здійснює шляхом укладення угод купівлі-продажу, міни (бартеру), підряду, оренди, спільної діяльності тощо. **Зовнішньоекономічний договір** (в зовнішньоекономічній практиці його іменують *контрактом*) — матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів ЗЕД (в тому числі торговельної) та її іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їхніх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічних відносинах.

Продавцями і покупцями в зовнішньоекономічному договорі купівлі-продажу можуть бути усі суб'єкти ЗЕД, перелічені у ст. 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Крім юридичних осіб, таке право, і зокрема, мають і фізичні особи, які постійно проживають на території України і зареєстровані підприємцями. Суб'єкти, які є сторонами зовнішньоекономічного договору (контракту), мають бути здатними до укладення договору відповідно до законів України та (або) закону країни, де його укладено. Такий договір укладають з дотриманням загальних і спеціальних вимог чинного законодавства України з урахуванням міжнародних договорів України. При цьому його учасники мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації міжнародних органів та організацій, якщо це не заборонено прямо та у виключній формі законами України.

Зовнішньоекономічний договір купівлі-продажу повинен укладатися у письмовій формі, якщо інше не встановлено законом або міжнародним договором України. Якщо стороною в договорі є фізична особа, потрібен підпис лише цієї особи. Від імені інших суб'єктів зовнішньоекономічний

договір підписують особа, яка має таке право за посадою відповідно до установчих документів, та особа, яку уповноважено дорученням, виданим за підписом керівника суб'єкта ЗЕД одноособове, якщо установчі документи не передбачають інше. Але окремі види зовнішньоекономічних договорів (контрактів) мають бути зареєстровані МЗЄЗТ України та уповноваженими ним органами на умовах, визначених Положенням про порядок реєстрації окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Недодержання форми зовнішньоекономічних (зовнішньоторговельних) угод і порядку їх підписання може призвести до недійсності угоди (ст. 45, 568 ЦК України).

Контракт укладається відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інших законів України з урахуванням міжнародних договорів України. При складанні тексту контракту суб'єкти підприємницької діяльності мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації міжнародних органів. Договір (контракт) може бути визнано недійсним у судовому або арбітражному порядку, якщо він не відповідає вимогам законів України або міжнародних договорів України. Права та обов'язки сторін зовнішньоекономічної угоди визначаються правом місця її укладання, якщо сторони не погодили інше, і відображаються в умовах договору (контракту).

У контракті повинні бути передбачені наступні умови.

1. **Назва, номер договору (контракту), дата та місце його укладання.**
2. **Преамбула.** У преамбулі визначається повне найменування сторін — учасників зовнішньоекономічної операції, під якими вони офіційно зареєстровані, із зазначенням країни, скорочене визначення сторін як контрагентів («Продавець», «Покупець», «Замовник», «Постачальник» тощо) та найменування документів, якими керуються контрагенти при укладанні договору (контракту) (статут підприємства, установчий договір тощо).
3. **Предмет договору (контракту).** У цьому розділі визначається, який товар (роботи, послуги) один з контрагентів зобов'язаний поставити (здійснити) іншому із зазначенням точного найменування, марки, сорту або кінцевого результату роботи, що виконується. У випадку бартерного (товарообмінного) договору (контракту) на переробку давальницької сировини визначається також точне найменування (марка, сорт) зустрічних поставок (або назва товару, що є кінцевою метою переробки давальницької сировини). Якщо товар (робота, послуга)

потребує більш детальної характеристики або номенклатура товарів (робіт, послуг) досить велика, то все це вказується у додатку (специфікації), який має бути невід'ємною частиною договору (контракту), про що робиться відповідна позначка у тексті договору (контракту). Для бартерного (товарообмінного) договору (контракту) згаданий додаток (специфікація), крім того, балансується по загальній вартості експорту та імпорту товарів (робіт, послуг). У додатку до договору (контракту) на переробку давальницької сировини вказується відповідна технологічна схема такої переробки.

4. **Кількість та якість товару (обсяги виконання робіт, надання послуг).** У цьому розділі визначається, залежно від номенклатури, одиниця виміру товару, прийнята для товарів такого виду (в тоннах, кілограмах, штуках тощо), його загальна кількість та якісні характеристики. У тексті договору (контракту) на виконання робіт (надання послуг) визначаються конкретні обсяги робіт (послуг) та термін їх виконання.
5. **Базисні умови поставки товарів (прийому — здачі виконаних робіт або послуг).** У цьому розділі вказуються вид транспорту та базисні умови поставки (відповідно до «Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» у редакції 2000 року), які визначають обов'язки контрагентів щодо поставки товару і встановлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару (окремих партій товару). У випадку укладання договору (контракту) на виконання робіт (надання послуг) в цьому розділі визначаються умови та строки виконаних робіт (послуг).
6. **Ціна та загальна вартість контракту.** У цьому розділі визначається ціна одиниці виміру товару та загальна вартість товарів або вартість виконаних робіт (наданих послуг), що поставляються згідно з контрактом, та валюта платежів. Якщо згідно з контрактом поставляються товари різної якості та асортименту, ціна встановлюється окремо за одиницю товару кожного сорту, марки, а окремим пунктом контракту вказується його загальна вартість. У цьому випадку цінові показники можуть бути вказані у додатках (специфікаціях), на які робиться посилання у тексті контракту. У контракті на переробку давальницької сировини, крім того, зазначається її заставна вартість. У бартерному контракті загальна вартість товарів, що експортуються, та загальна вартість товарів, що імпортуються за цим контрактом,

- виражені в іноземній валюті, крім того, зазначаються у доларах США.
7. **Умови платежів.** Цей розділ визначає спосіб, порядок та строки фінансових розрахунків та гарантії виконання сторонами взаємних платіжних зобов'язань. Залежно від обраних сторонами умов платежу в тексті контракту вказуються:
 - умови банківського переказу до (авансового платежу) та/або після відвантаження товару, або умови документального акредитування, або інкасо;
 - умови по гарантії, якщо вона є або коли вона необхідна (вид гарантії умови та термін дії гарантії, можливість зміни умов контракту без зміни гарантій).
 8. **Умови здачі (приймання) товару (робіт, послуг).** У цьому розділі визначаються строки та місце фактичної передачі товару, перелік товаросупровідних документів. Приймання-здача проводиться по кількості відповідно до товаросупровідних документів, по якості — відповідно до документів, що засвідчують якість товару.
 9. **Упаковка та маркування.** Цей розділ містить відомості про упаковку товару (ящики, мішки, контейнери тощо), нанесене на ній відповідне маркування (найменування продавця та покупця, номер контракту, місце призначення, габарити, спеціальні умови складування і транспортування та інше), а при потребі також умови її повернення.
 10. **Форс-мажорні обставини.** Цей розділ містить відомості про те, за яких випадків умови контракту може бути не виконано сторонами (стихійні лиха, воєнні дії, ембарго, втручання з боку влади та інше). При цьому сторони звільняються від відповідальності на строк дії цих обставин чи можуть відмовитися від виконання контракту частково або в цілому без додаткової фінансової відповідальності. Строк дії форс-мажорних обставин підтверджується Торговою Промисловою Палатою відповідної країни.
 11. **Санкції та рекламації.** Цей розділ встановлює порядок застосування штрафних санкцій, відшкодування збитків та пред'явлення рекламацій у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням одним із контрагентів своїх зобов'язань. При цьому мають бути чітко визначені розміри штрафних санкцій (в % від вартості недоставленого товару або суми неоплачених коштів, строки виплати штрафів — від якого терміну вони встановлюються та протягом якого часу діють), строки, протягом яких рекламації можуть бути заявлені, права та

обов'язки сторін контракту при цьому, способи врегулювання рекламацій.

12. **Арбітраж.** У цьому розділі вказується місце арбітражного суду (країна та право, яке застосовується) або обумовлені випадки, за яких сторони можуть звернутися до суду.
13. **Юридичні адреси, поштові та платіжні реквізити сторін.** При цьому вказуються повні юридичні адреси, повні поштові та платіжні реквізити (№ рахунку, назва банку) контрагентів контракту.

За домовленістю сторін у контракті можуть визначатись додаткові умови: страхування, гарантії якості, умови залучення субвиконавців контракту, агентів перевізників, визначення норм навантаження (розвантаження), умови передачі технічної документації на товар, збереження торгових марок, порядок сплати податків, мита, зборів, різного роду захисні застереження, з якого моменту контракт починає діяти, кількість підписаних примірників контракту, можливість і порядок внесення доповнень та змін до контракту й інше.

4.2. Міжнародні правила «Інкотермс»

Потреби міжнародного товарообігу обумовили необхідність уніфікації певних правил про укладення договорів купівлі-продажу. Для цього Міжнародною торгівельною палатою була проведена копітка робота з узагальнення умов поставки товару та, починаючи з 1923 року, вона пропонує їх базисні умови. Нині, у зовнішньоторговельних відносинах, контрагенти угоди керуються Правилами інтерпретації комерційних термінів за редакцією 2000 року — скорочена назва «Інкотермс — 2000» (існували версії Правил, видані Міжнародною торгівельною палатою у 1936, 1953, 1967, 1980 та 1990 роках). З метою однакового тлумачення комерційних термінів суб'єктами підприємницької діяльності України при укладенні договорів, а також учасниками відносин, що виникають у зв'язку з такими договорами, Указом Президента України від 4 жовтня 1994 р. «Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» було встановлено, що ці Правила застосовуються при укладенні суб'єктами підприємницької діяльності України всіх форм власності зовнішньоекономічних договорів (контрактів), предметом яких є товари. Кожною з тринадцяти умов поставки

товару, що існують нині, визначаються обов'язки продавця та покупця з доставки товару та момент переходу ризику випадкової втрати або пошкодження товару від продавця до покупця. Ці умови визначаються терміном «вільно» (франко), який свідчить, що покупець звільнено від ризику та будь-яких витрат з доставки товару до місця, яке означене словом «франко». Для зручності в користуванні усі терміни, що визначають умови поставки, поділяються на чотири групи: E, F, C та D.

До групи E входить термін *EXW* — «з підприємства» (... назва пункту). Згідно з цією умовою продавець звільняється від ризику випадкової втрати або пошкодження товару в момент, коли товар надано у розпорядження покупця на складі продавця у визначений контрактом час. Доставка і навантаження товару здійснюються за рахунок покупця. У разі невизначеності в контракті, покупець не має зобов'язань щодо митного оформлення товару.

До групи F входять три терміни: *FCA* — «франко-перевізник» (... назва пункту), *FAS* — «франко вздовж борту судна» (... назва порту відвантаження) та *FOB* — «франко на борту» (... назва порту відвантаження).

Умови, що позначаються цими термінами, об'єднує те, що продавець виконує свої обов'язки після передачі товару перевізникові в зазначеному місці. Перевізником може виступати експедиторське підприємство яке не здійснюватиме перевезення, але забезпечить доставку товару покупцеві.

Наявність у контракті терміну *FCA* означає, що ризик втрати або пошкодження товару переходить від продавця до покупця у зазначеному місці. Крім того, продавець зобов'язаний за свій рахунок провести митне оформлення експорту товару та передати його перевізнику, зазначеному покупцем, у зазначеному місці.

Термін *FAS* означає, що ризик втрати або пошкодження товару переходить від продавця до покупця з моменту розміщення товару вздовж борту судна у зазначеному покупцем порту навантаження. У цьому разі продавець має негайно повідомити покупця про виконання своїх обов'язків. Покупець за свої кошти здійснює митне оформлення експорту партії товару, навантаження, а також сплачує всі витрати, пов'язані з розміщенням товару на борту судна. Якщо контрактом обумовлене виконання інших обов'язків, наприклад, продавець зобов'язаний здійснити митне оформлення експорту та / або здійснити вивантаження товару, у цьому разі, покупець мусить відшкодувати продавцеві його витрати.

Застосування терміну *FOB* означає, що продавець на виконання умов поставки має здійснити за свої кошти навантаження експортної партії товару

на борт судна, зафрахтовуваного покупцем, та здійснити митне оформлення експорту. Ризик пошкодження або втрати товару переходить до покупця після навантаження товару на борт судна у визначеному порту. Покупець у разі виконання даних умов поставки зобов'язаний здійснити фрахт судна та повідомити продавцеві місце, час, умови навантаження та назву судна.

До групи С входять чотири терміни: *CFR* — «*вартість та фрахт*» (... у порту призначення), *CIF* — «*вартість, страхування та фрахт*» (... у порту призначення), *CPT* — «*перевезення оплачене до*» (... назва пункту призначення) та *CIP* — «*перевезення та страхування оплачені до*» (... назва пункту призначення).

Дані терміни об'єднують те, що продавець зобов'язаний самостійно, укласти договір перевезення, за його рахунок товар перевозиться до зазначеного у контракті місця, де буде прийнятий покупцем. Про відвантаження та можливий термін прибуття товару до місця призначення, додаткові реквізити, необхідні для приймання товару, продавець повідомляє покупця.

Термін *CFR*, узгоджений покупцем та продавцем у контракті, означає, що ризик втрати або пошкодження товару переходить до покупця після поставки товару на борт судна, та до ціни, яка підлягає сплаті покупцем, входить вартість експортованої партії товару та витрати на фрахт судна. Продавець, на виконання цих умов поставки, фрахтує судно та сплачує його вартість до узгодженого у контракті порту призначення; за власний рахунок здійснює навантаження партії товару на зафрахтоване судно та митне оформлення експорту.

Термін *CIF* означає, що ризик втрати або пошкодження товару переходить від продавця до покупця у момент переходу товару через поручні судна в порту навантаження. Покупець відшкодовує продавцеві, крім вартості товару, вартість фрахту та страхування. Продавець зобов'язаний, за таких умов поставки, здійснити митне оформлення експорту товару, страхування товару від транспортних ризиків, оплату фрахту судна від одного визначеного порту до іншого. Покупець здійснює за свої кошти розвантаження товару.

Термін *CPT* означає, що передача ризику недоставлення товару або його пошкодження переходить до покупця з моменту передачі товару перевізникові у термін, передбачений зовнішньоторговельним контрактом. Продавець, на виконання цих умов поставки товару, зобов'язаний за свої кошти укласти договір перевезення до визначеного в контракті пункту призначення, передати товар перевізникові та отримати від нього вантажну

розписку, що засвідчує прийняття вантажу до перевезення. Крім цього продавець зобов'язаний здійснити митне оформлення експортної товарної партії. Покупець має визначити пункт призначення та нести ризики при транспортуванні.

Термін *CIP*, на відміну від попереднього терміну, додатково зобов'язує продавця провести страхування товару за свої кошти, на що у зовнішньоторговельному контракті має бути зроблено відповідні посилання. Перехід ризику до покупця здійснюється з моменту передачі товару перевізникові. Зобов'язання продавця полягають у забезпеченні перевезення товару до визначеного контрактом пункту призначення за його кошти, страхуванні товару та оформленні страхового полісу на ім'я покупця. Продавець також зобов'язаний здійснити митне оформлення експортної партії товару. Покупець зобов'язаний своєчасно визначити пункт призначення та нести ризики втрати або пошкодження товару під час транспортування.

До групи D входять п'ять термінів: *DAF* — «*доставка до кордону*» (...із зазначенням пункту призначення), *DES* — «*доставка з судна*» (...із зазначенням порту призначення), *DEQ* — «*доставлено на пристань*» (...у зазначеному порту призначення), *DDU* — «*доставлено без сплати мита*» (...у зазначеному пункті призначення), *DDP* — «*доставлено зі сплатою мита*» (...у зазначеному пункті призначення).

Спільне, що поєднує умови групи *D*, полягає у зобов'язанні продавця доставити товар до обумовленого зовнішньоекономічним контрактом пункту призначення і нести усі ризики та витрати, пов'язані з його поставленням. Умови поставки *DAF*, *DES*, *DDU* зобов'язують продавця тільки доставити товар у країну імпорту, а умови *DEQ* та *DDP*, у разі відсутності в контракті застережень щодо застосування цих термінів, зобов'язують продавця здійснити також митне оформлення товару в країні імпорту і за свої кошти отримати необхідний пакет дозвільних документів.

Термін *DAF* зобов'язує продавця доставити товар, оформлений у митному відношенні для експорту, у визначений контрактом пункт на кордоні. Ризик втрати або пошкодження товару переходить від продавця до покупця в момент передачі товару у визначеному пункті на кордоні. Продавець, на виконання цих умов, зобов'язаний здійснити митне оформлення експорту товару та забезпечити його транспортування до визначеного пункту на кордоні. Покупець зобов'язаний прийняти товар у визначеному контрактним пункті на кордоні та нести відповідальність за його подальше транспортування. Митне оформлення у країні призначення імпортер-покупець здійснює за свій рахунок.

Термін DES зобов'язує покупця доставити товар у розпорядження покупця у визначений зовнішньоекономічним контрактом порт призначення і нести усі витрати та ризики, пов'язані з його доставкою. У розпорядження покупця товар переходить на борту судна, який здійснював його перевезення. Крім цього продавець зобов'язаний сповістити покупця про можливу дату прибуття товару до порту призначення та передати йому відповідні документи.

Термін DEQ зобов'язує продавця, на виконання вимог зовнішньоекономічного контракту, забезпечити передачу товару покупцеві на пристані, у визначений термін, у визначеному порту, а покупець сплачує усі витрати за товар та бере на себе відповідальність за нього з моменту, коли товар перейшов у його розпорядження. Продавець зобов'язаний за свій рахунок здійснити транспортування вантажу до пристані у порту призначення, включаючи оплату фрахту та вивантаження у порту призначення, а крім того, якщо інше не обумовлене контрактом, здійснити митне оформлення товару в країні імпорту. Покупець може отримати товар в країні призначення після того, як продавець здійснить митне оформлення та отримає необхідний пакет дозвільних документів.

Термін DDU зобов'язує продавця надати товар покупцеві в країні імпорту у визначеному зовнішньоекономічним контрактом місці. Усі ризики та витрати з поставлення товару несе продавець. Митне оформлення в країні імпорту здійснює покупець. Він же сплачує необхідні платежі та отримує дозвільні документи країни імпорту.

Термін DDP зобов'язує продавця надати товар покупцеві в країні імпорту у визначеному зовнішньоекономічним контрактом місці та здійснити його митне оформлення в країні імпорту. Продавець несе усі витрати з поставлення товару, а також сплачує усі платежі, пов'язані з митним оформленням та отриманням пакету дозвільних документів у країні імпорту. Ризик втрати товару або його пошкодження на усьому шляху транспортування та під час митного оформлення в країні імпорту покладається на продавця.

Розглянуті умови поставки згідно з міжнародними Правилами «Інкотермс-2000» визначають обов'язки продавця та покупця, межу розподілу витрат та ризиків доставки товарів, а також відповідальність сторін за виконання умов зовнішньоторговельного контракту.

Не прив'язуючись до конкретного терміну умов поставки, слід зауважити, що правила визначають:

- момент виконання продавцем своїх обов'язків щодо доставки товару;
- відповідального за митне оформлення товару для експорту та імпорту;
- розподіл витрат між продавцем та покупцем за здійснення процедур випуску товару у вільний обіг;
- відповідального за ризику загибелі або пошкодження товару на шляху його просування від продавця до покупця;
- одну з сторін контракту, відповідальну за організацію перевезення;
- необхідний пакет документів, що надходить до покупця разом з товаром;
- необхідну упаковку для товару, а також її маркування;
- інші умови зовнішньоторговельного контракту, що внесені до нього контрагентами угоди.

Зазначення у контракті умов поставки товару згідно з Правилами Інкотермс передбачає, що в разі застосування різних видів транспорту, слід керуватись тим, що:

- умови DAF використовуються при перевезенні товару залізничним та автомобільним транспортом;
- умови FAS, FOB, CFR, CIF, DES, DEQ використовуються при перевезенні товару морськими та річковими судами;
- умови EXW, FCA, CPT, CIP, DDU, DDP використовуються при перевезенні товару незалежно від виду транспорту.

Визначення митної вартості в залежності від умов поставки при експорті та імпорту товарів з/в Україну наведено у таблиці 4.1 та 4.2.

Примітки до табл. 4.1 та 4.2:

1. В графах 2–8 таблиці 4.1 враховуються витрати, понесені на території України;
2. В графах 9–12 таблиці 4.1 враховуються витрати, понесені на території країни-імпортера;
3. В графах 2–8 таблиці 4.2 враховуються витрати, понесені до моменту перетину митного кордону України;
4. В графах 9–12 таблиці 4.2 враховуються витрати, понесені на території України;
5. « * » Тільки до моменту перетину митного кордону України;
6. « » Витрати, які включаються в ціну товару згідно «Інкотермс-2000»;
7. «+» При визначенні митної вартості витрати додаються незалежно від того, хто їх несе;
8. « – » При визначенні митної вартості витрати віднімаються незалежно від того, хто їх несе.

Таблиця 4.1
Визначення митної вартості в залежності від умов поставки при експорті товарів з України

Умови поставки	Витрати при поставці товару										
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Пакування	Навантаження на транспортний засіб	Доставка до основного перевізника	Ввізне мито	Страхування *	Навантаження на основний транспорт	Оплата основного транспорту *	Розвантаження	Імпортне мито	Доставка від основного транспорту	Розвантаження на склад підприємства
1		+	+		+	+	+				
1. EXW франко-завод											
2. FCA франко перевізник											
3. FAS франко вздовж борту судна				-		+					
4. FOB франко-борт				-							
5. CFR Вартість і фрахт				-							
6. CIF Вартість, страхування і фрахт				-							
7. CPT Перевезення, оплачені до				-							
8. CIP Перевезення і страхування оплачені до...				-							
9. DAF Поставка до кордону				-							
10. DES Доставлено франко-строп судно				-							
11. DEQ Доставлено франко-набережя (мито сплачено)				-				-			
12. DDU Доставлено, мито не сплачено				-				-			
13. DDP Доставлено, мито сплачено				-				-			-

Таблиця 4.2
 Визначення митної вартості в залежності від умов поставки при імпорті
 товарів в Україну

1	Витрати при поставці товару											12
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Умови поставки	Пакування	Навантаження на транспортний засіб	Доставка до основного перевізника	Ввізне мито	Страховання * перевезення *	Навантаження на основний транспорт	Оплата основного транспорту *	Розвантаження	Імпортне мито	Доставка від основного транспорту	Розвантаження на склад підприємства	
1. EXW франко-завод		+	+		+	+	+					
2. FCA франко перевізник			+		+	+	+					
3. FAS франко вздовж борту судна					+	+	+					
4. FOB франко-борт					+		+					
5. CFR Вартість і фрахт												
6. CIF Вартість, страхування і фрахт												
7. СРТ Перевезення оплачені до												
8. СІР Перевезення і страхування оплачені до...												
9. DAF Поставка до кордону												
10. DES Доставлено франко-строп судно												
11. DEQ Доставлено франко-набережна (мито сплачено)								-	-			
12. DDU Доставлено, мито не сплачено								-	-			
13. DDP Доставлено, мито сплачено								-	-	-	-	

Пов'язуючи вимоги Правил «Інкотермс-2000» з митною вартістю слід сказати що умови поставки суттєво впливають на процедуру визначення митної вартості. При цьому кожне національне законодавство визначає ступінь впливу сум витрат згідно з умовами поставки.

У разі, коли контрагенти зазначили в тексті контракту умови, які суттєво відрізняються від викладених у Правилах, зверхність мають умови, зазначені сторонами в тексті контракту.

4.3. Сертифікація товарів та верифікація сертифікатів при митному оформленні

Практика світової сертифікації свідчить, що регулювання її державою існує в усіх країнах світу, і чим більш розвинута економіка держави, тим складніше система державного регулювання. В Україні, як і в більшості країн світу, проектування, підготовка до виробництва, виготовлення багатьох видів продукції існують під контролем державних органів. По-перше, це відноситься до харчових продуктів, лікарських засобів, миючих засобів, електро побутових товарів, тим самим створюються визначені гарантії якості та безпеки вітчизняної продукції. Експерти Всесвітнього банку в результаті переговорів та всебічного аналізу інформації признали українську систему сертифікації відповідною до принципів ГАТТ/СОТ.

Для усунення торгових бар'єрів, подолання технічної ізоляції України Держстандарт активно працює в міжнародних організаціях зі стандартизації, встановлює двосторонні сприятливі для України відносини з більш ніж 40 країнами світу щодо взаємного визнання результатів оцінки відповідності. У зв'язку з цим територіальні центри стандартизації, метрології та сертифікації, акредитовані як органи в Системі УкрСЕПРО, можуть видавати свідоцтво про визнання сертифіката з зазначеними країнами СНД. Рішення про можливість видачі свідоцтва про визнання сертифіката, зареєстрованого в національних системах сертифікації зазначених держав, повинно прийматися на підставі перевірки:

- наявності реєстраційних номерів органу з сертифікації, що видав сертифікат, та акредитованих випробувальних лабораторій, що провели випробування з метою сертифікації;

- відповідності позначень та назв нормативних документів, зазначених у сертифікаті, позначенням та назвам нормативних документів, які наведені в Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні.

Головним вітчизняним документом, що став основою Української системи сертифікації є Декрет Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію та сертифікацію», яким визначено Держстандарт національним органом з сертифікації. Дія Декрету поширюється на підприємства, установи і організації незалежно від форм власності та видів діяльності.

Державні стандарти містять обов'язкові та рекомендовані вимоги до продукції. До обов'язкових належать вимоги стосовно безпеки продукції для життя та здоров'я громадян, охорони навколишнього середовища, техніки безпеки і гігієни праці, метрологічних норм та правил, що забезпечують достовірність і єдність вимірювань. Обов'язкові вимоги державних стандартів підлягають безумовному виконанню усіма підприємствами (ст. 5 декрету). Статтею 18 декрету наголошується, що імпортовані товари мають супроводжуватися сертифікатом, який засвідчує їхню відповідність обов'язковим вимогам нормативних документів, що діють в Україні. Разом з цим підкреслюється, що іноземний сертифікат має бути визнаний уповноваженим на те органом з сертифікації України. Обов'язковій сертифікації не підлягають товари, що переміщуються через митну територію України транзитом, у разі розміщення на митних ліцензійних складах, а також майно, що тимчасово ввозиться в Україну.

Порядок ввезення на митну територію України продукції, що імпортується та підлягає в Україні обов'язковій сертифікації, запроваджується наказом Держстандарту. Він застосовується до продукції, що імпортується та включена до відповідного переліку товарів, розробленого Держстандартом та є об'єктом купівлі-продажу або обміну.

Об'єктами сертифікації є:

- продукція, яка ввозиться в Україну і не позначена виробником як така, що відповідає чинним в Україні нормативним документам або відповідає аналогічному продукту;
- яка ввозиться в Україну і не відповідає чинним в Україні нормативним документам, але має позитивний висновок санітарно-гігієнічної експертизи МОЗ України. Обов'язково сертифікація продукції в Системі УкрСЕПРО здійснюється на відповідність обов'язковим вимогам

нормативних документів, чинних в Україні, щодо безпеки життя, здоров'я людей та охорони довкілля.

Усі роботи з сертифікацією проводяться з заявником на договірних підставах. Для проведення сертифікації продукції в Системі УкрСЕПРО заявник подає до акредитованого органу заявку та митну декларацію МД-2 з відміткою митниці — для імпортової продукції. Якщо на сертифікацію заявляється імпортована продукція, яка не відповідає вимогам чинних стандартів, у реквізиті заявки зазначається код продукції за УКТ ЗЕД. Код УКТ ЗЕД переноситься заявником в заявку з ВМД. Термін від розгляду заявки до прийняття рішення повинен бути не більше 15-ти днів.

Сертифікація товарів проводиться за наступною схемою рисунок 4.1.

Документами, що засвідчують відповідність характеристик товару нормам Держстандарту та надають право на випуск товару у вільний обіг в Україні, є сертифікат відповідності (додаток 9) або свідоцтво про визнання (додаток 10). Сертифікат відповідності видається на імпортовані товари у разі проведення випробувань органами Держстандарту України. Якщо іноземний сертифікат що надійшов разом з імпортованою партією товару в Україні визнається то Держстандарт видає відповідне свідоцтво про визнання такого сертифіката.

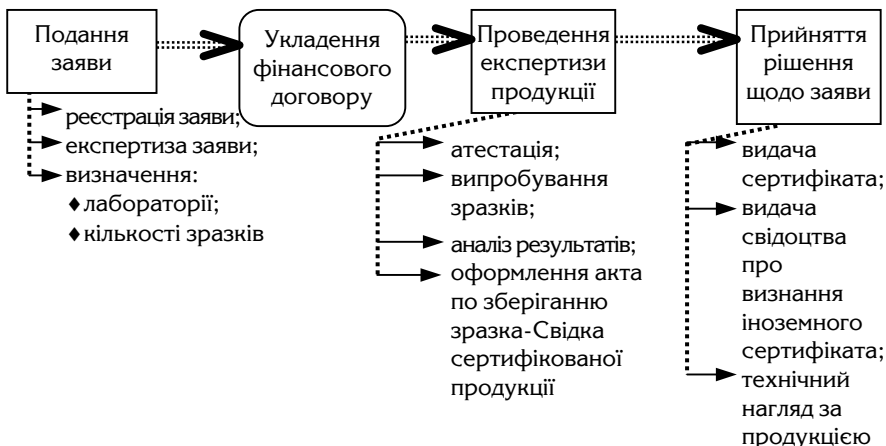

Рисунок 4.1
Схема сертифікації товарів

Постановою Кабінету Міністрів України у 1997 році введено в дію Порядок митного оформлення імпортованих товарів (продукції), що підлягають в Україні та є предметом купівлі-продажу або обміну. Зазначений Порядок не поширюється на імпортовані товари (продукцію), які ввозяться:

- як подарунки;
- як гуманітарна та технічна допомога;
- як інвестиція до статутного фонду суб'єктів підприємницької діяльності України;
- як виставкове майно;
- в режимі реімпорту;
- для розміщення на митних ліцензійних складах;
- в режимі імпорту для подальшого реекспорту.

Підставою для проведення митного оформлення імпортованої партії товару, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, для вільного використання на внутрішньому ринку є поданий до митниці сертифікат відповідності або свідоцтво про визнання іноземного сертифіката (в окремих випадках можна подати до митного органу копію сертифіката). Дія зазначених документів Держстандарту як підстави для митного оформлення поширюється на партію товару, яка надходить на адресу одного одержувача-імпортера за одним товарно-транспортним документом. У разі відмови органу Держстандарту у видачі сертифіката відповідності на імпортовану партію товару або невизнання іноземного сертифіката, товар має бути вивезений за межі України.

Окремим законодавчим актом в Україні введено обов'язкову сертифікацію товарів 1–24 груп УКТ ЗЕД, де визначено, що «підставою для переміщення через митний кордон України продукції 1-24 груп УКТ ЗЕД є сертифікат відповідності, виданий уповноваженим згідно з чинним законодавством органом, або свідоцтво про визнання іноземного сертифіката» (Закон України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції»).

Органи системи УкрСЕПРО поряд з сертифікацією також займаються і визначенням країни походження товарів. Термін **«країна походження товарів»** означає державу в якій товар був повністю вироблений, або підданий достатній переробці. Згідно зі ст. 276-277 МКУ країна походження товару визначається з метою застосування тарифних та нетарифних заходів регулювання ввезення товару на митну територію України та вивезення товару з цієї території, а також забезпечення обліку товарів у статистиці

зовнішньої торгівлі. Визначення країни походження товару здійснюється на основі принципів міжнародної практики. Порядок визначення країни походження товару встановлюється Кабінетом Міністрів України. Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених МКУ. При цьому під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Країна походження є однією з трьох основних, поряд з кодом товару і митною вартістю товару, характеристик, на яких базується застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Щодо значення країни походження для застосування тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, то згідно з Законом України від 05.02.92 р. № 2097-ХІІ «Про Єдиний митний тариф» ввізне мито є диференційованим:

- до товарів та інших предметів, що походять з держав, які входять разом з Україною до митних союзів або утворюють з нею спеціальні митні зони, і в разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами за участю України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, передбачені Єдиним митним тарифом України;
- до товарів та інших предметів, що походять з країн або економічних союзів, які користуються в Україні режимом найбільшого сприяння, котрий означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності цих країн або союзів мають пільги щодо мит, за винятком випадків, коли зазначені мита та пільги щодо них встановлюються в рамках спеціального преференційного митного режиму, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, передбачені Єдиним митним тарифом України;
- до решти товарів та інших предметів застосовуються повні ставки ввізного мита, передбачені Єдиним митним тарифом України.

Також вирішальне значення визначення країни походження для тарифного та нетарифного регулювання має при застосуванні спеціальних заходів відповідно до Законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субідованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні».

Вважаються повністю виробленими в даній країні наступні товари (ст. 278 МКУ):

- 1) корисні копалини, видобуті на її території або в її територіальних водах, або на її континентальному шельфі і в морських надрах, якщо країна має виключне право на розробку цих надр;
- 2) рослинна продукція, вирощена та зібрана на її території;
- 3) живі тварини, що народилися і вирощені в цій країні;
- 4) продукція, одержана від тварин, вирощених у цій країні;
- 5) продукція мисливського, рибальського та морського промислів;
- 6) продукція морського промислу, видобута та (або) вироблена у Світовому океані суднами цієї країни, а також суднами, орендованими (зафрахтованими) нею;
- 7) вторинна сировина та відходи, які є результатом виробничих та інших операцій, здійснених у країні;
- 8) продукція високих технологій, одержана у відкритому космосі на космічних кораблях, що належать цій країні чи орендуються нею;
- 9) товари, вироблені у цій країні виключно з продукції, зазначеної у пунктах 1–8.

Товар вважається походженням із країни експорту тільки в разі, якщо він закупається виключно у підприємства, фірми, зареєстровані у належному порядку в країні експорту і імпортується шляхом прямого відвантаження з цієї країни в країну імпорту. Вимогам прямого відвантаження відповідають також товари які транспортуються через територію однієї або декількох країн в наслідок географічних транспортних, технічних або економічних причин, а також при тимчасовому їх ввозі або складуванні на території цих країн за умовою знаходження товарів в режимі транзиту.

Для визначення країни походження товару треба знати критерії достатньої переробки, характерні для товарів. Термін *«критерій достатньої переробки»* — один із принципів визначення країни походження товару, відповідно до якого товар, якщо в його виробництві беруть участь дві чи більше країн, вважається таким, що походить із країни, в якій він був підданий останній істотній переробці, достатній для надання товарові його характерних властивостей.

Критерій достатньої переробки визначається:

- правилом, яке потребує в результаті переробки товару зміни класифікаційного коду товару за Гармонізованою системою опису та кодування товарів на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;

- або правилом адвалерної частки, яке полягає в зміні вартості товару в результаті його переробки, якщо при цьому додана вартість становить не менш як 50 відсотків від вартості товару, одержаного в результаті переробки, або частка використаних матеріалів з іншої країни чи невідомого походження становить менш як 50 відсотків від вартості товару, одержаного в результаті переробки;
- або переліком виробничих та технологічних операцій, які хоч і не ведуть у результаті переробки товару до зміни його коду чи його вартості відповідно до правила адвалерної частки, але з дотриманням певних умов визнаються достатніми (перелік таких виробничих та технологічних операцій встановлюється Кабінетом Міністрів України).

У разі застосування правила адвалерної частки вартість товару, одержаного в результаті переробки в цій країні, визначається на базі ціни франко-завод виробника товару. Вартість складових цього товару, що походять з інших країн, визначається за їх митною вартістю, а тих складових, походження яких не визначено, — за встановленою ціною першого їх продажу в цій країні.

Якщо стосовно конкретного товару або конкретної країни (країн) критерій достатньої переробки окремо не обумовлено, то застосовується правило, згідно з яким товар вважається підданим достатній переробці, якщо в результаті його переробки змінено класифікаційний код товару за Гармонізованою системою опису та кодування товарів на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків.

Критерії достатньої переробки для конкретних товарів і країн встановлюються та застосовуються з дотриманням вимог МКУ в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Не визнаються такими, що відповідають критерію достатньої переробки:

- операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;
- операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);
- прості складальні операції;
- змішування товарів (компонентів) без надання одержаній продукції характеристик, що істотно відрізняють її від вихідних складових;
- комбінація двох чи більшої кількості зазначених вище операцій;
- забій тварин.

Для підтвердження походження товару митний орган у передбачених законом випадках має право вимагати подання *сертифіката про походження* такого товару (ст. 282 МКУ).

У разі вивезення товарів з митної території України сертифікат про походження товару, в тих випадках, коли він необхідний і це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку, видається органом, уповноваженим на це Кабінетом Міністрів України.

У разі ввезення товару на митну територію України сертифікат про походження товару подається обов'язково:

- на товари, що походять з країн, яким Україна надає преференції за Митним тарифом України;
- на товари, ввезення яких з відповідної країни регулюється кількісними обмеженнями (квотами) чи іншими заходами регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- якщо це передбачено міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку, а також законодавством України в галузі охорони довкілля, здоров'я населення, захисту прав споживачів, громадського порядку, державної безпеки та інших життєво важливих інтересів України;
- у випадках, коли у документах, які подаються для митного оформлення, немає відомостей про походження товарів або у митного органу є достатні підстави вважати, що декларуються недостовірні відомості про походження товарів.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань обкладення ввізним митом товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України» затверджено перелік країн, з якими Україною укладено угоди про вільну торгівлю та перелік країн, з якими Україною укладено торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму при ввезенні на митну територію України товарів та інших предметів походженням з яких застосовуються пільгові ставки ввізного мита.

Підтвердженням походження товарів, які ввозяться на митну територію України, з країн, з якими укладено угоди про вільну торгівлю, є сертифікат про походження товарів, виданий згідно з правилами відповідної міжнародної угоди.

Щодо товарів, які імпортуються з країн, з якими укладено торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму підтвердження походження здійснюється на основі товаросупровідних документів, маркування та інших документів, що можуть підтверджувати походження товарів.

Країна походження товару заявляється митному органу шляхом подання вантажної митної декларації під час переміщення товару через митний кордон України. Для підтвердження відомостей про заявлену декларантом країну походження товару при ввезенні товарів на митну територію України необхідне подання митному органу сертифіката про походження товару чи декларації про походження товару. За відсутності сертифіката про походження товару до оформлення приймається декларація про походження товару, яка являє собою заяву (на комерційному рахунку або іншому документі, що стосується товару) про країну походження товару, зроблену виробником, продавцем або особою, що переміщує товар, і засвідчену цими особами або вповноваженим органом, що видає сертифікати.

За відсутності сертифіката про походження товару, якщо в документах, що подаються для митного оформлення товару, існують розбіжності у відомостях про країну походження товару або декларантом у результаті проведення ідентифікаційного огляду товару встановлено інші відомості про країну походження товару, ніж ті, що зазначені в документах, декларант має право надати митному органу для підтвердження відомостей про заявлену країну походження товару сертифікат і додаткові відомості.

Для підтвердження відомостей про заявлену країну походження товару можуть використовуватися додаткові відомості про країну походження, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах відповідності, якості, фітосанітарному, ветеринарному тощо, митній декларації країни експорту, якими супроводжується товар, а також у паспортах, технічній документації, висновках експертиз митних та інших уповноважених органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження відомостей про країну походження товару, зокрема, в письмових поясненнях органу, яким видано сертифікат, або експортера (виробника) товару про причину розбіжностей у відомостях про походження товару.

За відсутності додаткових відомостей або пояснень причини розбіжностей у відомостях про походження товару країна походження товару

визначається як невідома. У такому разі товари, країну походження яких достовірно не встановлено, випускаються митним органом у вільний обіг за умови сплати мита за повними ставками.

У разі вивезення товару з митної території України країна його походження визначається на підставі даних сертифіката, виданого органом, уповноваженим видавати сертифікати про походження товару з України, якщо необхідність подання сертифіката митним органам передбачено національними правилами країни ввезення чи міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку. При цьому країна походження товару визначається з урахуванням таких умов:

- при експорті товарів у країни, з якими укладено угоди про вільну торгівлю або інші торговельно-економічні угоди, що обумовлюють правила визначення країни походження товарів, застосовуються правила, передбачені цими угодами;
- при експорті товарів у країни, з якими не укладено угоди та не встановлено правила визначення країни походження товарів, застосовуються правила, визнані в міжнародній торгівлі.

Повноваження видачі сертифікатів про походження товару з України надано Торгово-промислової палаті.

Сертифікат про походження товару, згідно зі ст. 283 МКУ, повинен однозначно свідчити про те, що зазначений товар походить з відповідної країни, і має містити:

- письмову заяву експортера про країну походження товару;
- письмове посвідчення компетентного органу країни вивезення, який видав сертифікат, про те, що наведені у сертифікаті відомості відповідають дійсності.

Сертифікат про походження товару подається разом з митною декларацією, декларацією митної вартості та іншими документами, що подаються для митного оформлення. У разі втрати сертифіката приймається його офіційно завіреним дублікат. У разі виникнення сумнівів з приводу достовірності сертифіката чи відомостей, що в ньому містяться, включаючи відомості про країну походження товару, митний орган може звернутися до органу, що видав сертифікат, або до компетентних організацій країни, зазначеної як країна походження товару, з проханням про надання додаткових відомостей.

Товар не вважається таким, що походить з відповідної країни, доти, доки митні органи у випадках, встановлених МКУ, не одержать належним

чином оформлений сертифікат про походження товару або затребувані ними додаткові відомості.

Для підтвердження походження товарів у зовнішньоекономічній діяльності застосовуються такі форми сертифікатів:

- *сертифікат походження загальної форми* (англійською мовою) — при експорті товарів українського походження до країн, з якими не обумовлено правил визначення країни походження;
- *сертифікат походження загальної форми* (російською мовою) — при експорті товарів українського походження до країн СНД, якщо не виконується якась із умов Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД від 30. 11.00 р.;
- *преференційний (пільговий) сертифікат походження форми СТ-1* (російською мовою) — при експорті товарів українського походження до країн СНД, якщо задовольняються умови Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД від 30.11.00 р. (додаток 11);
- *преференційний (пільговий) сертифікат форми «А» («Certificate of origin»)* (англійською мовою) — на товари, які підпадають під преференційний режим у рамках Генеральної Системи Преференцій для країн ЄС, Чехії, Словаччини, Японії, США;
- *сертифікат походження на текстильні товари (TEXTILE PRODUCTS)* (англійською мовою) — при експорті текстильних виробів українського походження до країн ЄС відповідно до положень Угоди про торгівлю текстильною продукцією між Україною та ЄС;
- *сертифікат походження на металопродукцію* (англійською мовою) — при експорті металопродукції до країн ЄС відповідно до положень двосторонньої Угоди між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством по вугіллю та сталі щодо торгівлі деякими сталеливарними виробами;
- *преференційний (пільговий) сертифікат форми EUR* (англійською мовою) — для товарів, що оформляються на виконання відповідних угод між Україною та країнами Балтії;
- *преференційний (пільговий) сертифікат форми EUR, серія М* (англійською мовою) — для експорту в Республіку Македонія згідно з положенням Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною.

Сертифікат про походження товару має однозначно свідчити про те, що зазначений товар походить з відповідної країни і подається разом з митною

декларацією, декларацією митної вартості та іншими документами, необхідними для митного оформлення (додаток 12). ДМСУ своїми листами доводить зразки сертифікатів походження, підписів уповноважених осіб і печаток, якими засвідчуються дані сертифікати. У разі втрати сертифіката приймається його офіційно завіреним компетентними органами дублікат.

Метою **верифікації сертифікатів про походження товарів з України**, як правило, є встановлення визначення країни походження та застосування пільгових або повних ставок ввізного мита до товарів що імпортуються в країну. В Україні функцію по верифікації сертифікатів про походження з України покладена на ДМСУ. У ДМСУ функція щодо здійснення верифікації сертифікатів покладена на Управління тарифного регулювання.

Органи, уповноважені видавати сертифікати про походження товарів з України, зобов'язані за запитом митних органів надавати їм необхідну інформацію, пов'язану з видачею таких сертифікатів і необхідну для здійснення верифікації сертифікатів про походження товарів з України (ст. 315 МКУ). З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товарів з України, митні органи можуть затребувати у підприємств — виробників товарів документацію, необхідну для перевірки даних, зазначених у такому сертифікаті, а також здійснювати безпосередньо на підприємствах перевірку виробництва товарів та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом ст. 316 МКУ). Порядок надання зразків товарів та документації, строки і порядок проведення експертизи, а також порядок розпорядження зразками товарів визначаються Кабінетом Міністрів України.

Верифікація сертифікатів про походження товарів з України — комплекс адміністративно-правових заходів, спрямованих на встановлення достовірності документа (сертифікату), що підтверджує українське походження товарів. Верифікація сертифікатів про походження товарів з України здійснюється на підставі запитів митних органів зарубіжних країн або за ініціативою ДМСУ. Верифікація сертифікатів може здійснюватися у формах перевірки сертифіката на автентичність (справжність) та перевірки правильності даних, внесених до сертифіката, зокрема, критерію походження товару.

1. Перевірка сертифіката на автентичність здійснюється шляхом:
 - отримання відповідної інформації від ТПП України;
 - встановлення на підставі даних ТПП достовірності видачі сертифіката;
 - порівняння даних, внесених у графу сертифіката, з даними ТПП;

- проведення, у разі потреби, експертизи бланка сертифіката, відбитку печатки та підпису уповноваженої особи ТПП.
2. Перевірка правильності даних, внесених до сертифіката, здійснюється шляхом:
- встановлення належного застосування правил визначення країни походження, які діють у країні ввезення;
 - експертизи критерію походження, який зазначено в сертифікаті;
 - установавання достовірності іншої інформації, що міститься в сертифікаті;
 - порівняння товару (або його фотокопії), надісланого митним органом зарубіжної країни, з товаром, ідентичним тому, на який видавався сертифікат.

У разі потреби для проведення перевірки сертифікатів можуть бути залучені спеціалісти та експерти сторонніх підприємств, організацій та установ. За результатами перевірки складається акт перевірки сертифіката про походження товарів з України, на підставі якого ДМСУ надсилає повідомлення митному органу зарубіжної країни. У разі виявлення недостовірності даних, внесених до сертифіката, ДМСУ виходить з пропозицією до ТПП України про анулювання сертифіката та надсилає відповідне повідомлення митному органу зарубіжної країни. Уся інформація щодо здійсненої перевірки сертифіката про походження є конфіденційною і може використовуватися тільки з метою митного контролю.

Якщо митними органами під час перевірок сертифікатів виявлено факти грубих порушень (надання неправдивих даних, підробки документів та інше) з боку суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, що призвели до ускладнення умов експорту українських товарів, ДМСУ інформує про це правоохоронні органи і виходить з пропозицією до Мінекономіки щодо застосування до цього суб'єкта санкцій, передбачених ст. 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

До органів, уповноважених видавати сертифікати про походження товарів з України, законодавець відносить ТПП.

4.4. Митне оформлення інвестиційної діяльності

Державне регулювання інвестиційної діяльності спрямоване на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності.

У перекладі з англійського «інвестиції» (investments) означають «капіталовкладення», «внесок», без яких немислима підприємницька діяльність у будь-якій організаційно-правовій формі. Основними правовими актами, що містять механізми регулювання інвестиційної діяльності є Закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування». У статті 1 Закону «Про інвестиційну діяльність» у якості інвестицій признаються усі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (прибуток) або досягаються соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції й інші цінні папери;
- рухоме і нерухоме майно (дома, спорудження, устаткування й інші матеріальні цінності);
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід і інші матеріальні цінності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних і інших знань, оформлених у виді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідних для організації того або іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»);
- права користування землею, ресурсами, будинками, спорудженнями, устаткуванням, а також інші майнові права; інші цінності.

Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» підприємство з іноземними інвестиціями — це підприємство (організація) будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному фонді якого становить не менше 10 відсотків (ст. 1). Іноземним інвесторам держава надає пільгові умови для здійснення капіталовкладень. Майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями (крім товарів для реалізації або власного споживання), звільняється від обкладення митом. Також передбачені більш сприятливі умови для підприємств з іноземними інвестиціями при експорті ними продукції, якщо вона була повністю вироблена або піддана достатній переробці, чи обробці з використанням виключно власного майна, на неї не поширюється режим ліцензування та квотування.

При митному оформленні іноземні інвестиції розділяють на два види:

- майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора в уставний фонд підприємства з іноземними інвестиціями;

- майно, яке ввозиться в Україну по договорам (контрактам) щодо сумісної інвестиційної діяльності.

Загальна схема оформлення майнової іноземної інвестиції наведена на рис. 4.2.

Для отримання пільги щодо оплати ввізного мита необхідно провести митне оформлення іноземної інвестиції з використанням простого векселя на суму ввізного мита що дає відстрочку по сплаті платежу але не більш як на 30 календарних днів з дня оформлення ввізної ВМД. Цій термін використовується суб'єктом на отримання необхідних документів від державних органів які підтверджують підставу для наданих пільг. Вексель погашається і ввізне мито не справляється, якщо у період на який дається відстрочення платежу, зазначене майно зараховане на баланс підприємства і податковою інспекцією за місцезнаходженням підприємства зроблена відмітка про це на примірнику векселя.

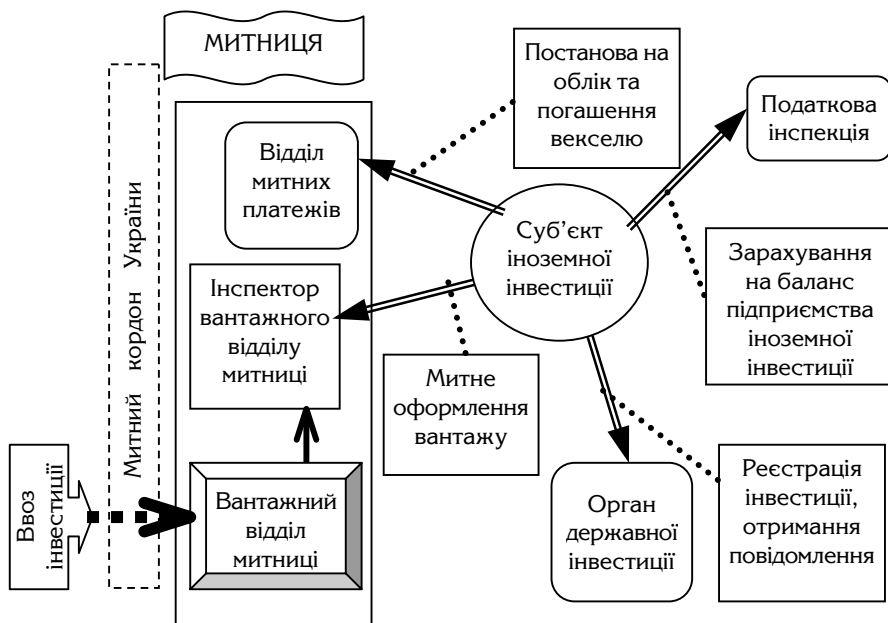

Рисунок 4.2

Схема митного оформлення іноземної інвестиції

Треба відзначити, що пільги при ввозі майна по договорам інвестиційної діяльності поширюються тільки на частину майна, яке належить іноземному інвестору; на частину майна, яке належить резиденту України, ця пільга не поширюється. У зв'язку з цим, питання розподілення суми внеску в уставний фонд між резидентом та нерезидентом повинен бути чітко та коректно розмежований в установчих документах та договорі щодо сумісної інвестиційної діяльності.

Підставою для митного оформлення іноземної інвестиції повинні бути:

- статутні документи підприємства з іноземними інвестиціями, якими передбачено формування статутного фонду з іноземною інвестицією;
- виданий підприємством простий вексель на суму ввізного мита з відстроченням платежу не більше як на 30 календарних днів з дня оформлення ВМД на імпорт товару.

У разі відчуження майна, що введене в статутний фонд підприємства, вексель погашається. Якщо протягом трьох років з часу зарахування іноземної інвестиції на баланс підприємства з іноземними інвестиціями майно, що було ввезене в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду зазначеного підприємства, відчужується, у тому числі у зв'язку з припиненням діяльності векселедавця, останній сплачує ввізне мито, яке обчислюється виходячи з митної вартості цього майна не пізніше дня відчуження. Ввізне мито не сплачується за умови вивезення іноземної інвестиції за кордон, що засвідчується ВМД з відповідною відміткою. Ввізне мито обчислюється виходячи з митної вартості. У разі становлення факту відчуження майна раніше трирічного терміну при несплаченому ввізному миті державна податкова інспекція зобов'язана повідомити про це митний орган, який у безспірному порядку стягує ввізне мито, з нарахуванням пені.

4.5. Митне оформлення бартерної діяльності

Слово «barter» («бартер») у перекладі з англійської означає «товарообмін, мінова торгівля», «міняти, обмінювати, проводити мінову торгівлю». Таким чином, воно поєднує у собі два поняття, кожне з яких має самостійне значення — обмін та торгівля. Інакше кажучи, бартер — це не просто обмін, це обмін товарами у процесі торгівлі. При цьому поняття «товар» слід розглядати у дуже широкому значенні: усе, що не є грошами (грошовими коштами), може при певних обставинах розглядатися як товар.

Історично, натуральний обмін був попереднім за торгівлею за гроши, яка замінила бартер, но остаточно не витіснила його з господарського життя людства. У теперешній час, даже у економічно развитих державах підприємства здійснюють операції по обміну товарами (які не обов'язково є бартерними). Підтвердженням цього є наявність у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку спеціальних норм, які регламентують обмінні операції. У той же час, значне розповсюдження бартерних операцій — обов'язковий атрибут економіки переходного періоду.

Товарообмінна (бартерна) операція у галузі ЗЕД — це один з видів експортно-імпорتنих операцій, оформлених бартерним договором або договором із змішаною формою оплати, яким часткова оплата експортних (імпорتنих) поставок передбачена в натуральній формі, між суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України та іноземним суб'єктом господарської діяльності, що передбачає збалансований за вартістю обмін товарами, роботами, послугами у будь-якому поєднанні, не опосередкований рухом коштів у готівковій або безготівковій формі (ст. 1 Закону України «О регулюванні бартерних операцій в області ЗЕД»). Таким чином, експортно-імпортна операція в сфері ЗЕД вважається товарообмінною (бартерною):

- і у випадку якщо вона оформлена бартерним договором, який передбачає обмін не опосередкований рухом грошових коштів у готівковій або безготівковій формі;
- і у випадку якщо договір передбачає змішану форму розрахунків, тобто, часткову сплату експортних (імпорتنих) поставок у натуральній формі, а часткову — у грошовій.

Інакше кажучи, можливі три схеми здійснення цих операцій (рис. 4.3):

Усі суб'єкти ЗЕД України мають право на проведення товарообмінних (бартерних) операцій відповідно до законодавства України.

У бартерному договорі зазначається загальна вартість товарів що імпортуються та загальна вартість товарів (робіт, послуг) що експортуються за цим договором, з обов'язковим вираженням в іноземній валюті. Оцінка товарів за бартерними договорами здійснюється з метою створення умов для забезпечення еквівалентності обміну, а також для митного обліку, визначення страхових сум, оцінки претензій, застосування санкцій. Умовою еквівалентності обміну за бартерним договором є обмін товарами (роботами, послугами) за цінами, що визначаються суб'єктами ЗЕД України на договірних засадах з урахуванням попиту та пропозиції, а також інших факторів, які діють на відповідних ринках на час укладення бартерних договорів.

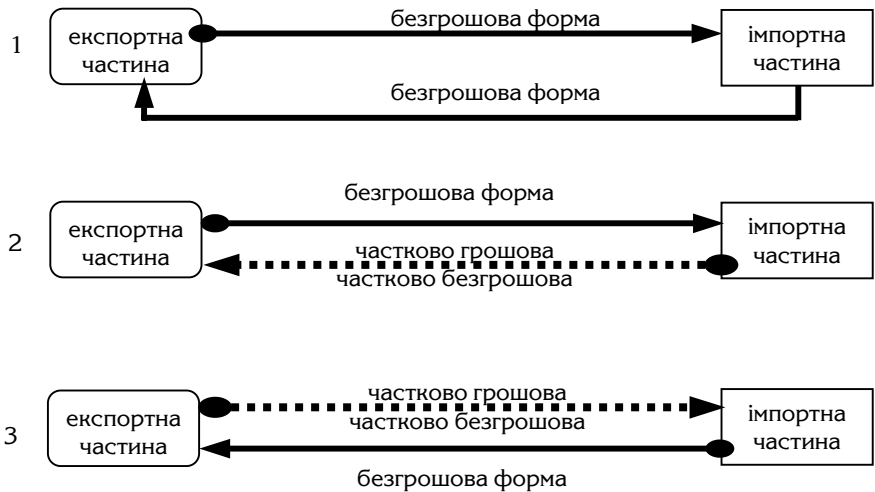

Рисунок 4.3

Схеми здійснення бартерних операцій

Товари, що імпортуються за бартерним договором, підлягають ввезенню на митну територію України у строки, зазначені в такому договорі, але не пізніше 90 календарних днів з дати митного оформлення (дати оформлення ВМД на експорт) товарів, що фактично експортовані за бартерним договором, а в разі експорту за бартерним договором робіт і послуг — з дати підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг. Датою ввезення товарів за бартерним договором на митну територію України вважається дата їх митного оформлення (дата оформлення ВМД на імпорт), а в разі імпорту за бартерним договором робіт або послуг — дата підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг. У разі переоформлення в установленому порядку бартерного договору на інші види зовнішньоекономічного договору строки не поновлюються і не перериваються. При цьому, переоформлення здійснюється в установленому порядку, а строк грошової оплати високоліквідних товарів продовжується до 90 днів.

У разі коли замість поставок товарів (робіт, послуг), що імпортуються за бартерним договором, іноземний контрагент виконує свої зобов'язання шляхом перерахування коштів на рахунок суб'єкта ЗЕД України — підставою для зняття з контролю митного органу питання щодо імпортової частини за бартерним договором є подання зазначеним суб'єктом до митного органу довідки уповноваженого банку про надходження коштів у рахунок цього договору в установлені законодавством України строки на суму, еквівалентну вартості товарів (робіт, послуг), зазначених у договорі, та копії додаткових угод, які зумовлюють зміну характеру договору. У разі зміни умов договору, що передбачає заміну зобов'язань щодо оплати товару іноземним контрагентом в грошовій формі на зобов'язання по постачанню товарів (робіт, послуг), український постачальник подає копії договору та додаткових угод до органу державної податкової служби України.

Перевищення вищезазначених строків ввезення товарів (виконання робіт, надання послуг), які імпортуються за бартерними договорами, допускається за наявності у суб'єкта ЗЕД України, який є стороною відповідного бартерного договору, разового індивідуального дозволу, що видається Міністерством економіки України у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України на строк визначений у такому дозволі. Для одержання індивідуального дозволу (ліцензії) на подовження встановлених термінів ввезення товарів (виконання робіт, надання послуг), резидент не пізніше ніж за 5 днів до закінчення цих, термінів має подати до МЗСЗТ України наступні документи:

- лист-звернення про видачу індивідуального дозволу (ліцензії) за довільною формою з обґрунтуванням необхідності подовження терміну відстрочки поставки продукції в Україну;
- належним чином заповнену заяву на отримання індивідуального дозволу (ліцензії);
- завірену в установленому порядку копію контракту з нерезидентами, з обов'язковим зазначенням юридичної адреси та банківських реквізитів іноземних контрагентів (у випадку, якщо текст контракту викладений на іноземній мові, заявник додає письмовий переклад документа, виконаний і завірений установою, яка має право на здійснення офіційних перекладів);
- письмовий висновок галузевих міністерств і відомств, щодо обґрунтованості термінів відстрочення поставок;
- копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності.

Органи ДМСУ здійснюють контроль за надходженням товарів за імпортом згідно з бартерним договором та інформують органи державної податкової служби про порушення строків надходження товарів. Органи державної податкової служби України здійснюють контроль за своєчасним імпортом робіт і послуг згідно з бартерним договором та інформують органи ДМСУ про фактичний експорт робіт і послуг для здійснення контролю за своєчасним надходженням товарів, що повинні бути імпортовані.

Порушення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності України строків ввезення товарів (виконання робіт, надання послуг), що імпортуються за бартерним договором, тягне за собою стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка вартості не одержаних товарів (робіт, послуг), що імпортуються за бартерним договором. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати розміру заборгованості. Якщо заборгованість за бартерним договором виникла через обставини непереборної сили або форс-мажору, строки зупиняються і пеня за їх порушення протягом дії цих обставин не стягується. Настання та закінчення дії обставин непереборної сили повинно бути підтверджено довідкою офіційного органу, уповноваженого державою, де такі обставини мали місце. Обставини форс-мажору підтверджуються в установленому законом порядку.

4.6. Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною

Давальницька сировина — сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, ввезені на митну територію України іноземним замовником (чи закуплені іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) або вивезені за її межі українським замовником для використання у виробленні готової продукції з наступним поверненням усієї продукції або її частини до країни власника (чи реалізацією в країні виконавця замовником або за його дорученням виконавцем) або вивезенням до іншої країни.

Операція з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах — операція з перероблення (оброблення, збагачення чи використання) давальницької сировини (незалежно від кількості замовників та виконавців), а також етапів (операцій з перероблення цієї сировини), ввезеної

на митну територію України (чи закупленої іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) або вивезеної за її межі з метою отримання готової продукції за відповідну плату. До операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах належать операції, у яких сировина замовника, на конкретному етапі її переробки, становить не менше 20 відсотків загальної вартості готової продукції:

Готова продукція — продукція (товар) вироблена з давальницькою сировини (крім тієї частини, що використовується для проведення взаєморозрахунків за її переробку) і визначена як кінцева у контракті між замовником та виконавцем.

Усі операції з давальницькою сировиною можливо умовно розподілити на три групи:

1. Ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземного замовника та вивезення з неї готової продукції або реалізація готової продукції на митній території України.
2. Закупівля на митній території України іноземним замовником давальницької сировини за іноземну валюту та вивезення готової продукції за межі митної території України або реалізація готової продукції на митній території України.
3. Вивезення давальницької сировини українського замовника за межі митної території України та повернення в Україну готової продукції або грошових засобів за реалізовану за межами митної території України готової продукції.

Розглянемо етапи наведених вище операцій з давальницькою сировиною та схеми їх митного оформлення.

1. Ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземного замовника та вивезення за межі митної території України готової продукції або її реалізація на митній території України.

Давальницька сировина, що ввозиться на митну територію України іноземним замовником, обкладається ввізним митом за ставками Єдиного митного тарифу України, податками та зборами, що справляються у разі ввезення товарів. Сплата ввізного мита, податків та зборів (крім митних зборів) проводиться українським виконавцем шляхом видачі простого векселя державній податковій інспекції за місцезнаходженням виконавця з терміном платежу що дорівнює терміну здійснення операції з давальницькою сировиною але не більш як на 90 календарних днів з моменту оформлення ввізної ВМД. Сума, обумовлена векселем, визначається у валюті контракту

на переробку давальницької сировини. Якщо ввозяться ті види давальницької сировини, які не обкладаються ввізним митом, податками та зборами, український виконавець подає державній податковій інспекції письмове зобов'язання щодо вивезення готової продукції. Виходячи з технологічних особливостей виробництва, Кабінет Міністрів України може встановлювати інші терміни виконання окремих видів операцій з давальницькою сировиною.

У разі вивезення готової продукції в повному обсязі, передбаченому в контракті, за межі митної території України у період до 90 календарних днів, вексель або письмове зобов'язання погашається і ввізне мито, податки та збори (крім митних зборів) не справляються. Якщо не вивозиться обумовлений у письмовому зобов'язанні обсяг готової продукції, з виконавця до бюджету, до якого він сплачує податок на прибуток, стягується пеня у валюті України за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка митної вартості давальницької сировини, але не більше контрактної вартості невивезеної готової продукції. Готова продукція, що вироблена з давальницької сировини, ввезеної іноземним замовником на митну територію України і вивозиться з митної території України, не обкладається вивізним (експортним) митом, іншими податками і зборами (крім митних зборів), які справляються при експорті товарів, і не підпадає під режим ліцензування та квотування. На готову продукцію, яка вироблена з використанням давальницької сировини, ввезеної на митну територію України іноземним замовником, і належить йому, не поширюється спеціальний режим експорту товарів, за винятком товарів спеціального призначення, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України. За частину давальницької сировини або готової продукції, отриманої як оплату за виконану роботу, український виконавець сплачує ввізне мито, податки та збори, що справляються при бартерних (товарообмінних) операціях.

Реалізація готової продукції, виробленої з давальницької сировини ввезеної іноземним замовником на митну територію України, може здійснюватися на митній території України через зареєстроване ним в Україні постійне представництво, яке оформляє ввізну ВМД на готову продукцію (без фактичного її ввезення на митну територію України) і сплачує ввізне мито, інші податки та збори передбачені законодавством для аналогічних імпортованих товарів. Підставою для погашення векселя (письмового зобов'язання), у разі реалізації продукції на митній території України, є подання українським виконавцем органу державної податкової служби за своїм

місцезнаходженням копії ввізної ВМД на готову продукцію (без фактичного ввезення її в Україну). Схема митного оформлення цієї операції наведена на рисунку 4.4.

Основні документи на митне оформлення частини давальницької сировини що перероблятиметься: ввізна ВМД на частину давальницької сировини, що підлягає переробці, вексель (письмове зобов'язання за відсутності податків на імпорт давальницької сировини) на сплату мита, податків та зборів (крім митних зборів), взятий на облік (авізований) у податковій адміністрації за місцем держреєстрації підприємства, контракт на переробку давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським виконавцем, рахунок-фактура (інвойс), товаросупровідні документи на вантаж, документ контролю доставки вантажу, (CARNET-TIR), дозвіл ДСЕК на ввезення давальницької сировини (у разі потреби), дозволи інших держорганів на ввезення давальницької сировини, експертний висновок ТПП про вихід готової продукції із давальницької сировини.

Основні документи на митне оформлення готової продукції що вивозиться з митної території України: вивізна ВМД на готову продукцію, копія векселя (письмового зобов'язання), контракт на переробку давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським виконавцем, копія ВМД на ввезення давальницької сировини, картка реєстрації-обліку контракту (у разі потреби), дозвіл ДСКК на вивезення готової продукції (у разі потреби), дозволи інших держорганів на вивезення готової продукції (ст.18 МКУ).

Основні документи на митне оформлення готової продукції що реалізується на митній території України: ввізна ВМД на готову продукцію (без фактичного ввезення, надається покупцем готової продукції), контракт на купівлю готової продукції, укладений між резидентом України — покупцем та іноземним замовником-продавцем, контракт на переробку давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським виконавцем, копія векселя (письмового зобов'язання), копія ВМД на ввезення давальницької сировини, рахунок-фактура (інвойс), акт здачі-приймання готової продукції.

2. Закупівля на митній території України іноземним замовником давальницької сировини за іноземну валюту та вивезення готової продукції за межі митної території України або реалізація готової продукції на Україні.

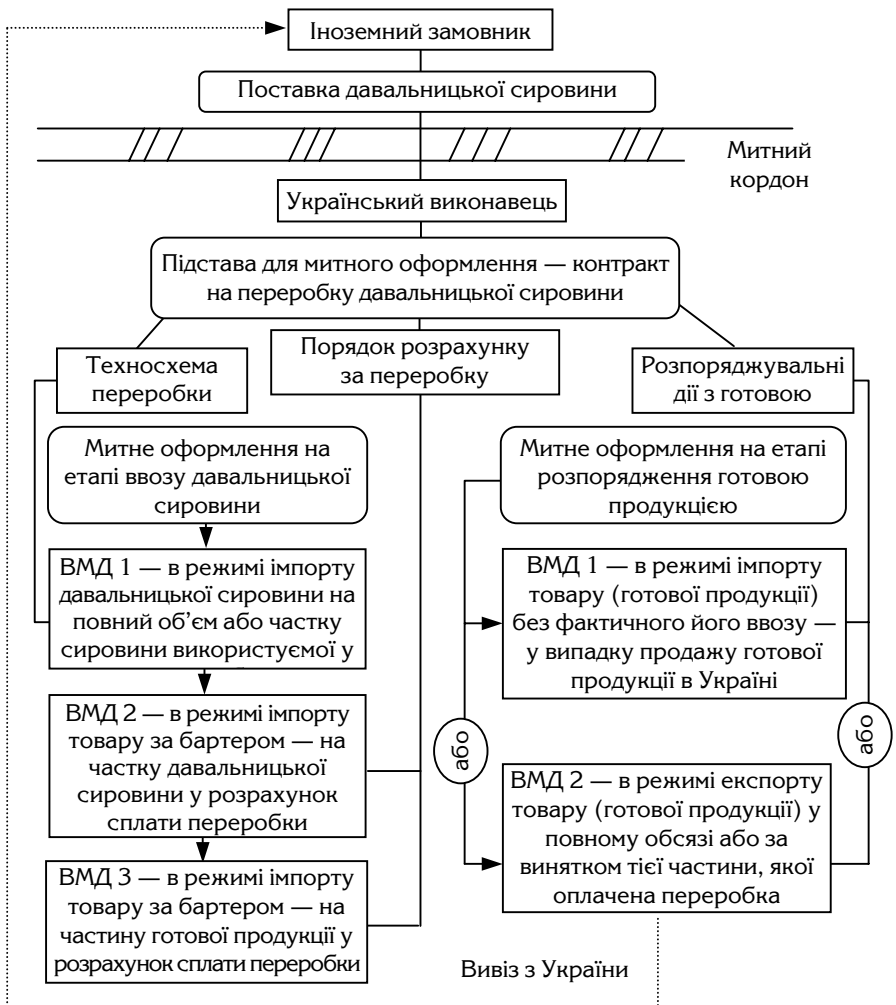

Рисунок 4.4

Схема митного оформлення давальницької сировини ввезеної на митну територію України іноземним замовником та вивезення готової продукції або реалізація готової продукції на Україні

Давальницька сировина може закуповуватися іноземним замовником на митній території України у суб'єктів підприємницької діяльності України за іноземну валюту. Період здійснення операцій з давальницькою сировиною, закупленою іноземним замовником за іноземну валюту на митній території України у суб'єктів підприємницької діяльності, становить 90 днів. Продовження цього строку та вивезення готової продукції здійснюються Кабінетом Міністрів України виходячи з технологічних особливостей виробництва.

Готова продукція, що вироблена з давальницької сировини, закупленої іноземним замовником на митній території України, і належить йому, при вивезенні з митної території України не обкладається вивізним (експортним) митом, іншими податками та зборами (крім митних зборів), які справляються при експорті товарів з України. Іноземний замовник має право реалізувати готову продукцію, виготовлену з давальницької сировини, закупленої ним на митній території України, шляхом укладення контрактів з покупцями готової продукції лише за умови попередньої реєстрації його представництва в Україні.

Підставою для погашення векселя (письмового зобов'язання) у разі реалізації готової продукції або її частини на митній території України є подання українським виконавцем державній податковій інспекції ввізної ВМД на готову продукцію (без фактичного ввезення її в Україну).

Схема митного оформлення цієї операції наведена на рис. 4.5. Основні документи на митне оформлення готової продукції, що вивозиться з митної території України: контракт на купівлю давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським резидентом-продавцем давальницької сировини, довідка уповноваженого банку про надходження валютних коштів на рахунок продавця давальницької сировини, контракт на переробку давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським виконавцем, вексель (письмове зобов'язання) на сплату мита, податків та зборів (крім митних зборів). Векседавець — український резидент-виконавець, ввізна ВМД на готову продукцію, картки реєстрації-обліку контракту (у разі потреби), дозвіл ДСЕК на вивезення готової продукції, експертний висновок ТПП про вихід готової продукції, дозволи інших держорганів на вивезення давальницької сировини.

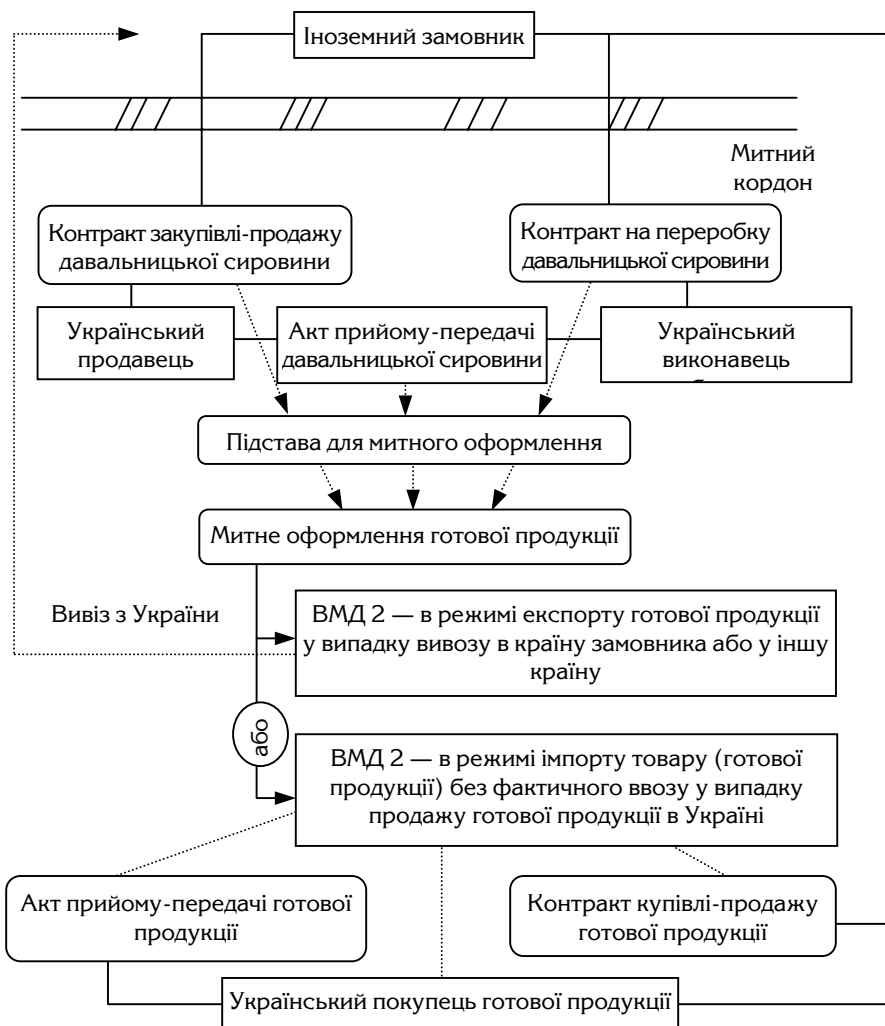

Рисунок 4.5

Схема митного оформлення давальницької сировини закупленої в Україні за іноземну валюту іноземним замовником та вивезення готової продукції або реалізація готової продукції на Україні

Основні документи на митне оформлення готової продукції що реалізується на митній території України: довідка про реєстрацію представництва іноземного замовника в Україні, контракт на купівлю давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським резидентом-продавцем давальницької сировини, довідка уповноваженого банку про надходження валютних коштів на рахунок продавця давальницької сировини, контракт на переробку давальницької сировини, укладений між іноземним замовником та українським виконавцем, контракт купівлі-продажу готової продукції, укладений між іноземним замовником-нерезидентом та українським покупцем-резидентом, копія векселя на сплату мита, податків та зборів (письмового зобов'язання). Векселедавець — український резидент-виконавець, ввізна ВМД на готову продукцію (без фактичного ввезення подається покупцем готової продукції), рахунок-фактура (інвойс), акт здачі-приймання готової продукції, експертний висновок ТПП про вихід готової продукції із давальницької сировини.

3. Вивезення давальницької сировини українського замовника за межі митної території України та повернення в Україну готової продукції або грошових засобів за реалізовану за межами митної території України готової продукції.

Давальницька сировина, що не обкладається вивізним (експортним) митом, податками та зборами, вивозиться з митної території України на підставі подання українським замовником органів митного контролю письмового зобов'язання щодо повернення в Україну готової продукції, виробленої з цієї сировини (або повернення в Україну валютної виручки від реалізації готової продукції), не пізніше як через 90 календарних днів з моменту оформлення вивізної ВМД. У разі, коли давальницька сировина, яка вивозиться за межі митної території України українським замовником, підлягає обкладенню вивізним (експортним) митом, податками та зборами, їх сплата (крім митних зборів) провадиться українським замовником шляхом видачі простого векселя з відстроченням платежу на період здійснення операції з давальницькою сировиною, але не більш як на 90 календарних днів з моменту оформлення вивізної ВМД. Виходячи з технологічних особливостей виробництва Кабінет Міністрів України може встановлювати інші терміни виконання окремих видів операцій з давальницькою сировиною. Контрактна вартість готової продукції, яка підлягає ввезенню на митну

територію України, має бути не меншою митної вартості давальницької сировини.

У разі ввезення готової продукції або повернення в Україну валютної виручки від реалізації готової продукції у повному обсязі у період, на який надається відстрочення платежу, вексель погашається і вивізне мито, податки та збори (крім митних зборів) не справляються. Якщо не ввозиться обумовлений в контракті обсяг готової продукції (валютна виручка) у визначений строк, український замовник зобов'язаний оплатити вексель. У разі ввезення готової продукції або повернення в Україну валютної виручки від реалізації готової продукції у повному обсязі у період до 90 календарних днів, письмове зобов'язання погашається. Якщо не ввозиться обумовлений в контракті обсяг готової продукції (валютна виручка), з замовника стягується до бюджету до якого він сплачує податок на прибуток, пеня за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка вартості не ввезеної в Україну готової продукції або не переведеної в Україну валютної виручки, але не більше контрактної вартості не ввезеної готової продукції.

Підставою для погашення векселя (письмового зобов'язання) є подання українським замовником державній податковій інспекції копії ввізної ВМД на готову продукцію або довідки уповноваженого банку України про повернення валютної виручки. Вивезення за межі митної території України давальницької сировини (у тому числі її частини, що використовується українським замовником для розрахунків з іноземним виконавцем) не підлягає ліцензуванню і квотуванню, за винятком тих видів сировини, на які поширюється спеціальний режим експорту, а також випадків, коли контрактом передбачено реалізацію готової продукції в країні виконавця або вивезення її до іншої країни. За частину давальницької сировини або готової продукції, що використовується для оплати виконаної роботи, український замовник сплачує вивізне (експортне) мито, податки та збори, що справляються при бартерних (товарообмінних) операціях.

Готова продукція, вироблена з давальницької сировини українського замовника, що ввозиться на митну територію України, звільняється від обкладення митом, податками та зборами (крім акцизних та митних зборів), які справляються при імпорті товарів, і не підпадає під режим ліцензування і квотування.

Схема митного оформлення цієї операції наведена на рисунку 4.6.

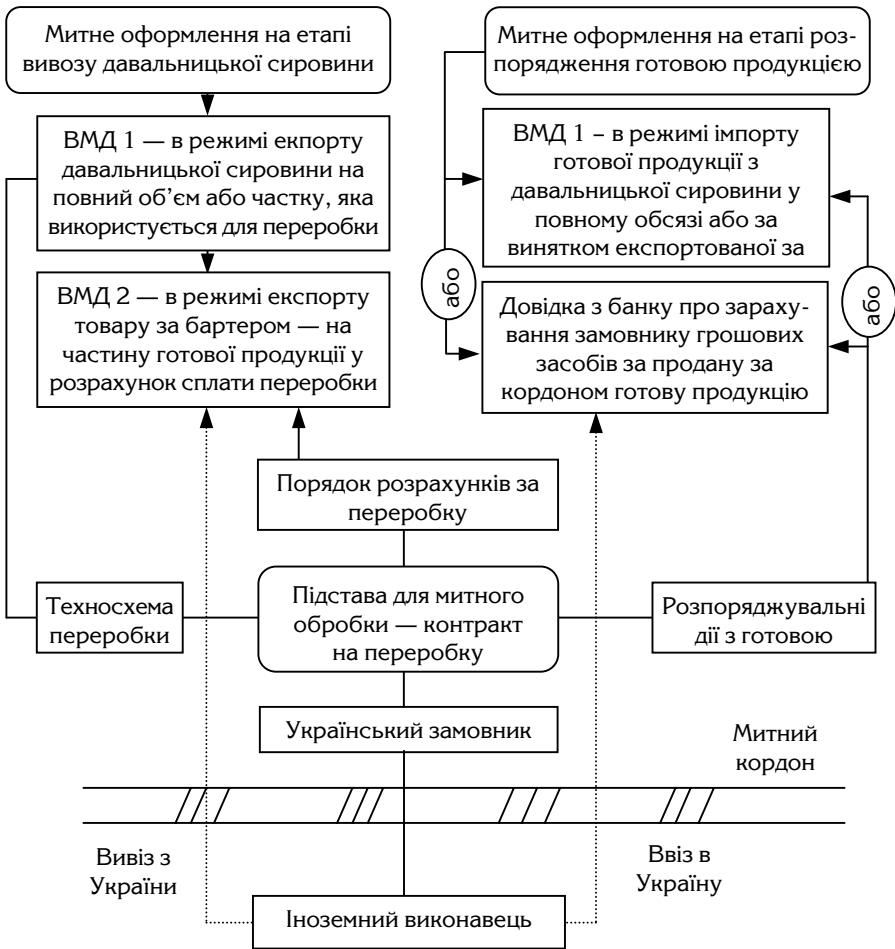

Рисунок 4.6

Схема митного оформлення давальницької сировини українського замовника. Вивезеної з митної території України та повернення в Україну готової продукції або грошових засобів за реалізовану за межами митної території України готової продукції

Основні документи на митне оформлення давальницької сировини що ввозиться для використання у виготовленні готової продукції: контракт на давальницьку сировину, укладений між іноземним виконавцем та українським резидентом-замовником, письмове зобов'язання (вексель) на сплату мита, податків та зборів (крім митних зборів), взяте на облік (авізоване) у податковій адміністрації, вивізні ВМД на давальницьку сировину, товаросупровідні документи на вантаж, дозвіл ДСЕК на вивезення давальницької сировини (у разі потреби), дозволи інших держорганів на вивезення давальницької сировини, експертний висновок ТПП про вихід готової продукції із давальницької сировини.

Основні документи на митне оформлення готової продукції, що ввозиться на митну територію України наступні: контракт на переробку давальницьку сировину, укладений між іноземним виконавцем та українським резидентом-замовником, копія письмового зобов'язання (векселя), копія ВМД на вивіз давальницької сировини, ввізна ВМД на готову продукцію, дозвіл ДСЕК на ввезення готової продукції, дозволи інших державних органів на ввезення готової продукції.

Видача, облік та погашення векселя (письмового зобов'язання).

Вексель — простий вексель, що видається суб'єктом підприємницької діяльності у сплату ввізного (вивізнього) мита, податків і зборів, що справляються при ввезенні (вивезенні) давальницької сировини іноземним (українським) замовником на митну територію (з митної території) України при здійсненні операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах відповідно до Закону України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах».

Письмове зобов'язання — зобов'язання в письмовій формі, що видається суб'єктом підприємницької діяльності щодо вивезення (ввезення) готової продукції, яка вироблена з давальницької сировини іноземного (українського) замовника з митної території (на митну територію) України, або реалізації на митній території України готової продукції, що вироблена з давальницької сировини іноземного замовника (отримання в повному обсязі валютної виручки від реалізації готової продукції за межами митної території України на валютний рахунок українського замовника в уповноваженому банку України) при здійсненні операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах відповідно до Закону України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах».

Оформлення векселя суб'єктом підприємницької діяльності здійснюється виключно на вексельному бланку, що придбавається в банківській

установі. Вексель виписується у валюті контракту на переробку давальницької сировини. Векселедержателем виступає державна податкова інспекція за місцезнаходженням суб'єкта підприємницької діяльності.

Оформлений вексель (письмове зобов'язання) суб'єкт підприємницької діяльності подає для взяття на облік до державної податкової інспекції за своїм місцезнаходженням. Взяття векселя (письмового зобов'язання) на облік проводиться в день його подання до державної податкової інспекції. У державній податковій інспекції на звороті векселя (письмового зобов'язання) робиться напис «Взято на облік» із зазначенням дати взяття на облік і облікового номера та засвідченням підписом начальника державної податкової інспекції і печаткою державної податкової інспекції. До облікового номера через дефіс додається літера «І» у разі видачі векселя (письмового зобов'язання) українським виконавцем при здійсненні операції з давальницькою сировиною іноземного замовника, або літера «Е» — у разі видачі векселя (письмового зобов'язання) українським замовником при вивезенні давальницької сировини з митної території України.

Вексель (письмове зобов'язання) оформляється у трьох примірниках.

- перший примірник векселя (письмового зобов'язання) залишається у державній податковій інспекції;
- другий та третій примірники векселя (письмового зобов'язання), взяті на облік (авізовані) податковою інспекцією, повертаються суб'єкту підприємницької діяльності для пред'явлення митним органам та власного обліку.

При митному оформленні давальницької сировини (готової продукції) на звороті векселя (письмового зобов'язання) зазначається дата і номер вантажної митної декларації, згідно з якою ввезено (вивезено) давальницьку сировину (готову продукцію), із засвідченням підписом та особистою печаткою інспектора митниці, що оформив декларацію.

Для погашення векселя (письмового зобов'язання) векседавець подає до державної податкової інспекції заяву із зазначенням дати взяття на облік та облікового номера векселя (письмового зобов'язання). Погашення векселя (письмового зобов'язання) здійснюється шляхом поставлення на лицьовому боці векселя (письмового зобов'язання) напису «Погашено», засвідченого підписом начальника (заступника начальника) державної податкової інспекції та печаткою державної податкової інспекції.

Якщо, відповідно до Закону, відбувається часткове вивезення готової продукції за межі митної території України, її продаж на території України або ввезення готової продукції чи отримання валютної виручки від її реалізації

українським замовником, за бажанням векселедавця, на відповідну частку здійснюється погашення векселя (письмового зобов'язання). У такому випадку в заяві про часткове погашення векселя (письмового зобов'язання) обов'язково мають виділятися окремими рядками найменування та суми мита, податків та зборів, які підлягають погашенню.

У разі непогашенім векселя (його частки) у визначені Законом терміни векселедавець зобов'язаний його оплатити. При цьому на кожний вид мита, податків та зборів виписується окреме платіжне доручення.

Схема погашення векселя (письмового зобов'язання) наведена на рисунку 4.7.

Державна податкова інспекція є уповноваженим органом Міністерства фінансів України, що відповідно до Закону може давати суб'єкту підприємницької діяльності дозвіл на відстрочення оплати (погашення) векселя (письмового зобов'язання). Такий дозвіл дається на термін не більше 90 днів. У разі подальшої необхідності відстрочення оплати векселя державна податкова інспекція може давати суб'єкту підприємницької діяльності новий дозвіл на відстрочення оплати векселя. Загальний термін відстрочення оплати векселя не може перевищувати 270 днів.

Сплата за векселем провадиться у валюті України, при цьому вексельна сума перераховується у валюту України за офіційним валютним курсом Національного банку України, що діє на день платежу за векселем (день виконання банком розпоряджень про сплату).

4.7. Митне оформлення товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності

4.7.1. Особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності

Серед найважливіших законів, що регулюють правовідносини інтелектуальної власності, слід назвати: Цивільний кодекс України від 16.01.03 р., Закон України «Про авторське право та суміжні права», Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», Закон «Про охорону прав на промислові зразки» України, а також Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та інші.

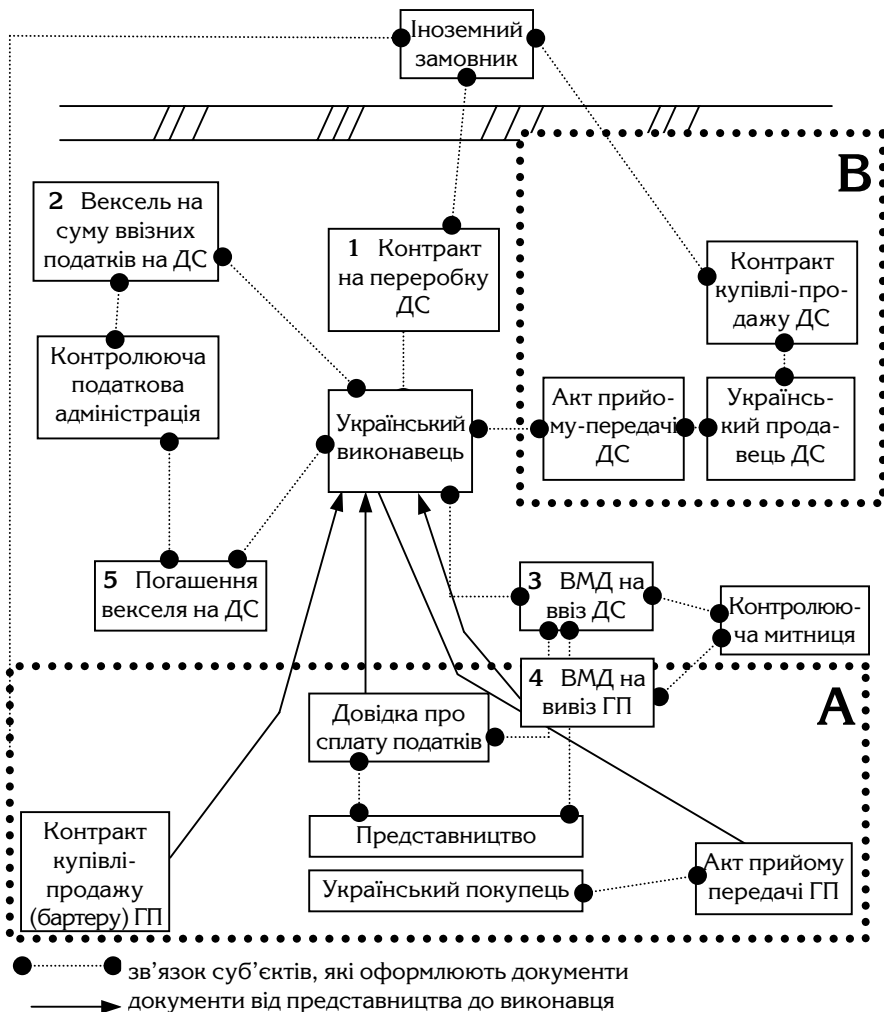

Рисунок 4.7

Схема погашення векселя (письмового зобов'язання) виданого виконавцем на суму митних податків при ввозі давальницької сировини іноземного замовника та вивезення готової продукції

(ГП — готова продукція, ДС — давальницька сировина, А — у разі реалізації готової продукції на Україні, В — у разі закупівлі давальницької сировини іноземним замовником на Україні за іноземну валюту)

За законодавством України всі результати творчої інтелектуальної діяльності визнані товаром і можуть бути об'єктом зовнішньоекономічних угод і перемішуватися через митний кордон України. Але об'єкти права інтелектуальної власності порівняно із звичайним товаром характеризуються деякими особливостями, що зумовлює необхідність вжиття спеціальних заходів при їх переміщенні через митний кордон України:

1. Право інтелектуальної власності виникає, як правило, тільки після державної реєстрації результату творчої діяльності у відповідних державних органах. Для об'єктів права промислової власності, а також для засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту така реєстрація є необхідною, для об'єктів авторського права реєстрація є бажаною (вона засвідчує пріоритет створення результату літературно-художньої творчості) і необхідна для реєстрації в подальшому об'єкта інтелектуальної власності у ДМСУ.
2. Право інтелектуальної власності є строковим, тобто воно припиняється з перебігом певного терміну, після чого об'єкт інтелектуальної власності стає суспільним надбанням. За загальним правилом дія авторського права на твір відбувається протягом життя автора та 70 років після його смерті, право на винаходи, корисні моделі — 20 років, право на промислові зразки — 10 років, право на товарні знаки — 10 років після подання заявки на отримання патенту.
3. Об'єкти інтелектуальної власності — це не речі як предмети матеріального світу, а ті ідеї, символи, образи, думки, гіпотези тощо, які виражені в об'єктивній формі — втілені в матеріальних носіях. З погляду на це, об'єкти інтелектуальної власності можливо тиражувати, тобто багаторазово втілювати в матеріальні об'єкти.
4. Автору об'єкта інтелектуальної власності належить два види прав: майнові права та особисті немайнові права. Майнові права можуть передаватися іншим особам, немайнові права відчуженню не підлягають.
5. Діє принцип вичерпання права інтелектуальної власності, тобто автор не може заборонити використання та розповсюдження товару, який містить об'єкт інтелектуальної власності, якщо його правомірно було

введено в обіг правовласником шляхом першого продажу (ст. 15 Закону України «Про авторське право та суміжні права», ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

6. З переходом права власності наріч до іншої особи, право інтелектуальної власності не переходить до нового власника. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності відбувається в спеціальному порядку.
7. Відчуження права власності відбувається в повному обсязі, тоді як право інтелектуальної власності передається за ліцензійними угодами як у повному обсязі (виключна ліцензія), так і частково з обмеженням по строку, способу використання, території, кількості примірників тощо. Крім того, договори на передачу прав інтелектуальної власності підлягають державній реєстрації так само, як і право інтелектуальної власності.
8. Охорона права інтелектуальної власності в більшості випадків обмежується територією певної держави, де відбулася державна реєстрація (за виключенням загальновідомих товарних знаків).
9. Результати творчої діяльності, що визнаються об'єктами права інтелектуальної власності, є різними за рівнем творчості, цілями створення, характером діяльності і, як наслідок, за правовим режимом виникнення, використання та охорони.

Таким чином, будь-який товар можна розглядати з двох сторін:

- як річ, предмет матеріального світу;
- як результат творчої діяльності, що міститься у цьому предметі, причому в одному товарі можуть міститися кілька об'єктів інтелектуальної власності.

Таким чином, митний контроль за переміщенням товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності можна поділити на два види:

- *безпосередній митний контроль*, що здійснюється з детальною перевіркою наявності порушень прав інтелектуальної власності на матеріальному носії за умови попереднього надання Інформації правовласником у порядку, передбаченому розділом X МКУ.
- *формалізований митний контроль*, який здійснюється відповідно до розділів II, III МКУ із дотриманням умов переміщення певних матеріальних носіїв. Ці заходи також спрямовані на захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні, але митні органи перевіряють лише формальні ознаки, передбачені законодавством, без перевірки наявності чи відсутності об'єктів прав інтелектуальної власності на цих матеріальних носіях.

Водночас у авторів творів завжди залишається право отримати допомогу митних органів щодо захисту прав інтелектуальної власності шляхом здійснення безпосереднього митного контролю.

4.7.2. Заходи митних органів щодо контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності

Порядок переміщення товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності застосовується з обмеженням щодо видів митних режимів, способу переміщення та колу осіб. Такі обмеження встановлено, зокрема, до товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності та переміщуються через територію України транзитом; ввозяться на митну територію України або вивозяться з неї фізичними особами для власного використання та не призначені для використання у комерційних цілях; пересилаються у міжнародних поштових та експрес відправленнях.

Митним законодавством передбачений певний реєстраційний порядок, який є передумовою здійснення митного контролю за переміщенням об'єктів інтелектуальної власності через митний кордон України. Це означає, що митному контролю та митному оформленню відповідно до розділу Х МКУ підлягають не будь-які товари, що містять об'єкти інтелектуальної власності, а лише ті з них, які зареєстровані у спеціальному реєстрі ДМСУ. Реєстрація товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності у ДМСУ — це передбачена митним законодавством процедура засвідчення факту зацікавленості правопласника у сприянні захисту його прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України та механізм збору інформації, необхідної для виконання таких функцій митними органами. Ведення реєстру, враховуючи міжнародний досвід, може відбуватися за різними позиціями:

- за об'єктами інтелектуальної власності.
- за товарами, що містять об'єкти інтелектуальної власності.

Реєстрації у реєстрі ДМСУ підлягає саме товар, як предмет матеріального світу, а не об'єкти інтелектуальної власності, що містяться в ньому. Це обумовлено такими чинниками:

1. В одному товарі можуть міститися одночасно кілька об'єктів інтелектуальної власності (наприклад, етикетка може бути зареєстрована як

самостійний промисловий зразок, а на неї можуть бути розташовані кілька різних товарних знаків).

2. Митний контроль за своїм характером передбачає необхідність огляду матеріального носія об'єкта інтелектуальної власності (тобто товару), тоді як об'єкт інтелектуальної власності може бути виражений в будь-якій об'єктивній формі, не обов'язково в матеріальній (наприклад, виконавська майстерність артистів об'єктивно виражена, але не втілена у матеріальному носії, тому, безумовно, не може підлягати митному контролю за відсутністю матеріального носія).
3. Митний контроль та митне оформлення не проводиться окремо щодо товару як предмета матеріального світу та об'єкта інтелектуальної власності, що втілений в цьому товарі. І наявність об'єкта інтелектуальної власності при митному оформленні може впливати на ціну товару, на код товару за УКТ ЗЕД, але окремо на об'єкт інтелектуальної власності (ВМД) не оформлюється, кодування об'єкта інтелектуальної власності за УКТ ЗЕД не передбачено, вартість не визначається, митні обкладення не нараховуються.
4. Обсяг правової охорони зареєстрованого товарного знака за ст. 5 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» визначається наведеними у свідоцтві зображенням знака та переліком товарів та послуг. Тобто, за законодавством України правова охорона у випадку використання товарного знака не за призначенням, для іншої категорії товарів, крім зазначених у свідоцтві, не вважається порушенням прав на товарний знак (наприклад, використання товарного знака «Nike» на косметичних товарах), а у законодавстві багатьох країн світу такі дії вважаються порушенням (ослабленням товарного знака).
5. Не всі товари з одним об'єктом інтелектуальної власності, зокрема товарним знаком що імпортується в Україну або експортуються з неї, економічно привабливими для підробки. Тому власник товару самостійно визначає, стосовно якої позиції товарів, що випускаються з застосуванням зареєстрованого об'єкта інтелектуальної власності, існує значна вірогідність порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності та звертається до митного органу за сприянням у захисті його прав. Митний контроль здійснюється лише стосовно товару, який зареєстровано правовласником у реєстрі ДМСУ.

Тому можна вважати обґрунтованою і цілком доцільною вимогу митного законодавства щодо необхідності реєстрації товарів, які містять об'єкти

інтелектуальної власності у ДМСУ для оптимального забезпечення виконання контрольних функцій митними органами по дотриманню прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України.

Власник прав на об'єкт інтелектуальної власності лише має право звернутися з заявою до відповідного органу, а не право зареєструвати у митній службі відповідний об'єкт інтелектуальної власності. Тобто питання можливості проведення реєстрації і, таким чином, здійснення в подальшому митного контролю за переміщенням цього об'єкта інтелектуальної власності через митний кордон України є компетенцією реєструючого органу, який може відмовити у проведенні реєстрації. Структурним підрозділом, що безпосередньо здійснює реєстрацію, є відділ по захисту прав інтелектуальної власності та дотримання прав споживачів Управління митних режимів ДМСУ.

Порядок реєстрації товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, включаючи форму заяви власника прав на об'єкт права інтелектуальної власності, перелік інформації та документів, які додаються до заяви, порядок подачі та розгляду заяви визначаються Положенням «Про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності». Реєстр ведеться у електронному вигляді з правом обмеженого доступу до нього посадовців, перелік яких визначається відповідним наказом ДМСУ. Товар, що містить об'єкт інтелектуальної власності, проходить реєстрацію в ДМСУ шляхом розміщення відповідної інформації в електронній базі даних Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМСУ з присвоєнням окремого шестизначного коду, який містить наступний в порядку черговості номер. Реєстрації підлягає кожний вид товару, що містить об'єкт інтелектуальної власності окремо, але збір за реєстрацію кожного наступного товару зменшується на 50 % (рис. 4.8)

До реєстру заносяться такі відомості: докладний опис об'єкта інтелектуальної власності, який дає змогу митному органу ідентифікувати його код згідно з УКТ ЗЕД; кольорове зображення товару; зразки об'єкта інтелектуальної власності або їх фотографічне зображення; термін реєстрації; відомості про правовласника та його представників на території України: назва та місцезнаходження; витяг з відповідного реєстру державного органу, що видав охоронний документ про реєстрацію в Україні права інтелектуальної власності, який засвідчує дійсність акта про реєстрацію на момент подання заяви; інформація про виробників, імпортерів, експортерів, перевізників, способи переміщення, основні шляхи; інформація про країни, виробників та способи транспортування контрафактних товарів у разі її наявності; інша інформація.

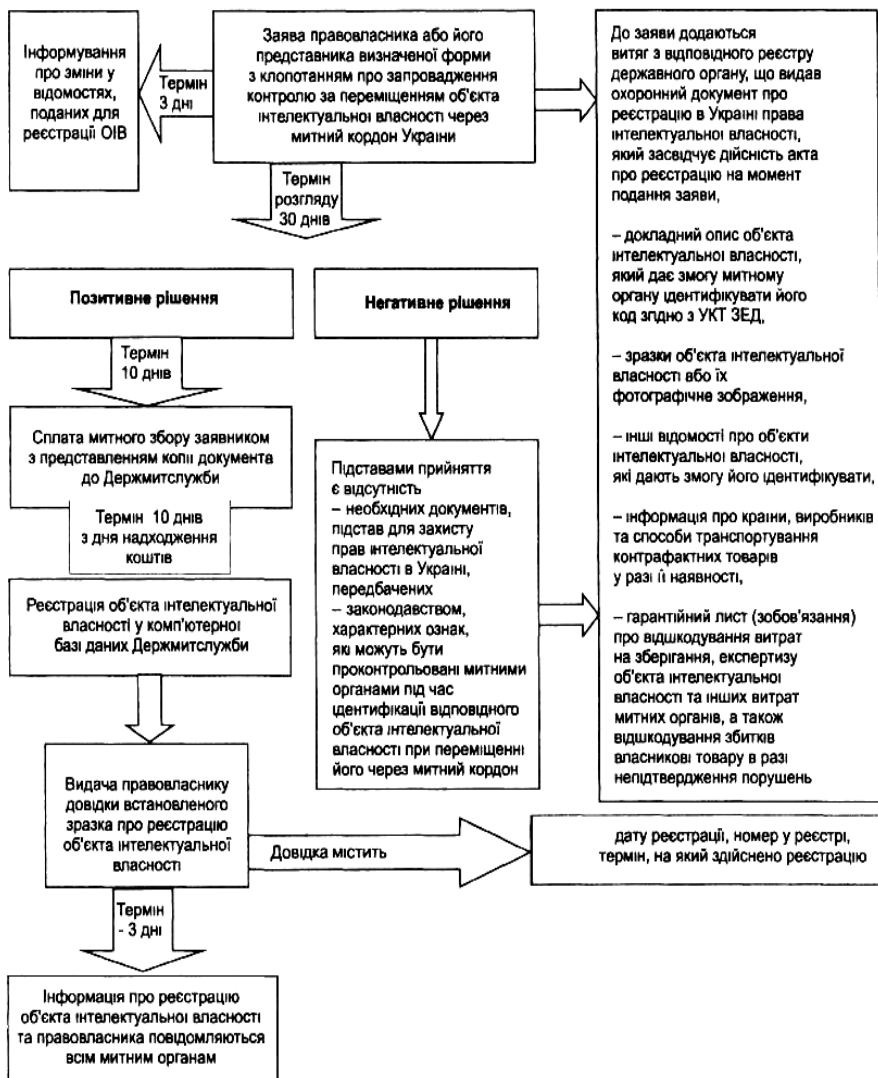

Рисунок 4.8

Процедура реєстрації об'єктів інтелектуальної власності в ДМСУ

Відповідальність за достовірність відомостей, зазначених у заяві, несе заявник. Водночас відсутність у заявника інформації щодо переміщення контрафактних товарів, не є підставою для відмови у реєстрації товару у реєстрі ДМСУ. Після реєстрації у реєстрі митні органи України вживають наступні заходи щодо попередження переміщення через митний кордон України контрафактних товарів:

- надсилають інформацію про зареєстровані товари всім митним органам України електронною поштою з повідомленням коду, за яким зареєстрований новий об'єкт інтелектуальної власності;
- здійснюють митний контроль у формах, передбачених розділом II МКУ;
- призупиняють митне оформлення товарів, пред'явлених для митного контролю та митного оформлення, в разі виявлення ознак того, що вони є контрафактними;
- забезпечують зберігання товарів щодо яких призупинено митне оформлення на складах тимчасового зберігання або на складах митних органів;
- повідомляють, не пізніше наступного робочого дня після прийняття рішення про призупинення митного оформлення, відповідного власника на об'єкти права Інтелектуальної власності про факт переміщення через митни й кордон України відповідних товарів;
- повідомляють, не пізніше наступного робочого дня після прийняття рішення про призупинення митного оформлення, декларанта про причини призупинення митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, найменування та адресу власника зазначених прав;
- дозволяють власнику прав на об'єкти права інтелектуальної власності та декларанту брати проби і зразки товарів для проведення експертизи;
- порушує справу про порушення митних правил, у разі підтвердження контрафактності товарів, митне оформлення яких було призупинено;
- вилучає товари — безпосередні предмети правопорушення.

Треба зазначити, що на ефективність діяльності митних органів впливає зацікавленість правовласника у здійсненні вказаних заходів. Напрями взаємодії митних органів та правовласників при здійсненні митного контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України наведено на рисунку 4.9.

Рисунок 4.9

Напрями взаємодії митних органів та правовласників при здійсненні митного контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України

4.7.3. Призупинення митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності

Якщо митний орган на основі даних реєстру товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, який ведеться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, виявляє ознаки того, що товари, пред'явлені для митного контролю та митного оформлення, є контрафактними, їх митне оформлення призупиняється. Такі товари підлягають розміщенню на складах тимчасового зберігання або на складах митних органів.

Рішення про призупинення митного оформлення строком на 15 календарних днів із можливістю наступного продовження не більше ніж на 15 календарних днів, приймає керівник митного органу або особа, що його заміщує. Не пізніше наступного робочого дня після дати прийняття рішення про призупинення митного оформлення товарів, митний орган повідомляє відповідного власника прав на об'єкт права інтелектуальної власності про факт переміщення через митний кордон України цих товарів, а декларанта □ про причини призупинення їх митного оформлення, а також повідомляє декларантові найменування та адресу власника прав на об'єкт права інтелектуальної власності. Власник прав на об'єкт права інтелектуальної власності та декларант з дозволу митного органу можуть брати проби і зразки товарів, щодо яких прийнято рішення про призупинення митного оформлення, і направляти їх на експертизу. Копії відповідних експертних висновків подаються митному органу.

Якщо протягом 15 календарних днів контрафактність товарів, щодо яких прийнято рішення про призупинення митного оформлення, буде підтверджена, митний орган в установленому порядку порушує справу про порушення митних правил, а товари — безпосередні предмети правопорушення — вилучаються. Якщо контрафактність товарів, щодо яких приймалося рішення про призупинення митного оформлення, не буде підтверджена, ці товари підлягають митному оформленню в установленому порядку. Митне оформлення товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, поновлюється та здійснюється в установленому порядку, у випадках:

- наявності клопотання власника прав на об'єкти інтелектуальної власності про відсутності порушення його прав;
- у разі визнання недостатніми поданих правовласником або його представником доказів контрафактності товарів;
- після закінчення терміну призупинення митного оформлення об'єкта інтелектуальної власності за відсутності порушеної справи про порушення митних правил, судового рішення або іншого підтвердження контрафактності товарів.

Підставою призупинення митного оформлення є наявність ознак контрафактності товарів, пред'явлених для митного контролю та митного оформлення.

Контрафактними є товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України, або вивезення з цієї території призводить до порушення прав власника, що захищаються

відповідно до чинного законодавства України та міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Контрафактність товарів виявляється у процесі здійснення митного контролю. Підставами для підозри про контрафактність товарів є:

- виявлення товарів, занесених у реєстр, на які відсутні документи про наявність у декларанта прав на даний об'єкт інтелектуальної власності (щодо товарів, що містять об'єкти авторського права та суміжних прав);
- виявлення невідповідності ознак товарів наданих для митного оформлення ознакам, що містяться у державному реєстрі;
- ідентифікації товарів відповідно до наданого правовласником клопотання та опису товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, які імпортуються чи експортуються з порушенням прав інтелектуальної власності (у разі можливості з наданим зразком цього об'єкта або його фотографічного зображення);
- ідентифікації декларанта, відправника або отримувача товару, країни імпорту та експорту, як таких, що відповідають критеріям ризику, тобто оцінним критеріям, які в сукупності визначають вибір заходів, спрямованих на запобігання потенційному недотриманню вимог митного законодавства щодо переміщення товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності.

Зупинення митного оформлення товарів — це комплексні процесуальні дії митних органів щодо товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, в результаті яких тимчасово, до настання випадків, передбачених чинним законодавством, припиняється процедура митного оформлення зазначених товарів.

Зупинення митного оформлення товарів здійснюється:

- з ініціативи митного органу щодо об'єкта інтелектуальної власності, включеного до реєстру, стосовно якого є достатні підстави вважати, що його переміщення через митний кордон України здійснюється з порушенням прав інтелектуальної власності;
- після надходження до митного органу клопотання власника прав на об'єкти інтелектуальної власності, які надані для митного оформлення, або його представника, про зупинення митного оформлення об'єкта інтелектуальної власності, стосовно якого є достатні підстави вважати, що він переміщується через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності цього правовласника.

Рішення про призупинення митного оформлення приймає керівник митного органу або особа, що його заміщує.

4.8. Митний аукціон

4.8.1. Загальні положення митного аукціону

Митний аукціон — спосіб продажу товарів, за яким власником товарів стає покупець, що в ході торгів запропонував за них найвищу ціну.

Організатор митного аукціону це спеціалізоване підприємство незалежно від форми власності, з яким митним органом, що здійснив вилучення товарів чи зберігав їх, або відповідним органом державної виконавчої служби укладено договір про реалізацію товарів. Обов'язковою умовою укладення договору є занесення підприємства до єдиного реєстру торговельних підприємств. **Учасником митного аукціону** може бути юридична або фізична особа, яка зареєстрована відповідно до порядку організації митних аукціонів.

Порядок організації митних аукціонів, реалізації товарів і транспортних засобів на митних аукціонах затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 607.

На митному аукціоні реалізуються:

- товари, строк зберігання яких під митним контролем закінчився, а власник не звернувся за ними в установлений Митним кодексом України строк, крім товарів, не пропущених на митну територію України внаслідок заборон і обмежень на їх ввезення в Україну або транзит через територію України і не вивезених з території України, і товари які не підлягають реалізації на митному аукціоні;
- товари — предмети порушення митних правил, предмети із спеціально виготовленими сховищами (тайниками) та транспортні засоби, які використовувалися для переміщення цих товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, конфісковані заміщенням суду, крім товарів які не підлягають реалізації на митному аукціоні, і товарів, що підлягають безоплатній передачі у володіння і користування або знищенню у строки, встановлені законом для виконання судових рішень;
- товари, що швидко псуються або мають обмежений строк зберігання, у тому числі товари — предмети порушення митних правил, крім товарів які не підлягають реалізації на митному аукціоні;
- товари, від яких власник відмовився на користь держави, крім товарів які не підлягають реалізації на митному аукціоні, і товарів, що підлягають без-

оплатній передачі у володіння і користування або знищенню у строки, встановлені законом.

Не підлягають реалізації на митному аукціоні наступні товари, (розпорядження ними здійснюється згідно із законодавством):

- предмети, що мають історичну, наукову, художню або іншу культурну цінність — безоплатно передаються закладам науки і культури;
- предмети релігійного культу — безоплатно передаються релігійним організаціям;
- лікарські та медичні препарати — знищуються або безоплатно передаються органом, що здійснив вилучення, державним чи комунальним закладам охорони здоров'я;
- наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори — знищуються або безоплатно передаються органом, що здійснив вилучення, державним чи комунальним закладам охорони здоров'я;
- валютні цінності (валюта України та іноземна валюта) — після їх переходу у власність держави перераховуються уповноваженими банками до державного бюджету в установленому порядку залежно від виду валютних цінностей;
- алкогольні напої та тютюнові вироби — тютюнові вироби підлягають знищенню, алкогольні напої — знищенню або промисловій переробці;
- товари, заборонені до реалізації в Україні згідно із законодавством — утилізуються або знищуються у порядку, встановленому законодавством;
- товари, які є сировиною для виробництва продукції, включеної до номенклатури матеріальних цінностей державного резерву — безоплатно передаються до державного резерву. Держкомрезерв в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, визначає підприємства, що входять до системи державного резерву, які здійснюватимуть придбання, переробку та подальшу реалізацію цих товарів або закладення їх до державного резерву.

4.8.2. Організація та підготовка до проведення митного аукціону

Визначення організатора митного аукціону здійснюється на тендерній основі комісією, утвореною митним органом за участю представника органу державної виконавчої служби. Членом комісії (за згодою) може бути

представник фінансових органів. Митний орган, що здійснив вилучення товарів чи зберігає їх, або орган державної виконавчої служби, який виконує рішення суду (судді) про конфіскацію товарів, укладає з організатором митного аукціону договір про їх реалізацію за визначену комісійну винагороду. Організатор митного аукціону повинен мати власне або орендоване приміщення з відповідними умовами для зберігання, передпродажної підготовки і демонстрації товарів (або зразків, відібраних від партії товарів), а також приміщення для проведення митного аукціону.

Для організації та проведення митного аукціону організатором митного аукціону утворюється аукціонний комітет під головуванням представника організатора митного аукціону. До складу комітету обов'язково включаються представники митного органу, що здійснив вилучення товарів або зберігає їх, а також фінансових органів. У разі реалізації конфіскованих товарів до складу аукціонного комітету включаються представники органу державної виконавчої служби, на яких покладено обов'язки з виконання рішення суду (судді) про конфіскацію товарів.

Товари передаються для реалізації на митному аукціоні митним органом чи органом державної виконавчої служби відповідно до договору, укладеного з організатором митного аукціону. Прийняття аукціонних товарів здійснюється матеріально відповідальною особою організатора митного аукціону відповідно до акта опису, оцінки та передачі товарів, у тому числі прийняття конфіскованих товарів — відповідно до акта опису, оцінки та передачі конфіскованих товарів, та інших необхідних документів, що містять інформацію про аукціонні товари. На товари, прийняті для продажу на митному аукціоні, уповноважені особи організатора митного аукціону складають інформаційні картки на кожний лот із зазначенням стартової ціни.

Організатор митного аукціону визначає дату і час проведення митного аукціону. Строк підготовки до митного аукціону не повинен перевищувати одного місяця з дати прийняття товарів організатором митного аукціону. Інформація про товари, що підлягають продажу на митному аукціоні, публікується не пізніше ніж за 15 календарних днів до дати проведення митного аукціону в місцевих, регіональних або загальнодержавних засобах масової інформації. Інформація про товари, що підлягають продажу на митному аукціоні, повинна містити такі відомості:

- найменування товарів, їх місцезнаходження;
- технічні характеристики, рік випуску тощо;

- стартову ціну продажу;
- суму коштів, що вноситься учасником перед початком митного аукціону, назву банківської установи, адресу та номер рахунка, відкритого для їх внесення;
- кінцевий строк прийняття заяв;
- час і місце ознайомлення з товарами;
- час і місце проведення митного аукціону;
- адресу, номер телефону, час роботи організатора митного аукціону.

З моменту інформаційного повідомлення про проведення митного аукціону організатор митного аукціону дає можливість попередньо ознайомитися з аукціонними товарами всім фізичним і юридичним особам, що бажають узяти участь у митному аукціоні. Аукціонні товари з інформаційними картками виставляються в спеціально відведеному для цього приміщенні для демонстрації перед учасниками митного аукціону. Товари для продажу на митному аукціоні виставляються у вигляді лотів. Кількість лотів установлює аукціонний комітет. За стартову ціну продажу одиниці товарів приймається ціна, що встановлюється комісією.

Фізична або юридична особа, що виявила бажання зареєструватися як учасник митного аукціону, повинна сплатити реєстраційний внесок, розмір якого визначається організатором митного аукціону і який не може перевищувати одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Для участі в митному аукціоні фізична або юридична особа подає організаторові митного аукціону:

- заяву на участь у митному аукціоні;
- копію чи витяг з документа, що посвідчує фізичну особу, а для юридичних осіб також копії чи оригінали документів, що підтверджують відповідні повноваження представника та присвоєння ідентифікаційного коду юридичної особи згідно з ЄДРПОУ;
- квитанцію про сплату реєстраційного внеску.

За результатами реєстрації учасники митного аукціону одержують картки з аукціонними номерами (відповідно до номера реєстрації), за якими вони беруть участь у митному аукціоні, із зазначенням на зворотному боці умов проведення митного аукціону та виготовлені друкарським способом вхідні квитки. Відомості про учасників митного аукціону, їх кількість і пропозиції не підлягають розголошенню до визначення остаточних переможців митного аукціону. Прийняття заяв на участь у митному аукціоні припиняється за 3 дні до початку митного аукціону.

4.8.3. Проведення митного аукціону

Митний аукціон проводиться безпосередньо ліцитатором у формі публічних торгів. До початку торгів ліцитатор інформує учасників митного аукціону про товари, що підлягають реалізації, та умови їх продажу. Початком торгів вважається момент оголошення стартової ціни продажу лота, який першим виставлено на торги. За кожним лотом, що виставляється на митному аукціоні, ліцитатор оголошує номер, зазначений в інформаційній картці, найменування товару, його стислу характеристику, стартову ціну і шкалу кроку аукціону. Лот виставляється на торги за наявності не менше ніж двох учасників митного аукціону.

Особи, які не є учасниками аукціону, можуть бути присутні на митному аукціоні за умови внесення ними вхідної плати. Розмір вхідної плати визначається організатором митного аукціону і не повинен перевищувати одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Учасникам митного аукціону і присутнім у залі особам забороняється розмовляти, пересуватися, вести пряму телевізійну трансляцію без відповідного дозволу на те організатора митного аукціону, фотографувати учасників під час проведення торгів, користуватися відеокамерами, засобами мобільного та пейджерного зв'язку, радіотелефоном тощо.

Під час митного аукціону аукціонний комітет забезпечує ведення протоколів щодо кожної аукціонної угоди, до яких заносяться номери і назви лотів, стартова і продажна ціна товарів, пропозиції учасників митного аукціону та відомості про переможців митного аукціону. Протокол підписується ліцитатором і переможцем митного аукціону, що одержав право на придбання товару. Переможець митного аукціону, що відмовився від підписання протоколу, позбавляється права на подальшу участь у митному аукціоні. За умови достатньої кількості учасників митного аукціону торги за відповідним лотом поновлюються. Відповідно до затвердженого протоколу проведення митного аукціону переможці митного аукціону здійснюють розрахунки за придбані на митному аукціоні товари з організатором митного аукціону готівкою або в безготівковій формі протягом трьох днів із дня затвердження протоколу (без урахування дня його затвердження, вихідних та святкових днів). Право власності на товари переходить до переможця митного аукціону після повного розрахунку за придбані товари. Придбані покупцем на митному аукціоні товари поверненню організаторові митного аукціону не підлягають.

Митний аукціон може бути припинений і товари знято з продажу на вимогу будь-кого з учасників чи організатора митного аукціону в разі невиконання аукціонним комітетом вимог щодо змісту інформації про товари, які виставлені на аукціоні, або порушення інших правил проведення митного аукціону.

У разі коли протягом трьох хвилин після триразового оголошення стартової ціни лота учасники митного аукціону не виявляють бажання придбати запропонований ліцитатором лот, він знімається з торгів на цьому митному аукціоні. Товари (лоти), виставлені та не продані на митному аукціоні протягом 15 календарних днів з дня інформаційного повідомлення про проведення митного аукціону або продані в кількості, що не перевищує 30 відсотків їх обсягу, підлягають уцінці, але не більше ніж на 20 відсотків їх вартості, визначеної в акті опису, оцінки та передачі товарів. Уцінка товарів з обмеженим строком зберігання або користування проводиться у скорочені строки, залежно від їх споживчих якостей. Товари, на які згідно із законодавством встановлено державні фіксовані та регульовані ціни, можуть, бути уцінені лише до розміру їх мінімальної ціни, затвердженої в установленому порядку. У разі коли товари на митному аукціоні не були реалізовані, організатор митного аукціону повертає ці товари митному органу або органу державної виконавчої служби, з яким укладено договір про реалізацію товарів.

Кошти, одержані від реалізації аукціонних товарів, після вирахування сум комісійної винагороди перераховуються організатором митного аукціону, який реалізував зазначені товари, відповідно на рахунки митного органу чи органу державної виконавчої служби протягом трьох днів (без урахування вихідних та святкових днів). У разі несвоєчасного перерахування організатором митного аукціону коштів, одержаних від реалізації товарів, на відповідні рахунки митного органу або органу державної виконавчої служби для подальшого розрахунку з державним бюджетом організатор митного аукціону відповідно до договору, укладеного з цими органами, сплачує пеню в розмірі 120 відсотків облікової ставки Національного банку України за кожний день прострочення з належної до сплати суми.

Митний аукціон вважається таким, що не відбувся, у разі:

- відсутності покупців або за наявності тільки одного учасника митного аукціону;
- несплати переможцем митного аукціону в установлені строки повністю належної суми за придбані товари, зазначеної в протоколі;
- порушення умов проведення митного аукціону, визначених цим Порядком.

У разі визнання митного аукціону таким, що не відбувся, його організатор протягом трьох днів письмово повідомляє про це митний орган або орган державної виконавчої служби, яким товари були передані на митний аукціон. Спори, що виникають під час продажу товарів на митному аукціоні, розв'язуються аукціонним комітетом або в судовому порядку.

Запитання для самоперевірки

1. *Охарактеризувати правила складання зовнішньоекономічних угод.*
2. *Як впливають умови поставки товарів за «Інкотермс» на визначення митної вартості?*
3. *Охарактеризувати порядок проведення сертифікації товарів при їх митному оформленні.*
4. *Охарактеризувати порядок проведення митного оформлення інвестиційної діяльності.*
5. *Які існують санкції за несвоєчасну поставку товару за бартерною угодою?*
6. *Назвати основні види договорів на переробку давальницької сировини.*
7. *Охарактеризувати особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності.*
8. *Назвати послідовність проведення митного аукціону.*

Розділ 5

ОСНОВИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ПАСАЖИРІВ, ТОВАРІВ ТА ІНШИХ ПРЕДМЕТІВ

5.1. Перетинання пасажирів через митний кордон України

Пасажири, які перетинають митний кордон України, поділяються на дві групи:

- **резиденти** — фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном.
- **нерезиденти** — фізичні особи (іноземні громадяни, громадяни України, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання за межами України, у тому числі і ті, що тимчасово перебувають на території України.

Перетинання громадянами України державного кордону здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон за документами на право виїзду з України і в'їзду в Україну:

- паспорт громадянина України для виїзду за кордон (загальногромадянський закордонний паспорт);
- дипломатичний паспорт;
- службовий паспорт;
- проїзний документ дитини;
- посвідчення особи моряка;
- посвідчення члена екіпажу.

У ході перевірки паспортів службові особи контрольно-пропускного пункту з'ясовують наявність обмежуючих обставин, за яких громадянину може бути тимчасово відмовлено у виїзді з України, а у разі потреби

проводять опитування громадян, які прямують через державний кордон, для з'ясування питань, пов'язаних з їх пропуском через державний кордон. Громадянин ні з яких підстав не може бути обмежений у праві на в'їзд в Україну. При наявності обмежуючих обставин, за яких громадянину може бути тимчасово відмовлено у виїзді з України, а саме якщо:

- він обізнаний з відомостями, які становлять державну таємницю;
- діють неврегульовані аліменти, договірні чи інші невиконані зобов'язання;
- проти нього порушено кримінальну справу;
- він засуджений за вчинення злочину;
- він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням;
- він свідомо сповістив про себе неправдиві відомості;
- він підлягає призову на строкову військову службу;
- на нього подано цивільний позов до суду;
- він за вироком суду визнаний особливо небезпечним рецидивістом чи перебуває під адміністративним наглядом міліції.

Паспорт може бути у громадянина тимчасово затримано або вилучено службовою особою контрольно-пропускного пункту. Тимчасове затримання паспорта чи його вилучення може бути оскаржено у судовому порядку. Після закінчення перевірки службовою особою контрольно-пропускного пункту у поданому громадянином паспорті проставляється штамп з відповідною позначкою — «Виїзд» або «В'їзд» і документ повертається громадянину.

При перетині митного кордону України громадяни мають права та обов'язки.

Громадяни зобов'язані:

- подавати митниці у відповідних випадках необхідні для митного контролю митну декларацію, та інші документи, передбачені митними правилами та іншими діючими нормативними документами;
- на вимогу митниці самостійно розпакувати та упакувати предмети, що підлягають митному оформленню;
- відкривати багаж, ручну поклажу, місткості та інші місця, де можуть знаходитися такі предмети.

Громадяни мають право:

- бути присутніми під час митного огляду предметів, що їм належать;
- залишати на зберігання в митниці свої предмети, валюту та цінності, які не пропущені митницею через митний кордон України;

- отримувати від посадових осіб прикордонного та митного контролю роз'яснення у разі відмови у пропуску через державний кордон товарів та предметів;
- у разі вилучення документів та товарів — копії протоколів про вилучення з відповідним обґрунтуванням.

Перетинання державного кордону для виїзду за межі України громадянами, які не досягли 16-річного віку, здійснюється лише за згодою обох батьків (усиновлювачів), піклувальників та в їх супроводі або в супроводі осіб, уповноважених ними. Виїзд за межі України громадян, які не досягли 16-річного віку, у супроводі одного з батьків або у супроводі осіб, які уповноважені одним з батьків за нотаріально посвідченою згодою, здійснюється:

- 1) за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі, якщо другий з батьків не перебуває у пункті пропуску через державний кордон;
- 2) без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків:
 - коли другий з батьків є іноземцем або особою без громадянства, що підтверджує запис про батька у свідоцтві про народження дитини, та відсутній у пункті пропуску;
 - коли у паспорті громадянина України для виїзду за кордон, з яким прямує громадянин, який не досяг 16-річного віку, або проїзному документі дитини є відповідний запис про вибуття на постійне місце проживання за межі України чи відмітка про взяття на консульський облік в дипломатичному представництві України за кордоном;
- 3) у разі пред'явлення оригіналів документів або їх нотаріально посвідчених копій:
 - свідоцтва про смерть другого з батьків;
 - рішення суду про позбавлення батьківських прав другого з батьків;
 - рішення суду про визнання другого з батьків безвісно відсутнім;
 - рішення суду про визнання другого з батьків недієздатним;
 - рішення суду про надання дозволу на виїзд за межі України громадянина, який не досяг 16-річного віку, без згоди та супроводу другого з батьків;
 - довідки про народження дитини, виданої відділом реєстрації актів цивільного стану, із зазначенням підстав внесення відомостей про

батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України (під час виїзду дитини за кордон у супроводі одиної матері).

Виїзд за межі України громадян, які не досягли 16-річного віку, у супроводі осіб, які уповноважені обома батьками, здійснюється за нотаріально посвідченою згодою обох батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі.

Кожна особа, яка прямує через митний кордон України, до початку митного оформлення заповнює пасажирську митну декларацію (додаток 13) в одному примірнику тією мовою, яку ця особа розуміє, або її рідною мовою. Особи, що заповнюють митну декларацію, повинні вказати в ній точну кількість місць багажу, що їм належить, у тому числі ручну поклажу, а також суму та інші відомості про валюту, коштовності та інші предмети, про які йдеться в декларації і які особи пред'являють для митного оформлення. Предмети, валюта, цінності, що підлягають декларуванню, але не були зазначені в митній декларації і виявлені під час митного контролю (огляду), визначаються предметами порушення митних правил або контрабандою. Такі самі наслідки наступають, коли особи повідомляють неправильні відомості при усному опитуванні. Заповнена пасажирами митна декларація не повинна містити незавірених виправлень.

Якщо під час заповнення декларації будуть виявлені неточності у записах пасажира, питання повинно бути з'ясовано на місці і у декларацію повинні бути внесені відповідні зміни особою, яка прямує через державний кордон України, або співробітником митниці з відміткою останнього у кожному випадку на декларації «Виправленому з (такого-то) на (таке-то) вірити» і з поставленням у цьому місці додаткового відтиску особистої номерної печатки. Записи цифрами і словами кількості місць ручної поклажі і багажу, суми валюти, кількості ювелірних та інших виробів обводяться інспектором суцільною лінією таким чином, щоб виключити можливі додаткові записи. З цією ж метою вільні місця між записами у цих пунктах прокреслюються інспектором митниці суцільною лінією. Митна декларація зі вказаною пасажиром датою та підписом завіряється особистою печаткою інспектора митниці, який здійснював митний контроль та митне оформлення.

Оформлена митними органами декларація є юридичним документом на право вільного переміщення через митний кордон України зазначених у ній речей, валюти, цінностей та інших предметів, і у той же час — підставою

для притягнення громадян до адміністративної чи кримінальної відповідальності за повідомлення у декларації завідомо неправильних відомостей. Митні декларації, заповнені громадянами України при виїзді за кордон та іноземними громадянами при в'їзді в Україну, залишаються у них на весь час перебування за кордоном або в Україні і є підставою для безперешкодного ввезення або вивезення зазначених у них речей, валют і цінностей. Загублені митні декларації не відновлюються, а особи, що їх загубили, позбавляються права на безперешкодне переміщення зазначених вище речей, валют і цінностей.

Митний контроль пасажирів та багажу здійснюється службовими особами митниці шляхом перевірки документів, необхідних для такого контролю, митного огляду (огляду транспортних засобів, товарів та інших предметів, особистого огляду), переогляду, обліку предметів, які переміщуються через митний кордон України, а також в інших формах, що не суперечать законам України. Згідно зі ст. 27 МКУ товари та предмети які переміщуються громадянами через митний кордон України крім митного контролю підлягають контролю інших державних органів — санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному та екологічному.

Відповідно до ст. 56 МКУ якщо є підстави вважати, що у ручній поклажі або багажі громадянина переміщуються через митний кордон України, у тому числі транзитом, товари, які підлягають обліку і відповідним видам контролю органів державної влади, чи товари, при митному оформленні яких справляються податки і збори, а також товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено, митний орган має право провести огляд, а у разі необхідності і переогляд ручної поклажі та багажу з їх розпакуванням. Огляд та переогляд речей громадян проводиться службовими особами митниці. Огляд та переогляд речей здійснюється в присутності громадянина, чи його уповноваженого представника за дорученням, належним чином оформленого.

Огляд та переогляд ручної поклажі та багажу за відсутності громадянина чи уповноваженої ним особи здійснюються:

- якщо є підстави вважати, що несупроводжуваний багаж містить товари, які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей, тварин та рослин, а також доквілля;
- якщо громадянин чи уповноважена ним особа не з'явилися протягом одного місяця з дня надходження несупроводжуваного багажу;

- якщо товари пересилаються у міжнародних поштових відправленнях або міжнародних експрес-відправленнях;
- у разі залишення на території України ручної поклажі і багажу з порушенням зобов'язання про їх транзит через територію України.

Огляд передбачає перевірку, огляд зовнішнього вигляду без розпакування товару, без порушення цілісності предметів та інших дій, використаних при догляді. При вибірковому огляді ручна поклажа громадян доглядається на переносних оглядових стелажах, а автомашини — на оглядовій ямі. Повний огляд здійснюється шляхом розпакування всіх місць ручної поклажі та багажу, встановлення їх найменування, підрахунку кількості шляхом перевірки всіх місць порожнин і конструктивних особливостей в транспортних засобах і предметах з метою виявлення сховища, в які можуть бути сховані предмети порушення митних правил або контрабанди.

Згідно зі ст. 57 МКУ особистий огляд громадян здійснюється у виняткових випадках при наявності достатніх підстав припускати, що громадянин приховує при собі предмети контрабанди чи предмети та цінності, які є безпосередніми об'єктами порушення митних правил або заборонені для транзиту через територію України. На митному посту особистий огляд може також проводитися за письмовою постановою керівника поста або особи, яка його заміщує, з обов'язковим повідомленням протягом доби керівника відповідного митного органу про підстави і результати такого огляду. Перед початком огляду посадова особа митного органу повинна пред'явити громадянину письмову постанову керівника митного органу, керівника митного поста чи особи, яка їх заміщує, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під час проведення такого огляду і запропонувати добровільно пред'явити приховувані товари.

Особистий огляд здійснюється службовою особою митного органу однієї статі з громадянином, який проходить огляд, у присутності не менш як 2-х понятих (однієї статі з громадянином). Як поняті запрошуються особи, не зацікавлені у результатах огляду. Понятими не можуть бути родичі особи, яка підлягає особистому огляду, а також працівники митних органів. Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні, що відповідає встановленим санітарно-гігієнічним вимогам. Доступ до приміщення, де проводиться огляд, громадян, які не беруть участі у ньому, і можливість спостерігати за проведенням огляду з боку таких громадян мають бути виключені. Обстеження органів тіла громадянина, який підлягає огляду, має проводитися лише медичним працівником.

Під час проведення особистого огляду, незалежно від його наслідків, складається протокол за формою, що встановлюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи. Протокол підписується посадовою особою митного органу, що проводила огляд, громадянином, який проходив огляд, понятими, які були присутні під час огляду, а у разі обстеження медичним працівником — також цим працівником. Громадянин, який проходив огляд, має право зробити заяву в такому протоколі. Копія протоколу надається громадянинуві.

Згідно зі ст. 57 МКУ особистому огляду не підлягають Президент України, Голова Верховної Ради України, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, Голова та судді Верховного Суду України, Голова та судді Конституційного Суду України, Міністр закордонних справ України, Генеральний прокурор України та члени їхніх сімей, які прямують разом з ними.

5.2. Митне оформлення пасажирського багажу при його переміщенні через митний кордон

5.2.1. Митне оформлення супроводжуємого пасажирського багажу

Митне оформлення предметів (товарів), що ввозяться (пересилаються) громадянами-підприємцями здійснюється із заповненням уніфікованого адміністративного документа форми МД-2 та додаткового аркуша МД-3, митне оформлення предметів (товарів), що ввозяться (пересилаються) громадянами, які не є підприємцями, здійснюється за документами форми МД-1 та пасажирської митної декларації. При ввезенні товарів в Україну безпосередньо власником їх митне оформлення та стягнення необхідних видів платежів (крім транспортних засобів) проводиться на прикордонній митниці.

Закон України «Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України», встановлено, що предмети, які ввозяться (пересилаються) на митну територію України громадянами України, іноземними громадянами та особами без громадянства, підлягають обкладенню митом за повними

ставками Єдиного митного тарифу, податку на додану вартість та акцизного збору.

Згідно зі ст. 8 цього закону від оплати мита звільняються наступні предмети, які ввозяться (пересилаються) на митну територію України громадянами:

- товари, сумарна митна вартість яких не перевищує 200 євро, а загальна вага не перевищує 50 кг, що ввозяться громадянами у супроводжуваному багажі (за умови усного декларування), пересилаються в несупроводжуваному багажі та надходять на адресу громадян у міжнародних поштових відправленнях;
- горілчані вироби у кількості 1 л, вино — 2 л, пиво — 5 л, тютюнові вироби — 200 цигарок (або 200 г цих виробів), які ввозяться в особистому багажі громадянами;
- товари, що тимчасово ввозяться на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення;
- товари, що належать громадянам-нерезидентам та переміщуються транзитом через митну територію України;
- товари, що належать громадянам-резидентам та переміщуються транзитом у транзитних зонах міжнародних аеропортів;
- товари та транспортні засоби, що належать особам, які користуються на території України митними пільгами відповідно до статей 59–63, 65–67 МКУ;
- транспортні засоби в кількості однієї одиниці по кожній товарній позиції та товари, що ввозяться (пересилаються) громадянами і входять до складу спадщини за законом, відкритої за межами України на користь резидента, у разі підтвердження її складу органами, що вчиняють нотаріальні дії у країні її відкриття. Зазначене підтвердження легалізується у відповідній закордонній дипломатичній (консульській) установі України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.
- товари, що ввозяться (пересилаються) громадянами-резидентами у вигляді призів (нагород), отриманих за участь у спортивних та інших змаганнях (конкурсах, фестивалях тощо), у межах, визначених відповідними документами, у разі підтвердження факту отримання таких призів та нагород нотаріальними органами відповідної країни. Зазначені документи, що підтверджують факт отримання таких призів та нагород, підлягають легалізації у консульських установах України, що діють у відповідних країнах;

- товари та транспортні засоби, що були попередньо вивезені (переслані) громадянами-резидентами за митний кордон України із режимом тимчасового вивезення під письмове зобов'язання про їх зворотнє ввезення та ввозяться (пересилаються) на митну територію України, за наявності відповідної вивізної митної декларації із зазначенням таких товарів;
- сільськогосподарська продукція, отримана громадянами-резидентами як натуральна плата за виконану роботу в країнах — учасниках СНД, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, що ввозиться в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України;
- плодовоочева продукція, вирощена громадянами-резидентами на власних присадибних ділянках сумісних держав, за умови підтвердження кількості вирощеної продукції довідками органів місцевого самоврядування, права власності та такі ділянки, подання сертифіката відповідності або свідоцтва встановленого зразка про визнання сертифіката, що ввозиться в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України;
- особисті речі, що ввозяться (пересилаються) у разі переселення громадян на постійне місце проживання в Україну.
- транспортні засоби в кількості однієї одиниці за кожною товарною позицією згідно з УКТ ЗЕД, що ввозяться (пересилаються) працівниками дипломатичної служби, які перебували за кордоном у довготермінових відрядженнях або проходили дипломатичну службу строком не менше одного року та повертаються в Україну (обов'язково: працівник дипломатичної служби є власником цього транспортного засобу; вартість транспортного засобу не перевищує 50 відсотків від суми, що виплачується цій особі у зв'язку з перебуванням у довготерміновому відрядженні або проходженні дипломатичної служби за кордоном та підтверджується документами в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України).

Пропуск на митну територію України сільськогосподарської продукції, що підпадає під визначення першої — двадцять четвертої груп УКУ ЗЕД, що ввозиться громадянами, в будь-яких обсягах не дозволяється. Це обмеження не поширюється на:

- лікєро-горілчані та тютюнові вироби в обсягах, зазначених у статті 8 цього Закону;

- продукти харчування в упаковці виробника, що надходять на адресу фізичних осіб у міжнародних поштових відправленнях вагою до 10 кг;
- продукти харчування для власного споживання на суму до 50 євро, що ввозяться в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України;
- сільськогосподарську продукцію, отриману громадянами-резидентами як натуральну плату за виконану роботу в країнах — учасницях СНД, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю;
- плодовоовочеву продукцію, вирощену громадянами-резидентами на власних присадибних ділянках сумісних держав, за умови підтвердження кількості вирощеної продукції довідками органів місцевого самоврядування, права власності на такі ділянки, подання сертифіката відповідності або свідоцтва встановленого зразка про визнання сертифіката.

Не підлягають пропуску через митний кордон України товари та особисті речі, на пропуск яких потрібні дозволи інших державних установ, без наявності цих дозволів. Перелік цих товарів та особистих речей визначається Кабінетом Міністрів України. Громадяни мають право безперешкодно ввозити особисті речі на митну територію України в режимі тимчасового ввезення за умови їх усного або письмового декларування за бажанням власника таких речей.

Стягнення мита акцизного і митного зборів, податку на додану вартість за митне оформлення предметів (товарів), що ввозяться в Україну громадянами-підприємцями, здійснюється з заповненням уніфікованого адміністративного документу МД-2. Стягнення мита, акцизного та митного зборів, податку на додану вартість за митне оформлення предметів, що ввозяться в Україну громадянами, які не мають свідоцтва про державну реєстрацію підприємництва, здійснюється за документом МД-1 (додаток 14).

Уніфікована митна квитанція МД-1 є фінансовим документом суворої звітності. Уніфіковані митні квитанції замовляються централізовано ДМСУ у вигляді квитанційних книжок, що складаються з 25 зброшурованих бланків МД-1. Облік квитанцій на місцях здійснюється відділами бухгалтерського обліку та контролю.

Уніфікована митна квитанція МД-1 розроблена з метою вдосконалення організації роботи по прийому на зберігання митницею не пропущених через кордон України речей, валюти та цінностей, а також по прийому від громадян сум мита за речі, що переміщуються ними через митний кордон

України і підлягають митному (безпосередньо на прикордонній митниці) оподаткуванню. Уніфікована митна квитанція передбачає виконання трьох видів операцій з речами, предметами, валютою та цінностями і умовно розділена на чотири поля, кожне з яких призначено для заповнення по певній операції.

Уніфікована митна квитанція МД-1 застосовується під час здійснення таких операцій: прийняття на зберігання митним органом товарів відповідно до законодавства; справляння митним органом з фізичних осіб та підприємств платежів, якщо законодавством не передбачено складання ВМД на перемішувані через митний кордон України товари; справляння митним органом з фізичних осіб грошової застави у випадках, установлених законодавством.

Бланки МД-1 та додаткових аркушів до неї використовуються при виконанні операцій з предметами (товарами), валютою та цінностями, відповідно до чого умовно розділені на чотири поля, кожне з яких призначене для відображення однієї з цих операцій, а саме:

- **А.** Прийняття митним органом на зберігання предметів (товарів), що належать фізичним особам і не пропущені митницею через митний кордон України.
- **В.** Прийняття митним органом на зберігання валюти, у т. ч. національної, та цінностей, що належать фізичним особам і не пропущені митним органом через митний кордон України.
- **С.** Вилучення національної валюти та цінних паперів України при ввезенні їх без підстав.
- **Д.** Прийняття сум мита, митних та інших зборів і податків, передбачених чинним законодавством.

Кожний бланк МД-1 складається з трьох самокопіювальних аркушів, виготовлених друкарським способом, з однаковими серією й номером. Графи «Сума чи вартість, грн.», «Сума, грн.», «Усього (літерами)» зазначених самокопіювальних аркушів зафарбовано: першого аркуша — рожевим кольором, другого — блакитним, третього — жовтим. Бланк додаткового аркуша до МД-1 не є документом суворого обліку (звітності) та складається з трьох самокопіювальних аркушів, виготовлених друкарським способом.

МД-1 і в потрібній кількості додаткові аркуші оформлюються за кожною вищезазначеною операцією, при цьому:

- 1) у разі одночасного прийняття на зберігання від однієї фізичної особи або підприємства товарів — окремо на:

- продовольчі товари;
 - промислові товари;
 - дорогоцінне каміння (у тому числі дорогоцінне каміння органогенного утворення), напівдорогоцінне каміння; товари з вмістом дорогоцінного каміння (у тому числі дорогоцінного каміння органогенного утворення), напівдорогоцінного каміння; товари, виготовлені з металу, який має зовнішні ознаки одного з дорогоцінних металів; товари з дорогоцінних металів з вставками дорогоцінного каміння;
 - транспортні засоби;
 - валюту України;
 - іноземну валюту;
 - платіжні документи та інші цінні папери;
 - банківські метали;
- 2) у разі одночасного прийняття від однієї фізичної особи сум належних платежів і грошової застави — окремо на:
- платежі;
 - грошову заставу.

Аркуші МД-1 і додаткові аркуши (за наявності) розподіляються в такому порядку:

1) перші аркуші:

- у разі прийняття на зберігання митним органом товарів (крім валютних цінностей) передаються після закінчення робочої зміни разом з останніми на склад митного органу, але не пізніше наступного робочого дня;
- у разі прийняття на зберігання валютних цінностей передаються після закінчення робочої зміни разом із цінностями до каси митного органу, але не пізніше наступного робочого дня;
- у разі справляння платежів і грошової застави (якщо вони не сплачені через уповноважений банк) передаються після закінчення робочої зміни разом із готівкою до каси митного органу, але не пізніше наступного робочого дня;
- у разі оформлення УМК для справляння з підприємства платежів, кошти в рахунок яких сплачено підприємством на відповідний рахунок митного органу в безготівковий спосіб, а також у разі внесення фізичними особами належних сум грошової застави або сплати належних платежів через відділення вповноваженого банку передаються до відділу фінансів та бухгалтерського обліку митного органу;

- 2) другі аркуші видаються фізичній особі або особі, уповноваженій підприємством;
- 3) треті аркуші залишаються в уповноваженій особі митного органу до повернення їх у встановленому порядку у відділ фінансів та бухгалтерського обліку митного органу після закінчення квитанційної книжки.

При прийнятті на зберігання товарів і розміщенні їх на складі (у касі) митного органу комірником (касиром) митного органу на зворотному боці першого й третього аркушів МД-1 у спеціально визначеному місці проставляються його підпис і прізвище й дата прийняття товарів на зберігання. Повернення товарів зі складу (з каси) митного органу здійснюється після відповідного письмового звернення фізичної особи (уповноваженої нею особи або особи, уповноваженої підприємством) в установлені законодавством строки до митного органу, що прийняв на зберігання ці товари, на підставі резолюції на цій заяві керівника митного органу або особи, що його заміщує, за умови пред'явлення фізичною особою (уповноваженою нею особою або особою, уповноваженою підприємством):

- других аркушів МД-1 і додаткових аркушів (за наявності);
- паспорта (іншого документа, що посвідчує особу) і нотаріально завіреного відповідного доручення (якщо звертається уповноважена особа).

Другі аркуші МД-1 і додаткові аркуші після повернення товарів залишаються у справах митного органу. При поверненні товарів зі складу (з каси) митного органу на зворотному боці другого аркуша МД-1 у полі «Службові відмітки» комірником (касиром) митного органу вчиняється запис «Видано» та проставляється дата видачі товарів, підпис і прізвище.

Повернення товарів (крім валюти України) може бути здійснене виключно тим митним органом, що прийняв їх на зберігання. Повернення валюти України може бути здійснене будь-яким митним органом після пред'явлення фізичною особою (уповноваженою нею особою або особою, уповноваженою підприємством) другого аркуша МД-1.

5.2.2. Митне оформлення несупроводжуемого пасажирського багажу

Несупроводжуємий багаж — товари, які переміщуються через митний кордон України окремо від фізичної особи (власника або уповноваженої особи) на її адресу.

Несупроводжуєми́й багаж підлягає митному оформленню тією митницею, в зоні діяльності якої проживає відправник. При відправленні несупроводжуємого багажу його власник пред'являє митниці квиток для проїзду за кордон, закордонний паспорт та повинен заповнити дві митні декларації. У несупроводжуємому багажу не підлягає випуску валюта, цінності, продукти харчування. Митниця після оформлення багажу робить у деклараціях відмітки про пропущені предмети, а на останній сторінці паспорта — про оформлення багажу, засвідчує їх печаткою. Одна з декларацій видається власнику багажу, яку він повинен пред'явити на прикордонній митниці. Відмітка про відправлення багажу іноземними громадянами (за винятком студентів) ставиться на візі або квитку.

Несупроводжуєми́й багаж може бути відправлений з України:

- громадянами, що прямують за кордон на постійне місце проживання;
- громадянами України, що прямують за кордон у службових справах на термін більше одного року;
- іноземними громадянами, що прямують за кордон у службових справах;
- іноземними студентами, термін тимчасового перебування яких на Україні перевищує один рік.

Несупроводжуєми́й багаж може бути відправлений в Україну:

- громадянами, які їдуть в Україну на постійне місце проживання;
- громадянами України, які були у службовому відрядженні за кордоном більше одного року;
- іноземними громадянами, які прямують в Україну в службових справах, як правило на довготривалий термін перебування;
- іноземними студентами, строк тимчасового перебування яких в Україні перевищує один рік;
- представниками міжнародних іноземних організацій, представництв та осіб, які користуються на території України митними пільгами.

Також слід враховувати, що несупроводжуєми́й багаж не може містити предмети (партію товару) явно комерційного призначення.

У разі вивезення або пересилання в несупроводжуваному багажі, міжнародних поштових відправленнях громадянами товарів та інших предметів, придбаних громадянами України, в кількості не більш як товарна партія, мито та митні збори не здійснюються. Якщо громадянин вивозить предмети, які підпадають під товарну партію, йому необхідно в митниці, в зоні діяльності якої він мешкає, оформити ВМД типу «ЕКГ» (експорт громадян). Як виняток, громадяни мають можливість оформити вантаж у

прикордонній митниці, при перетині кордону. Громадяни інших країн можуть оформляти вантажі в митниці, в зоні діяльності якої, вони тимчасово мешкають, або в прикордонній митниці.

Товарною партією визначаються товари, придбані в Україні, які вивозяться або пересилаються громадянами на суму еквівалентну 100 000 євро, в перерахуванні по курсу НБУ на день оформлення митної декларації. У разі вивозу громадянами товарної партії митне оформлення здійснюється в порядку, встановленому для суб'єктів підприємницької діяльності. Затверджений Кабінетом Міністрів України перелік предметів, які не можуть складати товарну партію, передбачає наступні:

- товари, тимчасово вивезені з України під зобов'язання зворотного ввозу;
- товари, які входять у склад спадщини;
- товари, раніше ввезені під зобов'язання зворотного вивозу або транзиту;
- культурні цінності, тимчасово вивезені за наявності відповідних дозволів;
- призи, подарунки, при наявності відповідних документів та нотаріальних посвідчень;
- товари (крім промислового призначення), які вивозяться не більш як на суму валюти, зазначеної у ввізній митній декларації, за наявності відповідних чеків.

Несупроводжуємий багаж громадян, які виїжджають з України на постійне місце проживання може містити без оподаткування предмети, що належать особисто їм і призначені для особистого користування. Побутові предмети пропускаються в кількості одного предмета або комплекту на сім'ю. Автомобілі, мотоцикли тощо пропускаються без митного оподаткування по одному предмету на особу за умови, що він є власником такого транспортного засобу не менше року та за умови перебування такого транспортного засобу на обліку в країні постійного місця попереднього проживання не менше року. Багаж громадян, що прямують на постійне місце проживання, приймають до митного оформлення після пред'явлення митниці повністю оформлених документів на всіх членів сім'ї. Ці громадяни можуть оформити тільки одну відправку. При виїзді в країни СНД митнику пред'являють внутрішній паспорт з випискою, листок вибуття на постійне місце проживання. При виїзді в країни далекого зарубіжжя пред'являється віза на постійне місце проживання.

5.2.3. Митне оформлення пасажирського багажу в режимі тимчасового ввезення

Митне оформлення товарів, що ввозяться громадянами на митну територію України в режимі тимчасового ввезення в обсягах, що підлягають оподаткуванню, проводиться шляхом письмового декларування в порядку, визначеному ДМСУ, та подання митному органу зобов'язання про зворотне вивезення таких товарів за митну територію України.

Пропуск через митний кордон України товарів, що тимчасово ввозяться громадянами на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення, сумарна митна вартість яких не перевищує 1000 євро та загальна вага яких не перевищує 100 кг, або одного неподільного товару незалежно від митної вартості та ваги дозволяється за умови письмового декларування в порядку, передбаченому для громадян, та внесення такими громадянами на рахунок митного органу, що здійснив пропуск таких товарів на митну територію України, грошової застави у сумі податків, що підлягають сплаті при ввезенні таких товарів на митну територію України з метою вільного використання. Порядок Внесення та повернення грошової застави визначається ДМСУ.

У разі втрати чи повного зіпсування тимчасово ввезених товарів внаслідок форс-мажорних обставин строки, передбачені зобов'язаннями громадян, зупиняються, а грошова застава повертається власнику або його спадкоємцю.

Митне оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України громадянами в режимі тимчасового ввезення, сумарна митна вартість яких перевищує 1000 євро та/або загальна вага яких перевищує 100 кг, проводиться в порядку, передбаченому для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

5.3. Вимоги до харчових продуктів при їх митному оформленні

Перевезення харчових продуктів здійснюється на підставі Законів України «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про захист прав споживачів», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя

населення», «Про зовнішню економічну діяльність», «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» та декретів Кабінету Міністрів України: «Про стандартизацію та сертифікацію», «Про удосконалення контролю якості та безпеки харчових продуктів», «Про ввезення громадянами на митну територію України продуктів харчування рослинного і тваринного походження» та інших нормативних актів. Ці документи, з метою захисту прав споживачів та попередження реалізації продукції, небезпечної для життя та здоров'я громадян, забезпечують здійснення постійного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів які ввозяться на митну територію України, та які експортуються з України, відносно їх відповідності нормативним документам (ДСТУ, ТУ та інше).

Законодавчо закріпив вимоги з якості Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів», який установив правові засади забезпечення та безпеки зазначених товарів, а також порядок їх зберігання, транспортування та утилізації. Визначив підпорядкованість державних органів, продавців та споживачів у разі ввезення товарів на митну територію України. Законом в Україні закріплено основні терміни, що стосуються якості та безпеки харчових продуктів, а саме:

- *харчовий продукт* — будь-який продукт, що у натуральному вигляді чи після відповідної обробки вживається людиною в їжу або для пиття;
- *якість харчового продукту* — сукупність властивостей харчового продукту, що визначає його здатність задовольнити потреби організму людини в енергії, поживних та смакоароматичних речовинах, гарантувати безпеку для її здоров'я, стабільність складу і поживних властивостей упродовж строку придатності до споживання;
- *безпека харчових продуктів* — відсутність токсичної, канцерогенної, мутагенної, алергенної чи іншої несприятливої для організму людини дії харчових продуктів при їх споживанні у загальноприйнятних кількостях, межі яких установлюються Міністерством охорони здоров'я України;
- *продовольча сировина* — продукція рослинного, тваринного, мінерального, синтетичного та біотехнологічного походження, що використовується для виробництва харчових продуктів.

Державне регулювання в Україні якості та безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини здійснюється Кабінетом Міністрів України шляхом (ст. 11 Закону):

- державного нормування показників якості та безпеки зазначених Законом товарів та їх державної реєстрації;

- обов'язкової сертифікації не тільки харчових продуктів та продовольчої сировини, а також супутніх матеріалів;
- установленням відповідного порядку їх ввезення в Україну, а також здійсненням контролю за його дотриманням.

Складовими державного регулювання якості та безпеки харчових продуктів, продовольчої сировини та супутніх матеріалів є нагляд за дотриманням відповідних стандартів, норм та правил, державний метрологічний, санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний нагляд, контроль за дотриманням законодавства про захист прав споживачів, про карантин рослин та інші державні заходи. Не менше шести незалежних державних структур контролюють якість та безпеку зазначених товарів, що суттєво ускладнює для суб'єкта ЗЕД процедуру отримання дозволу на ввезення та митне оформлення імпортованої продукції. Статтею 16 Закону зазначається, що ввезення на митну територію України імпортованих харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів допускається за умови виконання імпортером правил їх реєстрації та сертифікації. Імпортер зобов'язаний застерегти у зовнішньоекономічному контракті показники якості та безпеки імпортованих товарів, а державні структури — забезпечити за цим відповідний контроль. Контроль за дотриманням порядку ввезення харчових продуктів, продовольчої сировини та супутніх матеріалів на митну територію України покладено на ДМСУ (ст. 17 Закону), митні органи якої мають право здійснювати митне оформлення імпортованої продукції для вільного використання лише за наявності:

- сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання в Україні іноземного сертифіката, виданого уповноваженим органом Держстандарту;
- ветеринарного дозволу на харчові продукти та сировину рослинного походження;
- карантинного дозволу на харчові продукти та сировину рослинного походження;
- маркування харчових продуктів і продовольчої сировини згідно з законодавством України.

Фізичним особам дозволяється ввозити харчові продукти для особистого споживання, загальна кількість яких не перевищує законодавче закріплених в Україні норм, без подання відповідних дозвільних документів. Разом з тим, Законом України зазначено, що імпорт сільськогосподарської продукції, що підпадає під визначення 1-24 груп УКТ ЗЕД, громадянами на

митну територію України у межах неторгового (туристичного) обороту у будь-яких обсягах без сертифіката встановленого зразка не дозволяється.

Вимоги до пакування та маркування продукції, яка імпортується на внутрішній український ринок, мають законодавче закріплення та утворюють адміністративний нетарифний бар'єр на шляху ввезення в Україну продукції іноземного виробництва.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про удосконалення якості і безпеки харчових продуктів» з 1 січня 1997 року заборонено пропуск на митну територію України та реалізацію товару, якщо на його упаковці (етикетках) відсутня відповідна інформація у доступній для сприйняття формі. Маркування має здійснюватися державною мовою України та інформувати про:

- загальну назву харчового продукту;
- номінальну кількість харчового продукту в установлених одиницях виміру (маси, об'єму тощо);
- склад харчового продукту, якщо він виготовлений з кількох складників, із зазначенням переліку назв, використаних у процесі виготовлення інших продуктів харчування, харчових добавок, барвників, інших хімічних речовин або сполук;
- енергетичну цінність та дату виготовлення;
- строк придатності до споживання чи дату закінчення строку придатності до споживання;
- умови зберігання та умови використання;
- найменування та адресу виробника і місце виготовлення;
- відсоток сторонніх синтетичних (штучних) домішок;
- застереження щодо вживання харчового продукту дітьми, якщо він не є дитячим харчуванням, а підстави для такого застереження є.

Також заборонено без дозволу Міністерства охорони здоров'я України подавати у маркуванні інформацію про лікувальні властивості харчових продуктів.

Державне регулювання імпорту харчових продуктів стосується не тільки самих продуктів, а також і пакувальних матеріалів, у які їх вміщено. Вимоги стосовно пакування та маркування законодавчо закріплені в Україні низкою документів. Імпортери харчових продуктів зобов'язані їх знати і про їх дотримання відповідним чином домовлятися з контрагентами угод про експорт до України харчових продуктів.

5.3.1. Санітарно-гігієнічний контроль

Законом України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» визначено основні положення та вимоги щодо захисту населення від застосування недоброякісної продукції. Наказом МОЗ України «Про проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи стосовно розробки, виробництва і застосування продукції, що може негативно впливати на здоров'я людини» виконання функцій санітарно-епідеміологічного контролю, у тому числі при імпорті сировини і товарів, покладено на органи, підприємства і заклади Державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ. Законом України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» встановлено, що сільськогосподарська продукція, яка ввозиться на митну територію України, підлягає санітарно-епідеміологічному контролю.

Санітарно-гігієнічні вимоги передбачають оцінку можливого негативного впливу на здоров'я небезпечних факторів шляхом проведення досліджень харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів, у ході яких установлюються критерії безпеки у числовому вигляді з визначенням гранично допустимих рівнів вмісту шкідливих речовин. Проведене дослідження засвідчується відповідним документом — висновком державної санітарно-гігієнічної експертизи щодо імпортованої партії товару. Документ визначає конкретні показники безпеки або шкідливості для людини небезпечних факторів у пред'явленому до експертизи товару. Негативний висновок державного санітарно-гігієнічного органу зобов'язує імпортера провести утилізацію або знищення пред'явленого на експертизу товару за власний рахунок. Окрім того можливе повернення його, за окремим рішенням митного органу, первісному вантажовідправникові у режимі «транзит».

Експертиза на відповідність санітарно-гігієнічним вимогам національних стандартів та норм здійснюється уповноваженими органами Державної санітарно-епідеміологічної служби. Підставою для завершення митного оформлення імпортованої партії продукції є гігієнічний висновок (додатки 15, 16), який засвідчує відповідність товару санітарно-гігієнічним вимогам, нормам і правилам України та разом з сертифікатом відповідності приймається митними органами як дозвіл на випуск товару у вільний обіг на внутрішній національний ринок. Для отримання гігієнічного висновку імпортер звертається до уповноваженого

державного органу з мотивованою заявою за встановленою формою з доданням:

- зовнішньоекономічного контракту з додатками та специфікаціями, рахунків-фактур (інвойсів) на дану партію товару;
- сертифіката від виробника;
- сертифіката походження товару, виданого ТПП країни експорту;
- сертифіката безпеки з даними про мікробіологічні показники, вміст токсичних елементів та пестицидів;
- етикетки або упаковки товару;
- документа, що засвідчує склад продукції та фізико-хімічні показники;
- висновку експертизи та даних лабораторних випробувань, якщо такі проводились в Україні;
- транспортних та товарно-супроводжувальних документів з позначками митних органів, що засвідчують факт ввезення товару в Україну.

Крім перелічених, можуть бути представлені додаткові документи, що характеризують якісні показники імпортованої продукції. Заявник, фірма-імпортер, несе юридичну відповідальність за достовірність відомостей, викладених у заяві та доданих документах.

У гігієнічному висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи стосовно імпортованої продукції, засвідченому головним державним санітарним лікарем України, має бути зазначено:

- найменування імпортованої продукції, на яку видано висновок;
- реквізити експортера (виробника) продукції;
- перелік документів, які стали підставою для імпорту продукції в Україну (контракт, товарно-транспортні документи, сертифікати країни-експортера);
- нормативні документи, на підставі яких здійснювалась перевірка санітарно-гігієнічних показників імпортованого товару;
- висновок про можливість випуску/не випуску продукції у вільний обіг в Україні, що є підставою для завершення/не завершення митним органом процедури митного оформлення.

Строк дії гігієнічного висновку визначається у кожному окремому випадку та залежить від призначення продукції (наприклад, споживання чи переробка), її обсягів та висновку експертизи. Таким чином, санітарно-гігієнічні вимоги утворюють державний технічний бар'єр для імпортованої продукції, який полягає в обов'язковому проведенні експертизи та отриманні

дозвільного документа — гігієнічного висновку. Позитивний висновок є підставою для проведення процедури митного оформлення та випуску товару у вільний обіг на внутрішній ринок України. Слід зауважити, що всі дослідження здійснюються за рахунок фірми-імпортера, що, у свою чергу, додатково підвищує вартість імпортованого товару та надає вітчизняним товаровиробникам певних цінових переваг стосовно товарів власного виробництва.

5.3.2. Ветеринарний контроль

Ветеринарний контроль експортних та імпортних вантажів здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про ветеринарну медицину» та МКУ. Відповідно до статті 22 Закону України «Про ветеринарну медицину», пропуск через митний кордон України товарів, продуктів тваринного походження, готових харчових продуктів, сировини тваринного походження, кормів тваринного та рослинного походження, кормових добавок, штамів мікроорганізмів, засобів захисту тварин, засобів ветеринарної медицини, а також предметів і матеріалів, що можуть бути носіями збудників інфекційних захворювань тварин, вирішується лише після проходження обов'язкового ветеринарного контролю.

Даний вид контролю здійснює інспекторський склад регіональних служб державного ветеринарного контролю. Такому контролю, згідно з Законом України «Про ветеринарну медицину», підлягають усі види тварин, продукти харчування тваринного походження харчові вироби з них, сировина тваринного походження, готові харчові продукти тваринного походження, корм тваринного і рослинного походження, інші продукти, предмети і матеріали, що можуть бути носіями збудників інфекційних захворювань, а саме:

- *тварини* — сільськогосподарські, свійські, зоопаркові, лабораторні, дикі, циркові тварини, хутрові звірі, свійська та дика птиця, бджоли, риба, жаби, моллюски, раки, шовкопряди, інші представники фауни і біологічні об'єкти — ембріони, інкубаторні яйця, сперма і т. п.;
- *продукти тваринного походження* — м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, яйця, яєчний порошок, меланж, рибо продукти, мед та інші продукти бджільництва і т. п.;
- *готові харчові продукти тваринного походження* — консерви м'ясні, м'ясо-рослинні і рибні, сири, масло вершкове, маргарин, жири, сухе

молоко, продукти дитячого харчування, ковбасні вироби, м'ясні концентрати і т. п.,

- *сировина тваринного походження* — шкіра, вовна, волосся, щетина, хутро, пух, пір'я, залози внутрішньої секреції, кишки, роги, копита, кістки, кокони шовкопряда, яєчна маса для переробки, тваринні жири, легені, печінка, інші субпродукти, жовч, кров і т. п.;
- *корми рослинного походження* — зерно фуражне, комбікорм, кормові суміші, макуха, шрот, коренеплоди, бульбоплоди, сіно, солома і т. п.;
- *корми тваринного походження* — мука м'ясна, рибна, кров'яна і кісткова, сухі, комбіновані і живі корми для риб і т. п.;
- *кормові добавки* — білки, амінокислоти, вітаміни, мікро- та макроелементи, ферментні препарати, кормові дріжджі, жири і т. п.;
- *засоби захисту тварин* — імунологічні, біологічні, рослинні, хімічні, хіміко-фармацевтичні та інші ветеринарні препарати;
- *засоби ветеринарної медицини* — призначені для ветеринарної діяльності матеріали, устаткування, прилади, інструменти, спеціальні автомобілі і т. п.;
- *штами мікроорганізмів* — генетично однорідні популяції мікроорганізмів у межах виду з визначеними стабільними специфічними морфологічними ознаками і біологічними особливостями.

У разі імпорту, експорту та транзиту зазначені товари підконтрольні службі ветеринарної медицини, а митне оформлення вантажів зазначених митних режимів може бути завершено тільки за наявності позитивного документального висновку служби ветеринарної медицини. Оформлення перевезень вантажів тваринного походження, дозволів на ввіз чи вивіз та транзит, забезпечення транспортом покладається на власників вантажів — експортерів, імпортерів чи агентів-експедиторів у разі оформлення транзитних перевезень територією України. Дозвіл на імпорт товарів, що підконтрольні службі ветеринарного контролю, надається тільки з урахуванням епізоотичного стану країни-експортера та за наявності ветеринарного сертифіката країни-експортера.

Інспектори Держветконтролю проводять огляд підконтрольних вантажів, що переміщуються через митний кордон України, місць їх зберігання, а також транспортних засобів, на яких вони переміщуються. Пропуск вантажів через митний кордон може здійснюватись тільки за погодженням з Державним департаментом ветеринарної медицини. У разі виявлення порушень ветеринарних вимог, неправильного оформлення ветеринарних документів,

виявлення в них розбіжностей щодо кількості, якості, маси та упаковки дозволяється припиняти або тимчасово забороняти перевезення вантажів. У разі імпорту вантажів, підконтрольних Департаменту ветеринарної медицини, їх випуск у вільний обіг можливий тільки за умови пред'явлення митному органу ветеринарного свідоцтва або ветеринарного сертифіката (додаток 17).

5.3.3. Фітосанітарний контроль

Фітосанітарний контроль товарів рослинного походження полягає у застосуванні системи заходів, спрямованих на охорону території України від проникнення з-за кордону карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб рослин і бур'янів, що можуть завдавати значних збитків народному господарству України. Фітосанітарний контроль в Україні здійснюється відповідно до вимог державних актів, які надають певних повноважень інспекторському складу фітосанітарної служби. Усі імпорتنі товари рослинного походження діляться на три категорії:

- I. *Підконтрольні об'єкти* — об'єкти, які входять до категорії підкарантинних матеріалів та об'єктів і контролюються спеціалістами Державної служби з карантину рослин. До підконтрольних об'єктів належать: транспортні засоби, що надходять в Україну з інших країн; приміщення, де зберігаються імпорتنі підконтрольні та підкарантинні матеріали.
- II. *Підконтрольні матеріали* — матеріали, які входять до категорії підкарантинних матеріалів та об'єктів і підлягають карантинному догляду без супроводження фітосанітарними документами. До підконтрольних матеріалів належать: тара, контейнери, промислові товари, вироби з шкіри, вовни, деревини, гофрокартону, пакувальні матеріали, вироби з рослинних матеріалів, що можуть бути носіями карантинних і небезпечних шкідників, хвороб рослин і бур'янів, продукти рослинного походження, які пройшли відповідну промислово переробку, а також цукор, багаж та промислові відправлення.
- III. *Підкарантинні матеріали* — об'єкти та матеріали, які входять до категорії підкарантинних матеріалів та об'єктів, підлягають фітосанітарному контролю на державному кордоні та супроводжуються фітосанітарними документами.

Підкарантинні матеріали утворюють найчисленнішу групу за кількістю товарів до них належить: насіння та садивний матеріал, рослини та їхні частини,

овочі, фрукти, бахчеви, продовольче, фуражне та технічне зерно, товари зі вмістом зерна, копра, тютюну, волокна бавовни та льону, лікарські рослини, сировина рослинного походження, крупи, борошно та вироби з них, какао-зерно та какао-боби, прянощі, сушені овочі та фрукти, культури живих грибів, бактерій, вірусів, колекції комах та рослин, деревина та вироби з неї, фураж, живі квіти.

Згідно за наказом Головної державної інспекції з карантину рослин «Про затвердження Правил фітосанітарного контролю на державному кордоні України» вантажі, що належать до категорії підконтрольних, фітосанітарній сертифікації не підлягають, але мусять проходити огляд фахівців фітосанітарної служби в пунктах пропуску через державний кордон України. За відсутності зараження карантинними об'єктами вантажі безперешкодно пропускаються до місця призначення; а усі підконтрольні і підкарантинні товари, що надходять з-за кордону і пройшли фітосанітарний контроль на прикордонно-пропускному пункті, підлягають повторному карантинному огляду, а за необхідності — лабораторній експертизі в місці призначення. Усі перелічені об'єкти та матеріали підлягають обов'язковому знезараженню шляхом фумігації фахівцями державних інспекцій з карантину рослин відповідно до правил спеціальних методик.

Для отримання карантинного дозволу на імпорт (додаток 18), що є підставою для проведення митного оформлення, підприємство-отримувач звертається до Головної державної інспекції з карантину рослин України з заявою, в якій має бути зазначено: назву підприємства-імпортера; його юридична адреса; найменування і кількість товару; місце використання товару; країна походження; назва прикордонного пункту ввезення. До заяви додають контракт, погодження державної комісії по охороні сортів рослин (у разі ввезення насінневого та садивного матеріалів) та документ, що засвідчує оплату. Аналогічні дії проводяться в разі оформлення транзиту вантажів, підконтрольних фітосанітарній службі, але звернення до державних органів здійснює уповноважена на це юридична особа.

Головна державна інспекція з карантину рослин має право відмовити в наданні карантинного дозволу на імпорт та на транзит підкарантинних та підконтрольних матеріалів у разі порушення суб'єктом ЗЕД карантинних вимог при здійсненні попередніх ввезень або якщо товари походять з країн, що є карантинними для України.

У разі відсутності зауважень до можливого імпорту товару, Державна інспекція з карантину рослин відповідним чином оформлює дозвільний документ — карантинний сертифікат окремо на кожну товарну партію (додаток 19). На виконання вимог статті 27 МКУ митні органи мають право

завершити митне оформлення тільки за наявності позитивного висновку Державної інспекції з карантину рослин.

Підкарантинні матеріали, що вивозяться за межі України, мають відповідати умовам, передбаченим міжнародними договорами, учасником яких є Україна. Вивезення підкарантинних товарів за межі України проводиться на основі фітосанітарного огляду в супроводі фітосанітарного сертифіката на експорт, який завіряється трикутним штампом і видається на кожну транспортну одиницю (додаток 20).

Таким чином, у разі переміщення через митний кордон матеріалів та об'єктів, що підлягають фітосанітарному контролю, їх митне оформлення може бути закінчено лише після проведення фітосанітарного контролю, свідченням чого є відповідні відмітки на товаросупровідних, товаротранспортних та інших документах.

5.3.4. Митне оформлення алкогольних напоїв та тютюнових виробів

Державне регулювання експорту, імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів запроваджене в Україні низкою законодавчих актів, якими визначено, що експортно-імпортні операції зі спиртом етиловим, коньячним і плодовим може здійснювати лише суб'єкт ЗЕД державної форми власності, що має спеціальні повноваження Кабінету Міністрів. Процедура митного оформлення здійснюється на підставі ліцензії МЗЕЗТ України.

Обмеження щодо зовнішньоторговельних операцій (за формою власності) не стосуються експортно-імпортних операцій алкогольних напоїв та тютюнових виробів, які можуть здійснювати всі суб'єкти ЗЕД, незалежно від форм власності. Митні органи виконують процедуру митного оформлення на підставі ліцензії МЗЕЗТ України. Додаткові державні заходи стосовно регулювання реалізації етилового спирту та алкогольних напоїв полягають у тому, що підприємства-виробники відвантажують на експорт спирт етиловий та алкогольні напої за умови охорони і супроводження товару підрозділами митних органів або за наявності внесеної грошової застави.

Особливості нетарифного регулювання імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів полягають у попередньому декларуванні партії таких товарів митниці призначення. Суб'єкт ЗЕД — імпортер попередньо сплачує всі платежі, які слід сплатити за ВМД при випуску товарів у вільний обіг на

внутрішній споживчий ринок України. Підставою для пропуску через митний кордон України алкогольних напоїв та тютюнових виробів для митного оформлення у митниці призначення є наявність, оформленої відповідним чином попередньої ВМД з позначкою про сплату належних митних платежів.

Вищезазначене свідчить, що державне регулювання зовнішньоторговельних операцій з алкогольними напоями та тютюновими виробами має певні національні особливості, а саме:

- експорт спирту етилового, коньячного і плодового може здійснювати суб'єкт ЗЕД державної форми власності за наявності повноважень Кабінету Міністрів України;
- експортно-імпорتنі операції з алкогольними напоями підлягають ліцензуванню;
- пропуск через митний кордон України алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється на підставі проведення попереднього декларування зі сплатою належних митних платежів, відповідно до режиму імпорту товарів.

5.4. Порядок переміщення через митний кордон валюти

Переміщення через МКУ іноземної валюти, валюти України та банківських металів може здійснюватися фізичними та юридичними особами шляхом їх ввозу, вивозу або пересилення згідно з постановою НБУ № 148 від 27 травня 2008 року. Підставою для вивезення (ввезення) іноземної валюти, валюти України і банківських металів та здійснення операцій за дорученням резидента або нерезидента з іноземною валютою, валютою України та банківськими металами є митна декларація яка є чинною протягом одного року з часу її оформлення. Також треба урахувувати, що Кабінет Міністрів сумісно з НБУ та ДМСУ майже щорічно, відповідними постановами, вносять корективи в розмір та порядок митного оформлення іноземної та вітчизняної валюти яка переміщується через митний кордон України. Згідно діючого положення НБУ через митний кордон України дозволяється переміщувати наступні об'єми валюти (треба зауважити що можливо переміщення еквіваленту зазначеної нижче суми в іншій валюті за офіційним обмінним курсом гривні до даної іноземної валюти, встановленим НБУ на момент перетину митного кордону або на момент оформлення митної

декларації). Фізична особа, юридична особа несуть відповідальність за недекларування іноземної валюти, валюти України і банківських металів, що переміщуються через митний кордон України, відповідно до законодавства України.

5.4.1. Переміщення через митний кордон України готівки

Згідно діючого положення НБУ під готівкою, при її переміщенні через митний кордон України, мається на увазі готівкова валюта України і готівкова іноземна валюта у вигляді банкнот і монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної держави, банкноти та монети, вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу (крім монет, що належать до банківських металів), і дорожні чеки.

Ввезення в Україну та вивезення за межі України готівки. Фізична особа має право ввозити в Україну та вивозити за межі України готівку в сумі, що не перевищує в еквіваленті 10000 євро без письмового декларування митному органу. За умови письмового декларування митному органу в повному обсязі фізична особа має право ввозити в Україну та вивозити за межі України готівку в сумі, що перевищує в еквіваленті 10000 євро, але за наявності документів, що підтверджують зняття готівки з рахунків банків (фінансових установ), виключно на ту суму, що перевищує в еквіваленті 10000 євро. Фізична особа — нерезидент має право вносити кошти на рахунки в уповноважених банках або виконувати інші операції в банках України на підставі митної декларації.

Юридична особа може ввозить готівку в Україну або вивозить її за межі України через повноважного представника без обмеження суми на умовах письмового декларування відповідному митному органу в повному обсязі, але при ввезенні в Україну і вивезенні за межі України готівки в сумі, що перевищує в еквіваленті 10000 євро юридична особа повинна мати документи, що підтверджують зняття готівки з рахунків банків (фінансових установ), виключно на ту суму, що перевищує в еквіваленті 10000 євро.

Повноважний представник юридичної особи, якій належать (орендовані, зафрахтовані або ті, що формуються в Україні/за межами України) транспортні засоби, що здійснюють пасажирські рейси, ввозить/вивозить готівку, що отримана на транспортному засобі за надані послуги та/або реалізований товар, на підставі відповідних касових документів. Повноважний представник декларує готівку, яку ввозить/вивозить за дорученням юридичної особи та власні кошти, окремо з використанням двох примірників митної декларації.

Пересилання готівки. Дозволяється пересилати в Україну та за межі України готівку в міжнародних поштових відправленнях та в міжнародних експрес-відправленнях з оголошеною цінністю з дотриманням вимог Правил надання послуг поштового зв'язку, Конвенції щодо уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень:

- фізичним особам, юридичним особам (крім уповноважених банків) у сумі, що не перевищує в еквіваленті 300 євро;
- уповноваженим банкам.

Міжнародні поштові відправлення та міжнародні експрес-відправлення, у які вкладена готівка в сумі, що перевищує встановлені норми, отримувачам не видаються, а повертаються відправникам.

5.4.2. Переміщення через митний кордон України банківських металів

Згідно діючого положення НБУ під банківськими металами, при їх переміщенні через митний кордон України, мається на увазі золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках та порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, що вироблені з дорогоцінних металів з пробами для вітчизняних монет не нижче ніж для золота – 995, для срібла – 999, для платини і паладію — 999,5 і в іноземних монетах з дорогоцінних металів з пробами не нижче ніж для золота — 900, для срібла — 925, для платини та паладію — 999.

Переміщення через митний кордон України банківських металів фізичними особами. Фізична особа має право ввозити в Україну і вивозити за межі України банківські метали вагою, що не перевищує 500г, у вигляді злиwkів і монет на умовах письмового декларування митному органу в повному обсязі. При вивезенні за межі України банківських металів вагою, що перевищує 500г, у вигляді злиwkів і монет фізична особа повинна отримати індивідуальну ліцензію на вивезення за межі України банківських металів. Ліцензію видає територіальне управління Національного банку за місцем проживання фізичної особи. Для отримання ліцензії фізична особа має подати наступні документи:

- заяву про видачу ліцензії в довільній формі;
- копії сторінок паспорта (або документа, що його замінює), які містять прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, серію і номер паспорта (або документа, що його замінює), місце проживання;
- копії документів, що підтверджують придбання банківських металів в уповноважених банках.

Управління надсилає копію заяви фізичної особи про видачу ліцензії відповідному територіальному підрозділу по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України і відповідному територіальному підрозділу по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України і видає ліцензію з урахуванням цих висновків, якщо ці висновки надійшли протягом 14 днів з дня подання заяви на розгляд.

Переміщення через митний кордон України банківських металів юридичними особами. Юридичні особи (крім уповноважених банків) не мають права ввозити в Україну і вивозити за межі України банківські метали, за винятком ввезення в Україну юридичною особою — резидентом банківських металів, що виготовлені нерезидентом за договором про перероблення (афінаж) давальницької сировини, якщо ці банківські метали в повному обсязі продаються Національному банку України (Державній скарбниці України).

Підставою для ввезення в Україну цих банківських металів є спеціальний дозвіл Національного банку України. Підставою для надання юридичній особі — резиденту спеціального дозволу є наступні документи:

- заява (установленої форми);
- копія договору з нерезидентом про перероблення (афінаж) банківських металів з давальницької сировини;
- копія договору про продаж банківських металів Національному банку України.

Юридична особа — резидент подає до Національного банку України в строк не більше ніж 10 робочих днів з дати оформлення вантажної митної декларації на ввезення банківських металів копію ВМД та опис ввезених банківських металів з розподілом за вагою зливків, за номіналом монет, засвідчені підписом керівника або заступника керівника юридичної особи — резидента та відбитком печатки цієї юридичної особи.

5.5. Порядок переміщення через митний кордон транспортних засобів

Митне оформлення транспортного засобу може здійснюватися як його власником, так і довіреною особою за наявності належним чином оформлених документів на представлення повноважень. Власники транспортних засобів або уповноважені ними особи, які переміщують транспортні засоби через митний кордон України, зобов'язані пред'явити їх митниці і подати:

- документи, що підтверджують право володіння або користування (втому числі з правом розпорядження) транспортними засобами;
- реєстраційні та технічні документи на такі транспортні засоби, якщо вони були зареєстровані в країні придбання чи іншій країні, інші документи, потрібні для митного оформлення, на вимогу співробітника митниці (закордонний паспорт, доручення на перегін або перевезення транспортного засобу, тощо).

Громадяни, які переміщують через митний кордон України транспортні засоби, зобов'язані заповнити декларацію та в належних випадках надати зобов'язання про зворотне ввезення/вивезення, транзит. Митне оформлення транспортних засобів (у тому числі знятих з обліку в країні придбання або в іншій країні), заявлених прикордонній митниці громадянами-нерезидентами як такі, що ввозяться ними з метою відчуження, проводиться прикордонною митницею зі стягненням при цьому передбачених законодавством платежів без видачі Посвідчення. Посвідчення оформляється на нового власника в митниці, в зоні діяльності якої він постійно чи тимчасово проживає.

Громадяни-резиденти можуть перемішувати через митну територію України транзитом тільки транспортні засоби, які належать громадянам нерезидентам, іноземним фірмам, організаціям чи установам, що має підтверджуватися відповідними документами.

Відчуження тимчасово ввезених в Україну транспортних засобів здійснюється з дозволу митниць. Не підлягають відчуженню на території України тимчасово ввезені транспортні засоби, які на день звернення до митниці з приводу відчуження заборонені до ввезення для постійного користування в Україні. При відчуженні тимчасово ввезених в Україну транспортних засобів митне оформлення здійснюється згідно із законодавством, чинним на день здійснення митного оформлення для постійного користування.

Не підлягає пропуску через митний кордон України транспортні засоби:

- номер кузова (або ідентифікаційний номер), шасі (рами) чи двигуна якого знищено, підроблено або не відповідає запису в реєстраційних документах;
- що ввозиться в Україну громадянином для постійного користування, не знятий з обліку в реєстраційних органах країни придбання або іншої країни;
- що вивозиться за межі України громадянином для постійного користування, не знятий з обліку в підрозділах МВС України, які відповідно

до законодавства України вповноважені здійснювати державну реєстрацію та зняття з обліку транспортних засобів;

- ввезення якого в Україну згідно із законодавством заборонено за віком або на який відсутні документи, що підтверджують право власності на транспортний засіб;
- що ввозиться в Україну для постійного користування й за який не сплачено податки та збори (обов'язкові платежі);
- який знято з обліку, увозиться з метою транзиту й за який не внесено грошову заставу.

У разі виявлення ознак порушень митних правил посадова особа митного органу, яка здійснює митний контроль та митне оформлення транспортного засобу, вживає заходів відповідно до законодавства України з питань митної справи. Транспортні засоби, не пропущені через митний кордон України внаслідок установлених заборон чи обмежень на їх ввезення в Україну, а також несплати встановлених податків і зборів (обов'язкових платежів), підлягають вивезенню з території України або переданню на склад митного органу оформлення для зберігання відповідно до МКУ.

5.5.1. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами в Україну для постійного користування

При ввезенні транспортних засобів на митну територію України його власник або уповноважена особа здійснює в установленому порядку декларування транспортних засобів і подає митному органу два примірники митної декларації та наступні документи:

- що підтверджують право власності на транспортні засоби;
- що підтверджують право на надання пільг в оподаткуванні (у разі митного оформлення транспортних засобів з наданням пільг в оподаткуванні);
- інші документи, потрібні для митного оформлення транспортних засобів, подання яких митному органу передбачено законодавством України.

До підpunkту 4.1 пасажирської митної декларації, заповненої в установленому порядку, крім інших відомостей, уносяться такі дані про транспортні засоби:

- тип, марка та модель;
- колір;

- рік виготовлення й уведення в експлуатацію;
- ідентифікаційний номер, номери кузова, шасі (рами), двигуна;
- об'єм двигуна (куб. см);
- найменування, номери й дати видачі документів, на підставі яких здійснюється митне оформлення (документів, що підтверджують право власності на транспортні засоби, тощо).

Якщо митне оформлення здійснюється з наданням пільг в оподаткуванні та квитанція МД-1 не заповнюється, то до пункту 4.1 пасажирської митної декларації, крім інших відомостей, уносяться найменування, номери й дати видачі документів, що підтверджують право на надання пільг в оподаткуванні.

Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортних засобів, перевіряє та встановлює відповідність ідентифікаційного номера, номерів кузова, шасі (рами), двигуна, року виготовлення, кольору та дати введення в експлуатацію транспортних засобів даним, зазначеним у митній декларації, реєстраційних і технічних документах на транспортні засоби, а також проводить документальну перевірку факту реєстрації транспортних засобів уповноваженими державними реєстраційними органами за кордоном і приймає рішення про можливість здійснення митного оформлення транспортних засобів.

Митне оформлення транспортних засобів здійснюється з обов'язковим складанням Акта про проведення митного огляду транспортного засобу. Такий Акт підписується посадовою особою митного органу, що здійснила митний огляд, і власником транспортних засобів (уповноваженою особою), засвідчується відбитком особистої номерної печатки цієї посадової особи і залишається в справах митного органу разом з документами, на підставі яких було проведено митне оформлення. Уповноваженими посадовими особами митного органу здійснюється визначення коду транспортних засобів згідно з УКТ ЗЕД, а також митної вартості транспортних засобів для нарахування сум податків і зборів (обов'язкових платежів), які підлягають сплаті при митному оформленні транспортних засобів.

При внесенні власником транспортних засобів (уповноваженою особою) сум належних податків і зборів (обов'язкових платежів) посадовою особою митного органу оформлюється квитанція МД-1. У графі «Для службових позначок» митної декларації посадовою особою митного органу вчиняється запис про суми платежів, сплачених при митному оформленні транспортних засобів, зазначаються номери квитанцій МД-1. Власникові транспортних засобів (уповноваженій особі) разом з оригіналами технічних

та інших документів, що були підставою для митного оформлення, передаються другий примірник квитанції МД-1, завірена посадовою особою митного органу копія Акта про проведення митного огляду транспортного засобу й примірник митної декларації. Другий примірник митної декларації залишається в справах митного органу. Виїзд транспортних засобів за межі зони митного контролю здійснюється на підставі оформлених у повному обсязі примірника митної декларації й другого примірника квитанції МД-1. Завершення митного оформлення транспортних засобів, зазначеного в митній декларації, засвідчується в митній декларації відтиском особистої номерної печатки та підписом посадової особи митного органу.

Електронні копії митної декларації та квитанції МД-1 протягом чотирьох годин з моменту оформлення транспортних засобів передаються уповноваженою посадовою особою митного органу до ЄАІС в установленому ДМСУ порядку. При цьому до електронної копії митної декларації вносяться:

- дані про власника або уповноважену особу (якщо декларування здійснюється останньою): прізвище, ім'я та по батькові, країна постійного проживання, громадянство (підданство), серія й номер паспорта або іншого документа громадянина, що дає йому право на перетин державного кордону України;
- дані про транспортні засоби: тип, модель та марка, колір, рік виготовлення та введення в експлуатацію, ідентифікаційний номер, номери кузова, шасі (рамі), двигуна, об'єм двигуна (куб. см);
- найменування, номери та дати видачі документів, що були підставою для здійснення митного оформлення (документів, що підтверджують право власності на транспортні засоби, тощо);
- номери квитанцій МД-1;
- суми сплачених платежів;
- дата митного оформлення;
- код підрозділу, який здійснив митне оформлення транспортного засобу при його ввезенні на митну територію України, відповідно до Класифікатора;
- номер особистої номерної печатки посадової особи митного органу, яка провела митне оформлення.

Якщо митне оформлення здійснюється з наданням пільг в оподаткуванні та квитанція МД-1 не заповнюється, то до електронної копії митної декларації уносяться усі вище названі дані, а замість номерів квитанції

МД-1 та суми сплачених платежів найменування, номери та дати видачі документів, що підтверджують право на надання пільг в оподаткуванні транспортних засобів.

Підтвердженням права на надання пільг в оподаткуванні транспортних засобів є такі документи:

- підтвердження складу спадщини, відкритої за межами України на користь громадянина-резидента, органами, що вчиняють нотаріальні дії в країні її відкриття. Таке підтвердження підлягає легалізації в консульських установах України, що діють у відповідних країнах, якщо інше не встановлено міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України;
- паспорт громадянина України для виїзду за кордон зі штампом про зняття з постійного консульського обліку у зв'язку з переїздом в Україну, засвідчений гербовою печаткою консульської установи України за місцем попереднього постійного проживання громадянина України;
- паспортний документ громадянина іноземної держави на право виїзду за кордон з імміграційною візою на постійне проживання в Україні, виданою компетентним органом України, та/або посвідка на постійне проживання в Україні (при переселенні на постійне місце проживання в Україну громадян іноземної держави);
- довідка, видана Міністерством закордонних справ України, за підписом першого заступника Міністра закордонних справ України, а в разі його відсутності — одного із заступників відповідно до розподілу обов'язків, а також керівника фінансового підрозділу Міністерства закордонних справ України про суму коштів, що виплачуються працівникам дипломатичної служби України, які перебували за кордоном у довгостроковому відрядженні або проходили дипломатичну службу за кордоном строком не менше одного року та повертаються в Україну.

Як зазначалось раніше, видача Посвідчення проводиться відповідним підрозділом митниці, у зоні діяльності якої постійно або тимчасово проживає власник транспортного засобу (або має намір проживати власник транспортного засобу, який є громадянином-нерезидентом), за винятком випадків, визначених законодавством. Для отримання Посвідчення власник транспортного засобу (уповноважена особа) пред'являє транспортний засіб митному органу й подає заяву. Підставою для оформлення Посвідчення є такі документи:

- примірник оформленої митної декларації;
- другий примірник квитанції МД-1, що підтверджує сплату митних та інших обов'язкових платежів при митному оформленні транспортного засобу (крім випадків ввезення транспортного засобу для постійного користування на митній території України з наданням пільг в оподаткуванні);
- що підтверджують право власності на транспортний засіб;
- що підтверджують право на надання пільг в оподаткуванні (у разі ввезення транспортного засобу для постійного користування на митній території України з наданням пільг в оподаткуванні);
- завірена посадовою особою митного органу оформлення копія Акта про проведення митного огляду транспортного засобу;
- інші документи, потрібні для митного оформлення транспортного засобу, подання яких митному органу передбачено законодавством України (закордонний паспорт, паспорт громадянина тощо).

Після перевірки документів на транспортний засіб уповноважена посадова особа митного органу здійснює в оперативному режимі запит до ЄАІС і звіряє дані, зазначені в поданих документах, з даними про цей транспортний засіб, що містяться в ЄАІС. Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортного засобу, перевіряє та встановлює відповідність ідентифікаційного номера, номерів кузова, шасі (рами), двигуна, року виготовлення, кольору та дати введення в експлуатацію транспортного засобу даним, зазначеним у поданих документах. За відсутності зауважень посадова особа митного органу вчиняє в митній декларації запис «Звірення проведено, зауважень немає», який завіряється підписом й відтиском особистої номерної печатки цієї посадової особи. У разі виявлення невідповідностей митний орган направляє митному органу, який провів митне оформлення транспортного засобу, повідомлення про потребу проведення перевірки та вжиття відповідних заходів до посадових осіб, що провели митне оформлення.

Якщо митне оформлення транспортного засобу було здійснене з наданням пільг в оподаткуванні, то комісією, створеною згідно з наказом митного органу, проводиться перевірка обґрунтованості надання таких пільг. У разі виявлення необґрунтованого надання пільг в оподаткуванні при митному оформленні транспортного засобу вирішується питання стягнення належних податків і зборів (обов'язкових платежів) та заведення справи про порушення митних правил. До митниці, яка проводила митне оформлення транспортного засобу, направляється повідомлення щодо

потреби проведення перевірки й вжиття відповідних заходів до посадкових осіб, що провели митне оформлення.

До Посвідчення посадовою особою митного органу вносяться відмітки про обмеження щодо передання транспортного засобу його власником у володіння та/або користування, та/або розпорядження іншим громадянам чи підприємствам без сплати належних податків і зборів (обов'язкових платежів) при наданні пільг з оподаткування транспортного засобу, що ввозиться для постійного користування на митній території України.

Посвідчення виписується у двох примірниках. Перший примірник разом з документами, що підтверджують право власності на транспортний засіб (право користування ним), реєстраційними й технічними документами, митною декларацією видається власникові транспортного засобу для подання до підрозділів МВС України, які відповідно до законодавства України вповноважені здійснювати державну реєстрацію та зняття з обліку транспортних засобів. У митній декларації, а також у реєстраційних і технічних документах учиняється запис «Видано Посвідчення від «___» _____ 200_ року №___», який завіряється відтиском особистої номерної печатки посадової особи митного органу, яка видала Посвідчення. Другий примірник Посвідчення разом із заявою власника транспортного засобу (уповноваженої особи), завіреною посадовою особою митного органу оформлення копією Акта про проведення митного огляду транспортного засобу, другим примірником квитанції МД-1 і ксерокопіями інших документів, архівується й зберігається в справах митного органу протягом встановленого строку.

Електронна копія Посвідчення протягом чотирьох годин з моменту його оформлення передається уповноваженою посадовою особою митного органу до ЄАІС у встановленому ДМСУ порядку. Номер і дата видачі Посвідчення вносяться до електронної копії митної декларації, оформленої при ввезенні транспортного засобу на митну територію України для постійного користування, що міститься в ЄАІС.

5.5.2. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що тимчасового вивозяться за межі митної території України

У разі тимчасового вивезення транспортного засобу за межі митної території України його власник або уповноважена особа подає митному органу наступні документи:

- що підтверджують право власності на транспортний засіб;
- що підтверджують право на надання пільг в оподаткуванні (у разі митного оформлення транспортного засобу з наданням пільг в оподаткуванні);
- інші документи, потрібні для митного оформлення транспортного засобу, подання яких митному органу передбачено законодавством України.

Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортного засобу, перевіряє та встановлює відповідність ідентифікаційного номера, номерів кузова, шасі (рамі), двигуна, року виготовлення, кольору та дати введення в експлуатацію транспортного засобу даним, зазначеним у реєстраційних та технічних документах на транспортний засіб, а також проводить документальну перевірку факту постійної реєстрації транспортного засобу у підрозділах МВС України, які відповідно до законодавства України вповноважені здійснювати державну реєстрацію транспортного засобу, та відсутності тимчасової заборони на зняття з обліку цих транспортних засобів і приймає рішення про можливість здійснення пропуску транспортного засобу через митний кордон України. Особі, яка здійснила декларування, передаються оригінали технічних та інших документів, що були підставою для пропуску транспортного засобу через митний кордон України.

У разі зворотного ввезення тимчасово вивезеного транспортного засобу його власник або уповноважена особа подає митному органу документи, що підтверджують право власності на транспортний засіб. Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортного засобу, перевіряє та встановлює відповідність ідентифікаційного номера, номерів кузова, шасі (рамі), двигуна, року виготовлення, кольору та дати введення в експлуатацію транспортного засобу даним, зазначеним у реєстраційних та технічних документах на транспортний засіб, і приймає рішення про можливість здійснення пропуску транспортного засобу через митний кордон України.

Транспортний засіб, який тимчасово вивозиться за межі митної території України, повинен бути зареєстрований у підрозділах МВС України, які відповідно до законодавства України вповноважені здійснювати державну реєстрацію та зняття з обліку транспортних засобів, та повинен мати реєстраційні документи, номерні знаки та розпізнавальний знак держави, які відповідають чинним стандартам України та вимогам міжнародної Конвенції про дорожній рух.

5.5.3. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що вивозяться за межі митної території України для постійного користування

У разі вивезення транспортного засобу за межі митної території України його власник або уповноважена особа здійснює в установленому порядку декларування транспортного засобу і подає митному органу вантажну митну декларацію, заповнену в установленому порядку, і документи:

- що підтверджують право власності на транспортний засіб;
- що підтверджують право на надання пільг в оподаткуванні (у разі митного оформлення транспортного засобу з наданням пільг в оподаткуванні);
- інші документи, потрібні для митного оформлення транспортного засобу, подання яких митному органу передбачено законодавством України.

Транспортний засіб, який вивозиться за межі митної території України для постійного користування, повинен бути знятий з обліку в підрозділах МВС України, які відповідно до законодавства України вповноважені здійснювати державну реєстрацію та зняття з обліку транспортних засобів, та повинен мати реєстраційні документи з відміткою про зняття його з обліку, номерні знаки для разових поїздок та розпізнавальний знак держави, які відповідають чинним стандартам України та вимогам міжнародної Конвенції про дорожній рух.

У разі вивезення транспортного засобу за межі митної території України у випадках, визначених у статті 250 МКУ, його власник або уповноважена особа здійснює в установленому порядку декларування транспортного засобу і подає митному органу два примірники митної декларації, заповненої в установленому порядку, і вище зазначені документи. До підпункту 4.1 пасажирської митної декларації, крім інших відомостей, вносяться такі дані про транспортний засіб:

- тип, марка та модель;
- колір;
- рік виготовлення та введення в експлуатацію;
- ідентифікаційний номер, номери кузова, шасі (рами), двигуна;
- об'єм двигуна (куб. см);
- найменування, номери й дати видачі документів, на підставі яких здійснюється митне оформлення (документів, що підтверджують право власності на транспортний засіб, тощо).

Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортного засобу, перевіряє та встановлює відповідність ідентифікаційного номера, номерів кузова, шасі (рамі), двигуна, року виготовлення, кольору та дати введення в експлуатацію транспортного засобу даним, зазначеним у митній декларації, реєстраційних та технічних документах на транспортний засіб, а також проводить документальну перевірку факту зняття з обліку транспортного засобу у підрозділах МВС України, які відповідно до законодавства України вповноважені здійснювати державну реєстрацію та зняття з обліку транспортних засобів, і приймає рішення про можливість здійснення митного оформлення транспортного засобу. Власникові транспортного засобу (уповноваженій особі) разом з оригіналами технічних та інших документів, що були підставою для митного оформлення транспортного засобу, передається примірник митної декларації. Другий примірник митної декларації залишається в справах митного органу.

Виїзд транспортного засобу за межі зони митного контролю здійснюється на підставі оформленої в повному обсязі митної декларації. Завершення митного оформлення транспортного засобу засвідчується в митній декларації відтиском особистої номерної печатки та підписом посадової особи митного органу. Електронна копія митної декларації протягом чотирьох годин з моменту оформлення транспортного засобу передається уповноваженою посадовою особою митного органу до ЄАІС у встановленому ДМСУ порядку. При цьому до електронної копії митної декларації вносяться:

- дані про власника або уповноважену особу (якщо декларування здійснюється останньою): прізвище, ім'я та по батькові, країна постійного проживання, громадянство (підданство), серія й номер паспорта або іншого документа громадянина, що дає йому право на перетин державного кордону України;
- дані про транспортний засіб: тип, модель та марка, колір, рік виготовлення та введення в експлуатацію, ідентифікаційний номер, номери кузова, шасі (рамі), двигуна, об'єм двигуна (куб. см);
- найменування, номери й дати видачі документів, що були підставою для здійснення митного оформлення (документів, що підтверджують право власності на транспортний засіб, тощо);
- митний режим (вивезення);
- дата митного оформлення;
- код підрозділу, який здійснив митне оформлення транспортного засобу, відповідно до Класифікатора;

- номер особистої номерної печатки посадової особи митного органу, яка провела митне оформлення.

5.5.4. Порядок митного оформлення транспортних засобів, що ввозяться на митну територію України з метою транзиту

У разі ввезення транспортного засобу на митну територію України з метою транзиту його власник або уповноважена особа подає митному органу на бланку митної декларації два примірники зобов'язання про транзит та документи що підтверджують право власності на транспортний засіб та інші документи, потрібні для митного оформлення транспортного засобу.

Особою, яка надає зобов'язання, заповнюються: поле для зазначення режиму переміщення громадянина, пункти 1, «Дата заповнення та особистий підпис» та підпункт 4.2 пасажирської митної декларації, а до підпункту 4.1 пасажирської митної декларації вноситься письмове зобов'язання про вивезення транспортного засобу такого змісту: «Зобов'язуюсь вивезти цей транспортний засіб за межі митної території України в термін, визначений митним органом. Про відповідальність згідно зі статтею 349 Митного кодексу України в разі порушення цього зобов'язання ознайомлений». Інші пункти та підпункти митної декларації громадянином не заповнюються.

Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортного засобу, перевіряє та встановлює відповідність ідентифікаційного номера, номерів кузова, шасі (рами), двигуна, року виготовлення, кольору та дати введення в експлуатацію транспортного засобу даним, зазначеним у письмовому зобов'язанні про транзит, реєстраційних та технічних документах на транспортний засіб, а також проводить документальну перевірку факту реєстрації транспортного засобу уповноваженими державними реєстраційними органами за кордоном і приймає рішення про можливість здійснення митного оформлення транспортного засобу. Якщо транспортний засіб не зареєстровано постійно в уповноважених державних реєстраційних органах іноземних держав, то після внесення грошової застави в розмірі суми податків і зборів (обов'язкових платежів), що підлягають сплаті при ввезенні таких транспортних засобів на митну територію України для постійного користування, посадова особа митного органу оформлює квитанцію МД-1.

Зобов'язання про транзит засвідчується відтиском особистої номерної печатки та підписом посадової особи митного органу. У графі «Для службових

позначок» посадова особа митного органу зазначає дату закінчення транзиту, а якщо транспортний засіб не зареєстровано постійно в уповноважених державних реєстраційних органах іноземних держав, то також номер квитанції МД-1 і розмір грошової застави.

Особі, яка здійснювала декларування, разом з оригіналами технічних та інших документів, що були підставою для митного оформлення транспортного засобу, передається один примірник зобов'язання про транзит, а при оформленні МД-1 — другий примірник квитанції МД-1 і завірена посадовою особою митниці копія Акта про проведення митного огляду транспортного засобу. Другий примірник письмового зобов'язання про транзит залишається в митному органі.

Виїзд транспортного засобу за межі зони митного контролю здійснюється на підставі зобов'язання про транзит, засвідченого відтиском особистої номерної печатки і підписом посадової особи митного органу, і другого примірника квитанції МД-1. Електронні копії зобов'язання про транзит і квитанції МД-1 не пізніше ніж протягом чотирьох годин з моменту оформлення транспортного засобу передаються уповноваженою посадовою особою митниці до ЄАІС у встановленому ДМСУ порядку. При цьому до електронної копії зобов'язання про транзит також вноситься дата закінчення транзиту. Після завершення формування електронної копії зобов'язання про транзит документи, які були підставою для оформлення цього зобов'язання та залишаються в справах митного органу, передаються до відділу контролю за доставкою товарів митного органу.

При вивезенні транспортного засобу, ввезених з метою транзиту, особа, яка надала зобов'язання про транзит, подає митному органу документи, що підтверджують право власності на транспортний засіб, і оформлене при ввезенні цих транспортних засобів письмове зобов'язання про транзит. У разі внесення грошової застави при ввезенні транспортного засобу подаються також другий примірник квитанції МД-1 і завірена посадовою особою митниці копія Акта про проведення митного огляду транспортного засобу. Посадова особа митного органу здійснює митний огляд транспортного засобу, а також проводить перевірку за наявними в ЄАІС даними дотримання терміну транзиту та приймає рішення про можливість здійснення пропуску транспортного засобу за межі митної території України. За відсутності зауважень посадова особа митного органу на зворотному боці зобов'язання про транзит вчиняє запис «Транзит, вивезення» і завіряє його відтиском особистої номерної печатки та підписом. Зобов'язання про

транзит залишається у справах митниці і є підставою для зняття транспортного засобу з контролю.

Контроль за виконанням зобов'язання про транзит здійснюється митним органом, яким проводилося митне оформлення транспортного засобу при ввезенні його на митну територію України. Контроль за доставкою транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митну територію України транзитом, здійснюється в порядку, установленому ДМСУ. Граничний строк транзиту транспортних засобів через митну територію України не повинен перевищувати 10 діб.

5.6. Вимоги до лікарських засобів та наркотичних речовин при їх митному оформленні

Закон України «Про лікарські засоби» визначає порядок імпорту та експорту лікарських засобів, якими є «речовини або їх суміші природного, синтетичного чи біотехнологічного походження, які застосовуються для запобігання вагітності, профілактики, діагностики та лікування захворювань людей або зміни стану і функцій організму». До лікарських засобів належать:

- діючі речовини (субстанції);
- готові лікарські засоби (лікарські препарати, ліки, медикаменти);
- гомеопатичні засоби;
- засоби, які використовуються для виявлення збудників хвороб, а також боротьби із ними або паразитами;
- лікарські косметичні засоби;
- домішки до харчових продуктів.

Вони мають бути зареєстровані в Україні, а на кожному товарну партію — оформлений сертифікат якості підприємства-виробника. Безпосередній контроль за ввезенням на митну територію України лікарських засобів здійснюється Державною інспекцією з контролю якості лікарських засобів.

При МОЗ України створено Національне агентство з контролю за якістю та безпекою продуктів харчування, лікарських засобів та виробів медичного призначення (НАЗК) яке видає дозвільні документи (додатки 21, 22), що є підставою для перетину митного кордону та проведення митного оформлення ввезених на митну територію України незареєстрованих в

Україні імунобіологічних препаратів, біоматеріалів, у тому числі дослідних зразків біологічним препаратів та хімічних речовин, медичної техніки, виробів медичного призначення та лікарських засобів (додаток 23). Незареєстровані лікарські засоби можуть ввозитись на митну територію України для:

- проведення доклінічних досліджень і клінічних випробувань;
- реєстрації лікарських засобів в Україні (зразки препаратів у лікарських формах);
- експонування на виставках, ярмарках, конференціях тощо без права реалізації;
- індивідуального використання громадянами.

Ввезення на митну територію України зареєстрованих в Україні лікарських засобів що використовуються у фармацевтичній промисловості здійснюється на підставі ліцензії, що видається МЗЕЗТ України за погодженням з Держкоммедбіопромом. Перелік документів необхідних для одержання погодження на імпорт фармацевтичної продукції:

- заяву на отримання положення;
- завірену копію контракту та лист-заяву на проведення експортної оцінки контракту;
- експертний висновок про можливість застосування в Україні фармацевтичних препаратів, виданих уповноваженим органом у разі відсутності їх реєстрації в Україні;
- сертифікат походження;
- дозвіл комітету по контролю за наркотиками при МОЗ (при ввезенні продукції, що потребує такого дозволу);
- експертний висновок ТПП;
- копія ліцензії.

Погодження оформляється у 3 примірниках, два з яких передаються суб'єкту підприємницької діяльності — один із них пред'являється митним органом при ввезенні, другий — для оформлення ліцензії на імпорт, третій береться на окремий облік в установі, яка видала Погодження.

Ввезення на митну територію України харчових добавок, біологічно-активних добавок, спеціальних харчових продуктів здійснюється за наявності документів, виданих НАЗК:

- сертифікатів здоров'я що видаються на кожну партію харчових добавок, біологічно-активних добавок, спеціальних харчових продуктів, і

є підставою для використання їх в Україні, а також для здійснення їх експорту;

- одноразових дозволів на харчові добавки, біологічно-активні добавки, спеціальні харчові продукти (що ввозяться на митну територію України для реєстрації та сертифікації, експонування на виставках та ярмарках, особистого використання фізичними особами, у виключних випадках для ліквідації наслідків стихійного лиха, катастроф, тощо).

Ввезенню підлягають харчові добавки, біологічно-активні добавки, спеціальні харчові продукти тільки тієї кількості і того виробника, що зазначені у Сертифікаті здоров'я або в одноразовому дозволі. Медична техніка та вироби медичного призначення, що не зареєстровані та не сертифіковані в Україні можуть ввозитись на митну територію України без права реалізації та використання в медичній практиці після отримання одноразового дозволу НАЗК для проведення реєстрації, перереєстрації та сертифікації, експонування на виставках, ярмарках тощо. У разі надання гуманітарної допомоги або за певних обставин (стихійне лиха, катастрофа, тощо), медична техніка та вироби медичного призначення, що не зареєстровані та не сертифіковані в Україні, можуть ввозитись на митну територію України з метою застосування в медичній практиці лише після проведення державної експертизи їхньої якості та безпеки на підставі одноразового дозволу НАЗК. Митні органи мають повноваження завершувати процедуру митного оформлення імпорту лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та медичної техніки лише за наявності документа, що засвідчує державну реєстрацію того чи іншого препарату. Такими є Сертифікат здоров'я або одноразовий дозвіл, виданий НАЗК.

Контроль за переміщенням наркотиків запроваджено в Україні Законом, що визначив основні правила обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів затверджено наказом Комітету з контролю за наркотиками при Міністерстві охорони здоров'я України. На державному рівні визначено і порядок видачі дозвільних документів-сертифікатів на ввезення в Україну та вивезення з неї зазначених медичних препаратів.

Сертифікати на переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів видаються на кожну окрему партію уповноваженим органом — Комітетом з контролю за наркотиками при МОЗ України (додаток 24). Положення про видачу сертифікатів визначає, що вона здійснюється після розгляду пакета документів, який вміщує:

- заяву на бланку підприємства на ім'я голови Комітету, в якій зазначається мета ввезення, назви та реквізити імпортера та експортера, назва та кількість продукції, її лікарські форми, назва підприємства-виробника, найменування та кількість одиниць тари, вид транспорту, назва пункту пропуску на державному кордоні України, через який планується ввезення, тощо;
- рахунок-фактуру, транспортні та митні документи, що містять відомості про кількість наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- нотаріально засвідчену копію зовнішньоекономічного контракту, згідно з яким імпортуються зазначені препарати;
- свідоцтво Бюро реєстрації лікарських засобів Міністерства охорони здоров'я України про реєстрацію препаратів, які планується імпортувати в Україну;
- сертифікат якості на препарати з зазначенням терміну їхньої придатності;
- зобов'язання підприємства-імпортера про використанні препаратів тільки для заявлених цілей.

Зазначений перелік документів подається на розгляд при плануванні імпорту препаратів, що попередньо зареєстровані в Україні. Якщо планується імпорт препаратів не зареєстрованих в Україні, перелік документів суттєво змінюється і вирішальне значення має лист-клопотання Бюро реєстрації лікарських засобів, у якому обґрунтовується потрібність ввезення цих препаратів. У разі експорту наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів до Комітету з контролю за наркотиками також подаються відповідні документи, зміст яких має певні особливості, пов'язані з властивостями товару. Представлений митним органам відповідним чином оформлений сертифікат на ввезення чи вивезення лікарських засобів, є підставою для проведення їх митного оформлення.

5.7. Порядок переміщення через митний кордон культурних цінностей

Переміщення через митний кордон України культурних цінностей здійснюється у відповідності із законом України «Про вивезення, ввезення

та повернення культурних цінностей», який регулює відносини, пов'язані з вивезенням, ввезенням та поверненням культурних цінностей, і спрямований на охорону національної культурної спадщини та розвиток міжнародного співробітництва України у сфері культури.

Культурні цінності (згідно зі ст. 1 вищезазначеного Закону) – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України, а саме:

- оригінальні художні твори живопису, графіки та скульптури, художні композиції та монтажні з будь-яких матеріалів, твори декоративно-прикладного і традиційного народного мистецтва;
- предмети, пов'язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією, науки і культури, а також такі, що стосуються життя та діяльності видатних діячів держави, політичних партій, громадських і релігійних організацій, науки, культури та мистецтва;
- предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок;
- складові частини та фрагменти архітектурних, історичних, художніх пам'яток і пам'яток монументального мистецтва;
- старовинні книги та інші видання, що становлять історичну, художню, наукову та літературну цінність, окремо чи в колекції;
- манускрипти та інкунабули, стародруки, архівні документи, включаючи кіно-, фото- і фонодокументи, окремо чи в колекції;
- унікальні та рідкісні музичні інструменти;
- різноманітні види зброї, що має художню, історичну, етнографічну та наукову цінність;
- рідкісні поштові марки, інші філателістичні матеріали, окремо чи в колекції;
- рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування;
- зоологічні колекції, що становлять наукову, культурно-освітню, навчально-виховну або естетичну цінність;
- рідкісні колекції та зразки флори і фауни, мінералогії, анатомії та палеонтології.

Відповідно до законодавства України культурними цінностями України є:

- культурні цінності, створені на території України громадянами України;
- культурні цінності, створені на території України іноземцями чи особами без громадянства, які постійно проживають або проживали на території України;
- культурні цінності, виявлені на території України;
- ввезені на територію України культурні цінності, придбані археологічними, археографічними, етнографічними, науково-природничими та іншими експедиціями за згодою відповідних органів країни походження цих цінностей;
- ввезені на територію України культурні цінності, придбані в результаті добровільного обміну;
- ввезені на територію України культурні цінності, отримані в дарунок або законно придбані за згодою відповідних органів країни походження цих цінностей;
- незаконно вивезені культурні цінності України, що перебувають за межами її території;
- культурні цінності, евакуйовані з території України під час війн та збройних конфліктів і не повернуті назад;
- культурні цінності, тимчасово вивезені з території України і не повернуті в Україну;
- культурні цінності, переміщені на територію України внаслідок другої світової війни як часткова компенсація за заподіяні окупантами збитки.

Спеціально уповноваженим державним органом контролю за вивезенням, ввезенням і поверненням культурних цінностей при Міністерстві культури і мистецтв України є Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України (ДСКПКЦ). ДСКПКЦ виконує покладені на неї завдання у взаємодії з Головним архівним управлінням України, Національною комісією з питань повернення в Україну культурних цінностей, ДМСУ, правоохоронними органами.

Не підлягають вивезенню з України наступні культурні цінності:

- культурні цінності, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання;
- культурні цінності, включені до Національного архівного фонду;
- культурні цінності, включені до Музейного фонду України.

Заявлені до вивезення (тимчасового вивезення) та повернуті після тимчасового вивезення культурні цінності підлягають обов'язковій державній

експертизі. Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розміри плати за неї затверджуються Кабінетом Міністрів України. Відмова фізичної чи юридичної особи, яка порушила клопотання про вивезення (тимчасове вивезення) культурних цінностей, подати на державну експертизу заявлені до вивезення культурні цінності розглядається як відмова заявника від їх вивезення. Клопотання про право на вивезення культурних цінностей подається не пізніше ніж за місяць до дати їх вивезення власником чи уповноваженою ним особою до ДСКПКЦ. До клопотання додаються:

- документ, що підтверджує право власності на культурні цінності;
- висновок державної експертизи.

ДСКПКЦ за клопотанням власника культурних цінностей чи уповноваженої ним особи приймає на підставі висновку державної експертизи рішення про можливість або неможливість вивезення культурних цінностей. Про прийняте рішення власник культурних цінностей чи уповноважена ним особа письмово повідомляється в місячний термін від дня офіційного надходження клопотання. У разі, якщо результат державної експертизи дає підстави для занесення заявленої до вивезення культурної цінності до Державного реєстру національного культурного надбання, матеріали експертизи передаються відповідному центральному органу виконавчої влади незалежно від згоди особи, яка порушила клопотання. У разі прийняття ДСКПКЦ рішення про можливість вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей власнику культурних цінностей чи уповноваженій ним особі видається свідоцтво встановленого зразка на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей (додаток 25). Зразок свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей затверджується Кабінетом Міністрів України. Свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей є підставою для пропуску зазначених у ньому культурних цінностей за межі митної території України. Вивезення культурних цінностей без цього свідоцтва забороняється.

Культурні цінності, що ввозяться в Україну, підлягають реєстрації в порядку, встановленому Міністерством культури і мистецтв України, Головним архівним управлінням України разом з ДМСУ. Під час ввезення культурних цінностей на територію України митному органу подається свідоцтво на право їх вивезення, якщо це передбачено законодавством держави, звідки ввозяться культурні цінності. За відсутності такого свідоцтва ввезені цінності підлягають затриманню митними органами України до

встановлення їх власника та одержання його доручення щодо подальшого переміщення або використання цих цінностей. Таке доручення має бути підтвержене дипломатичним представництвом або консульською установою країни, громадянином якої є власник культурних цінностей.

Ввезення культурних цінностей, щодо яких оголошено розшук, забороняється. Такі культурні цінності підлягають вилученню митними органами України з метою повернення їх у встановленому порядку власнику. Це також стосується контрафактних примірників художніх творів. Культурні цінності, вилучені митними або правоохоронними органами, а також конфісковані за рішенням суду, передаються безоплатно Міністерству культури і мистецтв України, спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері архівної справи і діловодства, які забезпечують їх зберігання, експертизу та інформацію про них з метою уточнення права власності на них. Після встановлення права власності на зазначені культурні цінності вони передаються в установленому порядку їх законному власнику чи уповноваженій ним особі. Витрати на зберігання та експертизу культурних цінностей відшкодовує власник, якщо інше не передбачено законодавством України або рішенням суду. Якщо вилучені або конфісковані культурні цінності обернені відповідно до закону в доход держави, Міжвідомча рада з питань вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей вирішує питання про безоплатну передачу цих культурних цінностей для постійного зберігання в державну частину музейного, бібліотечного та архівного фондів або релігійним організаціям.

Тимчасове вивезення культурних цінностей може здійснюватися фізичними та юридичними особами:

- для організації виставок;
- для проведення реставраційних робіт і наукових досліджень;
- у зв'язку з театральною, концертною та іншою артистичною діяльністю;
- в інших випадках, передбачених законодавством України.

Культурні цінності, тимчасово вивезені з України і не повернуті в обумовлений угодою термін, вважаються незаконно вивезеними.

Клопотання про дозвіл на тимчасове вивезення культурних цінностей подається власником чи уповноваженою ним особою до ДСКПКЦ. До клопотання додаються:

- нотаріально завірена копія угоди з приймаючою стороною про мету, гарантії надійного зберігання та повернення культурних цінностей в обумовлений угодою термін;

- документ про страхування культурних цінностей, що тимчасово вивозяться, із забезпеченням усіх випадків страхового ризику або документ про державні гарантії фінансового покриття будь-якого ризику, виданий країною, яка приймає культурні цінності;
- документ, що підтверджує право власності на культурні цінності;
- висновок державної експертизи.

Свідоцтво на право тимчасового вивезення культурних цінностей не може бути видано, якщо:

- відсутні гарантії щодо забезпечення надійного зберігання та повернення культурних цінностей в обумовлений угодою термін;
- заявлені для тимчасового вивезення культурні цінності в такому стані, що не можна змінювати умови їх зберігання;
- культурні цінності є предметом спору щодо права власності на них;
- страхова вартість культурних цінностей, заявлених для тимчасового вивезення, не відповідає їх реальній вартості;
- культурні цінності, заявлені для тимчасового вивезення, перебувають у розшуку;
- у державі, до якої передбачено здійснити тимчасове вивезення культурних цінностей, сталося стихійне лихо, виникли збройні конфлікти, введено надзвичайний стан або існують інші обставини, що перешкоджають забезпеченню надійного зберігання і поверненню культурних цінностей, які тимчасово вивозяться в цю державу.

Культурні цінності, що тимчасово ввозяться в Україну, підлягають реєстрації у порядку, встановленому ДСКПКЦ разом з ДМСУ.

У разі переїзду громадян на постійне місце проживання до інших держав їм дозволяється вивозити особисті нагороди, на які є орденські книжки або нагородні посвідчення. Вивезення громадянами, які переїжджають на постійне місце проживання до іншої держави, нагород, що залишилися їм від померлих батьків, можливе за умови подання документів, що підтверджують переїзд громадян на постійне місце проживання до іншої держави, свідоцтва про смерть, орденських книжок або нагородних посвідчень та документів, що підтверджують родинні зв'язки. Родинні цінності, які не перебувають на постійному зберіганні в державних музеях, установах, бібліотеках та інших державних сховищах культурних цінностей, вивозяться відповідно до законодавства України.

5.8. Порядок переміщення текстових та аудіовізуальних товарів через митний кордон

На підставі закону України «Про державну таємницю» контроль за дотриманням законодавства з питань охорони державної таємниці, що переміщається через кордон в пункт міжнародного поштового обміну, здійснюється силами, та засобами Державного Комітету таємниць. В інших пунктах пропуску через кордон, де немає представників Державного Комітету таємниць ці функції здійснюють митні органи, які при потребі консультуються з органами виконавчої влади.

Державний Комітет таємниць розглядає текстові матеріали призначені до вивезення за кордон, у тому числі в міжнародних поштових відправленнях або для передачі іноземним організаціям та особам з метою виявлення в них відомостей, що є секретами Української держави і оголошення яких може заподіяти шкоду економічним, військовим, оборонним інтересам України. Догляд здійснюється з метою запобігання вивезення через державний кордон:

- інформації, яка охороняється законами України «Про інформацію», «Про державну таємницю, іншої інформації, віднесеної до державної таємниці на підставі рішень Державних експертів з питань таємниць»;
- призначених до патентування в іноземних державах винаходів, корисних моделей, на які не одержано згоду, або є заборона Державного комітету України з питань інтелектуальної власності (ДержПатенту України);
- творів друку, що становлять історичну, наукову, художню або іншу цінність;
- ввезення в Україну матеріалів, що містять заклики, або підбурювання до вчинення кримінально-карних справ;
- продукцію порнографічного та вульгарного змісту.

Порядок вивезення текстових матеріалів та кіно-фото документів, віднесених до духовних пам'яток історії та культури, визначається Міністерством Культури України. Контроль матеріалів, які переміщуються через митний кордон України здійснюється в пунктах пропуску через митний кордон, або на внутрішніх митницях. У випадку неможливості прийняття співробітниками митних установ рішень про пропуск таких матеріалів, вони можуть бути затримані на час консультації з відповідними органами.

Призначені до вивезення за кордон текстові та аудіовізуальні матеріали незалежно від способу переміщення (поштовими каналами, через пункти пропуску на державному кордоні, в багажі чи вантажах, передача іноземцям) повинні супроводжуватись документами встановленого зразка. Матеріали, що вивозяться за кордон без дозволу:

- 1) випущені для публічного розповсюдження в Україні або за кордоном періодичні та неперіодичні видання, друкована образотворча продукція, картографічні матеріали, ноти та аудіовізуальні матеріали (за винятком тих, що становлять історичну, наукову, художню або іншу цінність, матеріалів з курсів військової підготовки, цивільної оборони і закритих спеціальностей);
- 2) технічні описи, інструкції і правила експлуатації, користування на призначену до експорту серійну продукцію, транспортні засоби (як інвентарне майно), товарно-супровідні документи на вантажі, що вивозяться, суднові бібліотеки (на морських та річкових судах);
- 3) оригінали і засвідчені нотаріально копії документів, що належать громадянам, про:
 - реєстрацію актів громадянського стану;
 - освіту;
 - присудження наукових ступенів, присвоєння вчених звань і підвищення кваліфікації;
 - реєстрацію транспортних і інших технічних засобів та право управління ними;
 - трудовий стаж (для трудових книжок лише довідки);
 - проходження військової служби;
 - участь у Великій Вітчизняній та інших війнах і військових конфліктах;
 - поранення та лікування;
 - нагороди;
 - пенсії;
 - спадщину;
 - інші документи, що стосуються забезпечення прав і законних інтересів громадян і осіб без громадянства, крім перелічених вище.

Рукописи лекцій, доповідей та повідомлень на конференціях, симпозіумах, конгресах, з'їздах, нарадах, матеріали виставок (крім виставок, що

будуються на матеріалах Державного музейного фонду України) та рекламні матеріали від реєстрації в агентстві звільнені.

Пропускаються через державний кордон України за дозволом Урядової комісії з експортного контролю наступні матеріали:

- відомості або результати (проміжні матеріали) науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт та дисертацій, які виконуються або були виконані на замовлення чи в інтересах оборони та безпеки України;
- друковані матеріали, рукописи, кліше, фото-, кіноматеріали, відеозаписи, платівки та інші звукозаписи, малюнки, інші друковані й образотворчі матеріали, що містять відомості про зброю, військову чи спеціальну техніку або технології їх виготовлення;
- технічні засоби обробки та зберігання інформації, які мають енерго-незалежні елементи пам'яті, машинні носії (магнітні диски та стрічки усіх видів, перфокарти та перфострічки, мікрофотоносії і т. п.), що містять інформацію про зброю, військову чи спеціальну техніку або технології її виготовлення;
- матеріали, що містять описи (або відомості про них) способів виготовлення або застосування зброї усіх видів та боєприпасів до неї, військової і спеціальної техніки та запасних частин до неї, військового майна та вибухових речовин, а також сировини та матеріалів, комплектуючих та напівфабрикатів, що використовуються для їх виробництва.

Твори друку, що становлять історичну, наукову, художню або іншу цінність можуть вивозитись за кордон при наявності дозволу, який видається Держкультконтролем Міністерства культури України. Не підлягають вивезенню (пересиланню) з України наступні твори друку:

- 1) книги, образотворчі видання, картографічні і нотні видання, що вийшли до 1925 року включно (для творів друку рішенням штатних груп мистецтвознавців-контролерів може встановлюватись інший обмежувальний для вивезення (пересилання) строк випуску видання у світ, але не раніше 1925 року);
- 2) іноземні книги, образотворчі, картографічні і нотні видання, книги кирилівського і глаголічного друку, що вийшли до 1880 року включно.
- 3) періодичні і ті, що продовжуються (Праці, Записки, Відомості, Вісники, Збірники наукових праць тощо) видання, які вийшли до 1945 року включно.

- 4) твори друку, які є рідкісними зразками художнього оформлення:
 - розмножені незвичайним способом (гравіровані, з витканим текстом);
 - віддруковані на незвичайних видах матеріалів (шовку, пергаменті, пробці, інших матеріалах);
 - в художніх палітурках індивідуальної роботи, в тому числі з застосуванням дорогоцінного каміння, металів, перламутру, цінних порід дерева, сортів хутра, шкіри.
- 5) твори друку з автографами, рукописними помітками, екслібрисами бібліотек та книжкових колекцій видатних громадських і державних діячів, письменників, вчених, діячів культури і мистецтва.
- 6) видання з печатками діючих бібліотек і установ.

Не підлягають пропуску через державний кордон на підставі чинного законодавства України:

- матеріали, що містять заклики до насильницького повалення чи зміни державного і суспільного ладу, порушення територіальної цілісності, державного суверенітету і безпеки України, пропаганду війни, насильства та жорстокості, расової, національної, релігійної винятковості або нетерпимості, підбурювання до вчинення кримінально караних дій;
 - матеріали, що містять описи способів виготовлення і застосування наркотиків і сильнодіючих отруйних речовин;
 - матеріали порнографічного та вульгарного змісту;
 - трудові книжки, військові квитки, дозвіл на право носіння зброї, посвідчення особи (замість трудової книжки і даних документів пропускаються архівні довідки про трудовий стаж, проходження військової служби, які видаються архівними установами);
 - твори друку, що становлять історичну, наукову, художню або іншу цінність.
- Документи і матеріали, що мають грифи таємності, вивозяться в порядку, який визначається Державним комітетом України з питань державних секретів. Лише у випадках тимчасового експонування або реставрації їх за кордоном можуть вивозитись:
- документи Національного архівного фонду України (з дозволу Головархіву України);
 - документи і матеріали, віднесені до духовних пам'яток історії та культури (з дозволу Міністерства культури України).

При вивезенні текстових матеріалів за кордон України вони повинні завчасно подаватися для перевірки (контролю) митним установам. У випадку

відсутності ліцензій або дозволів (висновків) і неможливості прийняття співробітниками митних установ рішення про можливість вивезення за кордон таких матеріалів (з точки зору дотримання економічних, науково-технічних, оборонних і інших інтересів країни), вони можуть бути затримані на час консультацій з органами Держкомтаємниць або іншими зацікавленими організаціями за профілем, але на строк не більше двох місяців.

В залежності від виду, характеру матеріалів та порушення чинного порядку пропуску їх через державний кордон митні установи на підставі висновків Держкомтаємниць, інших органів державної виконавчої влади приймають остаточне рішення про затримання, направлення на експертизу або одержання необхідних дозволів, вилучення, а при необхідності — й про знищення таких матеріалів, а саме:

- текстові та фотокінофономатеріали які не підлягають пропуску через державний кордон на підставі чинного законодавства України знищуються на підставі акта, магнітні носії інформації попередньо розмагнічуються і повертаються власнику.
- твори друку, що не підлягають вивезенню (пересиланню) з України, повертаються відправникам. В окремих випадках, коли є підстави вважати, що вони придбані незаконним шляхом (книги з штампами діючих бібліотек, музейні цінності, документи Національного архівного фонду України і т. ін.), вони передаються по акту представникам Держкультконтролю України або Головархіву України, які і приймають остаточне рішення про їх використання.
- інші матеріали затримуються і повертаються відправникам для одержання необхідних дозволів, ліцензій тощо.

Імпорт, експорт, оптова і роздрібна торгівля аудіовізуальними творами та примірниками фонограм здійснюються за наявності атестата, що засвідчує правомірність використання аудіовізуальних творів та примірників фонограм. Атестати видаються МЗЕЗТ України або уповноваженими ним органами на кожну партію продукції, що імпортується, експортується, форма атестата затверджується МЗЕЗТ України. У атестаті зазначається:

- найменування органу, що видав атестат;
- для юридичних осіб — найменування та місцезнаходження, а для фізичних осіб — прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані (серія, номер, ким і коли виданий, місце проживання);
- ідентифікаційний код суб'єкта підприємницької діяльності;
- реєстраційний номер атестата, дата реєстрації;

- дата видачі атестата;
- посада, прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, яка і підписала атестат;
- найменування аудіовізуальних творів, їх кількість та код УКТ ЗЕД.

Для одержання атестата на право експорту та імпорту аудіовізуальних творів та примірників фонограм подаються такі документи:

- заява на одержання атестата;
- нотаріально засвідчена копія свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності;
- довідка районної податкової інспекції про взяття на облік суб'єкта підприємницької діяльності, засвідчена печаткою;
- перелік аудіовізуальних творів та/або примірників фонограм із зазначенням їх кількості разом з документами, які підтверджують, що імпортована продукція або продукція, що експортується, реалізовуватиметься за наявності у імпортера чи експортера дозволу осіб, які мають авторське право і суміжні права на використання (відтворення та/або опублікування) цих творів та фонограм.

Для одержання атестата на право експорту та імпорту фільмів подається державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, яке видається Міністерством культури. Рішення про видачу або відмову у видачі атестата приймається уповноваженим органом не пізніше ніж через 15 днів від дати реєстрації заяви. Рішення про відмову у видачі атестата приймається з обґрунтуванням її причин і надсилається заявнику за підписом посадової особи, яка підписує атестат. Зазначене рішення може бути оскаржене у порядку, встановленому законодавством. У разі втрати атестата дублікат не видається.

5.9. Переміщення через митний кордон вторинної сировини та відходів

При переміщенні через митний кордон України (ввоз, вивоз, транзит) небезпечної для здоров'я населення і навколишнього середовища продукції (вторинної сировини, відходів, тощо) Державною екологічною інспекцією Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України здійснюється екологічний контроль метою якого є гарантування

екологічної безпеки населення і навколишнього середовища України. Екологічному контролю, який здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон, підлягають: транспортні засоби, у тому числі літаки, судна, військові кораблі; вантажі, що містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини; засоби захисту рослин, стимулятори їхнього росту, добрива; усі види риб, диких тварин і рослин, зоологічних, ботанічних, мінералогічних колекцій, мисливських трофеїв.

Державним актом визначено перелік пунктів пропуску через державний кордон, в яких здійснюється екологічний контроль, та розмір зборів, пов'язаних з його проведенням. Крім зазначених 1-24 груп товарів згідно з УКТ ЗЕД, екологічному контролю підлягають:

- промислова сировина товарних груп 25-27, 41,43, 44 згідно з УКТ ЗЕД;
- хімічні сполуки, небезпечні хімічні речовини, відходи товарних груп 26, 28, 29, 32-41, 47, 50-53, 55, 63, 68, 70, 72, 74-76, 78-81 згідно з УКТ ЗЕД;
- засоби захисту рослин, стимулятори їхнього росту, добрива товарних груп 31, 38 згідно з УКТ ЗЕД;
- мисливські трофеї за товарною групою 05 згідно з УКТ ЗЕД.

Екологічний контроль здійснюється шляхом розгляду відповідних документів, огляду вантажів та транспортних засобів, аналізу проб та зразків, проведення обліку, на підставі чого видається документ, що дозволяє або забороняє відповідні операції. Підставою для митного оформлення є дозвільний документ, який видається після представлення суб'єктом ЗЕД певного пакета документів та проведення належних досліджень.

Уряд України, на виконання міжнародних зобов'язань щодо рекомендацій Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням, ухвалив відповідну постанову, якою затвердив категорії небезпечних товарів у разі здійснення імпорту, експорту та транзиту. В разі транскордонного перевезення застосовується система контролю двох рівнів:

- *«червоного»*, який стосується Червоного переліку відходів, контроль за якими передбачає подання до екологічної інспекції повного пакета документів на дану партію вантажів;
- *«жовтого»*, який стосується Жовтого переліку відходів, контроль за якими здійснюється за неповним пакетом документів та передбачає спрощений порядок їх розгляду.

Відходи, які не включено до Червоного або Жовтого переліків, підлягають контролю, передбаченому для відходів, включених до Червоного переліку.

У разі вивезення відходів за межі України для переробки або утилізації підприємство-експортер звертається до екологічної інспекції з заявою та пакетом додаткових документів, на підставі яких у залежності від «кольору» відходів, офіційно повідомляються відповідні державні органи країн імпорту та транзиту. Пакет документів, має містити:

- відомості про походження і склад відходів, протоколи лабораторних досліджень;
- інформацію стосовно особи, відповідальної за утилізацію чи переробку;
- опис шляху транспортування;
- зовнішньоекономічний контракт між експортером та імпортером.

Для відходів, віднесених до Червоного переліку, додатково подаються документи, що засвідчують фінансові гарантії переробника щодо покриття вартості можливого реекспорту відходів та документ, який підтверджує страхування перевезення. Крім цього, мають бути виконані певні умови щодо пакування, маркування, транспортування та оформлення документа на перевезення. У контракті мають бути застережені відповідні зобов'язання контрагентів угоди стосовно екологічно безпечної утилізації або переробки.

Імпорт відходів в Україну здійснюється за наявності письмового дозволу екологічної інспекції, який надається після розгляду відповідних документів, аналогічних тим, що представляються у разі експортних операцій.

Транзитні перевезення відходів через територію України здійснюються на підставі письмової згоди екологічної інспекції, а тара, маркування і вид транспорту мають відповідати вимогам міжнародних норм, стандартів і практики.

Стосовно експорту брухту чорних і кольорових металів — вимоги окремі. Контроль за експортом брухту і відходів чорних та кольорових металів спрямований на захист національних інтересів держави та впорядкування діяльності підприємств. Регулювання зовнішньоекономічної операції, пов'язаної з товарами даного виду, здійснюється на підставі постанови Кабінету Міністрів України, яка визначила в ролі контролюючих структур органи Держкомстандарту України, підрозділи Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки, митні органи України.

Однією з підстав проведення процедури митного оформлення є експертний висновок територіального органу Держстандарту України, що оформлюється на кожен експортну партію брухту або відходів чорних та кольорових металів за результатами досліджень зразків товарів, призначених для експорту. У разі отримання позитивного висновку за результатами перевірки експортеру видається сертифікат екологічного контролю, який приймається митними органами як підстава для проведення процедури митного оформлення. Постановою Кабінету Міністрів України визначено особливості експорту брухту кольорових металів як давальницької сировини. Експорт брухту можливий для виготовлення з нього готової продукції електротехнічного призначення, яка не виготовлюється в Україні.

Митні органи вилучають як підставу для проведення процедури митного оформлення експорту брухту та відходів чорних і кольорових металів, експертний висновок Держстандарту та сертифікат екологічного контролю. У разі потреби, з метою перевірки відомостей, заявлених у наданих експортером документах, на відповідність характеристикам товару, митні органи уповноважені відбирати проби для проведення досліджень у спеціалізованих митних лабораторіях. У такому разі додатковим документом для завершення процедури митного оформлення є експертний висновок митної лабораторії, в якому визначається відповідність результатів досліджень відомостям, наведеним у зовнішньоекономічному контракті, товаросупроводжувальних документах, експертному висновку та сертифікаті екологічного контролю.

5.10. Митне оформлення квітково-декоративної продукції під час її переміщення через митний кордон України

5.10.1. Правила перевезення імпорتنих, експортних і транзитних вантажів з квітково-декоративною продукцією

Нормативні документи визначають загальні правові, організаційні та фінансово-економічні основи фітосанітарного контролю на державному кордоні України, спрямовані на охорону території України від проникнення з-за кордону карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб

рослин і бур'янів (карантинні об'єкти), що можуть завдати значних збитків народному господарству України.

Імпорт, експорт і транзит квіткової продукції в Україну здійснюється на підставі Закону України «Про карантин рослин», «Правил фітосанітарного контролю на державному кордоні України», Вказівок Укрголовдержкарантину «Про карантинні обмеження при ввезенні з-за кордону і використання в Україні зрізаних квітів».

Усі підкарантинні матеріали і об'єкти (насіння та садівний матеріал садових, декоративних, квіткових і дикорослих культур; рослини та їх частки: живці, цибулини, бульби, кореневища, щепи тощо; зрізані живі квіти; зразки ґрунтів; тара та пакувальні матеріали), що імпортуються, експортуються, перевозяться транзитом через територію України підлягають інспектуванню, огляду, аналізу та обстеженню державними інспекторами з карантину рослин (додаток 26).

Згідно з Правилами фітосанітарного контролю на державному кордоні України переміщення імпортних, експортних і транзитних підкарантинних та підконтрольних вантажів з інших держав через державний кордон України допускається лише за наявності на прикордонних передаточних станціях карантинного дозволу на ввезення або транзит підкарантинних вантажів, виданого Головною державною інспекцією з карантину рослин України (Укрголовдержкарантин) та фітосанітарного сертифіката, виданого державними органами з карантину та захисту рослин країни-експортера.

Для отримання карантинного дозволу на імпорт (транзит) підкарантинних вантажів, одержувачі або експедитори повинні не пізніше ніж за 5 діб до ввезення або здійснення транзиту подати письмову заяву до Укрголовдержкарантину на його оформлення. Фітосанітарний сертифікат додається до перевізних документів, що супроводжують підкарантинний вантаж.

Ввезення підкарантинних матеріалів з країн, що не мають державних органів з карантину і захисту рослин, дозволяється без фітосанітарного сертифіката з попереднім оформленням карантинного дозволу на імпорт Укрголовдержкарантином.

Переміщення підкарантинних вантажів через державний кордон України здійснюється через ті прикордонні пункти (станції), які вказані в карантинному дозволі на імпорт (транзит). У пунктах призначення всі підкарантинні імпортні вантажі, тара та транспортні засоби, у яких надійшли ці вантажі, проходять повторний фітосанітарний контроль. Митне оформлення

та видача цих вантажів проводиться тільки за погодженням з карантинним інспектором. Переадресування цих вантажів іншим організаціям та в інші регіони допускається лише за дозволом Головної державної інспекції з карантину рослин України.

Відповідно до Закону України «Про карантин рослин» та Статуту Державної служби з карантину рослин України перевезення підкарантинних вантажів, які можуть бути переносниками карантинних шкідників, хвороб рослин та бур'янів із господарств, районів, областей на території яких уведені карантинні обмеження або оголошено карантин, проводиться лише за умови пред'явлення відправником карантинного сертифіката, який видається місцевою Державною інспекцією з карантину рослин, у зоні діяльності якої перебуває відправник.

Карантинний сертифікат видається на партію підкарантинного вантажу. Карантинний сертифікат складається з 4 примірників окремо на кожний вагон або контейнер. Перший примірник сертифіката додається до перевізних документів; другий зберігається на станції відправлення як документ суворої звітності; третій державний інспектор з карантину рослин замість карантинного донесення надсилає на адресу карантинної інспекції, в зоні діяльності якої перебуває станція призначення вантажу; четвертий залишається у державного карантинного інспектора. На станції відправлення до перевізних документів уноситься відмітка щодо надання перевізнику карантинного сертифіката з зазначенням його номера та дати видачі.

Вантаж за карантинним сертифікатом без підпису та печатки, з виправленнями, а також, якщо найменування вантажу в ньому не відповідає фактично пред'явленому, до перевезення не приймається. Вантаж приймається до перевезення, якщо термін дії карантинного сертифіката не менший терміну доставки вантажу.

Підкарантинні вантажі, які надходять в Україну на адресу дипломатичних, консульських, торговельних представництв, міжнародних або міжурядових організацій, що є на території України, повинні супроводжуватись фітосанітарними сертифікатами карантинної служби країни-відправника та проходити фітосанітарний контроль на станції призначення з відбором зразків та проб для експертизи в присутності власника вантажу або його представника та працівника митниці.

При реекспорті підкарантинних матеріалів на них розповсюджуються всі карантинні обмеження, які стосуються експортних підкарантинних матеріалів.

5.10.2. Особливості проведення митного оформлення квітково-декоративної продукції при її імпорті, експорті та транзиті

Імпорт рослинної продукції в Україну. Ввезення в Україну підкарантинних матеріалів і об'єктів проводиться за наявності фітосанітарного сертифіката, що видається державними органами з карантину і захисту рослин країни-експортера, та карантинного дозволу, що видається Головною державною інспекцією з карантину рослин України. Підкарантинні матеріали і об'єкти, що ввозяться в Україну, підлягають:

- первинному карантинному огляду в пунктах пропуску через державний кордон державними інспекторами з карантину рослин з відбором зразків для експертизи;
- вторинному карантинному огляду і обов'язковій фітосанітарній експертизі — у митницях призначення.

Інспектування включає проведення карантинного огляду підкарантинних матеріалів і об'єктів з відбором зразків для фітосанітарної експертизи з метою визначення відповідності підкарантинних матеріалів і об'єктів діючим фітосанітарним вимогам України та країни-імпортера.

Під час огляду підкарантинних матеріалів і об'єктів державний інспектор з карантину рослин перевіряє їх фітосанітарний стан, обстежує і відбирає проби та середній зразок, збирає пошкоджені або підозрілі рослини і рослинні продукти, направляє їх до карантинної лабораторії для проведення фітосанітарної експертизи.

Фітосанітарна експертиза проводиться в карантинних лабораторіях та включає:

- проведення ентомологічного, фітопатологічного, бактеріологічного, гельмінтологічного, ботанічного, вірусологічного аналізу з метою виявлення шкідників, збудників хвороб рослин, нематод і насіння бур'янів;
- визначення видів виявлених шкідливих організмів;
- підготовку спеціалістами висновку про карантинне значення виявлених шкідливих організмів.

Висновок спеціалістів щодо аналізу видається за результатами ентомологічного та ботанічного аналізу протягом трьох днів з дня подання проби на аналіз, а щодо саджанців, живців, квіткових цибулин, бульб — на наступний день. У разі проведення складного тривалого аналізу (фітопатологічного,

бактеріологічного, вірусологічного) висновок спеціалістів щодо аналізу видається протягом 30 днів з дня подання проби на аналіз. На підставі результатів фітосанітарної експертизи кожного зразка і оцінки виявлених шкідливих організмів державний інспектор з карантину рослин визначає фітосанітарний стан всієї партії підкарантинних матеріалів і об'єктів та здійснює карантинні заходи.

Фітосанітарний контроль — це система заходів, спрямована на охорону території України від проникнення з-за кордону карантинних та інших небезпечних шкідників, карантинних хвороб, карантинних рослин і бур'янів. Фітосанітарний контроль поширюється на всі підкарантинні матеріали та об'єкти, транспортні засоби, що надходять в Україну. Фітосанітарний контроль підкарантинних матеріалів і об'єктів у пунктах пропуску через державний кордон здійснюється державним інспектором з карантину рослин, а їх подальше використання дозволяється лише після отримання результатів огляду та фітосанітарної експертизи, про що робиться відмітка у товаросупровідних (товаротransпортних) документах.

Забороняється ввезення в Україну підкарантинних матеріалів і об'єктів, в яких виявлено карантинні або інші шкідливі організми. Такі вантажі затримуються на час проведення знезараження або повертаються до країни-експортера за погодженням з власниками вантажів чи уповноваженими ними особами (власники вантажів).

У разі виявлення у митницях призначення або на підприємствах, в установах та організаціях під час вторинного огляду шкідливих організмів підкарантинні матеріали і об'єкти підлягають обов'язковому знезараженню. Питання про проведення знезараження та подальше використання підкарантинних матеріалів і об'єктів погоджується з Головною державною інспекцією з карантину рослин України.

Потребу знезараження підкарантинних вантажів, вагонів та контейнерів, у яких вони перевозилися, та місце його проведення визначає карантинний інспектор. Знезараженню в прикордонному пункті ввезення в Україну обов'язково підлягають: насіння бавовни, бавовняне волокно, волокно джуту, кенафу, сизалю, апельсини, хурма та гранати, що ввозяться в Україну, а також усі підкарантинні й підконтрольні матеріали, що заражені карантинними об'єктами. Робота щодо знезараження проводиться фумігаційними загонами карантинних інспекцій. Вагони та контейнери після перевезення імпорتنних підкарантинних вантажів, а також ті, що призначаються для перевезення підкарантинних вантажів на експорт, підлягають

очищенню та знищенню залишків вантажів, а в разі потреби — знезараженню згідно з діючим порядком за рахунок одержувача. Підкарантинні й підконтрольні вантажі, заражені карантинними або іншими небезпечними шкідниками, хворобами рослин та бур'янами, щодо яких не може бути вжито ефективних заходів знезараження та очищення, повертаються експортеру або знищуються.

Про вилучення, знищення або повернення підкарантинного вантажу карантинний інспектор складає акт загальної форми у трьох примірниках, із яких один примірник надається станції, другий — додається до перевізних документів, третій — залишається у справах карантинної інспекції. Крім того, у разі вилучення або знищення на прикордонній станції підкарантинного вантажу, який ввозиться на територію України з метою імпорту або транзиту, складається комерційний акт за участю представника карантинної інспекції.

Витрати, пов'язані з поверненням та переадресуванням підкарантинних вантажів, розкриттям та упакуванням таких вантажів, доставкою їх до місця знезараження, покладаються на одержувачів. Про всі такі випадки станція складає акт загальної форми, який додається до перевізних документів. У графі накладної станція робить відмітку про складання акта і про фактичні витрати, які понесла станція під час виконання незапланованих робіт з цим вантажем. На станції призначення (прикордонній або перевалки) ці витрати стягуються з одержувача (експедитора).

Роботи із забезпечення знезараження підкарантинних матеріалів і об'єктів, які переміщуються через державний кордон та карантинні зони, організовують державні інспекції з карантину рослин. Контроль за станом виконання зазначених робіт здійснює Головна державна інспекція з карантину рослин України. Знезараження підкарантинних матеріалів і об'єктів проводиться з дотриманням вимог нормативно-правових актів з питань охорони праці та охорони навколишнього природного середовища. Обладнання, що використовується для проведення робіт із знезараження, повинно забезпечуватися технічними паспортами, своєчасно проходити технічне обслуговування в установленому законодавством порядку. Для проведення знезараження застосовуються тільки зареєстровані та дозволені до використання в Україні пестициди. Особи, які проводять знезараження, повинні мати засоби індивідуального захисту, контролю та спецодяг. До робіт із знезараження допускаються особи, які мають:

- медичну книжку особи, яка працює з пестицидами і агрохімікатами;
- допуск (посвідчення) на право проведення робіт з пестицидами і агрохімікатами;
- документ про проходження спеціальної підготовки з питань безпечного проведення робіт з пестицидами і агрохімікатами.

Допускається везення в Україну з інших держав без узгодження з Укрголовдержкарантином і без карантинного дозволу на імпорт (транзит), але з проведенням фітосанітарного контролю в пункті перетинання державного кордону зрізу живих квітів у обмеженій кількості для приватних осіб з країн, вільних від західного квіткового трипсу (*Frankliniella occidentalis*), пальмового трипсу (*Trips palmi*), шерстистої білокрилки (*Aleurothrixus floccosus*), чорної цитрусової білокрилки (*Aleurocanthus wolgum*), цитрусової білокрилки (*Dialeuroides citri*), південно-американської мінувальної мухи (*Liriomyza huidobrensis*), американського конюшинового мінера (*Liriomyza trifolii*), південно-африканської гвоздикової листовійки (*Erichoristodes acerbella*) (крім хризантем).

Контейнери, що містять товарні партії підконтрольних матеріалів, дозволено ввозити в Україну без карантинних дозволів на імпорт чи транзит. Контейнери з підкарантинними й підконтрольними матеріалами, що перевозяться транзитом через територію України, повинні мати щільно зачинені двері і в первинному пункті везення підлягають зовнішньому огляду без відкриття і без карантинного дозволу. Заборонено перевезення контейнерами садівного матеріалу. Везення насінневого матеріалу в контейнерах дозволяється лише з країн, вільних від карантинних та небезпечних для України об'єктів. Кожен окремих випадок такого транспортування повинен узгоджуватись з Укрголовдержкарантином. Підкарантинні й підконтрольні матеріали, що заражені карантинними або іншими небезпечними шкідниками, хворобами рослин і бур'янами та щодо яких неможливе вжиття ефективних заходів знезараження, підлягають поверненню країні-експортеру.

Експорт рослинної продукції з України. Підкарантинні матеріали, які вивозяться за межі України, повинні відповідати умовам, що передбачені відповідними міжнародним договорами, учасниками яких є Україна, контрактами і карантинними дозволами сировини, що імпортується. Вивіз підкарантинних вантажів з України в інші держави провадиться в супроводі фітосанітарних сертифікатів, виданих окремо на кожну транспортну одиницю, та завірених штампом карантинної інспекції, яка видала цей сертифікат.

Фітосанітарний сертифікат повинен засвідчувати відсутність у підкарантинному вантажі шкідників, хвороб рослин або насіння бур'янів, передбачених міжнародними конвенціями та угодами з карантину та захисту рослин, та додаткові вимоги імпортера. Крім того, у сертифікаті записуються відомості про проведене знезараження вантажу або про виконання інших додаткових вимог, якщо вони передбачалися вимогами імпортера або умовами договору. Ботанічна назва рослин у фітосанітарному сертифікаті зазначається латинською мовою.

Для отримання фітосанітарного сертифіката на експорт вантажовласник повинен підготувати партію вантажу згідно з умовами, які виставлені країною-імпортером, і не пізніше ніж за 30 діб до відправлення підкарантинного матеріалу подати до державної інспекції з карантину рослин за місцем вирощування або відвантаження матеріалів заяву про оформлення фітосанітарного сертифіката і копію контракту. Вантаж доглядається не раніше ніж за 5 днів до відвантаження на експорт.

Фітосанітарний сертифікат видається на кожний вагон, контейнер з підкарантинним матеріалом, не раніше ніж за 14 днів до того, як вантаж вийде за межі країни-експортера. На вимогу відправника може бути виданий фітосанітарний сертифікат і на підконтрольні матеріали. Термін доставки вантажу не може бути більшим терміну дії фітосанітарного сертифіката. Первинний фітосанітарний контроль експортних підкарантинних вантажів проводиться в місцях відвантаження вантажів і додатково під час перевантаження вагонів на прикордонних станціях, у морських та річкових портах. При експорті без перевантаження у прикордонних пунктах здійснюється тільки контроль за правильним оформленням фітосанітарного сертифіката. Якщо в місці відвантаження його оформлено невірно, у пункті вивезення оформляється новий сертифікат.

Експортні партії підкарантинних матеріалів і об'єктів, заражені шкідливими організмами, підлягають знезараженню. Транспортні засоби, призначені для перевезення експортних партій підкарантинних матеріалів, підлягають огляду, а у разі виявлення шкідливих організмів — знезараженню.

Перевезення рослинної продукції транзитом через Україну. Транзитні підкарантинні матеріали, що перевозяться через територію України, повинні супроводжуватись фітосанітарним сертифікатом країни-експортера і карантинним дозволом на транзит, що видає Укрголовдержкарantin. Вони підлягають візуальному карантинному догляду на прикордонних пунктах ввезення з перевіркою відповідності супровідних документів. При відсутності фітосанітарного сертифіката країни-експортера або неправильного його

оформлення на підкарантинні транзитні вантажі, їх затримують на кордоні до оформлення відповідного документа. Таке оформлення здійснює карантинний інспектор прикордонного пункту лише після проведення фітосанітарного догляду, пересвідчившись, що вантаж відповідає вимогам фітосанітарної служби України щодо транзиту підкарантинних матеріалів (вантажів).

Підкарантинні матеріали, що перевозяться в ізольованих транспортних засобах за пломбою інофірми без перевантаження, карантинним дозволом на транзит не супроводжуються. Якщо підкарантинні вантажі проходять транзитом територію України без відкриття, то на товарно-транспортній накладній або на документі контролю за доставкою проставляється штамп установленого зразка. У всіх випадках виявлення пошкоджень вагонів та контейнерів з імпор্তними або транзитними підкарантинними вантажами, слідів втрати цих вантажів станція повинна негайно повідомити про це місцеву карантинну інспекцію.

Забороняється перевезення транзитом через Україну з перевантаженням або в негерметичних транспортних засобах насінневого матеріалу без карантинного дозволу на імпорть країни-імпортера і карантинного дозволу на транзит Укрголовдержкарантину; садівного матеріалу з країн розповсюдження бактеріального опіку плодових (збудник *Erwinia amylovora*), жовтої хвороби гіацинтів (збудник *Xanthomonas campestris*), раку цитрусових (збудник *Xanthomonas citri*); зрізу квітів з країн розповсюдження західного квіткового трипсу (*Frankliniella occidentalis*), пальмового трипсу (*Trips palmi*), шерстистої білокрилки (*Aleurothrixus floccosus*), чорної цитрусової білокрилки (*Aleurocanthus woglumi*), цитрусової білокрилки (*Dialeurodes citri*), південно-американської мінучої мухи (*Liriomyza huidobrensis*), американського конюшинового мінера (*Liriomyza trifolii*), південно-африканської гвоздикової листовійки (*Epichoristodes acerbelli*). У разі виявлення зараження цих вантажів карантинними та іншими небезпечними шкідниками та хворобами рослин вони затримуються та знезаражуються, а якщо неможливо вжити ефективних заходів щодо знезараження, повертаються до країни-експортера.

5.11. Особливості переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон

Гуманітарна допомога — цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги

або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб (ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу»). Гуманітарна допомога є різновидом благодійництва і має спрямовуватися відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог статті 4 Закону України «Про благодійництво та благодійні організації».

Отримувачами гуманітарної допомоги можуть бути юридичні особи, яких зареєстровано в установленому Кабінетом Міністрів України порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги:

- підприємства громадських організацій інвалідів, ветеранів війни та праці, а також підприємства, установи та організації, що утримуються за рахунок бюджетів, та уповноважені ними державні установи;
- благодійні організації, створені у порядку, визначеному Законом України «Про благодійництво та благодійні організації»;
- громадські організації інвалідів, ветеранів війни та праці, Товариство Червоного Хреста України та його обласні організації, творчі спілки, а також громадські організації, створені для здійснення передбаченої їх статутними документами екологічної, оздоровчої, аматорської, спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності;
- релігійні організації, зареєстровані у порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації»;
- реабілітаційні установи для інвалідів та дітей-інвалідів, які мають відповідну ліцензію на здійснення реабілітаційних послуг, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності.

До спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги належать:

- Комісія з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України;
- комісія з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим;
- комісії з питань гуманітарної допомоги при обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях.

До складу комісії з питань гуманітарної допомоги в обов'язковому порядку входять представники митних і податкових органів України, Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, їх органів на місцях, Національного банку України чи його філій (територіальних управлінь) та, за їх згодою, народні депутати відповідних рад та представники громадських організацій. У разі надання Україною гуманітарної допомоги іншим державам до складу Комісії з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України обов'язково додатково залучаються представники центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики, Міністерства фінансів України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, центрального органу виконавчої влади з питань державного матеріального резерву, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону.

Комісія з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України здійснює:

- визнання вантажів, коштів, у тому числі в іноземній валюті, виконаних робіт, наданих послуг гуманітарною допомогою;
- контроль за транспортуванням, отриманням, збереженням, охороною, складуванням, розподілом, цільовим використанням, обліком гуманітарної допомоги, підготовкою відповідної статистичної звітності;
- контроль за діяльністю комісій з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, які діють в межах наданих їм повноважень.

Комісії з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях мають право визнавати гуманітарною допомогою вантажі, зокрема збірні гуманітарні вантажі продуктів харчування з обмеженим терміном зберігання, предмети медичного призначення, одяг, взуття, м'який інвентар, предмети соціального призначення та реабілітації інвалідів. Вартісна оцінка або кількісні розміри цих вантажів визначаються Кабінетом Міністрів України.

У випадках стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкої хвороби конкретних фізичних осіб Комісія з

питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України може встановлювати спрощений порядок надання та розподілу гуманітарної допомоги або надавати тимчасові надзвичайні повноваження комісіям з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях.

Гуманітарна допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, у грошовій або натуральній формі (крім підакцизних товарів), яка надається, ввозиться, пересилається в Україну, звільняється від оподаткування. Комісія з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України може визнати гуманітарною допомогою, із звільненням від оподаткування та обов'язкових платежів до бюджету, такі підакцизні товари:

- автомобілі швидкої медичної допомоги, легкові автомобілі спеціального призначення для Міністерства внутрішніх справ України;
- транспортні засоби, призначені для перевезення більше ніж 8 осіб, що передаються у користування установам соціального захисту населення, державним закладам охорони здоров'я і навчальним закладам, громадським організаціям інвалідів, ветеранів війни та праці, Товариству Червоного Хреста України та його обласним організаціям, державним закладам системи реабілітації, фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»;
- легкові автомобілі, які на момент ввезення на митну територію України були виготовлені не більш як 8 років тому, з об'ємом двигуна не більш як 1800 куб. см, що отримуються Міністерством праці та соціальної політики Автономної Республіки Крим, управліннями соціального захисту населення обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій або Міністерством праці та соціальної політики України для подальшої передачі інвалідам, які перебувають у встановленому порядку на обліку для отримання спеціального автотранспорту, на строк, визначений законодавством;
- аудіо- та відеотехніка, призначена відповідно для сліпих і глухих, аудіо- та відеокасети з навчальними, соціальними, реабілітаційними програмами, інформацією з фізичної культури та спорту інвалідів, програмами для формування здорового способу життя, з лекціями нобелівських лауреатів;
- шоколад з начинкою та без неї, інші шоколадні вироби, що входять до новорічних і різдвяних подарунків, отриманих у термін за два місяці до відповідних свят;

- меблі, що передаються виключно у користування установам соціального захисту населення, державним закладам охорони здоров'я та навчальним закладам, громадським організаціям інвалідів, Товариству Червоного Хреста України та його обласним організаціям, релігійним організаціям, що зареєстровані у порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації»;
- медико-соціальне обладнання та оснащення, що передається виключно реабілітаційним установам для інвалідів та дітей-інвалідів, які мають відповідну ліцензію на здійснення реабілітаційних послуг, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності, за обов'язкової умови заборони його подальшого продажу.

Гуманітарна допомога, що надається Україною, при її вивезенні за межі митної території України звільняється від сплати мита та митних зборів за митне оформлення таких вантажів. На підставі рішення про надання гуманітарної допомоги отримувачам гуманітарної допомоги за межами України держава забезпечує донорам України повернення суми податку на додану вартість. Якщо кошти або товари (роботи, послуги), звільнені від оподаткування як гуманітарна допомога, було використано не за цільовим призначенням, вони вважаються доходом і оподатковуються відповідно до законодавства України.

Гуманітарна допомога у вигляді іноземної валюти, що зараховується на рахунок в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги, не підлягає обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку і має бути використана виключно за цільовим призначенням. Зарахування коштів в іноземній валюті на рахунки в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги здійснюється без ліцензій (спеціального дозволу) Національного банку України за наявності рішення Комісії з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України про визнання цих коштів гуманітарною допомогою на основі зазначеного іноземним донором напряму використання. У дорученні на перерахування коштів на рахунок в іноземній валюті отримувача гуманітарної допомоги має бути визначено напрям використання гуманітарної допомоги.

Митне оформлення вантажів (товарів) без сплати митних зборів здійснюється митними органами України за наявності рішення відповідних комісій з питань гуманітарної допомоги про визнання таких вантажів (товарів) гуманітарною допомогою. У разі виникнення спору рішення Комісії з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України про

визнання вантажів (товарів) гуманітарною допомогою є остаточним для митного оформлення та виконання відповідних митних процедур.

Товари (предмети), що ввозяться (пересилаються) як гуманітарна допомога, підлягають першочерговому безкоштовному спрощеному декларуванню митним органам України відповідними установами та організаціями незалежно від форми власності, з обов'язковим проставленням у товаросупровідних документах, вантажних митних деклараціях клейма «Гуманітарна допомога. Продаж заборонено», завіреного печаткою митника. Установи та організації незалежно від форми власності, що здійснюють декларування митним органам України, у разі відмови декларування вантажів гуманітарної допомоги позбавляються права на декларування митних вантажів. Інструкція про першочергове безкоштовне спрощене декларування гуманітарної допомоги затверджується ДМСУ.

Строк перебування вантажів гуманітарної допомоги під митним контролем без митного оформлення встановлюється Кабінетом Міністрів України. Митне оформлення гуманітарної допомоги здійснюється за місцезнаходженням її отримувача.

На митну територію України дозволяється ввезення лише таких товарів (предметів) гуманітарної допомоги, які, задовольняючи відповідні потреби набувачів гуманітарної допомоги в Україні, не створюють загрози життю чи здоров'ю фізичних осіб-набувачів гуманітарної допомоги та довкіллю України. Товари (предмети) гуманітарної допомоги підлягають відповідному санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному та екологічному контролю. Зазначені види контролю здійснюються безкоштовно у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Відповідальність за якість і безпеку товарів, отриманих як гуманітарна допомога, на підставі висновків відповідних експертиз несе отримувач гуманітарної допомоги. У разі відмови у документальному підтвердженні якості, безпеки та можливості споживання товарів (предметів) гуманітарної допомоги вони повинні бути вивезені за межі України або знищені у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Митне оформлення товарів (предметів) гуманітарної допомоги проводиться тільки після здійснення необхідних видів контролю. Органи, які безпосередньо займаються санітарним, ветеринарним, фітосанітарним, радіологічним та екологічним контролем товарів (предметів) гуманітарної допомоги, забезпечують оперативне безкоштовне та якісне проведення цього контролю. Митні органи зобов'язані забезпечити оперативне безкоштовне

проведення митного оформлення гуманітарних вантажів, а також їх цілісність під час перетину митного кордону України. Зазначені органи несуть відповідальність, у тому числі матеріальну, за проведення передбачених законодавством видів контролю та митного оформлення гуманітарних вантажів у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Державна прикордонна служба України, ДМСУ забезпечують першочергове проведення контролю гуманітарних вантажів під час перетину державного кордону України. Міністерство внутрішніх справ України забезпечує підтримку транспортування гуманітарних вантажів до місця призначення на території України.

У разі надання органами, що проводили контроль гуманітарної допомоги, висновків про непридатність до споживання товарів (предметів) гуманітарної допомоги Комісія з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України приймає рішення щодо подальшого використання зазначеної гуманітарної допомоги.

Обсяги та номенклатура сільськогосподарської продукції, продовольства, друкованої продукції, будівельних матеріалів та інших товарів, які можуть бути ввезені в Україну як гуманітарна допомога, визначаються Кабінетом Міністрів України. Граничні обсяги пільгового отримання гуманітарної допомоги одним отримувачем за кількісною або вартісною оцінкою встановлюються Кабінетом Міністрів України з урахуванням кількості населення, що потребує допомоги від цього отримувача. Гуманітарна допомога, що надходить понад встановлені Кабінетом Міністрів України обсяги, підлягає оподаткуванню на загальних підставах.

5.12. Порядок переміщення через митний кордон поштових відправлень

Поштовий зв'язок в Україні — це прийом, обробка, перевіз та доставлення письмових відправлень, матеріальних цінностей, виконання доручень фізичних та юридичних осіб в відношенні грошових переказів та банківських операцій. Поштовий зв'язок в Україні здійснюють спеціалізовані підприємства зв'язку. Усі відношення в області зв'язку регулюються Конституцією України, Законом України «О зв'язку» та іншими нормативними актами.

Митний контроль та митне оформлення міжнародних поштових відправлень здійснюється у відповідності з Наказом ДМСУ і Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Про затвердження Положення про митний контроль та митне оформлення міжнародних поштових відправлень».

Міжнародні поштові відправлення (МПВ) — упаковані та оформлені відповідно до вимог Актів Всесвітнього поштового союзу та Правил надання послуг поштового зв'язку листи (прості, рекомендовані), відправлення з оголошеною цінністю, поштові картки (прості, рекомендовані), бандеролі та спеціальні мішки з позначкою «М» (прості, рекомендовані), дрібні пакети, поштові посилки (звичайні, з оголошеною цінністю), відправлення прискореної пошти з позначкою EMS, які приймаються для пересилання за межі України, надходять до України або переміщуються територією України транзитом операторами поштового зв'язку.

У місці міжнародного поштового обміну підрозділ митниці виконує функції як митниці відправлення, так і митниці призначення щодо здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ. До функцій митниці відправлення належать:

- митний контроль, митне оформлення товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ фізичних осіб за напрямками їх оброблення операторами поштового зв'язку;
- митний контроль та переадресування в установленому порядку вхідних МПВ юридичних осіб у зону діяльності митниці, де вони взяті на облік;
- митне оформлення та направлення вихідних МПВ юридичних осіб у зону діяльності митниці призначення;
- підготовка і складання в установленому порядку статистичних даних щодо оформлених у митному відношенні МПВ фізичних осіб.
До функцій митниці призначення належать:
- митний контроль, митне оформлення товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ юридичних осіб, розташованих у зоні діяльності митниці;
- підготовка і складання в установленому порядку статистичних даних щодо оформлених у митному відношенні МПВ юридичних осіб.

Митний контроль товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ, здійснюється виключно в належним чином обладнаних операторами

поштового зв'язку службових приміщеннях, у яких установлюється зона митного контролю.

Товари та інші предмети, які переміщуються в МПВ юридичних та фізичних осіб (крім особистих листів громадян), підлягають декларуванню митним органам у встановленому порядку. Для декларування товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ, використовуються уніфіковані міжнародні бланки встановлених форм згідно з положеннями Актів Всесвітнього поштового союзу:

- митна декларація CN 23 (обов'язкова при пересиланні посилок, можлива при пересиланні дрібних пакетів, бандеролей);
- ярлик «Митниця CN 22» (можливий при пересиланні дрібних пакетів та бандеролей).

У разі недекларування відправником товарів та інших предметів або відсутності митної декларації CN 23 до МПВ працівником місця міжнародного поштового обміну складається в трьох примірниках акт за формою 51, у якому наводиться поіменний перелік предметів у МПВ. Акт підписується і посадовою особою підрозділу митниці. Один примірник цього акта долучається до супровідних документів до МПВ, другий — залишається в справах місця міжнародного поштового обміну, третій — передається підрозділу митниці.

У цьому разі під час митного огляду посадова особа підрозділу митниці наводить перелік предметів, що містяться в МПВ, у примірнику митної декларації CN 23. Митна декларація разом з примірником акта залишається в справах підрозділу митниці, але не вважається декларуванням предметів, що містяться в МПВ, не замінює декларації відправника МПВ, а кваліфікується як перелік предметів у МПВ.

Митний контроль, технологічну схему оброблення, митного контролю вхідних, вихідних та транзитних депеш узгоджують підрозділ митниці та пункт міжнародного поштового обміну, а технологічну схему оброблення, митного контролю і митного оформлення товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ узгоджують підрозділ митниці та місце міжнародного поштового обміну. Митний контроль і митне оформлення товарів та інших предметів, що містяться в МПВ, здійснюються за відсутності відправника (одержувача) МПВ. Митний контроль МПВ здійснюється оглядовою комісією в складі трьох осіб — однієї посадової особи підрозділу митниці та двох працівників місця міжнародного поштового обміну — у спеціально виділених приміщеннях, обладнаних з урахуванням обсягу роботи.

Товари та інші предмети, які переміщуються в МПВ, окрім митного контролю, можуть підлягати санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному та іншим видам контролю. Митне оформлення товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ, може бути завершене тільки після закінчення цих видів контролю. Розпакування, зважування та упакування МПВ здійснюються працівниками місця міжнародного поштового обміну в присутності посадової особи підрозділу митниці.

Митний контроль товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ, здійснюється посадовими особами митниці шляхом перевірки документів, необхідних для такого контролю, митного огляду, переогляду, обліку предметів у МПВ, а також іншими способами, що не суперечать законодавству України.

Митний огляд МПВ здійснюється, як правило, без їх розпакування, з використанням технічних засобів контролю. Митний огляд з розпакуванням МПВ здійснюється в таких випадках:

- якщо товари та інші предмети в МПВ задекларовано загальним найменуванням або нерозбірливо;
- якщо товари та інші предмети в МПВ підлягають контролю з боку інших державних органів контролю;
- якщо товари та інші предмети в МПВ підлягають оподаткуванню згідно із законодавством України;
- за відсутності митної декларації CN 23 та ярлика «Митниця CN 22» або в разі їх незаповнення;
- якщо згідно з вимогами поштових правил МПВ є дефектним (пошкодження оболонки, невідповідність заявленій вазі тощо).

При цьому в двох останніх випадках МПВ пред'являються до митного огляду разом з актом форми 51, який складається працівниками місця міжнародного поштового обміну.

Про розходження у вазі, у кількості товарів та інших предметів, а також за наявності будь-яких дефектів, виявлених при здійсненні митного огляду МПВ, працівниками місця міжнародного поштового обміну складається в трьох примірниках акт за формою 51, який підписується членами оглядової комісії. Один примірник такого акта передається підрозділу митниці.

Для здійснення митного контролю товарів та інших предметів, що надходять в Україну в МПВ (крім бандеролей та листів з укладенням предметів, які підлягають митному контролю), працівники місця міжнародного

поштового обміну пред'являють посадовим особам підрозділу митниці у зону митного контролю перелік, складений за встановленим Державним комітетом зв'язку та інформатизації України зразком, та МПВ, наведені в ньому, разом з митними деклараціями CN 23, супровідними адресами на бланках СР 71 та іншими потрібними документами. По одному примірнику переліку та митної декларації CN 23 залишається в підрозділі митниці.

Бандеролі з друкованою продукцією, листи з вкладеннями предметів, які підлягають митному контролю, а також посилки, дрібні пакети, відправлення з оголошеною цінністю, відправлення з позначкою EMS пред'являються підрозділу митниці за накладною форми 16 разом із супровідними документами до них у разі їх наявності. Митний контроль їх здійснюється з використанням технічних засобів. По одному примірнику накладної форми 16 та митної декларації CN 23 в разі її наявності залишається в підрозділі митниці.

Для здійснення митного огляду товарів та інших предметів, що пересилаються в МПВ з України, місця міжнародного поштового обміну пред'являють посадовим особам підрозділу митниці у зону митного контролю накладну форми 16 та МПВ, наведені в ній, разом з митними деклараціями CN 23, супровідними адресами на бланках СР 71 та іншими потрібними документами. По одному примірнику накладної форми 16 та митної декларації CN 23 залишається в підрозділі митниці.

За наявності документів, необхідних для митного оформлення МПВ, підрозділ митниці здійснює митне оформлення МПВ у термін, що не перевищує:

- для відправлень міжнародної прискореної пошти (EMS) з товарними вкладеннями — 2 доби, для письмової кореспонденції — 12 годин;
- для інших МПВ: з товарними вкладеннями — 5 діб, для письмової кореспонденції — 48 годин.

У разі збільшення обсягів надходжень МПВ у передсвяткові дні цей термін може бути збільшений до 10 діб. Митне оформлення відправлень міжнародної прискореної пошти (EMS) здійснюється в першу чергу.

Мишки з порожньою тарою, що пересилаються за межі України або надходять в Україну з-за кордону, пропускаються за наявності на них непошкоджених пломб, відбитків печаток, перев'язу місця міжнародного поштового обміну. При цьому відмітки підрозділу митниці у місцях міжнародного поштового обміну на накладних CN 37, CN 38, CN 41 не проставляються.

Контроль за доставкою МПВ юридичних осіб у митницю призначення за місцем розташування одержувача здійснює підрозділ митниці з місцем міжнародного поштового обміну в порядку, установленому ДМСУ. Контроль за доставкою МПВ фізичних осіб у місця міжнародного поштового обміну та з місць міжнародного поштового обміну здійснюється оператором поштового зв'язку в порядку загального контролю за проходженням МПВ без залучення до цього митниці.

Митне оформлення МПВ. Вхідні МПВ пред'являються в місця міжнародного поштового обміну для митного контролю та митного оформлення за уніфікованими міжнародними супровідними документами. МПВ, які переміщуються з місць міжнародного поштового обміну за кордон, випускаються підрозділом митниці за наявності на накладних форми 16 та форм CN 37, CN 38 відтисків штамп «Під митним контролем» та особистої номерної печатки посадової особи підрозділу митниці у місці міжнародного поштового обміну. Один примірник накладної залишається в справах підрозділу митниці.

На митних деклараціях і на переліках (або накладних форми 16) МПВ, що містять предмети, які підлягають контролю державними органами контролю, посадова особа підрозділу митниці в місці міжнародного поштового обміну проставляє штамп «Пред'явити _____» (зазначається найменування відповідної служби контролю). Митне оформлення цих МПВ може бути завершене після вирішення питання про пропуск їх відповідними органами державного контролю.

Транзитні МПВ (крім таких, що містять заборонені предмети) пропускаються через митний кордон у порядку, установленому Всесвітньою поштовою конвенцією (у режимі свободи транзиту) та іншими міжнародними угодами України. Митне оформлення транзитних МПВ здійснюється в місцях міжнародного поштового обміну за відповідними супровідними поштовими документами (CN 37, CN 38) у порядку, установленому для МПВ, які переміщуються з місця міжнародного поштового обміну за кордон.

Нарахування та справляння платежів при митному оформленні товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ, здійснюються згідно із законодавством України. Контроль за термінами та повнотою перерахування платежів, які нараховуються підрозділом митниці при митному оформленні МПВ здійснюється митницею в місці міжнародного поштового обміну на підставі угод, укладених між митницею та оператором поштового зв'язку, якому підпорядковано це місце міжнародного поштового обміну.

Нарахування платежів при митному оформленні здійснюється посадовою особою підрозділу митниці на бланку оглядового розпису форми М 15 (додаток 27), який випишується в 3 примірниках, із зазначенням відмітних ознак поєменованих в оглядовому розписі предметів, їх кількості та коду за УКТ ЗЕД. Перший примірник оглядового розпису залишається в підрозділі митниці в місці міжнародного поштового обміну. Другий примірник передається ММПО для вручення адресату МПВ. Третій примірник передається до відділу бухгалтерського обліку, звітності, контролю та розрахунків по митних платежах з Державним бюджетом митниці. Посадова особа підрозділу митниці передає в місце міжнародного поштового обміну також відривний корінець першого примірника оглядового розпису для дебіторського запису і контролю за подальшим перерахуванням бухгалтерією підприємства поштового зв'язку нарахованих сум митних платежів на відповідний рахунок митниці.

На переліках, супровідних документах до МПВ, що містять товари та інші предмети, на які підрозділом митниці нараховано платежі, а в тих випадках, коли наявність таких документів не передбачено, на оболонках МПВ проставляється штамп «Підлягає видачі адресату після сплати платежів, нарахованих митницею». Нараховані посадовою особою підрозділом митниці суми платежів справляються в порядку, установленому ДМСУ, і сплачуються адресатом оператору поштового зв'язку, яке видає МПВ. Оператор поштового зв'язку перераховує на рахунок митниці в місця міжнародного поштового обміну платежі, які нараховані підрозділом митниці при здійсненні митного оформлення МПВ, з обов'язковим зазначенням у платіжному дорученні валових номерів МПВ, сум та видів цих платежів. У разі неповного або несвоєчасного проведення розрахунків в місцях міжнародного поштового обміну з митницею в місці міжнародного поштового обміну митниця застосовує штрафні санкції до оператора поштового зв'язку, якому підпорядковано це місце міжнародного поштового обміну, відповідно до законодавства України.

Якщо митна вартість товарів та інших предметів, які переміщуються в МПВ, не перевищує встановлені законодавством України норми, то митні платежі не нараховуються. На переліках і супровідних документах до таких МПВ, а якщо наявність таких документів не передбачена, то на оболонках МПВ проставляється штамп «Без сплати митниці платежів».

Не підлягають пропуску через митний кордон України в МПВ предмети:

- заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України;
- відправлені з порушенням митних правил, актів Всесвітньої поштової конвенції та нормативно-правових актів, що застосовуються у сфері надання послуг поштового зв'язку;
- на переміщення яких через митний кордон України встановлено обмеження внаслідок застосування державних заходів нетарифного регулювання (ліцензування, сертифікації тощо) або щодо яких діє дозвільна система з боку державних органів контролю, у разі відсутності відповідних дозвільних документів.

Предмети, які заборонені до переміщення через митний кордон України та мають ознаки контрабанди або порушення митних правил, затримуються і зберігаються митницею до прийняття рішення щодо подальшого розпорядження ними в установленому порядку. У разі відсутності ознак контрабанди або порушення митних чи поштових правил МПВ з предметами, забороненими до переміщення через митний кордон України, пропуску в Україну не підлягають і повертаються місцем міжнародного поштового обміну відправникам МПВ.

МПВ з предметами, на переміщення яких через митний кордон України встановлено обмеження, у встановленому порядку зберігаються оператором поштового зв'язку під митним контролем до подання підрозділом митниці відповідних дозвільних документів або до закінчення встановленого поштовими правилами терміну зберігання МПВ. В останньому разі на супровідних документах та переліках (накладних форми 16) таких МПВ посадовою особою митниці проставляється штамп «Не підлягає пропуску через митний кордон України з причини _____» і МПВ у встановленому порядку повертаються оператором поштового зв'язку відправникам.

Правом безперешкодних відносин за допомогою дипломатичної пошти користуються: міністерства (відомства) закордонних справ іноземних держав, з якими Україна підтримує дипломатичні та консульські відносини; дипломатичні та консульські представництва цих держав на території України та в третіх країнах, а також міжнародні, міжурядові організації та представництва іноземних держав при цих організаціях, що знаходяться на території України, якщо це передбачено міжнародними договорами України. На основі взаємності це право може бути поширено на транзит через територію України дипломатичної пошти іноземних держав, з якими Україна не має дипломатичних та консульських відносин.

Дипломатична пошта, що переміщується через митний кордон України не підлягає ні розкриванню, ні затриманню. Всі місця, що складають дипломатичну пошту, мусять мати видимі зовнішні знаки, що вказують на їх характер, і можуть містити тільки дипломатичні документи та предмети, призначені для офіційного користування. Кожне місце дипломатичної пошти не обмежується ні у вазі, ні у розмірах.

Дипломатичний кур'єр, переміщує мий дипломатичну пошту, забезпечується офіційним документом (кур'єрським листом), в якому вказується його статус та кількість місць, що складають дипломатичну пошту. Дипломатична пошта може бути ввірена також тимчасовому дипломатичному кур'єру, призначеному для перевезення тільки даної дипломатичної пошти та забезпеченому офіційним документом (кур'єрським листом). Тимчасовому дипломатичному кур'єру надаються митні пільги які передбачені постійному кур'єру. Такі пільги припиняються з моменту поставлення пошти за призначенням.

Запитання для самоперевірки

1. *Охарактеризувати митну пасажирську декларацію: умови використання, заповнення, облік, зберігання.*
2. *Які операції здійснюються за уніфікованою митною квитанцією форми МД-1?*
3. *Охарактеризувати санітарно-гігієнічний, ветеринарний та фітосанітарний контроль при проведенні митного оформлення товарів та предметів при їх переміщенні через кордон.*
4. *Назвати порядок ввезення валюти України на митну територію України фізичними особами*
5. *Який порядок митного оформлення транспортних засобів у разі їх тимчасового ввозу/вивозу?*
6. *Хто видає погодження на ввіз ліків на територію України? В якому порядку його можливо отримати?*
7. *Які культурні цінності вивозяться за межі території України без дозволу?*
8. *Розказати схему отримання дозволу уповноважених органів для вивезення текстових та аудіоматеріалів за межі України.*

9. *Чим відрізняється митне оформлення простих та небезпечних відходів при їх переміщенні через митний кордон України?*
10. *Назвати особливості проведення митного оформлення квітково-декоративної продукції при її імпорті, експорті та транзиті.*
11. *Охарактеризувати особливості переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон.*
12. *Назвати порядок переміщення через митний кордон поштових відправлень.*

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Митний кодекс Укр«аїни Закон України від 11.07.2002 № 92-IV зі змінами і доповненнями.
2. «Положення про Державну митну службу України» Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 940 зі змінами і доповненнями.
3. «Про Митний тариф України» Закон України від 5 квітня 2001 року № 2371-III зі змінами і доповненням.
4. «Про зовнішньоекономічну діяльність» Закон України від 16.04.1991 р. №959-XII зі змінами і доповненнями.
5. «Положення про вантажну митну декларацію» Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.97 № 574 зі змінами і доповненнями.
6. «Інструкція про порядок заповнення вантажної митної декларації». Наказ ДМСУ від 07.11. 2007 № 933.
7. «Положення про порядок здійснення контролю за доставкою вантажів у митниці призначення» Наказ ДМСУ від 8.12.1998 р. № 771 зі змінами і доповненнями.
8. «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних умовах» Закон України від 15.09.1995 р. №327/95-ВР зі змінами і доповненнями.
9. «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності» Закон України від 23.12.1998 р. №351-XIV зі змінами і доповненнями.
10. «Про режим іноземного інвестування» Закон України від 19.03.1996 р. №93/96-ВР зі змінами і доповненнями.
11. «Про транзит вантажів» Закон України від 20.10.1999 р. №1172- XIV зі змінами і доповненнями.

12. «Про стандартизацію та сертифікацію» Декрет Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 р. № 46—93 зі змінами і доповненнями.
13. «Про безпечність та якість харчових продуктів» Закон України від 23.12.1997 р. №771-97-ВР зі змінами і доповненнями.
14. «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» Закон України від 24.02.1994 р. №4004-XII зі змінами і доповненнями.
15. «Про ветеринарну медицину» Закон України від 25.06.1992 р. №2498-XII зі змінами і доповненнями.
16. «Про карантин рослин» Закон України від 30.07.1993 р. №3348-XII зі змінами і доповненнями.
17. «Про лікарські засоби» Закон України від 4.04.1996 р. №123/96-ВР зі змінами і доповненнями.
18. «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII зі змінами і доповненнями.
19. «Про перелік відомостей, що оголошуються громадянами за встановленою формою в разі переміщення ними через митний кордон України товарів та інших предметів» Постанова Кабінету міністрів від 15.07.1997 р. № 748 зі змінами і доповненнями.
20. «Про затвердження Порядку застосування уніфікованої митної квитанції МД-1» Наказ ДМСУ від 4.01.2005 р. №1 зі змінами і доповненнями.
21. «Про авторське право і суміжні права» Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII зі змінами і доповненнями.
22. «Про державну таємницю» Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII зі змінами і доповненнями.
23. «Про участь України у Митній конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП 1975 року)» Закон України від 15 липня 1994 року № 117/94-ВР.
24. «Про відходи» Закон України від 5 березня 1998 року №187/98-ВР зі змінами і доповненнями.
25. «Про гуманітарну допомогу» Закон України від 22 жовтня 1999 року №1192-XIV зі змінами і доповненнями.
26. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. К.: ИНЛ, 2005. — 695с.

27. Дубініна А. А., Сорокіна С. В. *Основи митної справи в Україні: Навчальний посібник*. — К.: ВД «Професіонал», 2003. — 259с.
28. Дудчак В.І., Мартинюк О. В. *Митна справа: Навчальний посібник*. — К.: КНЕУ, 2002. — 310с.
29. Жорін Ф. Л. *Правові основи митної справи в Україні: Навчальний посібник*. — К.: КНЕУ, 2001. — 248с.
30. Ківалов С. В., Кормич Б. А. *Митна політика України: Підруч.* — Одеса: Юр. літ-ра, 2002. — 255 с.
31. Козырин А. Н. *Таможенное право: Учебное пособие*. М.: Спарк, 1995. — 250с.
32. *На варті митних рубежів. Митна справа на Слобожанщині: 1660-1670-1992-2000 // Ред. рада: П. В. Пашко, О. Г. Даниленко та ін.* — Х.: Каравела, 2000. — 190с.
33. Науменко В. П. *Применение таможенных режимов в Украине: теория и практика, рекомендации: Практик. пособие*. — К.: Знання, 2005. — 430 с.
34. *Основи митної справи: Навчальний посібник / За ред. В. П. Пашка, К.: Знання, 2002. — 319с.*
35. Сандровский К. К. *Таможенное право в Украине: национальное и международное: Учебное пособие*. — К.: Вентури, 2000. — 190с.
36. *Таможенное право: Учебник /отв. ред. А. Ф. Ноздрачев*. — М.: Юристъ, 1998. — 650с.
37. *Таможенное право: Учебник для вузов /под ред. Б. Н. Габрачидзе*. М.: Инфра. М-Норма, 1997. — 580с.
38. Терещенко С. С. *Основи митного законодавства України: Навчальний посібник*. — К.: АТ «Август», 2001. — 422с.
39. Терещенко С. С., Науменко В. П. *Основи митного законодавства в Україні: Теорія та практика: Навчальний посібник*. — К.: АТ «Август», 1990. — 280с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Хронологічна таблиця подій з історії митної справи та митної політики в Україні

№ з/п	Дата події	Подія
1	2	3
1	V ст. до н. е.	Геродот у праці «Скіфія» описує торговельні зв'язки міст Північного Причорномор'я
2	IV ст. н. е.	Антська держава веде торгівлю з країнами античного світу та Сходу
3	IX ст.	Арабський письменник Ібн-Хордбе повідомляв про торгівлю Київської Русі на Чорному морі
4	911, 944рр. н. е.	Торгові угоди Давньоруської держави з Візантією. Перша документальна фіксація вітчизняної митної справи на міжнародній арені
5	880, 906 рр. н. е.	Редакції Рафальштетенського митного статуту
6	X–XI ст.	Встановлення торговельно-митних відносин Київської Русі з Угорщиною та Польщею
7	X ст.	У Київській Русі запроваджується практика пломбування товарів

Продовження дод. 1

1	2	3
8	1129 р.	Серія грамот на міжнародний ярмарок у австрійському місті Енсі про регламентацію ярмаркового мита для «возів, які йшли в Русь, або з Русі»
9	1192 р.	Герцог Регенсбурга Леопольд встановив мито, для регенсбурзьких купців, що торгували з Київською державою
10	1288 р.	Острогомський митний статут
11	17 червня 1356 р.	Польський король Казимир III надав Львову магдебурзьке право
12	1380 р.	У львівській митниці встановлені склади для товарів
13	1354 р.	Польський король Казимир видав закон, за яким всі митні збори, які існували в українських землях, бралися під контроль Польщі
14	1497 р.	Указ про безмитну торгівлю для київських купців по всій території Речі Посполитої
15	1499 р.	Кримський хан Менглі-Гірей скаржився на козаків, які «соль беруть, а мито не дають». Польський король Ян Ольбрехт дозволив львівським купцям збирати мито на правах королівських збирачів
16	1529 р.	Перший Литовський статут, який у ст. 21 регулює митні відносини
17	1566 р.	Другий Литовський статут, який містить артикули про митну справу
18	1569 р.	Люблінська унія Польщі і Литви, яка містить розділ «Торгові мита»
19	липень 1648 р.	Договір з Цісарем Турецьким про митні пільги відносно торгівлі на Чорному морі
20	1615 р.	Універсал про безмитну торгівлю і привілеї
21	19 квітня 1649 р.	Угода Хмельницького з Московським царством про безмитну торгівлю

Продовження дод. 1

1	2	3
22	26 квітня 1649 р.	Універсал Б. Хмельницького про митні пільги ніжинському купцеві Гнату Івановичу.
23	вересень 1649 р.	Скасування московським урядом через Посольський приказ правил безмитної торгівлі для українських купців після Зборівського договору
24	28 квітня 1654 р.	Універсал Б. Хмельницького про встановлення мита на чужоземні товари та Універсал про безмитну торгівлю для київських міщан
25	1654 р.	Митний тариф Гетьманської України, який був диференційованим і нижчим за польський
26	15 березня 1657 р.	Універсал Б. Хмельницького про безмитну торгівлю київських міщан зі Старим Биховом
27	1710 р.	Конституція гетьмана П. Орлика, яка містить ст. 16 про митні правила
28	1753 р.	Організація у Перевалочні та Кременчуці російських митниць. Початок ліквідації митної автономії України
29	15 липня 1754 р.	Митні збори у вигляді індукти та евекти, які збиралися для потреб України царським урядом Росії, скасовані.
30	28 березня 1755 р.	Скасування мита на Запоріжжі
31	1767 р.	Указ Катерини II про вільну торгівлю
32	1774 р.	У Львові створено адміністрацію митних доходів
33	1819 р.	Закон про митний тариф (найліберальніший)
34	1822 р.	Закон про митний тариф (протекційний)
35	1876 р.	Введення золотого мита на іноземні товари
36	1891 р.	Закон про протекційний митний тариф. Протягом 26 років доповнювався подібними документами у 1894, 1904, 1910 рр.

Продовження дод. 1

1	2	3
37	1857, 1892, 1904, 1910 рр.	Митні статuti
38	1905 р.	Проект Конституції М. Міхновського «Самостійна Україна», який містить розділ «Фінанси»
39	28 червня 1917 р.	Створено Генеральний Секретаріат. У його складі і створено Департамент митних зборів
40	22 січня 1918 р.	IV Універсал Центральної Ради, який містить вимоги щодо торговельно-митних відносин
41	1920 р.	Проект урядової комісії Директорії на чолі з Петлюрою містить артикул 92, де регламентується митна справа
42	21 червня 1920 р.	У Харкові створений відділ митного контролю
43	1921 р.	Проект Конституції С. Дністряньського містив правове закріплення митної справи як атрибуту суверенітету
44	1922 р.	Створення Українського митного округу
45	14 грудня 1924 р.	Президія ЦВК СРСР затвердила Митний статут СРСР
46	10 березня 1925 р.	Затверджено Положення про відділення Головного митного управління СРСР в УРСР
47	19 грудня 1928 р.	Постановою ЦВК і РНК СРСР введений у дію Митний кодекс СРСР
48	1940 р.	Проект Конституції України М. Сціборського про власну митну політику
49	5 травня 1964 р.	Указом Президії Верховної Ради СРСР затверджено новий Митний кодекс
50	27 квітня 1981 р.	Постановою Ради Міністрів СРСР затверджено новий митний тариф

Продовження дод. 1

1	2	3
51	12 лютого 1986 р.	Головне митне управління МЗТ СРСР перетворено на Головне управління державного митного контролю при Раді Міністрів СРСР
52	9 вересня 1982 р.	Наказом ГМУ при МЗТ СРСР затверджено Положення про митниці і митні пости
53	26 березня 1991 р.	Новий Митний кодекс СРСР
54	24 травня 1991 р.	Постановою Кабінету Міністрів Управління державного митного контролю при Раді Міністрів УРСР реорганізовано у Державний комітет митного контролю
55	16 липня 1990 р.	Верховна Рада УРСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України, де у VI розділі визначено право самостійно створювати власну митну систему
56	23 серпня 1990 р.	Постанова Ради Міністрів УРСР «Про створення Управління державного митного контролю при Раді Міністрів України»
57	25 червня 1991 р.	Закон «Про митну справу в Україні»
58	12 грудня 1991 р.	Закон «Про введення у дію Митного кодексу України»
59	12 грудня 1991 р.	Указ Президента України про створення замість Державного комітету митного контролю Державного митного комітету України (ДМКУ)
60	11 лютого 1992 р.	Утворення Державного митного комітету України
61	1 березня 1992 р.	Введення у дію Закону «Про Єдиний митний тариф»
62	19 червня 1992 р.	Постановою Верховної Ради України прийнято рішення про приєднання до Конвенції про створення Ради митного співробітництва

Закінчення дод. 1

1	2	3
63	21 січня 1994 р.	Закон «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»
64	28 січня 1994 р.	Закон України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України з митних питань». У структурі митної системи створено територіальні митні управління
65	7 лютого 1994 р.	Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Положення про Митно-тарифну раду
66	15 липня 1994 р.	Набула чинності в Україні Конвенція МДП 1975 р. згідно з Законом України «Про участь України у міжнародній конвенції з міжнародних перевезень вантажів із застосуванням книжки МДП»
67	29 листопада 1996 р.	Реорганізація ДМКУ у Державну митну службу України
68	11 червня 1996 р.	Створення Академії митної служби України
69	1 березня 1998 р.	Набрала чинності Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським союзом
70	січень 1999 р.	Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Український класифікатор ЗЕД
71	5 квітня 2001 р.	Верховна Рада України прийняла Закон «Про Митний тариф України»
72	11 липня 2002 р.	Верховною Радою України прийнятий новий Митний Кодекс України

Додаток 2

Разова ліцензія Мінекономіки України на імпорт

					
РАЗОВА ЛІЦЕНЗІЯ НА ІМПОРТ № 006133200000613					
ДІЙСНА ПО 31.12.2002 (ВКЛЮЧНО)					
Заява № 4584 від 31.10.2002 р.					
1 Організація замовник, юридична адреса ДП "Ворскла" ЄДРПОУ 30631206 01039, м. Київ, вул. Освітня 1 Тел. 291-92-92 Факс: 292-92-92 Р/р 260063010301 АБ "Надра" м. Київ, вул. Володимирська 5, МФО 300498 Д/р 240030120301/840 АБ "Надра" м. Київ, вул. Володимирська 5, МФО 300498					
2 Двійковий номер 324	Дата реєстрації 31.10.2002 р.				
3 Становище товару, юридична адреса ДП "Ворскла" 01039, м. Київ, вул. Освітня 1	4 Продавець, юридична адреса Petro-ge A-115 Vian, Sachter, 4, Austria				
13 Код УКТЗЕД 3808 30 11 00	6 Обсяг/міра одиниці 0120	7 Кількість 28480	8 Вартість (вал. дол.) 115.200	9 Вартість (вал. гривень) 115 300.000	10 Додаткове найменування
11 Країна походження України	304	14 Базис поставок DDU Київ			
12 Країна походження Австрія	040	15 Валютна одиниця Долар США	840		
13 Країна походження ДІВІСЬ ДОДАТОК № 1	***	16 Валютна одиниця Долар США	840		
17 Місткість Пивний регіональний монополіст	12500	18 Характер угод 21			
19 Підстава для залучення ліцензії ВІСНІВ МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ № 18/02, ДСА 1/02, ПОГОДИЛ ГОЛОВНИЙ ЗАДАТОК № 28.10.02 №166-25-94814		19 Угодником І.Л.С. КОЛЕСНИЧЕНКО В.С. Бюро НАЧІНСПЕКЦІ Підпис: <i>на печатці Ісхуто</i> Дата 28.10.2002			
21 ПНЕ європейська організація - замовник Кропивень С.В. Посіде Генеральний директор Підпис: <i>на печатці Ісхуто</i> Дата		22 Міністерство (відомство), що видає ліцензію МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ І ПИТАНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ПНЕ Васильев В.С. Підпис: <i>на печатці Ісхуто</i> реєстративно-значильник управління Підпис: <i>на печатці Ісхуто</i> Дата 08.11.2002			
23 Особливі умови					

Дозвіл / висновок ДСЕК

Україна					
Державна служба експортного контролю України					
Цей дозвіл є необхідним для проведення експортних операцій з метою забезпечення оборони України. Зокрема, з метою оформлення зброї, боєприпасів та інших предметів, які можуть бути використані для військових цілей. Цей дозвіл не надається на експорт зброї, боєприпасів та інших предметів, які можуть бути використані для військових цілей, якщо це не передбачено законодавством України. Для цього необхідно мати відповідні документи, які можуть бути використані для військових цілей. Цей дозвіл не надається на експорт зброї, боєприпасів та інших предметів, які можуть бути використані для військових цілей, якщо це не передбачено законодавством України. Для цього необхідно мати відповідні документи, які можуть бути використані для військових цілей.					
1. Дозвіл №		2. Строк дії дозволу		3. Тип дозволу:	
4. Зброя:		4.1. Код за ЄДРПОУ			
4.2. Адреса:		4.4. Код країни			
4.3. Країна:		5.1. Код за ЄДРПОУ			
5. Експортер:		5.2. Адреса:			
5.3. Країна(и):		5.4. Код(и) країни			
6. Імпортер:		6.1. Код за ЄДРПОУ			
6.2. Адреса:		6.3. Країна(и):			
6.4. Код(и) країни		7.1. Код за ЄДРПОУ			
7. Споживач:		7.2. Адреса:			
7.3. Країна:		7.4. Код країни			
8. Матеріал:		8.1. Сформований:		10. Валюта платіжів	
8.2. Не сформовані:		9. Код:			
11. Характер експортної операції:		12. Код валюти		13. Загальна вартість:	
Експорт					
14. Найменування і основні ознаки товару (зазначити од. виміру)		15. Код за УКТ ЗЕД	16. Од. вим.	17. Кількість	18.1. Вартість
19. Підстав для видачі дозволу					
19. Особливий умови дозволу					
20. Порядок, обсяг, умови та інші особливості, які можуть бути пов'язані з експортом					
№ п.с. Дата					

Додаток 4

Експортний сертифікат якості

Призначення: ДП «ВІК» <small>Головний офіс</small> М. Київ, вул. Освітл. 1 <small>адреса</small>				Затверджено Наказ Державного комітету промислової політики України та Державної митної служби України 16.02.2000 р. № 31/138	
Ідентифікаційний код: 30212412		Форма № СЯ-1			
Серія 01 АА		СЕРТИФІКАТ ЯКОСТІ - 31. 11 200 2 р.		№ 32868	
1. Найменування товару <u>Труба лугунів</u> <small>найменування, тип, марка, № стандарту (на розриві)</small>					
2. Позначення стандарту на товар _____ <small>номер стандарту, стандарту</small>					
3. Код товару <u>ТНЗВД 7411211000</u> <small>класифікатор, група, підгрупа, кодове</small>					
4. Засіб транспортування <u>А/М</u> <small>вид та номер транспортного засобу</small>					
5. Завантаження засобу пересування:					
№ з/п	Номер контейнера	Маса нетто в кг			
		літрами		цифрами	
	TGHU 207770	П'ять тисяч сто десять		5 110	
6. Загальна маса нетто в транспортному засобі _____ <small>П'ять тисяч сто десять літрами</small> 5 110 / кг <small>цифрами</small>					
7. Лабораторія <u>Вимірковальна лабораторія «ВІК»</u> <small>адреса</small> Код 30212417, юр. адр.: 01039, м. Київ, вул. Освітл. 1					
8. Акредитація лабораторії <u>Агенство про акредитацію № 06545-5-5-45 РКМС від 15.05.2000 р.</u> <small>акредит. номер, дата виходу</small> дійсний до 15.05.2004 р. виданий Держкомітетом промислової політики України <small>термін чинності, тип виданий</small>					

Декларація митної вартості (форма ДМВ-1)

1. Продавець	Для відбиток митного органу
2(a). Покупець	
2(b). Декларант	
<p align="center">Увага!</p> Відповідно до законодавства декларант несе відповідальність за достовірність усіх відомостей, зазначених у цій декларації та в документах, поданих ним на підтвердження правильності визначення митної вартості товарів. Під час митного оформлення товарів декларант зобов'язаний своєчасно надати митному органу додаткові відомості, що підтверджують правильність визначення заявленої митної вартості	3. Умови поставок 4. Номер і дата ревізії 5. Номер і дата укладення угоди (договору, контракту)
6. Номер і дата прийняття митним органом рішення щодо відомостей, зазначених у графах 7-9 ДМВ-1	
7(a). Чи є взаємозалежність продавця та покупця? ☐ так ☐ ні	
7(b). Чи вплинула взаємозалежність продавця та покупця на ціну ввезеного товару? ☐ так ☐ ні	
8(a). Чи є обмеження для покупця щодо користування товаром, за винятком: обмежень, установлених законодавством обмежень географічного регіону, у якому товари можуть бути перепродані; обмежень, що істотно не впливають на ціну товару? ☐ так ☐ ні 8(b). Чи є будь-які умови угоди, вплив яких на ціну не може бути врахований? ☐ так ☐ ні <small>Якщо "так", то зазначте підробки. Якщо умову ніякщо не вказано, то заповніть графу 11(b)</small>	
9(a). Чи передбачено ліцензійні або аналогічні платежі, що покупець безпосередньо чи опосередковано вносить продавцю як умову продажу товарів? ☐ так ☐ ні 9(b). Чи існують умови, за яких частини доходів від будь-якого наступного перепродажу, передачі або використання товарів, що оцінюються, підлягає поверненню продавцеві? ☐ так ☐ ні <small>Якщо ні (a) і (b) дано відповісти "так", то зазначте підробки, а в графах 15 і 16 цієї декларації - відповідну суму</small>	
*Особа є взаємозалежними, якщо один з учасників угоди - фізична особа чи посадова особа одного з підприємств - учасників угоди є одночасно посадовою особою іншого підприємства - учасника угоди; учасники угоди є співвласниками підприємства; учасники угоди пов'язані трудовими відносинами; один з учасників угоди володіє вкладом (паєм) чи акціями з правом голосу в статутному капіталі іншого учасника угоди обсягом не менше ніж 5 відсотків статутного капіталу; обидва учасники угоди перебувають під безпосереднім або опосередкованим контролем третьої особи; учасники угоди разом, безпосередньо чи опосередковано контролюють третю особу; один з учасників угоди безпосередньо чи опосередковано контролює іншого учасника угоди; учасники угоди - фізичні особи чи посадові особи підприємств - учасників угоди є родичами	10(a). Кількість додаткових копій цієї декларації 10(b). Місце заповнення Дата _____ (прізвище, ім'я та по батькові декларанта) Підпис та печатка декларанта

Продовження додатку 5

Декларація митної вартості (форма ДМВ-1) другий аркуш

Для відіток митного органу	Аркуш N 2		Форма ДМВ-1	
	Номер товару	Номер товару	Номер товару	Номер товару
	Код товару	Код товару	Код товару	Код товару
А. Підстава для розрахунку	11(а). Ціна угоди у іноземній валюті (кошти, що фактично сплачені або підлягають сплаті продавцю)			
	Ціна угоди, гривень			
	Код валюти			
	Курс перерахунку			
Б. Додаткові нарахування до ціни угоди (грн.), не включені до п. А* і підлягають включенню до митної вартості, гривень	11(б). Непрямі платежі, гривень			
	12. УСЬОГО 'А', гривень			
	13. Витрати покупця на оплату: а) комісійних та інших посередницьких послуг (за винятком комісійних за закупівлю товару)			
	б) контейнерів, тари та пакування			
	14. Вартість товарів і послуг, наданих покупцем безоплатно або за зменшеною ціною для використання їх при виробництві та продажу на експорт товарів, що ввозяться, за статтями: а) сировина, матеріали, деталі, напівфабрикати та інші комплектні вироби			
	б) інструменти та інше подібне обладнання			
	в) матеріали, витрачені при виробництві товарів, що різняться			
	г) дизайн, інженерія та дослідно-конструкторське розроблення, креслення, виконані поза межами території України			
	15. Ліцензійні та подібні платежі за використання об'єктів інтелектуальної власності (див. графу 9)			
	16. Частина доходу покупця від будь-якого наступного перепродажу, передачі або використання товарів, що опіаються, на території України, яка підлягає поверненню продавцю (див. графу 9)			
	17. Витрати на доставку до у тому числі на: а) транспортування (включно доставки)			
	б) вантаження, розвантаження, обробку			
в) страхування				
18. УСЬОГО 'Б'				
В. Списання сум, включених до розділу А*, гривень	19. Витрати на монтаж, складання, налагодження обладнання або подання технічної допомоги після ввезення			
	20. Витрати на доставку з пункту пропуску на кордоні до місця призначення			
	21. Мито, податки та збори, що сплачуються від час ввезення або продажу товарів			
	22. УСЬОГО 'В'			
23. Заявлена митна вартість а) у гривнях				
б) у іноземній валюті				
Г. * Якщо суму сплачено в іноземній валюті, в цьому розділі зазначається сума в іноземній валюті та курс перерахунку за кожним елементом вартості і товаром.			Підпис та печатка декларанта	
Номер позиції з розділів 'Б' і 'В'			Код валюти	
Сума			Курс перерахунку	

Вантажна митна декларація (форма МД-2)

УКРАЇНА		(форма МД-2)		1 ДЕКЛАРАЦІЯ		2 НАЗВА ПИТАНЬ ВІДПОВІДАЄТЬСЯ/НЕВІДПОВІДАЄТЬСЯ			
1 6	Примірники для країни ввозу/випуску/переміщення Примірники для країни призначення	2 Внутрішній Експортний №		3 Країна	4 Код МД	5 Номер МД	6 Митний номер		
		9 Сертифікат		9 Спосіб ввозу/випуску за функцією ввозу/випуску		10 Країна першої країн			
		14 Декларант/Представник		15 Країна ввозу/випуску/переміщення		16 Код кр. ввозу/випуску	17 Код країни призначення	18 Країна походження	
		19 Ідентифікація країни реєстрації транспортного засобу при адмініструванні/рибути		18 Код	20 Умови поставки		21 Ідентифікація країни реєстрації авіаційного транспортного засобу на борді		
		25 Вид транспорту на кордоні		26 Вид транспорту в межах країни	27 Місце навантаження/розвантаження		28 Фінансова та банківська адресність		
		29 Митний орган вивозу/в'їзду		30 Місцезнаходження товарів		31 Вантажні місця та опис товарів		32 Номер	
		44 Додаткові примітки / Подати документи / Сертифікат та довідки		41 Додаткові примітки вивозу		42 Ціна товару	43 Код МВБ	44 Статистична вартість	
		47 Нарядження на сплату		Вид	Одиниці нарахування	Ставка	Сума	СП	48 Відстрочені платежі
		51 Періодичні платежі / Місце і дата		52 Гарантія на даніска для		53 Митний орган (і адреса) призначення		54 Місце і дата	
		55 Результат		56 Наслідження глибокі		57 Тип		58 Строк доставки (днів)	

Додаток 7

Додатковий аркуш ВМД (форма МД-3)

УКРАЇНА (форма МД-3)		1 ДЕКЛАРАЦІЯ		А МИТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ/ЕКСПОРТУ/ІМПОРТУ							
2 Виробничий/Експортний 6 Об'єктування №		3 Форми 1 6									
31 Вантажівка вантажівка вантажівка	Маркування та кількість - Номери контейнерів - Кількість та розташування особливості	32 Товар №	33 Код товару	34 Код країни походження	35 Вага бруто (кг)	36 Пріоритет					
				37 ПРОЦЕДУРА	38 Вага нетто (кг)	39 Клас					
				40 Заявляю деклараци/Товарний документ							
				41 Довіткові одиниці виміру	42 Ціна товару	43 Код МВ					
44 Додаткові інформації/Платні документи/Сертифікати/Договори	46 Статистична вартість										
	31 Вантажівка вантажівка вантажівка	Маркування та кількість - Номери контейнерів - Кількість та розташування особливості	32 Товар №	33 Код товару	34 Код країни походження	35 Вага бруто (кг)	36 Пріоритет				
					37 ПРОЦЕДУРА	38 Вага нетто (кг)	39 Клас				
					40 Заявляю деклараци/Товарний документ						
41 Довіткові одиниці виміру					42 Ціна товару	43 Код МВ					
44 Додаткові інформації/Платні документи/Сертифікати/Договори	46 Статистична вартість										
	31 Вантажівка вантажівка вантажівка	Маркування та кількість - Номери контейнерів - Кількість та розташування особливості	32 Товар №	33 Код товару	34 Код країни походження	35 Вага бруто (кг)	36 Пріоритет				
					37 ПРОЦЕДУРА	38 Вага нетто (кг)	39 Клас				
					40 Заявляю деклараци/Товарний документ						
41 Довіткові одиниці виміру					42 Ціна товару	43 Код МВ					
44 Додаткові інформації/Платні документи/Сертифікати/Договори	46 Статистична вартість										
	47 Нарахування платежів										
	Вид	Основа нарахування	Ставка	Сума	СП	Вид	Основа нарахування	Ставка	Сума	СП	
	Усього по першому товару						Усього по другому товару				
Усього по третьому товару						Усього					
						← УСЬОГО:					
						1 Примірник для країни відправлення/експорту					
						6 Примірник для країни призначення					
						С МИТНИЙ ОРГАН ВІДПРАВЛЕННЯ					

Додаток 9

Сертифікат відповідності

 ДЕРЖАВНИЙ КОМПЕТЕТ УКРАЇНИ ПО СТАНДАРТИЗАЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ (ДЕРЖСТАНДАРТ УКРАЇНИ)	
Серія ЗА	№ 15115
Система сертифікації УкрСЕПРО	
СЕРТИФІКАТ ВІДПОВІДНОСТІ	
	Зареєстрований у Реєстрі Системи сертифікації УкрСЕПРО серіїю 02 2002
	№ UA1.007.X015353-53
	Дієсний до 04 жовтня 20 2002
	Р.
ВИДАНИЙ	ТОВ 'Сірія', м. Харків, вул. Полтавська, 535 <small>цеlega подприємство-виробник (поліграфічний), вигот. виробц.</small> 24287428
ЦЕЙ СЕРТИФІКАТ ПОСВІДЧУЄ, ЩО ІДЕНТИФІКОВАНА НАЛЕЖНИМ ЧИНОМ ПРОДУКЦІЯ	Рибки декоративні живі акваріумні в асорт. згідно додатку (19 найменувань), виробник фірма 'NIGERIA LIMITED', Нігерія
ВИПРОБУВАНА І ВІДПОВІДАЄ ВИМОГАМ	усім обов'язковим умов. ОКР
ЩО ВСТАНОВЛЕНІ В	вет. свід. Ю31 №000026 від 26.07.02р
СЕРТИФІКАТ ПОШИРЮЄТЬСЯ НА	Рибки декоративні живі акваріумні в асорт. в кільк. 3548
шт. інвойс №SUZ 011 від 23.07.02р, контр. №505	від 05.04.02, світа накладна №125-6606-6
Контроль відповідності сертифікованої продукції вимогам нормативних документів під час вивезу з виробництва здійснюється шляхом не здійснюється	
СЕРТИФІКАТ ВИДАНИЙ Харківським ДЦСМС, м. Харків, вул. Мירוносицька, 36, атестат акредитації № UA 4.001.007 від 05.02.02 р. тел. (факс) 43-71-37	
ВВЕЗЕННЯ В УКРАЇНУ ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ (для продукції, що ввозиться в Україну).	
Керівник органу сертифікації продукції Печатка	I. I. Москаленко <small>керівник, ДЦСМС</small>
До улам поставальників, покупців та контролюючих органів. Копія сертифіката не дієна без оригіналу підпису і печатки органу, що його видав або центру стандартизації, метрології та сертифікації Держстандарту України (ДЦСМС).	

Свідоцтво про визнання

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПО СТАНДАРТИЗАЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ
(ДЕРЖСТАНДАРТ УКРАЇНИ)**

Серія **AA** № **068361**

Система сертифікації УкрСЕПРО

СВІДОЦТВО ПРО ВИЗНАННЯ

Зареєстроване у Реєстрі
Систем сертифікації УкрСЕПРО
" 11 " травня 2000
№ **UA8.007.01.03455-00**
" 01 " жовтня 2000
р.

ВИДАНЕ _____
назва (виробник, підприємство, організація, завод, фабрика)

НА ПРОДУКЦІЮ _____
назва, марк, вид, номер
партия в кількості (шт., кг, м², т, м.)

ЯКА ВІДПОВІДАЄ _____
називає на назву нормативних документів, чинних в Україні, з яких складається продукція

НА ПІДСТАВІ _____
03.03.2002р. назва сертифікаційного документу (), на підставі якого видано свідоцтво, його реєстраційний номер та дату видачі

ВИДАНОГО _____
назва органу, що видає документ, який засвідчує відповідність

У ВІДПОВІДНОСТІ ДО _____
двосторонньої урядової угоди між Україною та Росією
міжурядової, регіональної, договірної угоди або іншого документу, номер, дата

Харківським ДЦСМС, м. Харків, вул. Мירוносицька, 36,
атестат акредитації № UA 4.006.007 від 22.05.97, р. тел./факс (0672) 47-12-69; 40-33-31

номер атестації відповідного органу з сертифікації

ВВЕЗЕННЯ В УКРАЇНУ ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ

Печата

До угоди постачальника, покупця та контролюючих органів.
Свідоцтво про визнання не діє без оригіналу підпису і печатки органу, що його видав
або центру стандартизації, метрології та сертифікації Держстандарту України (ДЦСМС).

Додаток 11

Сертифікат походження форми СТ-1

1. Отправитель/экспортер (наименование и почтовый адрес)		4. №		
2. Получатель/импортер (наименование и почтовый адрес)		СЕРТИФИКАТ О ПРОИСХОЖДЕНИИ ТОВАРА форма СТ-1		
3. Средства транспорта и маршрут следования (насколько это известно)		Выдан в (наименование страны)		
		Для представления в (наименование страны)		
		5. Для служебных отметок		
6. №	7. Количество мес и вид упаковки	8. Описание товара	9. Вес брут- то/нетто (кг)	10. Номер и дата счета- фактуры СЧЕТ

Сертифікат про походження товару

1. Absender - Consignor - Expéditeur - Expeditor Putzmeister AG Max-Eyth-Straße 10 72633 Aichtal/Germany		L 700702 ORIGINAL
2. Empfänger - Consignee - Destinataire - Destinatory WART Ltd. Ul. Deglarskaja 62, Office 50 04112 KIEV UKRAINE		L 700702 EUROPÄISCHE GEMEINSCHAFT EUROPEAN COMMUNITY - COMMUNAUTÉ EUROPÉENNE COMUNIDAD EUROPEA URSPRUNGSZEUGNIS CERTIFICATE OF ORIGIN - CERTIFICAT D'ORIGINE CERTIFICADO DE ORIGEN
4. Angaben über die Beförderung - means of transport equiptment - expediente Spedition		3. Ursprungsland - Country of origin - Pays d'origine - País de origen Bundesrepublik Deutschland (Europäische Gemeinschaft) 5. Bemerkungen - remarks - observaciones - observaciones
6. Lieferlosnummer, Zeichen, Nennwert, Anzahl und Art der Packstücke, Warenbezeichnung lot no., marks nos., number and kind of packages, description of goods No. de ptes., marquées nos., nombre et nature des colis, description de marchandises No. de orden, marcas, nos., cantidad y naturaleza de las bultos, descripción de las mercancías EN/3268873 / 3 3 Pal-Kart. spare parts for concrete pumps		7. Menge Quantity Quantité Cantidad Bruttogewicht 44,0 kg Nettogewicht 39,0 kg
8. DIE UNTERZEICHNETE STELLE BESCHENIGT, DASS DIE OBEN BEZEICHNETEN WAREN IHREN URSPRUNGHIN DEM IN FELD 3 GENÄNNTEM LAND HABEN The undersigned authority certifies that the goods described above originate in the country shown in box 3. L'autorité soussignée certifie que les marchandises désignées ci-dessus sont originaires du pays figurant dans la case No. 3. La autoridad interasignada certifica que las mercancías abajo mencionadas son originarias del país que figura en la casilla no. 3.		
Ort und Datum der Ausstellung; Bezeichnung, Unterschrift und Stempel der zuständigen Stelle Niederrhein 16. SEP. 2002 Industrie- und Handelskammer im Auftrag Veygel		

Best.-Nr. 1015 L
 FORMULARENLAID SW NEUMAYER
 21188 Mannheim, Telefon +49 621 293-111, Fax +49 621 293-112
 E-Mail: info@formularen.de
 21263 Meer bei Blank, Telefon +49 431 348-40, Fax +49 431 348-42
 21307 Hohenlockstedt, Telefon +49 431 348-54, Fax +49 431 348-56

Додаток 13

Митна пасажирська декларація

МИТНА ДЕКЛАРАЦІЯ

МІТРАДЕРЖАВО
 постачальник Контрактів
 на 15 липня 1991 р. № 14

- Звернулася коською особою, яка досягла 16-річного віку
- Потріби ввозити поштові пакети, а також предмети, зазначені в додатковій таблиці знаменок Звернулася на весь період тимчасового в'їзду/відліду і надає імені митним органам під час повернення громадянства. У разі втрати не поновлюється.

1. Відомості про особу в'їзд в'їзд транзит в'їзд транзит

ім'я	№	по батькові
прізвище	громадянство/підданство	серія
		паспорт

3.1. Чи мав я/ми набиті (заповнені) кулі (патрони) до будь-якої зброї (заповнені) до будь-якої гвинтівки (заповнені) до будь-якої рушниці (заповнені) до будь-якої іншої зброї (заповнені) до будь-якої іншої гвинтівки (заповнені) до будь-якої іншої рушниці (заповнені) до будь-якої іншої гвинтівки (заповнені) до будь-якої іншої рушниці Так Ні

3.2. Відомості про наявність багажу Так Ні

2.1. Супроводжуваний багаж (на виготовлених документах) Так Ні

2.2. Несупроводжуваний багаж (на виготовлених документах) Так Ні

Включаючи ручну пошту Так Ні

Кількість міськ _____

3.3. Відомості про наявність товарів _____

При мені і в мою біладі є товари та інші предмети, які підлягають обов'язковому декларуванню і перекладу на митну біладі через кордон здійснюється за достовірними документами відповідних компетентних органів: калібри УРСР та інші марки гнтовак, валютну цінність, кількість виробів з дорожнього металу та дорожнього каміня в будь-якому вилігді і стріли Так Ні

Найменування	Штук / кількість	шфранки	літери
валют, цінностей або виробів			

3.4. Буди-ва зброя, безпріпели, _____ Так Ні

3.5. Наполелі і поштові _____ Так Ні

3.6. Предмети старовини та _____ Так Ні

3.7. Мистецтва _____ Так Ні

3.8. Предмети старовини та інші _____ Так Ні

3.9. Предмети старовини та інші _____ Так Ні

3.10. Предмети старовини та інші _____ Так Ні

3.11. Товари, що тимчасово _____ Так Ні

3.12. Транспортні засоби _____ Так Ні

3.13. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.14. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.15. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.16. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.17. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.18. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.19. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.20. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.21. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.22. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.23. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.24. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.25. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.26. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.27. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.28. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.29. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.30. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.31. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.32. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.33. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.34. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.35. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.36. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.37. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.38. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.39. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.40. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.41. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.42. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.43. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.44. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.45. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.46. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.47. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.48. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.49. Радіоприймачі _____ Так Ні

3.50. Радіоприймачі _____ Так Ні

4.1. Відомості про товари, зазначені у підпунктах 3.2 - 3.11

№ п/п	Найменування та інші важливі ознаки товару, номер та тип його документації та орган, що його видав	Кількість		Вартість у національній валюті декларанта США
		шфранки	літери	

4.2. Відомості про транспортний засіб _____

Вид, марка _____ Ек вилуку _____ Обсяг вилуку (куб см) _____
 Шасі № _____ Куров № _____ Дантун № _____
 Мілний режим _____
 важення тимчасове важення закрите важення
 виснаження тимчасове виснаження закрите виснаження

Мені відомо, що подані в мене у декларації надані відомості є правдивими та повними, і я згоден з тим, що вони будуть використані для обсягу відповідальності згідно з чинним законодавством. _____ р. Особистий підпис _____

Для службових позначок _____

 _____ і п _____

Уніфікована митна квитанція (форма МД - 1)

**ДЕРЖАВНА
МИТНА
СЛУЖБА УКРАЇНИ**

КВИТАНЦІЯ серія Н Б № 198501

Власник _____ митниці Код митниці _____ 20 ____ р.
(привласнити, призначити, за №, до бачки чи написати або іншим способом)

Код платника податку _____
Код митниці

Форма МД-1
 В'їзд / Вийзд

№ з/п	Найменування предметів, валют, цінностей	Підстава для вилучення чи прийняття	A		B	C		D		Сума стягнення мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів
			Одиниця виміру	Кількість		Загальна сума чи вартість	Ставка мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів	митна, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів		
1	2	3	4	5	6	7	8	9		

Усього (літерами) _____

Інспектор _____
(підпис, ініціали, прізвище)

Власник _____
(підпис, ініціали, прізвище)

М.П. _____

- А Промиселі правлять на зборів митами (залучити працю)
- В Валюти, цінності правлять на зборів митами (залучити працю)
- С Національну валюту та інші папери України вилучено при ввезенні без податку
- D Служило мита, митних та інших зборів і платили

Додаток 15

Гігієнічний висновок на імпорتنу продукцію

Харківська обласна санітарно-епідеміологічна станція
 310070, м. Харків-70, Помірки,
 тел.: 44-00-07, тел/факс: 44-11-12

Затверджено
 Державний санітарний
 лікарський інспектор
 Харківської області

ГІГІЄНИЧНИЙ ВИСНОВОК
 державної санітарно-гігієнічної експертизи на імпортовану продукцію

(повна відповідальність)

від _____ 1999р. № _____

1. Дозволяю ввезі і використати _____
(категорія при імпортованій продукції)

2. _____
(розміри встановлює імпортований продукт)

3. _____

(категорія при ввезенні імпортованої продукції) (для імпорту не ввозити, імпортувати з обмеженнями, затвердженими тощо, Митниця до в.в.з.)

4. Імпортована продукція відповідає медико-біологічним вимогам: _____
(медичні вимоги, які встановлює законодавство України ДСТУ, ДСТ, Санітарні норми та правила, тощо)

Допускається до застосування _____
(форма, умови застосування)

5. При застосуванні, зберіганні, транспортуванні (необхідно підкреслити) _____
(необхідно вказати імпортовані документи на нб)

Необхідно дотримуватись вимог та здійснювати контроль за якістю: _____
(необхідно вказати імпортовані документи, які є обов'язковими) (на імпортовані документи, які не вказані в законодавстві України)

Висновок на _____
(на ввезення)

Експерт(и) _____
(підпис, ім'я, прізвище)

Висновок отримав _____
(підпис, ім'я)

(супр. обсяг перш.)

(підпис, ім'я, прізвище)

(підпис, ім'я)

Немає міри вказі на експертизі в установленому порядку не дійсно.

Гігієнічний висновок на вітчизняну продукцію

ЗАТВЕРДЖЕНО	
Головний державний санітарний лікар України	
Підпис	
М.П.	
написування органу, установи	
закладу державної санітарно-гігієнічної служби	
поштова адреса	
телефон, факс	
ГІГІЄНИЧНИЙ ВИСНОВОК державної санітарно-гігієнічної експертизи на вітчизняну продукцію	
повне найменування продукції	
код _____ 200 ____ р.	№ _____
1	називання нормативного документа на продукцію
2	назва організації-виробника, його розмісти
3	Продукція _____ назва
відповідає	назва нормативного документу — ДСТУ санітарні норми та правила
медико-біологічні вимоги	
Допускається до застосування _____ сфера, галузь застосування	
4	Ким представлена _____ назва організації
5	Супровідні документи _____ перерахувати згідно з п. 5.1. положення
6. При застосуванні, зберіганні, транспортуванні (необхідно підкреслити)	
найменування продукції	
нормативного документа на не	
Необхідно дотримуватись вимог безпеки: _____ вказати нормативний документ, яким вони передбачені	
кількість характеристик безпеки продукції, які не вказані в нормативному документі	
Показники безпеки, які підлягають контролю _____	
Висновок на продукцію _____ найменування	
Дійсний _____ строк, обсяг партії	
При зміні рецептури, технології виготовлення, області, галузі, умов застосування продукції даний висновок втрачає силу.	
Експерт(и) _____	Прізвище, ім'я по-батькові _____
	Підпис _____

Додаток 17

Ветеринарний сертифікат

Для спрощення подорожних грузів в країни СНГ

Видатися ветеринарній бригаді (лабораторії) на продукції в промисловій формі (автоматично)

Форм № 2

ВЕТЕРИНАРНЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО Ф 25 № _____

ЗРАЗОК

от _____ 199__ г.

Я, нижесписавшийся ветеринарный врач, выдал настоящее ветеринарное свидетельство

в том, что _____

в количестве _____

выработанных _____

подвергнута ветеринарно-санитарной экспертизе в полном объеме/

изготовлена из сырья, прошедшего ветеринарно-санитарную экспертизу (необязательно зачеркнуть)

и признана годной для: _____

и направляется _____

в _____ по _____

Продукция подвергнута дополнительным лабораторным исследованиям _____

ОСОБЫЕ ОТМЕТКИ _____

Транспортное средство обязательно пронумеровано и идентифицировано.
Свидетельство предъявляется для контроля при погрузке, в пути следования и разгрузки груза/участие.
Отметки органов государственного надзора об осмотре при погрузке, выгрузке и в пути следования делаются на обороте.
Копии свидетельств не действительны. При установлении нарушений порядка заполнения бланка свидетельства передается главному государственному субъекту Автономной Республики Крым, области, района Украины по месту выдачи с указанием выявленных нарушений.

Ветеринарное свидетельство выдано: _____

Карантинний дозвіл на імпорт (транзит)

 <p style="text-align: center;">Україна Міністерство аграрної політики Головна державна інспекція з карантину рослин УКРГОЛОВДЕРЖКАРАНТИН</p>	КАРАНТИННИЙ ДОЗВІЛ НА ІМПОРТ (ТРАНЗИТ) 75/ _____
<p>Цим дозволено _____ (реквізити власника підкарантинного матеріалу)</p> <p>експорт _____ (назва країни)</p> <p>транзит _____ (назва країни)</p> <p>таких підкарантинних матеріалів: _____</p> <p>1. Матеріали, що ввозяться, повинні бути вільні від карантинних організмів: _____ _____</p> <p>2. У пункті ввезення матеріали повинні відповідати таким вимогам: _____ _____</p> <p>3. Кожна партія підкарантинного матеріалу повинна супроводжуватись фітосанітарним сертифікатом, який засвідчує, що матеріали відповідають: _____ _____</p> <p>4. Ввезення дозволено через прикордонні пункти: _____ _____</p> <p>з обов'язковим карантинним контролем і експертизою. Підкарантинні матеріали повинні перевозитись з пункту ввезення до місця призначення без розкриття транспортного засобу під час транспортування.</p> <p>5. За місцем призначення повинні бути проведені такі карантинні заходи: _____ _____</p> <p>Згідно із Законом України "Про карантин рослин" та _____ _____</p> <p>видано _____ строком _____</p> <p style="text-align: right;">Начальник Головної державної інспекції з карантину рослин України _____ Начальник відділу зовнішнього карантину рослин _____</p>	

Додаток 19

Карантинний сертифікат

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
Державна інспекція з карантину рослин
у _____ області

КАРАНТИННИЙ СЕРТИФІКАТ N ____ / ____
від _____ 20__ року дійсний до _____ 20__ року

1. Виданий _____
(підприємству, організації, установі тощо)

_____ (реквізити власника підкарантинного і підконтрольного матеріалу)

у тому, що йому (їй) дозволено вивезення _____

_____ (точна адреса та реквізити отримувача)

підкарантинного, підконтрольного матеріалу _____

2. Загальна кількість місць (штук, одиниць) _____

3. Загальна вага (тонн, кг, г) _____

4. Спосіб транспортування _____

_____ (номер або номерний знак транспортного засобу)

5. Станція (пункт, місце) відправлення _____

6. Станція (пункт, місце) призначення _____

7. Фітосанітарний стан засвідчується на підставі польового обстеження, карантинного огляду, експертизи _____

_____ (відмітка про фітосанітарний стан матеріалу і проведені заходи)

8. Установлюються такі умови при відправленні, одержанні та використанні підкарантинного вантажу: _____

9. Сертифікат, виданий на підставі Закону України «Про карантин рослин»: _____

М.П.

Державний інспектор
з карантину рослин _____

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Фітосанітарний сертифікат

1. Експортер та його адреса Name and adress of the exporter		2. Фітосанітарний сертифікат PHYTOSANITARY CERTIFICATE № _____	
3. Імпортер та його адреса Declared name and adress of consignee		4. В організації карантину і захисту рослин _____ (країна-імпортер) To Quarantine and Plant Protection Organization _____ (country of import)	
		5. Місце походження Place of origin	
6. Пункт ввезення Declared point of entry		 <p>УКРАЇНА UKRAINE</p> <p>Державна служба з карантину рослин України</p> <p>State Service on Quarantine of Plants in Ukraine</p>	9. Кількість Quantity
7. Спосіб транспортування Declared means of conveyance			
8. Маркування, назва підкарантинного матеріалу, ботанічна назва рослин Marks, number and description of packages, name of produce, botanical name of plants			
<p>10. Цей сертифікат засвідчує, що зазначені вище рослини, рослинні продукти чи інші регульовані матеріали були перевірені та/або пройшли експертизу відповідно до необхідних офіційних процедур і вважаються вільними від шкідливих організмів, що є карантинними для країни-імпортера, та відповідають діючим фітосанітарним вимогам країни-імпортера, включаючи і регульовані некарантинні шкідливі організми. This is to certify that the plants, plant products or other regulated articles described above have been inspected and/or tested according to appropriate official procedures and are considered to be free from the quarantine pests specified by the importing contracting party and to conform with the current phytosanitary requirements of the importing contracting party including those for regulated non-quarantine pests.</p>			
11. Додаткова декларація Additional declaration			
ЗНЕЗАРАЖЕННЯ Disinfestation and/or disinfection treatment		18. Місце оформлення Place of issue	
12. Обробка Treatment		Дата Date	
13. Хімічна (діюча речовина) Chemical (active ingredient)	14. Експозиція та температура Duration and temperature		Прізвище держінспектора Name of authorized officer
15. Концентрація Concentration	16. Дата Date		
17. Додаткова інформація Additional information		Підпис інспектора Signature of authorized officer	
		Штамп Stamp	

Додаток 21

Свідоцтво про держреєстрацію лікарських засобів та виробів медичного призначення

 УКРАЇНА МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ з контролю за якістю, безпекою та виробництвом лікарських засобів і виробів медичного призначення СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ № _____	
Свідоцтво видане _____	<i>(у давальному відмінку назва юридичної або фізичної особи — заявника про реєстрацію; місцезнаходження, тел./факс, E-mail)</i>

про те, що продукція	
<i>(назва виробу медичного призначення, тип, вид, марка та інші, код УКТ ЗЕД)</i>	
<i>(країна походження, підприємство-виробник (компанія, фірма), місцезнаходження, тел./факс, E-mail)</i>	
<i>(код ЄДРПОУ представника імпортера в Україні)</i>	

зареєстрована в Україні та дозволена	
<i>(сфера застосування продукції)</i>	

Це Свідоцтво дійсне протягом _____	
Дата реєстрації _____	
Голова Державного департаменту _____	<i>(П.І.Б., підпис)</i>
М.П.	

Підтвердження про держреєстрацію лікарських засобів та виробів медичного призначення

	
УКРАЇНА МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ з контролю за якістю, безпекою та виробництвом лікарських засобів і виробів медичного призначення	
Підтвердження про державну реєстрацію виробів медичного призначення	
_____ _____ _____ _____	
Вироби медичного призначення згідно із завіреним інвойсом _____ від _____ (номер митної печатки _____) до контракту № _____ від _____	
_____ _____	
<i>(назва реєстраційного документа, виданого в установленому порядку, його номер та дата видачі)</i>	
Назва виробу, виробник	
внесені до Державного реєстру виробів медичного призначення, які дозволені до застосування у медичній практиці в Україні і зареєстровані в установленому законодавством порядку.	
Додаток:	
завіреним інвойс № _____ від _____ (номер митної печатки _____) до контракту № _____ від _____	
Дата _____	
Голова Державного департаменту	_____ (П.І.Б., підпис)
М.П.	

Додаток 23

Одноразовий дозвіл на ввезення в Україну лікарських засобів та виробів медичного призначення

		
НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО з контролю за якістю та безпекою продуктів харчування, лікарських засобів та виробів медичного призначення (НААК України) 253668, м.Київ-21, вул. Полтавський. 58 Тел.: +380(44) 529-73-73, Факс: +380(44) 529-57-11 e-mail: naak@health.gov.ua		
вироб. к	№ _____ 1999 р.	№ _____ № (бланк)
Одноразовий дозвіл на ввезення на змиту територію України		
Назва виробу(продукції) _____		
(повна назва)		
(синоніми, змінна назва)		
(торгова назва)		
Код ТН ЗЕД _____		
Деталь відвантаж. _____ <small>назва (указати, виробник, виробник, виробник виробу (продукції))</small>		
_____ <small>адреса, професійна категорія/категорія лікаря, мед.факт. В-ліка</small>		
_____ <small>Ідентифікаційний код ЄДРПОУ</small>		
Позначення виробу (продукції) _____ <small>адреса виробника, виробника-виробника виробу, фізична особа, мед.факт. В-ліка</small>		
_____ <small>Код ЄДРПОУ, розташований № виробництва/інформація в Україні</small>		
Серія № _____	Партія № _____	Кількість _____
Мета ввезення _____ <small>Регістрація, перереєстрація та сертифікація в Україні, використання на ринках, громадськ. заклади/установах</small>		
_____ <small>Обсяги використання/використання, цільові категорії/доля</small>		
_____ <small>Специфіч. назв, патентів/патентів, торговельні знаки/знаки</small>		
Сфера застосування _____		
Голова		Підпис
		Печатка

Сертифікат на ввезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

<p>КОМІТЕТ З КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ ПРИ МОЗ УКРАЇНИ Committee on Narcotic Drugs Control at the Ministry of Health of Ukraine</p> <p>СЕРТИФІКАТ НА ВВЕЗЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ Permit to import of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors N _____</p>	
<p>Цим засвідчується, що Комітет з контролю за наркотиками при МОЗ України, на який покладено застосування відповідних національних законів, передбачених міжнародними конвенціями про наркотичні засоби та психотропні речовини, дозволяє: It is hereby certified that Committee on Narcotic Drugs Control, which is obliged to follow the appropriate national laws required in pursuance of the International Conventions on Narcotic Drugs and Psychotropic Substances permits the following import:</p>	
Імпортер: назва, адреса Importer: name, address	
Експортер: назва, адреса Expoter: name, address	
Назва та кількість наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і лікарських засобів: Name and quantity of the narcotic drugs, psychotropic substances, precursors and medicinal products:	
Вид тари та її кількість: Containers and their quantity:	
Назва та кількість контрольованих наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в партії: Name and quantity of the controlled narcotic drugs, psychotropic substances and precursors containing in a batch:	
Вид транспорту: Transport means:	
Назва митниці та назва пункту пропуску на державному кордоні України: Customs checkpoint:	
Дата видачі: Date:	Дійсний до: Valid till:
Голова Комітету з контролю за наркотиками при МОЗ України Head of the Committee on Narcotic Drugs Control	

Додаток 25

Свідоцтво на право вивезення культурних цінностей з території України

Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей
через державний кордон України

СВІДОЦТВО на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України

1. Заявник (прізвище, ім'я, по батькові; назва юридичної особи) _____
2. Громадянство _____
3. Дані паспорта громадянина України для виїзду за кордон або іншого документа, що посвідчує особу _____
4. Кількість (словами), опис (із зазначенням назви, техніки виконання, використання матеріалу, розміру, дати виконання) предметів, що вивозяться

5. Перелік предметів, що вивозяться _____

6. Оцінка предметів, що вивозяться (страхова оцінка) _____

7. Куди вивозяться предмети, тимчасово чи назавжди, мета _____

8. Підстава: висновок державної експертизи _____

Видано у м. _____ «__» _____ 200_ р.
дійсний до «__» _____ 200_ р.

М. П.

Уповноважений Державної служби контролю
за переміщенням культурних цінностей
через державний кордон України при

управлінні культури _____
обласної (міської) державної адміністрації _____

(підпис) (розшифрування)

Акт фітосанітарного контролю підкарантинних матеріалів, об'єктів та транспортних засобів

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ MINISTRY OF AGRICULTURAL POLICY OF UKRAINE Державна інспекція з карантину рослин по / Plant Quarantine State Inspection for _____ області/Region АКТ № _____ фітосанітарного контролю підкарантинних матеріалів, об'єктів та транспортних засобів, а також відбору зразків для фітосанітарної експертизи Phytosanitary Inspection and Sampling Certificate Of Materials and Transport Liable to Quarantine and Monitoring Дата/Date: _____ 20__ року Мною, державним інспектором з карантину рослин / I, Public Plant Quarantine Inspector, _____ згідно із Законом України «Про карантин рослин» проведено огляд підкарантинних матеріалів, об'єктів та транспортних засобів з відбором зразків для фітосанітарної експертизи/ according to Law of Ukraine «About Plant Quarantine», have inspected the following materials and transport facilities liable to monitoring and selected their samples for quarantine inspection: Назва матеріалу / Name of material: _____ Кількість (вага, кількість місць, одиниць, м ³) / Quantity (weight, number of stowage places, units, m ³) _____ Країна (місце)походження / Country (place) of origin _____ Тип транспортування (назва, номер транспортного засобу) / Type of transportation (name, number of cargo vehicle) _____ У супроводі транспортних документів / Accompanied by shipping documents _____ Карантинний дозвіл / Quarantine Admission № _____ від / valid from _____ до/till _____ Фітосанітарний (карантинний)сертифікат / Phytosanitary Certificate _____ від / valid from _____ 20__ Виданий на адресу / Issued by to the address _____ Місце зберігання (огляду) / Place of storage _____ Для експертизи відібрані зразки / The following samples have been selected for quarantine inspection _____ У кількості / in an amount of _____ Одиниць/units, зразків/weight _____ Проведені заходи / Measures taken _____ Строк проведення заходів (при виявленні карантинних або інших шкідливих організмів) _____ 20__ року / Time _____ 20__ Акт складено в присутності / This Certificate has been made in the presence of): інспектор з карантину рослин / Inspector for Plant Quarantine _____ Представник власника вантажу / Cargo Owner's Representative _____
--

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Антоніна Анатоліївна ДУБІНІНА
Світлана Вікторівна СОРОКІНА
Олена Ігорівна ЗЕЛЬНІЧЕНКО

МИТНА СПРАВА

ПІДРУЧНИК

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 21.10.2009. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Гарнітура PetersburgC.
Умовн. друк. арк. 18,6.
Наклад 600 прим.

Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23
м. Київ, 04176
тел./факс 425-01-34, тел. 451-65-95, 425-04-47, 425-20-63
8-800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)
e-mail: office@uabook.com
сайт: WWW.CUL.COM.UA
Свідоцтво ДК № 2458 від 30.03.2006